Hortensia Papadat-Bengescu

CONCERT DIN MUZICA DE BACH

(1927)

Acest roman s-a citit pe măsură ce a fost scris, şi a fost lucrat pe măsură ce s-a citit în şedinţele literare ale cercului "Sburătorul" din anii 1923-

I

Se auzi soneria la uşa din faţă. Ursuză ca de obicei, Sia se întoarse greoi pe scaun spre Lina Rim, care, cu ochelarii pe nas, cârpea pledul agăţat cine ştie cum.

— Tanti!... Sună! zise leneş Sia.

Lina, care băga în ac, nu răspunse îndată. Sia se uită la profesor. Doctorul Rim, nemişcat pe fotoliu! do la birou, nu spuse nimic, surâse numai gardianei, cu intenţia de a fi graţios şi, fireşte, mai slut când surâdea.

Rim aştepta cu nerăbdare să i se întoarcă pledul pe picioare. Nu era frig în miez de septembrie — poate chiar se făcuse un foc prematur în soba de porţelan nouă şi majestoasă — nu-l durea pentru moment nimic, dar lua precauţiuni. Era un biet bolnav care avea nevoie de cele mai mari îngrijiri, care avea o infirmieră înadins pentru el, care îşi întreţinea sănătatea şi egoismul din ideea că l-a durut cândva, că poate îl va mai durea, şi între aceste două planuri ale suferinţii, se menţinea într-un confort plăcut. Această beatitudine nu era contrariată de sonerie. Intervenirea unei vizite, ca distracţie suplimentară, nu-l supăra.

Sia, în schimb, se gândi că o să vie ea şi ziua când n-o să mai sune unii şi alţii la orice moment, că o să vie ea ziua când n-o să mai ceară la orice lucru voia cucoanei Lina. Cu gândurile astea frumoase, repetă mai aspru:

— Tanti, sună!

În adevăr, se auzise a doua oară, timidă, tremurătoare, soneria.

— Deschide, fată, deschide! Ce laşi să aştepte! zise Lina tihnit.

La uşă era Mini, care plecase de acasă nedumerită bine asupra adresei celei noi a prietenilor Rim şi căutase puţin până să descopere tăbliţa strălucitoare a Linei: "Dr. Lina Rim — Mamoş". Mini atinsese cu precauţiuni portiţa grilajului vopsit proaspăt şi urcase scara necunoscută cu acea emoţie pe care o poate da o scară urcată pentru întâia oară. Se oprise în faţa uşei mari cu geamuri galbene, creţe ca o foaie de celuloid gofrat, şi care nu-i plăceau, apoi sunase cu acea sfiiciune pe care o ai în faţa unei uşi cu geamuri galbene, îndărătul căreia se găsesc oameni abia strămutaţi. Aştepta acum cu o uşoară spaimă ce vibra în ea ca şi soneria. Dar doctorul Rim nu cunoştea vibraţiile decât la vioară. Doctoriţa Lina, bondoaca lui soţie, era afonă şi Sia, infirmiera, era un bloc impermeabil, care slujea de adăpost unor gânduri puţine, dosnice, încăpăţânate. Negreşit că nu sunt indiferente raporturile unui vizitator cu o casă neîncercată încă; nici raporturile dintre un domiciliu şi locatarii lui noi, mai ales când e chiar vorba de o casă proprie, unde şi locuinţa şi locatarii îşi dezvoltă reciproc

toate defectele posesiei.

Agitaţia lui Mini nu se linişti când se găsi în faţa unei necunoscute ursuze, cu un şorţ mare, alb, de şcoală sau de spital, şi care o întrebă fără bunăvoinţă:

— Ce poftiţi?

Noroc că buna Lina, precedată de un mosor mare ce se rostogolea, sosea, mai astmatică ca totdeauna şi, ca totdeauna, primitoare:

— Dumneaei... nu ştie... Tu, Mini! Ce plăcere!... E nouă în casă... Îmi ajută să îngrijesc de Rim... N-ai idee ce rău a fost bolnav!... Ce bine îmi pare că te văd!... E nepoata mea, adaogă abia la urmă, şi poate numai fiindcă nepoata luase un aer dârz.

"Ce fel ele nepoată!" gândi Mini, nu încă îndestul de liniştită. Intră apoi în primul vestibul, perfect ordonat ca vestiar. Antreul ocazional, mobilat din nou, strălucea de curăţenie. Uşi înalte, uleiate cu roz şi cu dungi aurii supărătoare, stau închise, afară de aceea a biroului unde intrară.

În birou erau mobilele cunoscute de Mini, dar înstrăinate şi ele de planul schimbat al camerei noi. Rim, la prima vedere, păru lui Mini acelaşi, din fericire pentru adaptarea ei şi din nefericire pentru eventualul lor portretist.

După exclamările primului moment ale omului amabil, Mini nu ştiu unde să se aşeze, moment muzical ce se poate însemna cu semnul suspensiunii. Lina târî mai aproape de al ei fotoliul pe care un moment înainte stase Sia. Fără să ştie amănuntul, Mini se uită fricos spre infirmieră. Cu cel mai candid aer, pe care îi putea lua figura ei placidă, Sia sta acum în picioare, rezemată de zid, la spatele fotoliului lui Rim. Ca să stabilească legătura, doctorul zise graţios:

— *L'Ange gardien!*

Cum străina nu-i plăcea, Mini adoptă numai o jumătate din calificativ.

"Nu pleacă gardista asta!" îşi zise Sia, făcând tocmai o mişcare mai vioaie ca de obicei, care cutremură scaunul lui Rim, şi cerând voie profesorului: — Pot lipsi puţin? — ieşi grăbită cu ochii pe fereastră. Mini se uită maşinal prin geam şi văzu pe trotuarul din faţă un tânăr cu pălărie de paie, care se înălţa în vârful picioarelor.

"A!" îşi zise. Apoi, cu o mică sforţare de memorie, recunoscu pe vărul Lică, pe Lică Trubadurul. Încetă de a mai înţelege. Pricepu numai o uşoară fluierătură şi distinse că Lică făcea semne cu ochii, sfărâmân-du-şi degetele în formă de castaniete. Lică era aceiaşi şi semnalele lui erau neîndoios pentru infirmieră. Mini se uită lung la Lina, apoi întoarse o privire de profil spre Rim, care surâdea satisfăcut — surâs palid întins pe buze pârlite. Lina ridică de jos mosorul imnenitent, roşie-vânătă, şi explică foarte inexplicit:

— E Lică!

Era Lică fără de greş! Acum trecea sprinten strada, aruncând ochii împrejur. Se auzi apoi lângă zid un murmur vag de voci, şi pe urmă nimic.

Mai protocolar, doctorul Rim făcu prezentările în lipsă:

— Domnişoara Sia Petrescu — zise, mângâind cuvintele — nepoata noastră!... fiica unică a simpaticului văr Lică!

Mini rămase uimită. Cunoscuse pe acel Lică, totodată umil şi obraznic, în formă de rudă inferioară. Un Lică pe care îl zăreai dispărând discret pe după vreo uşă şi care ţinea în salon ghetele aliniate şi sucea pălăria moale în mâini, când se afla în prezenţa severă a doctorului Rim. Era, totuşi, după toate datele, acelaşi Lică, căruia Rim îi dăruia acum epitetul de simpatic.

Negreşit Lică nu era deloc antipatic, dar schimbările apăreau mari pe la

prietenii Rim. Mini nu comentă deloc acele noutăţi, tocmai fiindcă era prea mult mirată de ele. Lică Trubadurul, tatăl acelei fete greoaie!... Lică avea un copii!... Acel băieţandru care fluiera a *rendez-vous,* făcea, aşadar, o vizită paternă. Erau noţiuni neacceptabile, chiar dacă nu se puteau contesta. Rim începu a-şi povesti amănunţit suferinţele trecute, apoi puse lui Mini întrebări asupra petrecerii ei de vacanţă. Mini îl felicită pentru casă, şi se interesă de prietenii lor comuni, ca şi cum ar fi cerut acelora concurs pentru a regăsi intimitatea.

— Duduia Nory, apriga noastră feministă, s-a făcut de un timp tare preţioasă! spuse doctorul.

— Are şi ea necazuri! o scuză Lina. Ştii, Mini, cât iubeşte Nory pe sora ei a mare. Dia e cam suferindă şi, când e vorba de ea, Nory lasă tot deoparte. Ba chiar îşi neglijează dispensariul. I-am trimis nişte dolofani de copii, trecuţi prin mâinile mele, şi aud că s-au perpelit acolo, la dumnealor. Am să mă cert zdravăn cu ea... Bieţii mititeii mamei!

Doctorul Rim sughiţă un râs indulgent. Lui Mini, care nu-l mai auzise parcă râzând alteori, râsul i se păru straniu.

— Lina e o cloşcă! zise Rim, îngăduitor pentru întâia oară cu slăbiciunile bunei Lina. O cloşcă! Strânge sub aripi toţi puii altora... Cum, de exemplu, şi pe domnişoara Sia.

Reamintirea fetei ursuze rupse iar lui Mini firul bunei înţelegeri. Şi de ce oare Rim o tot chema cu gura plină: "domnişoara!".

— Cât despre Drăgăneşti — trecu Lina mai departe — sunt veşnic ocupaţi cu îmbunătăţiri la ţară, la oraş, cu fabricile lor! Elena e cu inovaţiile. Drăgănescu singur nu ar fi cutezat aşa întreprinderi mari şi curajoase... Şi toate le reuşesc... Îi văd rar: ei sunt mereu pe drumuri sau primesc lume multă... şi eu nu sunt bună de aşa ceva.

Mini îşi aminti de Elena, fata calmă cu părul negru dat în sus, apoi de stăpâna de casă, cu frumuseţea mai accentuată, ca şi caracterul.

Acum Rim părea, deodată, mai puţin vesel. Poate obosise. Era un convalescent, deşi lui Mini i se părea perfect sănătos.

— Nu vrei să te aşez pe *chaise-longue?*

Profesorul făcu un gest de refuz.

— Atunci, când s-o întoarce Sia!... Mă duc să arăt lui Mini casa... Nu ţi-e urât singur? încercă Lina.

— Nu purta grija mea!... Doamnă Mini, să-ţi dai părerea sincer!...

Hotărât, lui Rim îi folosise boala. Era cu mult mai conciliant. Dar nu mai era bolnav.

Lina porni, ghemuită cum era, bucuroasă să-şi arate palatul. Se mai îngrăşase încă şi gâtul scurt avea două cute mari de carne. Mini admiră un salonaş zugrăvit şi decorat cam convenţional, cu mobile cam presărate dar frumoase, cumpărate se vede de la o casă bună, dar fără adaosul nici unui obiect mai personal. Odăile de culcare, acum separate, erau de o parte şi de alta a camerei de baie. Cabinetul de consultaţie, foarte spaţios, era prevăzut cu tot confortul. Se opriră aci mai mult. Cristalul meselor şi dulapurilor, uneltele variate străluceau; erau acolo canapele felurite cu resorturi complicate. Lina manevră una din ele, care se înălţă şi se întinse tocmai ca masa operatorie. Mini avu o mişcare de spaimă în faţa acestui laborator al celor mai intime dureri. Lina, dimpotrivă, se guşă de mândrie:

— Asta plăteşte tot necazul meu! Mai toată clientela vine acum aici. Nu mai am nevoie să alerg atât.

Vorbea de acele suferinţi cu mulţumire. Mini admiră luxul şi ordinea.

— Fac şi analize prime şi prime clişee radiologice. Am şi o mică farmacie Am vărsat aci 600.000, dar nu-mi pare rău. Clientela parcă s-a înmulţit odată cu instalaţia mea. Cam puţine sunt femeile care nu trec pe la noi! Mă temeam ca mutarea să nu le risipească. Aş! Când ai nevoie!... Mai ales astfel de nevoi!...

— Mai fericite, totuşi, cele care nu trec pe la tine, râse Mini, cu frica şi curajul unei sănătăţi perfecte.

Pe o scurtă cotitură a casei, mai era o cameră unde Mini recunoscu mobilierul iatacului prim.

— De musafiri!... — explică Lina. Dar acum stă Sia.

Aşadar, locuia chiar la ei!... Apoi venea bucătăria, micuţă dar cu acea strălucire de laborator nou-nouţ. Lina cumpărase bateria cratiţelor de aluminiu cu aceeaşi îngrijire ca forcepsele.

— Baba mea nu se poate deprinde. Cere mereu cuptor de cărămidă şi hrubă boltită. Răcitorul şi cămara în perete sunt duşmanii ei. Se cam ia în furcă cu fata asta cam îndrăcită. Mă fac că nu bag de seamă... Am nevoie de ea. Mi-ar mai trebui chiar o ajutoare. Casa nouă cere întreţinere... M-am dat gata muncind... Mă scol la 5 ca să pot pleca la 8 la spital şi după dejun nu mă aşez jos până la consultaţii... Acum, pe seară, doar niţel...

Mini deschise gura să întrebe dacă nu o ajută nepoata, dar Lina o preveni:

— Bine cel puţin că grija doctorului o are Sia!

— Îi rămâne, cred, timp. Doctorul pare destul de bine! opină Mini.

— Acuma da, e mai bine. Dar ce accese de gută a avut! Nu mai era de trăit! De-o săptămână parcă i-a luat cu mâna. Norocul Siei! Are mai puţin de lucru.

— E de mult nepoata la voi?

— Numai de vreo cincisprezece zile.

Se opriră în salonaş. Mini se aşeză pe o margine de canapea, fără să-şi găsească bine locul. Lina trase un scaun de fantezie, mult prea fragil pentru ea, şi păru dispusă la confidenţe, dar intimitatea lipsea încă.

— Aşa cum vezi casa asta, mi-a scos sufletul şi m-a sărăcit. A fost ideea lui Rim, care vrea cu orice preţ să fie proprietar. Eu una aveam groază de mutare. Fireşte că nu ne-am bătut capul cu planuri şi meşteri. Ne-a vândut-o un arhitect, care o făcuse pentru el şi i-a părut prea mică. Opt sute de mii de roşu, şi nici nu mai spui cât, până s-o termine. Tot ce am agonisit o viaţă, plus o moştenire a lui Rim şi datorii cât vrei! Drăgănescu ne-a înlesnit bani cu dobânzi cuviincioase.

— Şi casa... a cui e?

— Pe numele amândoura indiviz... şi poliţele tot aşa! râse Lina. Nu mai e primejdie să ne despărţim acum, la bătrâneţe. Rim s-a făcut mai de înţeles... N-ai idee!... N-aş fi crezut niciodată să primească aşa de lesne pe Sia...

Şi Lina, după afirmaţia asta, se opri brusc ca şi cum se împiedicase de un obstacol.

— Nu te-am auzit niciodată vorbind de fata asta!

— Da!... N-o prea vedeam... Era pe la Mogoşoaia, pe-acolo!... E fata lui Lică, cum ţi-am spus... De mult mă ruga el să-i găsesc un loc. Era greu, fiindcă e cam stângace... Ştiu eu ce învaţă ele acolo, pe la şcoala lor?... Sau aşa e felul ei!... Tot lui Lică i-a venit ideea să o iau pentru Rim. S-a gândit bietul băiat şi la mine... mă oboseam prea mult.... Dar Rim!... Rim a fost cu-minte şi a primit. Are pe cineva lângă el când lipsesc... Când e vorba de

îngrijiri mai serioase, tot eu duc, fireşte, greul... Dar e mai bine acum, mult mai bine!

— Aşa de bine, încât eu credeam că-şi reia ocupaţiile. Se deschide facultatea!

— Nu-i pomeni de asta. Tocmai a cerut un concediu de boală de trei luni şi a pus locţiitor. Vrea să lucreze... Are o carte...

— Totuşi, chiar în concediu s-ar putea scula, ar putea ieşi. I-ar folosi. Se anemiază stând permanent pe un scaun de bolnav!

— Lasă!... Lasă!... E bine aşa! E mulţumit! Lasă-l cum vrea el. Nu-i spune nimic!

Caracterul urâcios al doctorului Rim putea scuza oricât acel egoism al bunei Lina, care, în dauna preceptelor sanitare, vrea linişte. Acel Rim însă, ce se complăcea în rolul de bolnav, părea ciudat. Mini credea că recunoaşte la el simptomele "bolnavului închipuit", ce se amăgeşte şi pe sine şi pe alţii. Îşi prelungea parcă boala cu un supliment de pseudoîngrijiri şi cu o infirmieră nefolositoare.

Mini credea că această manie de pacient nu trebuie întreţinută de cei din jur! I se părea că e acolo un caz de conştiinţă! Cine ştie la ce forme supărătoare ajunge Rim, făcând pe bolnavul cu dinadinsul! Totuşi, nu ar fi cutezat să insiste pentru a nu turbura liniştea Linei.

Era numai o impresie, e drept, pe când mulţumirea bunei Lina era un fapt. Cum putea alarma pe Lina pe motivul subtil, nesigur, al unei boli imaginare, care poate era numai o imaginaţie a ei! Se auzi parcă scârţâind poarta.

— Se întoarce Sia, zise Lina.

— Plec şi eu! declară Mini şi trecu din nou în birou, unde Rim, tot singur, fără să doarmă, ţinea ochii strânşi, ca cineva care vrea să consume un timp inutil. Nu păru a le remarca întoarcerea.

— Se întoarce Sia! Ce vorbă lungă şi fata asta! zise Lina cu intenţie de mustrare.

— Nu-i spune nimic! Copila a stat cu tatăl ei! Numai optsprezece ani!

O nespusă indulgenţă către acele sentimente filiale unse glasul de obicei strepezit al doctorului.

Fu un moment de pauză, în care probabil ar fi trebuit să intre Sia, pentru că Linei i se păruse că vine; ar fi trebuit să intre, pentru că Lina ar fi dorit să audă Sia şi mustrarea ei şi bunăvoinţa lui Rim; sau pentru că vorbele schimbate acolo păreau a-i fi făcut loc să intre; pentru că bolnavul îşi alimentase şi răbdarea şi indulgenţa din nădejdea acelei întoarceri, pentru că absenţa ei durase destul, dacă nu prea mult. Dar nu veni şi minutul rămase suspendat...

— Şi dacă vezi pe Nory — repetă Lina fără legătură — spune-i că sunt supărată. Am să mă răfuiesc cu ea. Nu-mi îngrijeşte copiii!

— Sugacii! Sugacii noştri! supse silabele Rim.

Hotărât, era foarte conciliant. Cum putea fi mai bine ca aşa?

În fund, undeva, o uşă nouă se trânti masiv. Era prilejul ca Mini să plece. Dete mâna cam în grabă profesorului şi ieşi urmată de Lina. Tot grăbită, greşi uşile. Era încă neorientată în domiciliul nou al Rimilor şi câtă diferenţă de trecut, când Lina nu o lăsa să plece! O întorcea de trei ori de la uşă şi ea rămânea bucuros. Mini primea deosebirea fără regret. Reciproc nu mai aveau nevoie una de alta. Era tot un fel de acord.

În verandă buna Lina deveni mai vorbăreaţă:

— Ştii! Verişoara Lenora s-a cununat cu Walter şi o duc foarte bine.

Sunt foarte drăguţi! Au venit să vadă pe Rim. Şi Lina arătă o glastră cu flori ce se vestejeau: De casă nouă! Walterii ţin cu ei pe Coca-Aimée. Parcă de când lumea numai atâta copil a avut Lenora, pe Coca. N-ai văzut-o?... E cea mai frumoasă fată din Bucureştii — şi Lina aduse un carton imens cu fotografia lui Coca-Aimée. Era o adevărată "poză": ochii mari, probabil albaştri, ochi de păpuşă: o gură mică, prea mică; părul blond, buclat, răsfirat scurt până la umeri, ca la copii.

— Are 16... ba 17... ba 18 ani, hotărî Lina. Dar pare abia [de] 14, cum vezi. Walter se poartă perfect cu amândouă... Nu uita, Mini, când vezi pe Nory, spune-i că no. 14, un dolofan de băiat, a murit şi o bombonică de fetiţă, pe care am trimis-o cu mă-sa ca să nu schimbe laptele, piere de enterită. Şi băiatul Elenei Drăgănescu e tot cam gălbegit... Bietu Doru — eu tot văr îl socotesc — s-a înfundat la moşia lui socru-su al doilea... A luat-o de-a capu!... Bine că n-are şi alţi copii... Cu gemenii, ce-i trage sufletul!...

Înăbuşite, încurcate, îngrămădite, noutăţile de familie năpădeau abia acum glasul întretăiat de suflul astmatic al Linei. Cu familia, buna Lina rămăsese aceeaşi. Adăogase numai pe domnişoara Sia, despre care însă vorbea puţin.

— Vezi! Trepte de marmoră afară. Arhitecţii ăştia! Risipă!... Să mai vii, Mini! Ai văzut ce bine i-a părut lui Rim.

Plăcerea Linei pentru vizitele ei era condiţionată acum de dispoziţia doctorului. Înainte cerea prezenţa prietenelor anume pentru a se văita de necazurile conjugale. Acum subordona tot confortului ei cel nou. Cu atât mai bine dacă era mulţumită! Mini, subt impresia dezorientării, pe care i-o pricinuise casa străină cu oamenii cunoscuţi şi oamenii schimbaţi în decorurile noi, plecă fără gânduri de revenire apropiată. De la început se simţise acolo pe planuri parcă inverse şi mobile, care o ameţeau ca un trotuar rulant. Un uşor *mal de mer* stăruia încă în vidul pieptului. În stradă se legănă un minut, ca cel coborât abia de pe o punte de vas, până când ia contact cu statornicia solului. De altfel, strada nu o lămuri îndată. În sus sau în jos era bulevardul dincotro venise? Recunoştea clădirile pe lângă care trecuse ca într-o fotografie obtuză. Un tramvai la distanţă o descurcă. Se duse de-a dreptul într-acolo şi ieşi la liman. Se opri puţin în loc ca să lase aiurelei timp să se astâmpere. Ceva, ca vinul turburat într-o cupă, se clătină în ea, apoi se linişti.

II

Când Lică îi dase semnal, Sia fericită — atât cât ştia să fie — luase din fugă un şal şi alergase la poartă. Se aşezase întâi amândoi în dreptul ferestrelor, apoi se trăsese mai la o parte, lângă perete. Şi unul şi altul se simţeau mai bine afară. Lică era un *plein-airist* nărăvit. Nu putea suferi adăpostul. I se părea că în casă e prizonier, spionat.

De pe când de mic fugea de-acasă, îi rămăsese ca tuturor vagabonzilor dragostea de a trăi pe drumuri. Mai târziu, meseriile variate pe care le cercase le alesese tot drumeţe. Dar mai de preferinţa stase totdeauna în vacanţă de orice ocupaţie: hai-hui şi rentier, deoarece nu se lăsa niciodată fără 5 lei în buzunarul pantalonilor, ca fond inalienabil Putea astfel cheltui tot prisosul. Viaţa asta histenică îi punea în obraz acea culoare roză pe sub pârleala pieliţei, totuşi neînăsprite. Toate întâlnirile de afaceri sau de amor, Lică şi le avea în plin aer, ca şi cele de familie. Sia apucase doar de copilă a

cunoaşte cu el toate barierele.

Se simţeau amândoi la îndemână, aşa rezemaţi într-un şold de perete, vorbind încet dintr-un obicei de a se feri, cu ochii în lături de pândă, având totdeauna multe a-şi spune şi râzând din nimicuri, pe înfundate. Nu semănau totuşi defel, Sia cu părul mai castaniu, strâns într-un conci mare la ceafă, cu faţa lată, cu obraji graşi, plini de o pastă fără culoare, căci dacă recreaţiile le avusese în plin aer, apoi restul timpului stase închisă prin locuinţe insalubre, până când să ajungă în casa nouă a Rimilor. Sia avea ochi negri, mici, dar nu vioi ca ai lui Lică, gura lăsată puţin în jos la colţuri ca pentru o silă permanentă. Înaltă cât şi el, trunchioasă, oblă de la umeri la şolduri, cu mâni şi picioare mari de care se jena, nici nu părea tânără, deşi avea numai 19 ani.

Alături de ea, Lică, subţirel, sprinten, cu figura plăcută, cu ochii vioi de veveriţă, părul negru din care se lăsa o buclă mare pe frunte, cu mâinile şi picioarele mici şi subţiri şi dinţii albi mărunţi, avea aerul unui ţângău.

Venea pe la Sia în fiecare seară cam pe la aceeaşi oră, când ştia că e mai liberă. De altfel, fata luase de la început bunul obicei să nu ajute pe Lina la menaj. Leneşă de felul ei, hotărâse pe Lică că "tanti" nu trebuia învăţată rău. De lucrat nu lucra, ţinea în mână aceeaşi cârpă de olandă înnegrită, în care înfigea acul când Lina se cam încrunta. Se plictisea acolo cu patronii. Aştepta toată ziua vizita lui Lică. La început făcuse chiar mofturi ca să primească, dar, când văzuse că Lică vrea cu dinadinsul, nu mai suflase. După ce totul se aranjase, Lică îi spuse abia "cum stau lucrurile". Prinsese îndată situaţia. Nu era vioaie, dar avea ceva şiretenie. Îndărătnică în rolul de infirmieră, lucra însă cu pricepere la meseria cealaltă, de a înfiinţa o bancă co-acţionată Rim-Lică, care să-l scutească pe Trubadur de orice altă profesiune. Lică era, de altfel, băiat bun. Primea şi cele mai mici dobânzi. Când trebuia să plece, intra cu Sia în bucătărie unde baba era încă stăpână. Sia aducea din odaia ei un pachet învelit frumos şi legat cu panglicuţă.

— E pachetul meu, madam! spunea Sia obraznic babei. Te-aş ruga să serveşti ceva de băut domnului Lică.

Baba se uita la ea lung pe subt ochi şi aducea un pahar mare de vin rece. Lică gusta întâi, apoi da drumul. Sia sta atentă, până când Lică lua paharul de la gură şi răsufla şoptind: "Mişto", cu coada ochiului spre baba, cam de felul ei ţigancă.

Sia, mulţumită. Îl întreba: "Încă unul?" şi Lică refuza. Era temperat şi nimeni nu-l văzuse vreodată beat, necum fata. Apoi Sia îi spunea ce conţine pachetul.

Erau laolaltă răcituri, fructe, dulceţuri, ţigări. Tot ce putuse fura. Din trebile casei îşi alesese numai strânsul mesei cu cheia de la bufet. Baba o prinsese deseori colectând, dar nu spusese Linei nimic. Tot ea se răstise: — Nu te duci să pârăşti? Vinul e pe mâna dumitale! — ca şi cum baba era cea care da de băut domnişorului, nu satana de fată.

Baba tăcea, şi de ce tăcea nu ştia singură. Numai doamna Vera — odăi cu pelargonii la fereastră şi *brise-bise* cu dantelă cu igliţă, model greu — doamna Vera, soacra băcanului — casă corp cu "Coloniale-delicatese-băuturi", peste drum de casa Rim — doamna Vera, necunoscând genealogia vecinilor, judeca după aparenţe înşelătoare.

— Uite-i iar!... Uite-i subt geamul boierilor şi subt ochii noştri!... Se pupă în stradă! Ptiiu! şi, efectiv, doamna Vera, azvârlea pe scânduri, nu pe scoarţă, dezgustul ei astfel coagulat într-o spută amăruie, care, desigur, îi

uşura organismul de prisosurile unui dispreţ care, neconcretizat, i-ar fi putut face, Doamne fereşte, vreun rău. Totuşi, dispreţul doamnei Vera se refăcea tot mai veninos. Nu ar fi fost de mirare să aibă ceva din partea ficatului.

În urma lui Mini, Lina rămăsese pe loc fixând treptele de marmoră cu un aer prostănac. Acolo, în acele trepte, i se părea ei închisă toată problema acelei case noi, cu mulţumirile şi necazurile ei.

Rim, ameninţat dincolo de un proces de evacuare şi în veşnice discuţii cu proprietarul, îşi manifesta supărarea în formă de descărcări nervoase din ce în ce mai dese. Dezarmat faţă de lege şi de proprietar nu găsise altă soluţiune decât cumpărarea unei case. Astfel se născuse ideea. Avea însă rădăcini mai adânci. În clădirea fiinţei sunt multe etaje şi subsoluri ale conştiinţei. Acolo, în profunzimi, acea idee se altoise pe alta mai esenţială: Lina avea o mulţime de bani câştigaţi, pe care îi ţinea neplasaţi. Neglijentă şi risipitoare cum era, nu avea să se aleagă de acei bani nimic. Pe când, întrebuinţaţi la cumpărarea unui imobil...

Scoborând mai adânc în gândurile ascunse, doctorul Rim credea că acei bani ai femeii ar fi trebuit să-i aparţină lui. O luase de nevastă, ceea ce era o mare cinste. Îi suporta de atâţia ani prezenţa. Avea s-o aibă pe cap toată viaţa. Toate astea degeaba. Ar fi trebuit ca ea singură să aibă bunul-simţ să încredinţeze acei bani bărbatului ei!... Şi nici nu puteai şti ce gânduri îi puteau veni... cu mania ei pentru "familie!". Toţi acei veri şi verişoare, pentru care era în stare să se dea peste cap. Unii mai pricopsiţi, e drept, alţii calici, cum era acel Lică aşa de desconsiderat de Rim pe timpul când nu-i cunoştea meritul de a fi tatăl Siei... O haimana acel Lică, pentru care Lina avea slăbiciune! Doctorul Rim credea chiar că pe vremuri urâta de Lina o fi făcut ochi dulci verişorului care, desigur, nu-şi bătuse capul cu ea, dar o găsea şi acum bună de jumulit.

— O *serenată!* O *serenată!* rânjea Rim batjocoritor, în lăcaşuri adăpostite din el.

O *serenată,* pe care însă şi el, Rim, o persoană aşa de importantă, consimţise să o cânte, fie cât de strident, luând pe Lina în căsătorie. Pe cucoana Lina! — îi spuneau glasuri mai intime încă — care, lipsită de tact, găsise de cuviinţă înainte de logodnă să bâlbâie o mărturisire necerută de nimeni... "Ştii!... La facultate... cu băieţii!..."

Ce importa pe Rim virginitatea bunei Lina!... Cu demnitate se făcuse a nu fi auzit, necerându-i nici o explicaţie. Ce-i păsa lui de acea greşală! Dar o înregistrase şi o speculase la ocazie. Secretul acela, "imprudent mărturisit", recunoştea Rim, făcând haz cu bunul său amic, "el însuşi", făcuse din Lina roaba lui benevolă. Cu acel secret o ţinea subt teroare fără osteneală. La ce bun să-l aprofundeze! Totuşi femeia asta nu avea recunoştinţa să recompenseze pe soţul generos şi discret. Era în dreptul lui să ia singur ceea ce i se cuvenea. Mai anevoie era de găsit formula. Achiziţia unei case era o bună ocazie. Rim era, deci, sârguitor la acea idee. Zăpăcise pe Lina cu tirania lui de bolnav, o şicanase în afecţiunea ei pentru Lenora Hallipa, ce se zbătea într-o mare criză conjugală, şi strigase împotriva lichelei de Lică, ce trăia pe spinarea lor şi pe care-l ameninţa că-l va da afară ca pe un cerşetor, fiindcă nu se putea şti dacă într-o zi nu va fura! Lina, asurzită de refrenul permanent al "casei", zbătută între pretenţiile lui Rim şi între pretenţiile lui Lică, deprins să fie alimentat, adoptase, în sfârşit, proiectul cumpărării. În fond ea se temea de acea achiziţie; econoamă şi fricoasă, nu cuteza să rişte tot ce avea, dar consimţise pentru a da lui Rim satisfacţie. Doctorul colecţiona anunţuri de la mica publicitate şi avusese chiar

corespondenţă cu un arhitect, iniţiative foarte mari pentru felui lui de a fi. De îndată ce Lina consimţise, grăbise tratativele, lăsându-le totuşi pe seama Linei, cu privilegiul lui de bolnav. Avea să se risipească astfel ceva bani, dar nu-i părea oneros, erau banii femeiei şi-l cruţau pe el de corvezi, mai ales că nu ştia încă cum va putea face ca acea casă să-i aparţină.

În adevăr, Lina fusese intimidată de arhitect şi convenise pe un preţ cam mare. Nu sfârşise însă nimic înainte ca Rim să vadă imobilul. Lui Rim îi plăcuse mult stilul pretenţios al exteriorului. Trecuse peste unele lipsuri şi defecte de amenajare cu atât mai lesne, cu cât, din adânc, un sfetnic vigilent îl îndemna să profite de împrejurare aşa cum venea. Păstrase ultimul argument pentru sfârşit. Modestul vameş din Ungheni, tatăl lui, lăsase o moştenire de 200.000 lei, cifră medie între corectitudinea profesională şi beneficiile meseriei. La început Rim declarase că va lăsa aceşti bani mamei sărace şi văduve. Era o revanşă, pe care vrea să o dea Linei pentru incorigibilul ei sentimentalism familial, deşi, în afară de ciupiturile lui Lică, acea predilecţie era gratuită.

Rim însă, care nu profesa, deci nu producea în afară de leafă, avea multă aviditate pentru câştigul Linei. Credea că, dacă ar fi fost mai destoinică, ar fi putut stoarce ceva de la acele rude bogate, în loc să facă pe generoasa în dauna lui, cu toate că el, Rim, era o victimă permanentă a acelei căsătorii. O făcuse numai în vedere de profituri: în adevăr, aşa cum calculase, căpătase catedra, dar pentru sacrificiul lui înţelegea să aibă încă alte beneficii. Era vorba de el "adică de o fiinţă prin excelenţă demnă" de tot binele, în propria lui opinie.

Pentru femeia prin care îşi putuse satisface unele prevederi avea, din demnitate, o mică ură, un dispreţ pentru acea unealtă, de care era silit să se servească! Din astfel de sentimente decurgea acea rea voinţă ce stăruia în traiul lui cu Lina. O agravau şi alte pricini: după stadiul ambiţiei, care-i înlocuise tinereţea absentă, doctorul Rim trecuse la epoca erotică ce-i turmenta maturitatea. Un alt sacrificiu al cărui erou şi victimă se socotea: lumea era plină de femei plăcute şi el nu avea decât pe ghemuita de Lina, care-i inspira o nepăsare ascetică, dar a cărei existenţă îl lipsea de plăceri. Făcea studentelor teoria insidioasă a amorului fizic. Încerca glume echivoce cu feminista Nary, fată cu replica îndrăzneaţă. Erau numai luxuri de cuvinte. Un simţ prevzător îl făcea prudent. Aceeaşi prudenţă îl silea să ia aere de om serios cu alte femei. Frumoasa verişoară Lenora era modelul perfect ce convenea gustului ilustrului doctor. Amorul ei nesăţios pentru primul ei bărbat îi păruse forma ideală a fericirii la domiciliu. Adulmecase în jurul acelei Lenore cu admiraţie şi invidie.

Şi alte femei drăguţe aparţineau pe rând altor bărbaţi, la care Rim se gândea cu respectuoasă complezenţă pentru acele beneficii intime. Toate acele plăceri străine îl ofensau şi îl lipseau pe el, care nu avea decât pe Lina. Ştia că buna Lina nu-i aduce nici un obstacol; mai ştia că acele bunuri şi fără de ea nu ar fi fost ale lui; în adâncul adâncului va fi fost chiar şi conştiinţa că Rimul deşirat şi spălăcit, cu gesturi de manechin şi vorba pedantă, prin persoana lui însuşi era un obstacol acelor aspiraţii. Era mizeria omului cu sine, pe care o cunoaşte şi n-o recunoaşte. Toate celelalte caturi ale conştiinţei lucrau însă pentru reabilitarea acelui scump dezmoştenit. Lina era deci de vină şi mica lui ură, hrănită de revendicări pasionale, creştea. Vrea despăgubiri. Ba bine că nu, era să fie a lui casa! Totuşi, la suprafaţă, cuviinţa, solemnitatea, masca aderentă a tuturor virtuţiilor nu putea părăsi pe doctorul Rim. De aceea, cu o ţinută de zile

mari, anunţase pe Lina că "tot el" a găsit o soluţie financiară a casei. Oferea acum 200.000 de lei. Mama bătrână era sacrificată. Va trăi din mica pensie şi o vor ajuta. Poliţele le va semna şi *el* şi casa va fi *a lor* amândorura, ca şi traiul! Nu cutezase mai mult deodată. În laboratoare tainice se pregăteau alte proiecte în vedere — a testamentului reciproc între soţi, fără descendenţi direcţi.

Acel discurs generos pronunţat de Rim nu putuse face bunei Lina altă impresie decât aceea că ilustrul ei soţ îi făcea o favoare neaşteptată. Aportul moştenirii, acel "noi", aluzia la viaţa comună, erau probele unui devotament nebănuit, ce o copleşea pe buna Lina, înecată de recunoştinţă. Aşadar, acel trai nesuferit era numai manifestarea unui caracter dificil.

Lipsită de mândrie, în genere, faţă de mărinimia lui Rim, Lina devenise un otrep. Ajutorul bătrânei soacre şi lichidarea datoriilor îi reveneau de la sine. Ordonat în toate, Rim, rupând foaia calendarului, îi spunea:

— Azi e "întâi" a lunei, trimitem mandatul pentru mama!

Mandatul sta pregătit de însăşi caligrafia lui Rim şi Lina întindea grăibit mâini slujitoare şi trimetea banii.

— Azi avem o scadenţă! — şi din sertare ticluite, apărea o prelungă foaie timbrată.

— Putem preschimba! — hotăra doctorul cu sagacitate, sau:

— Trebuie achitat! — emitea corect.

Lina apuca poliţa cu mâini ceva cam febrile, încreţea fruntea îngustă sub părul cărunt, dezordonat, şi se trudea, căutând mijloace de a plăti. Alerga la Drăgănescu, reclama vreun onorariu întârziat, cunoştea câteva ore de grijă şi plătea. Aceste crize cu termene fixe, care aveau la origină gestul nobil al lui Rim, intrau în uzul vieţei ei robotnice. Nu-i da în minte să revizuiască acea stare de lucruri, nici să se irite împotriva nimănui. Dimpotrivă, despre toate astea obişnuia a spune respectuos:

— Rim se ocupă de-aproape de afacerile noastre!

Dar năduful ei de femeie grasă şi scurtă în gât evolua spre o emfizemă clasică.

Erau acum proprietari şi greutăţile băneşti erau compensate de schimbările fericite pe care acest eveniment le adusese în caracterul lui Rim. Lina avea acum remuşcări că se plânsese cândva de el. Sta subt noul regim, temătoare ca de o minune şi cu un fel de jenă, efectul nou al mulţumirii. Prezenţa Siei era pentru Lina un motiv permanent de stupoare şi satisfacţie. Bunăvoinţa lui Rim pentru vărul Lică era un fenomen, ce răspândea în toate simţurile un fel de paralizie similară cu ceea ce ar fi pentru alţii fericirea.

Un fel de mister lăuntric aşternea pe faţa ei urâtă un surâs de rebus, ce-i făcea un cap de sfinx hilar şi comic, a cărui enigmă era, desigur, mulţumirea. Era natural ca între grijile băneşti şi bucuria casnică Lina să nu mai aibă mult loc pentru prietene. Profesorul îi infiltra şi el orgoliul de proprietar. Această satisfacţie împreună cu desfătările boalei fără dureri predominau acuma în casa. Rim. El prospera între cele două achiziţii: casa şi infirmiera.

"S-a întors şi Mini! O să petrecem frumos la iarnă!" se gândi buna Lină, care încă mai avea altruism. Se mai uită o dată la treptele de marmoră din cap. Era îngâmfată de marmora aceea şi convinsă că acolo stau toate încurcăturile ei băneşti. Plecă spre bucătărie să supravegheze regimul alimentar al lui Rim, care îşi făcea din "menu" o distracţie adesea schimbată în tragedie. O tragedie mută în prezenţa domnişoarei Sia, dar

care costa pe Lina, sârguitoare să fie pe placul unui bărbat aşa de bun ca al ei.

Sia se întorsese şi sta acum afundată greoi în fotoliul ei obicinuit, gândindu-se la Lică. Rim rămăsese tot la birou, cu picioarele împleticite în pledul lunecat. La oarecari întrebări Sia îi răspunsese monosilabic. Întrebări care meritau o menţiune specială pentru progresele doctorului.

Dacă vărul Lică era sănătos?... Ge mai spunea vărul Lică?.... De ce nu intrase vărul Lică să-i vadă?

Da, Lică era sănătos... Vorbise de-ale lor... Nu intrase fiindcă era grăbit!... Pretext invariabil. Lică de când avea ambasador, se lipsea bucuros să vadă pe Rim, deşi când se hotăra să apară era sărbătorit.

După acele scurte informaţii, Sia tăcuse odihnindu-se de o oboseală nemotivată şi permanentă. Cu picioarele ei groase, rău încălţate, proptite cam răsfirat în covor şi formând astfel un leagăn larg în poala şorţului de pânză albă, cu mâinile boccii — asprite de ceea ce va fi lucrat pe-acolo de unde venise — prinse zdravăn de mânerele fotoliului — domnişoara Sia nu era deloc graţioasă în repaos. Totuşi, doctorul era mişcat de ceea ce numea: "sacrificiul acelei fete tinere şi frumoase, care în loc de plăcerile vârstei ei se devota pentru el". Sacrificiul Siei consta în schimbarea odăiţei murdare a internatului şcoalei de infirmiere, cu casa luxoasă a Rimilor. E drept că acel confort nu era pentru ea o necesitate şi casa Rim îi părea o puşcărie. Distracţiile, la care renunţase, erau vorbăria vulgară a camaradelor, bolnavii care formau clientela, evenimentele uliţei văzute peste poarta şi plimbările cu Lică.

Nesimţitoare către ticăloşia boalelor de prin spitale şi aziluri, Sia avea repulsie pentru puţinele îngrijiri ce da lui Rim.

Rim, totuşi, îi suprima cât mai mult corvezile şi căuta să fie un convalescent plăcut; ceea ce Lina numea: "a-i ţine doctorului de urât" era numai prezenţa lenevoasă a infirmierei.

Cum însă tăcerea celor doi era plină de calcule şi de proiecte, nu se mai putea chema tăcere, şi, pe drept, buna Lina, când intră năduşită şi cu ceva abur de friptură pe ea, găsi că totul e în cea mai bună ordine.

— Tanti miroase bine! spuse Rim domnişoarei Sia.

— N-ai vrea să mănânci în sufragerie? întrebă Lina, însufleţită de spusele lui Mini.

— E o idee! admise Rim, calculând că Sia, care îi servea masa în birou, va fi astfel cruţată. E drept că acele prânzuri pe tavă fusese unul din deliciile boalei, dar bucuria evoluează şi Rim întrevedea alte inovări plăcute.

— Să mâncăm toţi trei în sufragerie, fiindcă zici! spuse Linei ascultător. Se sculă apoi singur, oprind cu un gest pe Lina, care vrea să-l ajute. Sia, la început bosumflată că nu mai mănâncă singură la voia ei, se însenină la gândui progreselor ce va avea de povestit lui Lică. În mai puţin de-o lună, era aşezată la masa de familie! Zise cât ştia ea mai plăcut:

— Tanti! Ce frumos umblă domnul profesor!

Rim surâse măgulit, cu un mic gol în coaste, neprevăzut de anatomie. Se gândi la ziua întâi, când el decretase ca noua-venită să zică Linei în loc de doamnă "tanti", după cum erau legăturile de rudenie. El însă evitase să fie "unchiu" din cochetărie. În surdină Sia îl chema "neamţu" şi "moşu".

La uşă Rim, amintindu-şi că e încă bolnav şi pentru a doza progresele, se rezemă de braţul infirmierei. Liiaa dase fuga să completeze tacâmurile. Nu se aşteptase la acel succes imediat. Şi cum cuvintele, bietele, fac toate

slujbele: "S-a făcut un înger Rim! Un înger!" îşi zise. Intrarea în sufragerie, cu Rim de braţ, aduse probabil în mintea Siei imagini vesele: Dacă i-ar fi văzut Lică! Pufni în râs fără rost. Lina se încruntă şi gândi: "Ce oaie! ce oaie![a]

Aşezându-se cu ezitări, cu mici balansări, ca un om care îşi face primii paşi, Rim explică cum râsul fără de motiv are de cauză un impuls al energiilor, dintre care cea mai cunoscută e "explozia tinereţei"; Sia, care se astupase la gură şi era gata să blesteme masa în comun, înţelese că moşul nu s-a supărat şi dete drumul altui sughiţ de râs.

La acei prânz Lina găsi momentul potrivit să comunice lui Rim că Elena Drăgănescu va da în toamnă o mare serbare muzicală, care se pregătea din timp. Elena spera că Rim va fi destul de restabilit pentru a-şi da concursul. Trimisese anume pentru acest scop o scrisoare de chiar mâna ei. În adevăr, Elena întrebuinţa mai obişnuit telegraful, telefonul sau secretara.

— Dumnealui cântă? întrebă Sia, din fericire fără poftă de râs, mai mult uimită de acel talent.

— Să vedem! Să vedem! spuse Rim Linei, cu aere pretenţioase. Până atunci ce nu se poate întâmpla!... E drept că doamna Elena e încântătoare şi audiţiile ei preţioase... absolut preţioase... Făcând să sclipească în faţa Siei strălucirea propriilor sale merite cât şi a doamnelor de care era căutat, Rim întrerupse curăţirea unui măr, pentru a ridica paharul cu vin:

— Prosit!... Azi e zi de sărbătoare! declară sorbind.

Cele două femei rămase nedumerite. Sia se gândi prosteşte la calendar şi Lina îşi repetă: "Un înger Rim!", fără să înţeleagă. Profesorul Rim voise să consacre, astfel, acel prim prânz de însănătoşire şi de concordie familială.

Rămasă singură în faţa cafelei negre, doctoriţa Lina piroti puţin, pe drept somnoroasă după ziua de robotă. De când îşi aducea aminte nu fusese mai mulţumită ca acum. Cine ar fi priceput!... Rim... Sia... Lică... Un înger Rim!!...

III

După plecarea lui Lică, doamna Vera se ostenise în zadar de după perdele să vadă dacă întorc capul unul după altul. Lică nu întorsese capul şi doamna Vera trăsese concluzia banală că bărbaţii îşi bat joc de femei şi că fetele sunt nişte ahtiate. Sia nu întorsese capul, fiindcă îi atârna greu, dar rămăsese un timp în poartă. Îi părea rău că a plecat Lică şi îi era silă să se întoarcă în casă. Lică venea destul de des să o vadă, dar plimbările erau acum mult mai rare ca înainte. Mândria de a fi de folos şi rangul nou la care o ridica funcţia de infirmieră în casa Rim se luptau, în mintea ei înceată, cu regretul vieţii bune de altădată. Lică nu întorsese capul, fiindcă, odată plecat de la un loc, nu se mai gândea înapoi. La vizita de azi constatase numai, cu mulţumire, că lucrurile merg strună. Nu-i trecuse prin gând să măsoare timpul parcurs sau să-şi proiecteze filmul trecutului.

În adevăr, cum oare îi căzuse pe cap acea fată trunchioasă lui Lică, un băiat atât de subţirel, de talie mijlocie, cu o mustaţă mică, neagră, pe un botişor simpatic, fluierând mereu între dinţii mărunţi albi, tari, pe care îi strângea de obicei şi la plăcere şi la necaz. Acea jăvruţă de fată îi căzuse lesne pe braţe şi nu i le încurcase prea tare. Tocmai o proastă şi o urâtă îi făcuse acei dar. Când i se întâmplase buclucul, urâta şi proasta se văitase şi bocise. Cum nu putea suferi să vadă strâmbându-se o urâtă, într-un mo-

ment de iritare, Lică spusese: "Ad-o atunci încoace!". Era grozav de tânăr, dar chiar gesturile necugetate nu reuşeau rău lui Lică. Fusese un incident ce nu-i împiedicase existenţa să se desfăşoare liberă şi Lică era mulţumit de existenţa lui. Lăsase pe sluta în patul gazdei, aruncase copilul într-o birjă şi-l dusese la o moşică, pe care o cunoştea el bine. Duduia Mari hrănise câteva zile fetiţa cu un biberon de cârpă muiat în lapte cu apă şi cu zahăr, apoi găsise la bariera Filipeşti o femeie căreia îi murise copilul de trei zile numai. Moşica îi întorsese laptele şi îi cumpărare o mătură nouă ca să ţie curat. Cum din cele două odăiţe pe care le avea, una era liberă, duduia Mari găzduise un timp pe Lică la ea. Îl scăpase, astfel de plictiseli cu altă gazdă a lui, care începuse să fie sâcâitoare şi să vorbească de divorţ şi de căsătorie.

Duduia Mari era frumuşică şi delicată la trup ca o păsărică şi n-avea habar de ce poate însemna căsătoria. Când, după un timp, duduia Mari spusese lui Lică că a găsit pentru odaie un chiriaş serios, el tocmai se gândea să-şi caute loc aiurea, cam lihnit de regimul lactat pe care îl ducea. Deprinsă să mănânce la cliente, moşica nu putea suferi să gătească bucate şi, când era liberă la ea acasă, lingea numai o ceaşcă de lapte, ca o pisicuţă... Lică, deoarece avea mare predilecţie pentru duduia Mari, venea încă des pe acolo, primit mereu cu triluri de plăcere. Moşica nu încetase să supravegheze fetiţa şi se duceau amândoi s-o vadă ca o pereche drăguţă.

La botez, duduia Mari, care fusese naşă, întrebase râzând pe Lică cum o chema pe mama fetei, pentru a-i da numele ei. Lică, din respect pentru ceremonie, mestecase în gât înjurătura destinată mamei misterioase. Cum era ziua Sfântului Athanasie, preotul îi zise Anastasia.

Cum apucase a vorbi, fata zise duduiei Mari: "Mămico", fără să lege de acel cuvânt nici o idee precisă. Pentru a-i încâlci noţiunile, mai era pe lume şi "mă-ta doica" — cam bruscă dar de treabă, femeie de dulgher —apoi mai erau vecinele, care după toane o chemau: "Vino la mama" sau o goneau cu ocări pentru o mumă necunoscută.

Pe doică, duduia Mari o speria la nevoie cu Lică, pufnind la ideea cât de puţin "teribil" era Lică. Ea îl cunoştea numai ca pe un fluturaş uşor, care iubeşte drăguţ. Lică, zvânturatul, se zbârlea totuşi la nevoie la doică, ce se temea de dânsul. Lică avea şi un alt fel de a fi, neobservat de duduia Mari. Totuşi moşica avea dreptate. Ar fi fost greu să găseşti în toată armata un plutonier mai fin ca Lică. Nu bătea soldaţii; o singură dată pălmuise o femeie, ce nu-şi luase palma degeaba, şi tot numai o dată sucise cam nervos gâtul unuia ce se amestecase unde nu-i era locul. Cum însă Lică plecase repede de acolo, aflase în urmă că victima şi-a regăsit răsuflarea. Lică avea oroare de brutalitate, dar era cam iute. Deşi nu era cazarmagiu, îi plăceau tunica, galoanele şi slujba lui. El nu vroise să fie sublocotenent. Ar fi trebuit să treacă un examen şi, cu toate asigurările şefilor ce-l împingeau, avea groază de tipăritură şi scriitură. Condicele chiar îl impresionau rău şi le lăsa în seama furierului. Dinaintea unui registru era mai strâmtorat ca într-o odaie cu o singură uşă, pe care nu poţi şti ce om periculos poate intra. Apoi, pentru concepţia şi mediul lui, "sublocotenent" era mai puţin ca plutonier-major. Era un post fără "situaţie''. La Hanul-cu-Tei, când intra vreunul, de era necunoscut, circula o singură ochire bănuitoare, şi, de era cunoscut, era primit cu nepăsare. Chiar Lică îl saluta cu neglijenţă. Nici crâşmaru!, nici nevasta, nici domnişoara crâşmarului nu ar fi stat de vorbă cu un astfel de pitpalac. Aşadar, nici amor, nici afaceri de furaj, nici onoruri. Când avea vreo plictiseală cu armata, Lică se gândea mai lesne la civilitate.

De ar fi fost vorba să nu mai poarte vreodată tunică, i-ar fi plăcut mult cravatele roşii.

După ce plecase de la duduia Mari, Lică se întorsese la gazda veche, ce se dase iar pe brazdă. Cu bărbatul ei chiar tratase atunci o mică afacere. Cu câştigul Lică era cam nepăsător când avea ţigări, totuşi nimic nu-i plăcea mai mult ca banul dobândit lesne şi prin şiretlic. Pensiunea doicei fusese pentru Lică o surpriză neplăcută, dar o rezolvase repede prin ceva mai mult zel în tranzacţiile pe care le obişnuia. Nu făcea niciodată încercări prea mari. Nu putea suferi riscurile, nici abuzurile desluşite, dar nimic nu l-ar fi împiedicat, când avea nevoie de parale, să şi le procure. Afacerile lui erau mai adesea farse vesele, jucate furnizorilor în beneficiul armatei şi din care îi pica şi lui ceva în buzunar, sau constau dintr-un concurs inteligent dat şefilor, fără răspundere directă. O singură dată încercase o lovitură mai mare; nu fusese supărat de nimic, dar se speriase de el singur. Era şi îndrăzneţ şi fricos. Gândul că afacerile lui erau scrise acolo în registru îl neliniştea, şi ceea ce cunoştea din formalităţile justiţiei militare îi da o spaimă nesuferită. Consiliul de război îl făcea să se gândească cu jind la cravatele roşii pe care le poartă civilii. La timpul acela, chiar se concediase, dar se reangajase curând iarăşi. Fata o strămutase de la doică abia când era de şase ani. O ţinea acum o precupeaţă. Lică nu putea s-o ia cu el. Nu ştia niciodată bine unde se culcă şi unde mănâncă.

Cu începere de la precupeaţă, Sia cunoscuse viaţa nomadă: strămutată din gazdă în gazdă, după împrejurări, sau încredinţată numeroaselor prietene ale lui Lică, când Trubadurul nu mai avea bani. Acele prietene admirau o dată mai mult pe Lică în formă de tată. Îl găseau şi mai drăguţ pe ştrengarul tânăr, aşa de bun cu un copil pe care i-l făcuse o nemernică — fiindcă Lică avea totdeauna gata la ocazie un cuvânt de ocară pentru mama Siei.

Unele, mai puţin deştepte, crezând că îi plac odraslele, îşi arătau dorinţa de a-i dărui şi ele, dar Lică strângea dinţii cu răutate şi îşi pricepeau greşeala. Cele mai multe îl înţelegeau mai bine şi Sia avea colecţie de cămăşuţe naţionale do toate mărimile, lucrate de frumuşelele lui Lică.

Numărul mamelor benevole creştea mereu. De cealaltă, de cea adevărată, nu se pomenea. Lică nu era confidenţial şi, de altfel, lucrul nu i se părea de un interes deosebit. Întorsese spatele urâtei şi atâta tot. De cum umblase fata bine în picioare, Lică se distrase târând-o de mână după el. Aşa cum zbura el peste lot, era totuşi singuratec. Deşi apropiat, nu era prietenos. Cu bărbaţii făcea afaceri şi nu se putea lega prea mult. Femeile îi erau devotate, dar el nu le lua în serios şi nu avea încredere în ele decât pentru treburile femeieşti: pentru cârpit, cusut, spălat, călcat şi pentru dădăcit fata. Discret şi prudent din fire şi prin ocupaţii, avea şi un fel de sfială pentru traiul lui mahalagesc. Lică era oarecum ambiţios şi foarte curat. Totdeauna spălat, pomădat, spilcuit, îşi curăţa şi moralul de oarecare mici murdării inevitabile. Avea, e drept, o situaţie aparte. Certat cu familia fiindcă nu învăţase carte, avea neamuri pricopsite, de pildă soră-sa Lenora, care, de când se măritase cu moşierul Hallipa, îl trata ca pe câinii bărbatului ei. Aşa fiind, fata aceea, picată din întâmplare în traiul lui, devenise un mic pivot al traiului lui.

Lică şi-ar fi bătut joc, pe drept, de cine i-ar fi spus că e un tată bun. Acelaşi capriciu dicta toate apucăturile lui lipsite de orice precepte. Târa cu el fata de mână, fiindcă băgase de seamă la prima încercare că trecătorii de ambele sexe se uită după el şi că "gradele", aşa de numeroase în

armată, nu-l mai opresc pe fiece motiv; sau pentru că fata îi servea de pretext ca să scape de o întâlnire ce nu-i convenea; sau fiindcă nu avea în ziua aceea nimic mai bun de făcut.

Sia era o prezenţă inofensivă ce-i convenea. Îşi putea face gustul să pălăvrăgească ca şi singur, fără de precauţiunile ce trebuie să iei cu oamenii. Când începuse a vorbi şi înţelege, îi da câte o replică monosilabică şi Lică trecuse tot nesupărat de la forma de monolog la cea de dialog. Cam grea, ce e drept, de limbă ca şi de picioare, alături de Lică, aşa de sprinten, Sia se târa ca să nu rămână înapoi. Mâinile subţiri ale lui Lică îi zdrobeau fără voie pumnul trăgând-o. De la pumnul lui nervos, încleştat pe al ei, învăţase sentimentul de comandă, mai mult decât din bătăile pe care le lua de la crescătoarele ei. Tot de la Lică învăţase şi spaima. Nu-i era teamă nici în întunericul odăilor sau ogrăzilor, nici noaptea în magazii sau beciuri. Pe stradă însă, cu trăsuri şi oameni, când Lică îi scăpa mâna şi se pierdea de el, sau când o lăsa la vreun colţ uitată ca să vorbească cu cineva, cunoscuse frica şi totodată sentimentul protecţiei întrupat în Lică. El se juca cu spaimele ei după dispoziţia în care era. Sau se ascundea înadins ca să facă haz văzând-o buimăcită, sau se bucura răutăcios de frica ei, sau îi apărea brusc dinainte, jucându-se de-a "bau", sau îi da o palmă usturoasă pentru că avea un aer idiot şi nu ştia să se descurce. Lică era mereu acelaşi băiat vesel şi puţin cam crud şi cu o pedagogie sumară. Tot sumar, Sia învăţa că el e stăpânul binelui şi al răului.

Aspectele superioare ale lumii tot de la el le învăţase. Lică era guraliv, comenta tot ce vedea în jur: oameni, privelişti. Prea leneşă pentru a se osteni singură cu acele descoperiri, Sia îşi lua astfel toate noţiunile de-a gata şi le refuza de aiurea. Noţiunile morale tot de la Lică le avea. El povestea liber tot ce-i trecea prin minte, pe o parte convins că nu înţelege, pe alta mulţumit că are cine să-l audă. Era destul de delicat de felul lui, dar avea totuşi un vocabular picant şi istorioare la fel. Îşi aducea uneori aminte să se abţină, dar alteori ecoul ce pornea din Sia îl distra. Dacă însă la vreo vorbă prea slobodă izbucnea în vreun râs gros şi stupid, o palmă o aducea la cuviinţă.

Lică era şi marele dispensator de bucurii felurite. Îi plăceau grădinile, aşa că duminica toate umbrarele şi bolţile îl cunoşteau. Deprinse să vadă atâtea feluri de perechi, priveau totuşi cu mirare pe tânărul acela zvânturat cu copila aceea stângace şi, mai apoi, fata aceea trunchioasă cu tovarăşul acela sprinţar bând o singură halbă la o fleică unică, fiindcă Licâ era sobru şi econom pe punga lui. Ducea adesea pe Sia pe la prietenele lui. Erau petrecerile de iarnă. Când fata era mică de tot, acele îndrăgostite care mai de care o răsfăţau, în hatârul lui Lică. Posacă cum era, copila simţea totuşi pentru dezmierdările lor un fel de tors ca al pisicii când umflă gâtul subt alintări şi-şi ascunde ghearele. Mai măricică, înţelesese de gustul mâncărilor bune şi al cadourilor. Apoi venise vremea să fie trimisă afară să se joace; devenise curioasă şi urâse femeile pentru care era depărtată. Se întâmpla însă s-o uite acolo, la petrecerea lor, şi atunci femeile ce râdeau în hohot şi pentru care Lică n-o mai băga în seamă i se păreau nesuferite şi fericite. Când încerca să-şi arate încăpăţânarea, Lică, arzându-i o cravaşă, zicea dispreţuitor: "E cam toantă!" Dar, în genere, trăiau bine. Afacerile, Lică le făcea de preferinţă cu bărbaţii femeilor drăguţe, care interveneau în favoarea Trubadurului. Bani de la femei nu lua, nici nu le da. Uneori uneia o floare pe care i-o dase cealaltă. O singură dată, o altă proastă îi strecurase bani în buzunarul hainei. Întorsese buzunarul pe dos cu o îmbinare din

sprâncene, care nu era a bine. Femeia adunase banii de pe jos şi zisese cu umilinţă: "Ce atâta supărare!" cu o justă mirare pentru astfel de principii. Lică nu avea principii, avea gusturi. Nu-i plăcuse procedarea.

Le obicei însă femeile se purtau cu el aşa cum îi plăcea lui.. Dacă îi trebuia un mic împrumut, îl găsea, şi totdeauna găsea un ospăţ fin, fără de care amorul nu ar fi fost complet. Lică nu avea numai tacâmul pus, ci şi patul aşternut pretutindeni, fie ca oaspe, fie ca amant. Din toate aceste peregrinări, rezultă că anume stradă era legată pentru el de un anume fel de ospătare şi culcuş. Acest trai aventuros căpătase totuşi, prin repetare, un fel de ordine.

Sia avea vreo zece ani când Lică, într-o zi, văzuse pe o casă o firmă ce-i adusese din nou dinainte pe verişoara Lina din Tecuci. Descoperirea îi făcuse să scrâşnească dinţii mărunţi. Băgase de seamă duminica trecută că Sia, prost îmbrăcată, îl făcea de râs.. Era gata să nu mai iasă cu ea nicăieri. Acum găsise un alt leac. Hotărâse că Lina va îngriji de aci înainte de trusoul fetei. Cu toată decizia lui, avusese şovăiri asupra procedării. Ştia pe Lina măritată cu un doctor neamţ, şi îi era pe dos să intre. Luase întâi informaţii. Neamţul era profesor la Iaşi şi Lina era mai tot timpul singură. Alesese ora când primea vizitele medicale. Acest client neaşteptat făcuse Linei mare efect. Rămăsese lipită de dulapul cu medicamente, în impresie era multă mirare, destulă grijă şi ceva mulţumire. Lică, din primul moment, apucase să fie cu ea brusc şi tăios la vorbă. Nu-şi pregătise atitudinea: o găsise în sentimentele lui. Acea bruscheţâ haină avea s-o păstreze mereu şi Lina mereu avea să simtă la vizitele lui aceeaşi spaimă amestecată cu ceva plăcere. Lina nu opusese nici o rezistenţă cererilor lui Lică. Nu avea haine de copil, dar şi le va procura. Nu uitase însă existenţa lui Rim şi, de la prima revedere, prezintase lui Lică pe doctor subt un aspect de teroare, datorat propriei ei îngrijorări. Lică îşi făcuse socoteala că doctorul era deocamdată departe şi rămăsese la ideea că verişoara Lina *trebuia să dea.* Cum nu-şi discuta opiniile, îşi spusese lămurit punctul de vedere. Fără energie, fără pavăza efectivă a lui Rim, buna Lina luase calea servitudinii. Nemulţumirea ei se răsfrângea asupra fetei, pretextul neobosit al pretenţiilor lui Lică. La fiecare vizită se întreba cu ciudă ce nevoi mai are, ce s-a mai întâmplat copilei. Ea, care iubea toţi copiii, tocmai pentru Sia avea respingere. Nu dorea, nu cerea să o vadă, întreba numai de ea ca o datorie, ca o prevenire a necazurilor. Îi satisfăcea pretenţiile, cu atât mai iute cu cât ar fi sperat ca Lică să treacă la alt subiect de vorbă. Interesul pe care Lică îl purta fetei o satisfăcea, dar ar fi dorit ca numele Siei să lipsească măcar o dată de la dijmuială, deşi Sia era motivul dijmei. Lică, dimpotrivă, uita pe Sia orişicând, dar îşi aducea regulat aminte de ea când avea nevoie să viziteze pe "cucoana Lina".

Cu toate că descoperise sursa asta de subsidii, Lică avea şi oarecari ocupaţii. Primise o propunere de agent-voiajor pentru stofe. Poseda calităţile cerute: era prezentabil, insinuant, glumeţ, abil să laude marfa, şi, după o noapte trecută în tren, era tot firesc şi bine dispus. Îşi mărise astfel câmpul de activitate cu provincia, dar nu era capabil să persevereze. Lucra numai pe poftă şi la răstimpuri. Un cunoscut îl insinuase apoi pe la Poliţia Capitalei. Era un bun detectiv civil pentru anume treburi subţiri, cari cereau mai multă şiretenie decât intervenţie. Un spionaj fin, o capcană chiar bine întinsă, unde în ultimul moment lăsa loc altora mai temeinici la pumn. Căci Lică era totuşi un "delicat". Nu-i lipsea forţa, dar erau la el mai mult impulsii repezi decât adevărată rezistenţă. La, dresaj, chiar în cazarmă, era căutat

pentru îndrăzneala şi "maniera" lui mai mult decât pentru muncă. La producţii el era artistul, fiindcă avea tupeu, siluetă, îndemânare şi, la nevoie, o tensiune de voinţă ce susţinea muşchii, dar nu ducea la greu.

Ceea ce îl determinase să lase de-a binelea milităria fusese, în afară de noile rente procurate de Lina, în afară de beneficiile ce picau de ici şi de colo, în afară de dragostea pentru cravate roşii, un alt motiv mai subtil: domnişoara directoare de la şcoala primară, unde dase destul de târziu pe Sia, îi spusese cu glas foarte drăguţ, ce-i făcuse impresie: "Ce păcat că eşti militar!". Ce-o fi vrut să zică?! Domnişoara nu era, desigur, antimilitaristă, dar avea prejudecăţi împotriva gradelor inferioare, pesemne. Directoarea avea 30 de ani, ochi verzi, bustul frumos şi purta două coade mari pe cap, ceea ce-i da un aer de icoană. Fără să se gândească prea departe, lui Lică i se făcuse urât de cazarmă. În seria lungă a afacerilor lui sentimentale, domnişoara directoare ocupa un loc platonic unic. Lista de cărţi, notele trimestriale, lenea Siei erau ocaziuni de care Lică profita şi domnişoara — mai ales de când era civil — nu găsea că vizitele o deranjează deloc de la treburi. Domnişoara era naivă şi avea probabil unele gânduri serioase în privinţa lui Lică, de care poate fluşturaticul Lică nu s-ar fi lepădat. Dar intervenise războiul. Lică, chemat la regiment, reluase tunica şi se risipise cu treburi zorite de aprovizionări prin Ilfov. În felul ăsta ajunsese la Prundeni, la moşia cumnatului Hallipa.

În timpuri normale Lică ocolea familia ce-l ocolea. Vagabondajul lui îi lăsase faţă de ei o inferioritate supărătoare. Dar pe timpurile acelea de agitaţie, lucrurile se schimbase: Hallipa se arătase politicos şi "şerpoaica frumoasă" — cum o chema Lică pe soră-sa — nu-l putuse goni, învestit cu misiuni militare oficiale.

La Prundeni, Lică găsise pe buna Lina instalată şi îi pusese chestiunea Siei, cu care nu ştia ce să facă. Lina însă trebuise să apeleze la Lenora Hallipa, ce refuzase net. Mânia lui Lică, fireşte, căzuse asupra Linei, care, neputincioasă, îşi vârâse capul între umeri. Lică îşi spusese atunci păsul domnişoarei directoare, care propusese să oprească pe Sia pe lângă ea. Cum timpurile se anunţau grele, fata îi va ţine de urât şi o va ajuta. Oferta era făcută delicat şi avea ceva romantic. Lică primise cu sărutări de mâini repetate şi domnişoara, de rândul ăsta, îi admirase uniforma.

La Prundeni, Lică spusese Linei răstit:

— Am găsit pentru fată! O domnişoară frumoasă şi învăţată şi care mă iubeşte!

Numai urâta de Lina putea provoca un astfel de sumar brutal al sentimentelor alese dintre el şi directoare.

— Să trimiţi acolo de toate! adăogase Lică.

Asta da! Asta era în putinţa Linei să facă. Ideea că trebuise să-l refuze, că "bietul Lică" pleacă pe front, dase Linei o strâmbătură sentimentală comică. Ai fi zis că vrea să plângă. Totuşi Lică nu pleca încă. Rămăsese printre cei din urmă. Aşa orânduiseră şefii şi el le sprijinea bucuros dispoziţiile. Pe la Prundeni venea din ce îin ce mai des, dar nu la conacul boieresc, unde femeile vorbeau prea mult de război, ci la cel logofeţesc. Pe Hallipa însă îl vedea şi-i era mereu binevoitor. Hallipa era foarte îngrijorat de plecarea succesivă a tuturor oamenilor de serviciu. Fireşte, se duceau la datoria lor, iar Lică întârzia, fiindcă asta îi era datoria. Dar Hallipa se întreba ce va face el singur şi i se părea că prezenţa lui Lică ar putea dura la infinit. Cam acelaşi gând avea şi tânărul, că va rămâne mereu pe loc, gând absurd, dar stăruitor. Poate că era numai o presimţire, o anticipaţie asupra

faptelor sau o sugestie, cumva!

Lică nu era laş, dar nu simţea necesitatea patriotică a plecării lui. Totuşi avea să plece, când îi va veni rândul, cu ultimele coloane de *arrière-train!* Hallipa era şi el, din tot sufletul pentru acţiune şi victorie, dar răspunderile, pe care i le crea acest entuziasm către averea şi familia lui, îi îngândurau, iar eroismul nu-l asocia defel cu tunica cumnatului Lică. În acele drumuri prin sate, ce depăşeau obiceiurile lui de muncă, Lică se îmbolnăvise de o febră puternică. Fusese internat într-un spilal. Doctorii ezitau între o tifoidă şi o recurentă. Evacuarea avusese loc când intra abia pe calea vindecării, dar fără de el. N-ar fi putut spune cum se făcuse că n-a plecat cu trenurile sanitare. Îşi terminase deci convalescenţa subt nemţi şi ieşise din spital cu o mulţime de hârtiuţe doveditoare, pe care le păstrase cu grije. Urâte timpuri! Era la dispoziţia inamicului şi, lucru curios, inamicul îl întrebuinţa tot pe lângă serviciul de aprovizionare. Lică nu putea suferi capitala subt ocupaţie şi credea că e mai bine să nu fie zărit pe acolo. Plecase fără să vadă pe Sia. I-ar fi fost greu să dea ochi cu domnişoara directoare. Nu-şi cercetase nici celelalte prietene. Femeile, deşi nu se înţelegeau rău cu nemţii, de nevoie, aveau însă, când era vorba de bătălie, un fel de ţicneală pentru eroi, şi pentru ele românii nu erau decât cei de dincolo. Lică nu se înţelegea cu nemţii decât tot de nevoie. Naţiile străine îi fuseseră totdeauna urâte, cu atât mai mult cele asupritoare. Aprovizionarea forţată îl adusese iar la Prundeni. Lică se arătase desperat după regimentul lui şi pentru că Hallipa îl întrebase cum de a rămas, cu oarecare severitate, Lică, iritat de bănuială, îşi făcuse dovezile. Pe la conac însă nu se ducea decât rar. Frumoasa moşiereasă ţipa că-i trădător şi dezertor, şi Lică îngălbenea la gândul pedepselor ce-i pândesc pe dezertori. Acolo, la logofeţie însă, Lică ţinea bine locul lui Ştefan, primul vechil. Hallipa făcuse cu conştiinţa lui o tranzacţie: "De-i vinovat, se va răfui la timp cu cei în drept". Până atunci obţinuse de la comandament să-i fie lăsat la dispoziţie. Lică fusese deci nevoit să descopere farmecul satelor. Printre săteni nu se prea ştiau bine rosturile lui, dar, de vreme ce era ocrotit de "boierii", nimeni nu-l bănuia.

Când totul se sfârşise, odată cu întoarcerea celor dintâi, Lică părăsise Prundenii fără ziua bună. Se dusese întâi la domnişoara să cerceteze pe Sia. Întrevedere fără simpatie. Lică se temea de întrebări şi domnişoara era rău dispusă din cauză că fusese nemulţumită de purtatea Siei. Fata nici ea nu ierta protectoarei că a pus-o să muncească. Când în aceeaşi seară Lică venise să ia pe Sia de-a binelea, domnişoara nu era acasă, asa că plecarea semănase a fugă.

Despărţirea asta punea sfârşit romanului platonic dintre Lică şi directoare. Pe Sia, Lică o regăsise cu mirare: crescută mult, dar urâtă şi stângace. Târa parcă un picior. O arătase unui doctor ce-i spusese că n-are nimc alt decât că stângul e mai leneş. Lică o zguduise cu atâta dispreţ, că fata începuse a călca mai vioi. Din toate gazdele de mai înainte, Lică se gândise la duduia Mari. Moşica, în adevăr, nu plecase în Moldova şi o dusese destul de bine cu mosafirii, cum zicea ea, şi chiar făcuse afaceri bune. Primise pe Lică şi pe Sia cu plăcere şi se arătase aşa de drăguţă, încât numai ei singure Lică îi povestise toată pătimirea lui, fără ca duduia Mari să arate vreo mirare sau nemulţumire.

La înapoierea regimentului, Lică, deşi era neliniştit, se dusese la sediu şi ceruse reangajarea provizorie. Frica îl trimetea în chiar vizuina lupului, dar şi prudenţa. Acolo, în preajma pericolului, se putea ocroti mai bine. În

dezordinea fericită a reîntoarcerii, când se făceau liberări, se dau concedii şi se simţeau viduri mari, cererea lui fusese binevenită. Pe camarazi Lică îi evita. Amintirile lor proaspete de eroism îl supărau. Conversaţiile care nu aveau alt subiect îl puteau atrage în cursa unor detalii asupra propriei lui petreceri. Şefilor însă ştia să le fie iar folositor. Trimis din nou cu misiuni de aprovizionare şi cuarteruire, indulgenţa acelor vremuri de binefacere şi destindere îl ferea de suspiciuni. Era totodată în plină lumină şi la adăpost, cum bine socotise. La cea dintâi alarmă, nici vorbă, ar fi fugit. Era un sentiment ce nu suferea analiză. Lică nu putea înfrunta greutăţi. Era, de altfel, vinovat sau nu era? Fusese bolnav! Nu atâta cât să nu poată pleca! De ce nu plecase? Tot timpul acela avusese regrete şi un fel de grijă ce se putea chema remuşcare. Urâse duşmanul cu dinţii strânşi, dar neputincioşi. Fireşte că din alte mobile ca cei de dincolo, din acţiune, şi o altfel de ură ca cea de pe câmpul de luptă! Nimeni nu dorise mai mult ca el pacea şi victoria. Pentru că ele aveau să-i asigure din nou liniştea ce-l mulţumea! Dar cine poate căuta într-o aspiraţie virtuoasă toate micile ei viţii! Acum simţea o gelozie mare pe cei ce se bătuseră. Îşi închipuia că ar fi putut şi el face isprăvi. De ce nu? Era impulsiv şi prudent, şiret şi nepăsător. Avea atribute de erou. Fluierând, ar fi putut comite cine ştie ce fapte mari! — afară de aceea de a muri! I-ar fi plăcut să aibe decoraţii... cu panglică roşie... Cu nemţii nu avusese alte raporturi decât cele nevoite. Prin bunele lui tratative, moşia cumnatului fusese cruţată. Din fericire, coloanele nemţeşti nesuferite erau acum departe. Lică se credea bun patriot, dar nu avea destulă încredere în hârtiuţele nemţeşti.

De aceea, după un timp, când regimentul trebuise să plece în Ardeal, Lică, deşi nesupărat de nimeni, se decisese să treacă pentru totdeauna la viaţa civilă. O împrejurare îl făcuse să plece pe un timp din Bucureşti. Duduia Mari se măritase cu negustorul îmbogăţit, ea, care nu crezuse niciodată în necesitatea căsătoriei şi tocmai atunci, când comunismul amorului era în toi! O simplă întâmplare! Negustorul îşi făcuse socoteală să deschidă un depou la Galaţi: se temea, poate, de ceva cercetări asupra originii averilor, sau credea, poate, Galaţii un loc mai bun pentru noi traficuri! Acolo îi sta mai bine să fie familist şi, cum tot lua cu el pe duduia Mari, hotărâse să treacă pe la biserică şi primărie. Fusese o nuntă frumoasă, la care Lică petrecuse minunat. Moşica, tot drăguţă şi delicată, părea o fetiţă în rochie albă şi voal. Ea propusese lui Lică să-l asocieze ca voiajor pentru afacerile de vinuri. Pe Sia, care nu era bună de nimic în şcoala profesională unde o înscrisese Lina, şi care fugise din orfelinatul unde era internată, o dusese tot la Galaţi, în şcoala de infirmiere. Lică nu găsise deloc nepotrivit să schimbe puţin aerul. De altfel, se ducea, venea! Pe Lina din nou o vizita regulat. Nu se mai ostenea să pomenească de Sia, şi Lina era mulţumită că o ştia departe. Nu se putuse deprinde niciodată cu existenţa ei. Mai ales acum când se întorsese Rim!

La prima întâlnire cu vărul Lică, doctorul se arătase demn, dar politicos. Mutarea lui la Bucureşti, prin stăruinţa Linei, era încă lucru proaspăt. Primise prima cerere de împrumut destul de bine. Apoi, treptat, se arătase mai anevoios; luase obiceiul nesuferit al predicilor, apoi ajunsese la refuz şi la mojicie. Rim maltrata pe Lina din cauza lui Lică, care tot pe Lina o maltrata; ea nu se putea apăra, de nici unul. Dezgustat repede de orice ocupaţie, Lică neglijase curând comisionul de la Galaţi. Cum nu se putuse deprinde cu regimul conjugal, duduia Mari se întorsese la clientelă, şi şcoala de infirmiere se strămutase la Mogoşoaia. Pentru Lina vecinătatea

Siei — deşi n-o vedea — se dovedea apăsătoare. Era timpul când menajul Rim ajunsese la mizeria unor certuri acute. Viaţa pentru buna Lina devenise nesuferită. Profesorul se răzbuna de dureri reale şi imaginare, persecutând-o. Lică, tratat cu dispreţ de doctor, îşi fierbea necazul scrâşnind dinţii mici şi fluierând a rău. Rim îl făcea "escroc" — cuvânt impropriu, ca şi cel de dezertor.

Mini avea despre dânsul o impresie mai justă, deşi cam cu prea multă imaginaţie. Când îl vedea, apărând şi dispărând de după o uşă, la Rimi, îi da o tresărire, ca şi cum se strecura acolo un apaş, ce avea în buzunarul vestonului scurt chei pentru orice sertare, dar nu se servea de ele, ci invita gazda să le deschidă singură. Când îl intâlnea neaşteptat la colţ de stradă, îi părea un haiduc modern a cărui pădure e oraşul. Lică se încadra destul de bine într-o astfel de concepţie. Prietenele devotate, răspândite pretutindeni, reprezentau bine organizarea simplă a unor gazde de hoţi; silueta zveltă, juvenilă, simpatică şi suspectă a lui Lică nu dezminţea aceleaşi asemănări. Vagabondul inofensiv, cu mâinile veşnic în buzunar, le-ar fi putut ţine acolo strânse pe un revolver sau pe teaca unui cuţit. Arme care n-au nevoie să slujească cât timp îşi dezarma victima cu surâsul ascuţit şi crud, sub mustaţa mică, cu privirea din coada ochiului, cu cererea precisă, iar, după ispravă, cu mişcarea dispreţuitoare a umerilor întorşi spre o mişcare nepăsătoare. Totuşi Lică avea bilanţul foarte zdruncinat şi din pricina asta o cruzime haină, pe care Lina mai ales o simţea. Erau timpuri în care se câştigau uşor bani mulţi, dar Lică nu prinsese încă mecanismul vieţii noi. Căuta să reia firul întrerupt al vechilor deprinderi şi nu se mai înnoda. Felul lui nepăsător îl făcea să simtă, desigur, mai puţin schimbările mari din jur, dar şi mai puţin putea profita de ele. De altfel, mai toate afacerile noi se făceau în amestec cu străinii şi Lică nu putea suferi "liftele". Prin toată apucătura lui — bună ca şi rea — era un indigen. Cam flămând, strâmtorat, îşi ascuţea dinţii fără să cuteze să muşte.

Sia se dezvoltase acum ca o femeie. Era tot aşa de amorţită însă şi de ursuză. Când se lega vreunul de ea, nu se alegea cu nimic. Fata nici nu se speria, nici nu cocheta. Era tembelă şi se temea de Lică — asta îi era toată virtutea şi apărarea. Din mâinile unui intendent grobian scăpase în ultimul moment, cu pumni şi cu ameninţarea numelui lui Lică. Încă din căsuţa doicei era deprinsă să vadă bărbaţii la un loc cu femeile. Dar ei nu-i plăceau oamenii, nici bărbaţi, nici femei; pentru lenea ei erau obositori. Trebuia să te ocupi de dânşii, să le vorbeşti! Apoi era fata lui Lică, nu se putea potrivi cu oricine. Toate camaradele cunoşteau pe Lică: în mijlocul a treizeci de şorţuri albe, el glumea cu fetele, laolaltă cu a lui, tot aşa de nepăsător ca de obicei.

Lipsită de imaginaţie, Sia avea totuşi acea nevoie poporană de a mări şi denatura lucrurile. Aventurile lui Lică, ocupaţiile lui, nobleţa familiei erau povestite de Sia, nu conform adevărului strict, ci conform importanţei pe care o avea pentru ea tot ce privea pe Lică. Sia era o făptură supusă orbeşte unui bărbat căruia se deprinsese a-i zice tată. Către afaceri fata arătase totdeauna aplecare. Pertractările băneşti ale lui Lică o interesau de mică. Când se în-tâmpla să fie de faţă, deschidea ochii şi urechile, ceva mai vioaie ca altă dată, şi urmărea aprig tranzacţia, dorind cu îndârjire câştigul pentru Lică. El îi da uneori câte o monedă din acel dever, dar, spre marea lui mirare, i-o înapoia.

— Ţine-o tu! Ca să fie mai multe!

Mai târziu, arătase aceeaşi aviditate pentru bani şi aceeaşi

dezinteresare. Când Lică, ajuns la sfârşitul răbdării, găsise ideea bună de a instala pe Sia la Lina, nici el chiar nu-şi închipuise ce bune rezultate are să dea.

Sia era mândră şi bucuroasă că e întrebuinţată la o combinaţie financiară. Leafa ei, fireşte, mergea la Lică, ca un drept al lui. Ea era acolo numai o interpusă pentru a-şi scoate dobânzile unui capital de ură veche şi de datorii neiertate, pe care le avea de socotit cu vara Lina şi cu neamţul.

Până atunci Sia cunoscuse pe Lina, aşa cum cunoştea, din spusele lui Lică, toată galeria lui de rude şi prieteni. O cunoscuse în forma silnică şi batjocoritoare în care i-o prezintase. Când însă Sia trebuise să ocupe acel post de încredere, Lică îi dase toate fişele necesare. Amândoi acum, vorbind de Lina, pronunţau cu un haz complice acel "tanti". Sia se arătase dibace în noua ei meserie, şi Lică socotea acum plasarea ei ca o glumă bună şi rentabilă. Nu era serios decât în ziua când avea de cerut sau de primit bani. Cu Lina era acum mânios numai din obicei. Doctorul se arăta mult îmblânzit de când Lică era învestit ca tată al infirmierei. Lică, şi el, semăna din ce în ce mai puţin [a] haiduc şi îşi schimba obiceiurile. Programul Siei era şi el schimbat. Nu mai avea atâta libertate, iar plimbările cu Lică erau acum la cofetărie şi cinematograf. Culmea distracţiilor selecte în tovărăşia acelui cavaler fercheş! Totuşi ea regreta lucrurile de mai înainte, dar Lică hotărâse că nu se mai poate merge acolo. În schimb, îi povestea amănunţit tot ce făcea, ca unui camarad. Sia nu purta necaz femeilor pe care Lică i le vindea în detaliu şi pricepea pasiunea lor pentru dânsul. Viaţa nu avea pentru ea nici mister, nici sfială.

Lică era în timpul din urmă primul intim la un căpitan de intendenţă demisionat, însurat cu o femeie drăguţă de tot, care cânta din gură şi la pian, şi era, fireşte, nebună după Lică. Dar Lică devenise acum mai circumspect în alegere de prieteni. Nu vrea ca Rimii să fie amestecaţi cu oricine; îi ţinea la adăpost de curioşi şi de cine ştie ce contact periculos cu fostele lui relaţii mahalageşti. În traiul lui erau unele lipsuri atunci când întâlnise pe prinţesa Ada.

IV

Plecând în ziua aceea de la Sia, Lică tăia cu bastonaşul vârful crăcilor de castan fluierând uşor ca un om care n-are nimic de lucru. Traversând cu pas zvelt bulevardul Lascăr Catargiu, larg şi pustiu, se gândea încotro să apuce. Nu era, totuşi, distrat şi văzuse bine un *dog-cart* frumos şi înhămat cu un murg minunat, ce venea în trap mare. Caii erau marea lui dragoste, mai mare poate ca femeile, sau deopotrivă. Deci, nu din vina lui era cât p-aci să se întâmple un accident. Lică calculase foarte bine direcţia *dog-cart*-ului, dar calul, rău condus, deviase mersul şi roatele rosese de-aproape genunchii lui Lică.

— *Prends garde, imbécile!* strigă un glas ascuţit de femeie.

Trubadurul ridică obraznic mustaţa în sus, spre capra înaltă, strângându-şi ochii strălucitori subt pleoape, pe când mâna lui mică, ca de femeie, se propti viguros în grumazul murgului ce cabră, oprit brusc.

Lică nu înţelesese apostrofa. Limbile străine îl uimeau şi îi erau nesuferite. Nici n-avea cum să le înţeleagă, deoarece se învăţau în cărţi tot nesuferite. De la unguroaicele, nemţoaicele cu care uneori avusese legături, nu deprinsese nimic; mai lesne prindeau ele vorbe de la dânsul. Ca

limbi străine, Lică ştia numai câteva cuvinte ţigăneşti, pe care le spunea femeilor, dar care pe buzele lui subţiri şi flecare îşi pierdeau grosimea şi deveneau glumeţe. Le mestecă acum între dinţi, fără glumă.

— *Prends donc garde!* se oţărî a doua oară cuconiţa, de rândul ăsta către domnul de lângă ea, care conducea.

Se uită la Lică drept în ochi, cu ochii ei neruşinaţi. Lică îi întoarse privirea, apoi cătă cu milă spre cellalt. Era, în adevăr, un biet coconaş galben ca de ceară, cu gene roşii şi cu ochii pătaţi. Purta o bărbiţă blondă, ascuţită, cu fire veştede. Ea era o ţigăncuşă uscată ca un drac, cu buze roşii ca sângele închegat şi cu o pereche de ochi aprinşi subt boneta de piele ce o împodobea, ascuţindu-i mai tare bărbia ascuţită. Pe mâini negre, cu degete fuiorate, avea inele cu pietre cât un nasture de tunică.

După ce o privi bine în faţă, Lică lăsă mâna să lunece pe pulpa murgului. Calul, care tremura în zăbală, se domoli subt dezmierdare. Sărind uşor în lături, Lică fluieră subt bărbiţa domnului cel galben, puse un deget la pălărie ca la chipiu şi, zvelt, trecu strada. *Dog-cart*-ul*,* slobozit, porni dezordonat. Lică se gândi la mâinile slăbănoage ale domnului ce ţinea hăţurile, apoi la cuconiţa oacheşă, uscată ca un ţipar, ce-şi avea toată carnea în ochi. Cu aşa cal zvăpăiat, cu aşa bărbat lingav, *dog-cart*-ul se putea lesne trezi într-un şanţ, numai că o femeiuşcă pipărată ca aceea chiar de se răsturna nu era primejdie să-şi facă vreun rău. "Ce gaşperiţă!" îşi zise Lică, oprit pe trotuar, uitându-se după *dog-cart.* Ridică apoi ochii în sus şi băgă de seamă că cerul e albastru, văzu un castan prăfuit, ce i se păru totuşi verde şi frumos, şi, trăgând în jos o cracă, apucă a castană sălbatecă şi, aplecându-se ca la proaşcă, o azvârli departe cu o traiectorie sigură. Nu trecea nimeni. Lică fluieră iar. Un alt fel de fluierat. Exprima astfel o gamă întreagă de sentimente. Nu degeaba feminista Nory îl botezase "mierloiu". Înălţă apoi din umeri cu o mişcare pe care o avea uneori şi trase pe corp vestonul ajustat şi prea subţire pentru sezon. Atunci când Lică dezmierda un pom, băga de seamă că cerul e albastru şi se păunea în vestonul său subţire, resimţea invariabil una din acele porniri amoroase pe care obicinuia a le rezolva repede şi care, astfel, nu turburau cu nimic buna lui stare fizică şi morală. Azi totuşi Lică nu putea urmări *dog-cart*-ul cu ţigăncuşă. Acest lucru adusese oarecari perturbări în igiena lui. Vru să pornească spre duduia Mari, dar după câţiva paşi se întoarse. Soluţia asta foarte bună nu-l satisfăcea. Erau semne îngrijorătoare ale unei predispoziţii spre complicaţii sentimentale. Cea dintâi complicaţie era că tânărul, ce nu-şi obosea de obicei gândul, acum se ocupa de femeia din *dog-cart* câteva minute după ce trecuse. Apoi, de rândul acesta, îi păruse că o femeie nu poate înlocui pe alta — un semn de stimă, fie pentru cuconiţa oacheşă, fie pentru duduia Mari — dar un semn nou, mai complicat încă. Lică încercă să se mintă pe sine, el, care nu practica decât minciuna din principiu, către alţii: îşi zise că duduia Mari locuieşte prea departe — ceea ce era numai un pretext, Lică fiind un mare hoinar. Trase concluzia, totuşi justă, că se făcuse mare schimbare în domiciliul tuturor cunoscuţilor lui. Era procesul nou de locaţiune ce azvârlea epave, dizloca blocuri, primenea nisipul mărunt al chiriaşilor, pornea melcii cu scoica lor în spinare, în aparenţă la voia unor valuri capricioase, în realitate după legi noi ale aluviunilor. În felul acesta toţi intimii lui Lică, mahalagii din trupul oraşului, fusese izgoniţi spre periferie. Lică se simţi stingherit în obiceiurile lui şi neocupat. S-ar fi întors la Sia să-i povestească întâmplarea, dar abia plecase de acolo. Simţi foarte limpede un gol în traiul lui bine însăilat. Făcu câţiva paşi pe bulevard, apoi

cu o voltă pe călcâie, ca pe timpul când avea pinteni, se întoarse. Volta aceea era o cotitură mare în existenţa lui: ţinând ochiul stâng aproape de tot închis, ca şi cum clipea unui gând mulţumitor, Lică acum surâdea. Porni spre *"Café de la Paix".* La ora aceea va găsi acolo un băiat pe care-l cunoscuse în timpul din urmă pe la berărie. Era un agent de bursă ce ştia o mulţime de lucruri interesante despre cum fac banii pui, deşi explicaţiile lui erau cam neînţelese. În materie de finanţe încă era tradiţionalist, nu avea încredere decât în sistemul pe care apucase să-l practice: acela de a cheltui banii pe care îi avea, apoi de a căuta alţii. Banii de cheltuială nu înţelegea să-i lipsească, dar de prisos nu dorise până atunci, totuşi priceperea acelui tânăr, ce-ţi dovedea alb pe negru câştigul ca şi paguba şi se lăuda că lucrează numai cu metode sigure şi prudente, făcuse lui Lică impresie. Nu-l prea ispitise jocul acela necunoscut fiindcă cerea unele osteneli contrarii preceptelor de igienă ale lui Lică. Mai ştia că la Bursă e mare înghesuială şi zgomot şi citise în jurnale despre sinucideri. El nu putea suferi scandalul şi nici aglomeraţia în loc închis. Îi trebuia aer şi libertate, aer de oraş, dar din belşug. Dar azi îi venise gust să stea de vorbă cu agentul curtier.

— Pe seară mă găseşti în orice caz la *"Café de la Paix"* pentru afaceri, spusese tipul.

Trubadurul avea o poftă mare să înzecească leafa Siei, pe care o purta în buzunar, mai ales dacă operaţia era lesnicioasă. Lică nu s-ar fi putut, de altfel, lipsi de pofte în aceeaşi zi, de aceea, uitându-se la praful pe care-l stârnise *dog-cart*-ul, pentru bani şi amor, sau pentru amândouă la un loc, apucă spre Calea Victoriei.

Mişcarea bruscă cu care murgul azvârlise echipajul lui Maxenţiu înainte zguduise pe debilul prinţ, tras şi el înainte de hăţuri.

— Ce?! Nu eşti în stare să ţii un cal! se ascuţise Ada şi-i luase din mâini curelele lustruite fin şi prinse în cătărămi nichelate.

— Am să schimb calul ăsta! N-are trap bun! poticneşte!

— N-ai să schimbi nimic! zise cu dispreţ Ada şi se uită la el. "S-a ramolit de tot! gândi. Ce sunt ochii ăia galbeni? Stârpitură de viţă mare. Nobil am vrut, nobil am."

Ea, aşa costelivă, era foarte trainică. Campioană la tenis, braţul slab azvârlea mingea neobosit, campioană la dans, piciorul celebru de subţire, un os cu piele oacheşă şi păroasă, manevra până în ziuă pasul sacadat al *chimmy*-ului. Faţa negricioasă şi ochii aprinşi nu arătau, după nopţi nedormite, nici o oboseală. Acum, mâinile slabe, negre, cu inele mari, printre care acel safir uriaş, pe care Lică îşi oprise ochii, ţineau hăţurile ferm. Prinţesa Maxenţiu conducea admirabil. Strunit, murgul îşi reluă pasul lung, elegant.

— Să schimbi un astfel de cal! pufni Ada. Te-ai putea schimba pe dumneata... arăţi rău! Ar trebui să vezi un doctor. Poate ai gălbinare.

Îşi aduse aminte de privirea de compătimire a tânărului îndrăzneţ. Se uitase la ea cu înţeles. O prevenise să nu lase atelajul pe mâinile bietului Maxenţiu. Cum de o fi avut acel tânăr zvelt atâta forţă! Ce ciudat botişor avea subt urma aceea de mustaţă neagră. Botişorul lui scuza portul mustăţii. Adei nu i-ar fi displăcut mustăţile, dar snobismul o silea să nu admită decât oameni raşi. E drept că snobismul ei era cam înapoiat, deoarece ultima noutate importată din Franţa era reluarea unei mici mustăţi, pe care tinerii reacţionari ai modei, obosiţi să semene între dânşii şi cu toată lumea, o găsiseră pe portretele bunicilor. Mai e drept că

snobismul venea pentru Ada în al doilea rang după bunul ei gust.
Lui Maxenţiu nu putuse să-i taie bărbuţa. Un prinţ se poate purta cum îi place şi nici nu avea poftă să plimbe cu ea un spectru. Căci de plimbat, plimba încă cu dânsa pe soţul ei de bună familie. I se părea mai decorativ să-l aibă alături. Din toate obiectele de preţ pe care le putuse achiziţiona era singurul pe care-l putea transporta cu ea pretutindeni.
Cu ce pumn domolise tânărul acela pe murg! Ada era destul de cunoscătoare la cai ca să înţeleagă că Lică avea multă pricepere. Dar cum şi ce fel? Nu părea "om de lume"... dar Adei îi era peste cap de oamenii de lume. Şi cu ce meşteşug dezmierdase calul!... Ce mână pricepută îi plimbase pe crupă! Ada era senzuală şi capricioasă. Ar fi vrut să aibă un amant, dar nu vroia să se compromită. Reputaţia ei era prea proaspătă. Un necunoscut ca acela ar fi fost poate mai comod. Dar unde Dumnezeu mai văzuse mutra asta? Desigur că nu la *dancing!* Izbucni în râs la ideea lui Lică la *dancing!* Maxenţiu strepezi buzele galbene pe dinţii slabi. Nu putea să sufere râsul. El era trist şi zgomotul râsului îi scrijelea nervii stridenţi... Nici la *tennis* nu-l văzuse. Unde oare? La curse... Pe stradă?... Vrea să-şi aducă aminte şi nu reuşi. Un Cadillac atinse cu botul motorului aripile lăcuite ale *dog-cart*-ului. Ada era gata să scape o ocară în "argot", dar se întrerupse. În auto era frumoasa doamnă Elena Hallipa-Drăgănescu, ex-logodnica lui Maxenţiu.
— Nostimă femeie! Ce noroc a avut că a scăpat de dumneata! zise bărbatului ei, amabil.... Nu-ţi mai aduci aminte? Când s-au licitat Plăieşele... a concurat şi Hallipa, tatăl Drăgăneascăi... Parcă era acolo şi tânărul de adineaoră.
— Care tânăr?
— Auzi!... Care tânăr! Prea multă apatie! Bărbatul ăsta nostim pe care erai să-l omori cu *dog-cart*-ul.
— Să-l omor!... Ce exagerată eşti, *ma chère amie!*
— Bine, bine! Fireşte că-ţi vine greu să recunoşti! Când cineva e aşa de stângaci ca dumneata!
— Eram prea preocupat la licitarea Plăieşelor ca să remarc orice individ.
— Preocupat? Aş putea auzi de ce? Ştiai doar bine că răscumperi hodoroaga de palat şi moşia lucie cu făina mea!
— Era totuşi un patrimoniu de familie scos într-o vânzare publică. Lucru dureros pentru un om ca mine.
— Credeam că mama dumitale tot la licitaţie a luat Plăieşele!
Maxenţiu se roşi violent. Peste paloarea lui culorile combinară un fel de violet, tot livid. Mama, la care făcea aluzie fără cruţare Ada, era o binecunoscută cântăreaţă franceză de *variété,* vestita Zaza, ce avea domeniul ca dar de la un prinţ bătrân şi decavat, dar destul de autentic şi tată prezumtiv al lui Maxenţiu, pe care, de altfel, îl recunoscuse *in extremis,* deşi nu avusese timp să se cunune cu Zaza, cum dorea.
Această neregularitate în forme costa pe Maxenţiu, cu toate că pe nedrept. Dacă un ofiţer al stării civile şi un arhiereu ar fi consacrat acea combinaţie, Maxenţiu negreşit că n-ar fi fost mai puţin slăbănog, mai puţin fiul frumoasei Zaza, nici n-ar fi fost mai mult fiul prinţului decavat şi nici Plăieşele mai puţin sau mai mult ipotecate. E drept însă că ceea ce asigurase răscumpărarea Plăieşelor fusese tocmai intervenirea episcopului şi primarului între Maxenţiu şi bruna Ada Razu, unica moştenitoare a celei mai mari fabrici de făină. Dacă după doi ani de căsătorie Adu plimba încă

pe Maxenţiu, era fiindcă nu credea societatea destul de deprinsă cu noul său rang; de nu înlătura figurantul de pe înălţimea unor echipagii de formă excentrică, era fiindcă, automobilul fiind banalizat, nu se putea face remarcată. Îşi alesese pasiunea mai rară a cailor de rasă. Călărea admirabil, dar nu putea obliga la cavalcade prea dese pe Maxenţiu, bolnăvicios, de aceea prefera să conducă. Proiecta să organizeze un grajd de curse. Era marea ei ambiţie. Niciodată însă dorinţa asta nu-i păru mai vie ca în ziua aceea. Ada uni la moment, într-unul singur, cele două capricii: caii şi pe Lică.

Renunţă să-şi mai amintească unde l-a mai văzut, dar fu sigură că-l va regăsi. Va face cercetări în direcţia în care credea că are indicii şi hazardul o va servi şi el. Cam pe unde putea umbla Lică? Se decise să iasă mai des singură.

La prima întâlnire îl va opri de-a dreptul. Deocamdată spuse lui Maxenţiu:

— Ai face bine să mă pui în raporturi cu doamna Hallipa-Drăgănescu. Nu vreau când o întâlnesc să avem aerul stupid de a ne evita; sunt mutre bune pentru femei sentimentale. Nici ea, nici eu nu suntem de aşa fel. E foarte probabil că ne vom înţelege. Dumneata vei servi de *trait-d'union,* găsesc chiar *chic* să ne împrietenim. Să faci aşa ca să fiu invitată la recepţiile lor.

Maxenţiu voi să-i spună ceva dezagreabil, dar îl înecă puţin tusea. Dete numai din umeri. Ştia că dacă Ada îşi pusese în cap cu dinadinsul, nu va putea scăpa de corvadă. Femeile? Sau dau bătălii de întrecere între ele, sau caută să se asocieze cu rivalele... Ce-l interesa pe el duelurile lor! Avea sub coastă o durere încăpăţânată şi nu cuteza să facă dovada ei. Când se rupsese mariajul cu acea Elenă cuminte, care îl iubea, pare-se, pe când el căuta numai căsătoria de rezon, îi păruse rău. Apoi, în viaţa de certuri pe care o ducea cu Ada, îşi închipuise că ar fi fost mai fericit cu cealaltă. Dar era măgulit că Ada îl cumpărase cu bani mulţi şi că acea Elenă îl iubise, măgulit în ambiţia lui anemică. El avea o situaţie solidă cu făinăreasa, Elena Drăgănescu o situaţie admirabilă. Totuşi era bine, dar nu vrea să o mai întâlnească. Acum Elena sau Ada, femeile îi erau duşmane. Mai mult chiar decât zilele de toamnă, vecinătatea lor îl obosea. Conversaţia Adei îi aduse aminte de fetiţa aceea perversă, sora fostei lui logodnice, care fusese pricina rupturii căsătoriei. Se trudi puţin să-şi amintească numele ei ciudat: *Mika-Le.* Îi plăcu răul pe care-l pricinuise surorii ei numai din viţiu sufletesc, fără amor pentru el. Răutatea era singura simţire ce-l mai bucura. Nu putea suferi să fie iubit. Îi părea că e tentativă de asasinat. Amintirea fetei îi străbătu creierul cu o mică voluptate. Avea un flacon cu picături tonice acre şi amare, ce-i da aceeaşi cutremurare şi un minut de căldură la cap. Numai la cap circula parcă încă sângele, sleit. Când Ada va reuşi să pătrundă la Hallipii-Drăgăneşti, va afla poate ce a devenit acea cantaridă. Cu capul plecat pe umărul stâng, Maxenţiu se uită pe sub viziera de lac la Ada, care urmărea atent pasul elastic al murgului, se uită cu o privire *louche,* ca şi cum se dedase la un viţiu ascuns. Părea o mască sarbădă de carnaval, pe care un beţiv nocturn şi-a atârnat ironic cascheta şi care, la lumina caldă a zilei, semăna sinistru cu un om.

În traiul totdeauna sobru al prinţului Maxenţiu, căsătoria cu bruna Ada Razu adusese o scurtă criză de senzualitate. Criză funestă pentru organismul lui până acum econom din prudenţă şi din sărăcie. Sănătatea lui Maxenţiu fusese totdeauna delicată, dar precauţiunile pe care le lua îi

îngăduise să se creadă numai debil, fără să-şi ducă gândul mai departe. După şase luni de regim conjugal însă, pe terenul slab, boala prosperase. Dintr-un sarbăd exemplar monden, Maxenţiu devenise un specimen bun de studiat în ce priveşte ravagiile repezi ale tuberculozei. De acel studiu se ocupa el însuşi cu aviditate.

Ada, în schimb, cunoscuse sportul căsătoriei ca şi pe celelalte sporturi, fără să obosească. Descoperise însă curând că-i convine moda aristocratică a camerelor separate, din saţiu, desigur, mai mult decât din snobism.

Singur în patul său, Maxenţiu, cu egoismul de bolnav, era mulţumit — dar cu acelaşi egoism îi era frică de singurătate. Frică de un spectru pe care oglinda i-l desprindea în fiecare zi mai desluşit din propria lui imagină.

De câtva timp, noaptea avea febră şi somnul îi era sufocant. Palmele arzătoare şi le răcorea pe cearceafurile proaspete de olandă fină, îndantelate bogat şi uneori uşor pătate de buzele fierbinţi. Când descoperise întâi urmele acelor sărutări rozate, Maxenţiu trăise cele mai intense ore de desperare ale amorului cel mai mare, amorul de sine. În insomniile lungi simţea în palmele calde o cadenţă care treptat creştea, îl invada tot până când îi umplea urechile cu un vâjâit asemenea unei cascade.

Între perine înalte, cu iniţiala brodată fin subt o coroană mică, şedea, ascultând spre uşă ca nu cumva să vie Ada, şi totodată asculta încordat cu speranţa ca cineva să vie să-i curme spaima.

Femeia aceea, care avea dreptul să intre oricând la el să-i vadă nemernicia şi, astfel, să i-o mărească, îi era duşmană — dar pentru că nu venea, pentru că poate îi ghicise boala şi se temea, îi era mai duşmană încă.

Aşa era tortura nopţilor febrile. Dimineaţa întreagă era consacrată unei toalete minuţioase, ce reconstituia pe prinţul Maxenţiu aşa cum fusese mai înainte. Acelaşi tip borgian, în care otrava era difuzată însă de un bacil mic, de o virgulă sinistră văzută adesea de Maxenţiu în vis, proiectată pe un ciudat fond albastru, ca safirul uriaş, geamăn cu al Adei pe care-l purta pe index, safirul de logodnă. În aceleaşi visuri, vedea pe aşternutul imaculat desenul roşu al unor frunze de palm cu fibre dureroase, ce-şi mutau locul pe măsură ce-şi mişca mâinile agitate.

După ce-şi termina o toaletă complicată cu grima unui actor, începea să joace comedia tragică a vieţii de toate zilele, cu un program barbar de osteneli mărunte şi zadarnice.

Era dejunul cu oaspeţi sau ca oaspe, la ore târzii şi cu meniuri ucigătoare. Dar nemulţumirea lui n-avea voie să se manifeste în afară, ci se resorbea mereu în aceeaşi cupă mizeră a fiinţei lui. Ada îl târa la toate şedinţele sportive de antrenament, găsind că e mai *chic* decât să asiste la meciurile oficiale. De altfel, ei îi plăceau busturile goale asudate, muşchii întinşi, viaţa brutală şi în plin aer. Pe când ceilalţi îşi cheltuiau acolo energiile sau îşi consumau lenea, Maxenţiu trăia ceasurile unui efort tragic pentru ca resorturile lui, toate, să stea la postul lor de funcţionare; ca nu cumva sărmanul corp, tot mai deznodat, să se desfacă din toate niturile aşa cum avea senzaţia permanentă.

Prinţul Maxenţiu se plimba pe pistă corect sau sta pe *sprint* rigid, cu ochii dilataţi, cu privirea ştearsă, manechin îmbrăcat în ţinuta de *sportsman,* fără o greşală de eleganţă, pe când toată atenţia lui sta întoarsă înăuntru, cu grija ca nu cumva genunchiul să se încovoaie brusc din neglijenţa unui ligament, ca nu cumva umerii să scapete şi toată

păpuşa de panoptic să se prăvale undeva pe loc de repaos, pe care sensibilitatea lui istovită ar fi dorit, totuşi, să se poată întinde în căutarea odihnei. Maxenţiu călărea cu o tensiune halucinantă ca nu cumva să se rupă armonia dintre el şi cal şi, astfel, prin cea mai mică zvâcnire, să se rupă şi înăuntru ceva, într-un plămân vecinie ulcerat pe care-l simţea în toracele lui pretutindeni, parcă, şi la orice mişcare. Se uită cu ură la Ada, alături de el, şi la ceilalţi călăreţi lipsiţi fără altă grijă decât de a încăleca frumos, aşa cum o avusese şi el odinioară. Fără acea femeie nu ar fi călărit un superb cal englezesc şi fără de ea n-ar fi fost o biată păpuşă nemernică, înţepenită pe spatele unui cal de rasă. În fiecare zi prinţul conducea *dog-cart-ul î*nhămat cu un *demi-sang,* acel murg faimos. Conducea la aceeaşi oră, când începeau afară răcoarea şi seara şi în el începea o uşoară încropeală premergătoare febrei. Sta sus pe capra înaltă, arcuit de mijlocul dureros, în care junghiul îşi avea bătut un cui permanent de rezonanţă. Sta trudit de sforţarea ce-i punea de-a lungul braţelor alice mici, mobile, care păreau a exploda în vârful degetelor. Era ameţit de trăsuri, de pietoni, de tot ce mişuna în jur, printre care se strecura ca prin mijlocul unui *carrousel* infernal, din cauza unei migrene permanente, ce-i punea sub ţeastă o reţea subţire metalică, difuzând lumina şi aiurind în sunete. Strângea atunci din maxile, pe care le simţea putrede, dinţii ce căpătau între ei tot mai multe spaţii. Comesenii, prietenii, Ada, toţi cei de aproape erau ca nişte bolide de care se loveau fibrele lui apte durerii, aşa cum e nervul unei măsele bolnave.

Oamenii aceia, Ada mai ales, cereau să asculţi şi să înţelegi o mulţime de lucruri, care pentru dânsul n-aveau nici o importanţă, fiindcă priveau pe cei sănătoşi. Oamenii aceia puneau întrebări şi cereau răspunsuri. La el, fenomenul vorbirii se forma undeva într-un loc usturos şi, după un parcurs sufocant ca cel al unui cheag embolic, vorbele gâlgâiau în gâtlej într-o salivă sărată, aşa că permanent cuvintele îi păreau coagule scăpate de pe buze.

... Ada, în adevăr, aşa cum bine socotise, întâlnise pe Lică Trubadurul. Fusese destul să se coboare din automobil şi să se amestece la anumite ore în viaţa uliţei. Era aproape cu neputinţă să treci câteva zile în şir pe faimoasa Calea Victoriei fără să întâlneşti pe oricine ai fi vrut sau n-ai fi vrut. Bucureştiul rezolvă problema de a fi oraş mare şi mic deodată, provincie şi capitală. Atribute duble, combinate în proporţii dozate machiavelic, ce-i compun caracterul distinctiv. Progresul chiar al oraşului respectă aceeaşi lege, se desfăşoară pe orice distanţă şi în orice direcţie, fără a-şi pierde mişcarea în jurul nucleului. Firele, cât de lungi, se deapănă în jurul acelui miez viu, care, astfel, nu se deplasează din nici o schimbare. Tot ce e nou se intercalează în spaţiile libere, sau se substituie fără a rupe ritmul special al urbei, şi oamenii, asemeni prin toate prefacerile lor, vin de pretutindeni acolo, în inima strâmtă a oraşului, ca şi cum viaţa le-ar fi o permanentă recreare. Când Ada zărise şi Lică, traversase drept spre el, sigură că o va recunoaşte, cum şi ea îl recunoscuse. Fără a căuta atitudini zadarnice pentru amândoi şi fără să-şi caute nici cuvintele, în zgomot şi înghesuială, îi spusese, cât mai sumar şi mai clar, să vie în dimineaţa următoare la locuinţa lor, a cărei adresă i-o notase pe o foaie de carnet; avea să fie vorba de un post în vederea grajdurilor de curse pe care le proiectau. Lică pusese hârtiuţa în buzunar fluierând şi se uitase de aproape cu ochii lui de trubadur de mahala în ochii tot aprinşi ai negricioasei.

Înţelesese de ce "post" anume era vorba şi era dispus să-l ocupe. Atât! Bruna Ada intrase apoi într-un magazin de covoare. De ar fi stat împreună un minut mai mult, poate s-ar fi înţeles mai puţin. Lică hotărâse că se va duce a doua zi, aşa cum îi spusese drăcoaica. Era antrenat.

... În dimineaţa aceea, pe la unsprezece, feciorul veni cu paşi uşori să spună lui Maxenţiu că doamna prinţesă doreşte să-i vorbească. Maxenţiu se gândi din nou cât e de obositor traiul lui parazitar. Ce va fi vrut Ada de la el? Vreo nouă şedinţă sportivă? Vreo vizită nouă? Dacă Maxenţiu azvârlea la *tennis* o minge, mişcarea era dublată de cea care trebuia să amortizeze efortul şi tot aşa mereu. Apoi orice conversaţie, orice gând se suprapunea gândurilor ce avea despre boala lui, monologului nesfârşit cu sine. De i se vorbea pe când el recapitula ceea ce simte în acel moment, îi trebuia o dublă încordare; de i se cerea să privească ceva, atunci când el supraveghea mişcări lăuntrice, era turburat. Acel lăuntric îi da mereu de lucru, prin nesfârşite senzaţii ce se înmulţeau pe măsură ce boala progresa. Maxenţiu era un bolnav prea adevărat, dar, cu grija de a-şi ascunde boala, adăoga suferinţei şi ipocondria. Avea, negreşit, de ce se teme, dar teama preceda mereu şi înmulţea răul.

Azi, ca şi în toate zilele, Maxenţiu rupsese fila de calendar cu regularitatea unui om de afaceri înainte de a începe munca sa laborioasă. Întâi igiena exterioară: baia, masajul... toate cu precauţiuni şi dozate după zile şi anotimpuri, până când îşi recompunea chipul descompus cu care se scula. Apoi cealaltă igienă în interiorul aceluiaşi trup. Pentru el interiorul era accesibil. Nu-l vedea aşa cum vede chirurgul un trup deschis, îl vedea cu un fel de facultate tactilă, ca şi cum pe fiecare parte a trupului sensibilitatea îi dezvolta mii de ochi întorşi înăuntru. Chiar în somn urmărea ceea ce se petrece acolo ca o veghe răzbind prin întuneric. Doctorul, credea Maxenţiu, ştia puţin lucru, nu cunoştea decât procesele mari, evidente, ale boalei. El însă ştia orice tremurare de fibră, ştia legătura prin care acea fibră va duce rezonanţa spre alte centre şi de acolo la sfânta sfintelor — plămânul — acolo unde totul converge pentru rău şi pentru bine. Orice vibraţie avea acolo ecouri mici, iar uneori gâlgâieli de ape ce puteau deveni cataracte. Erau acolo aluviuni şi diguri, tot felul de chinuri pe care doctorul le reducea sumar la:

— Azi avem în stânga un suflu cam cavernos!

Erau, în adevăr, acolo caverne şi abisuri, şi precipitări de ape roşii şi scocuri şi vaduri, pe care Maxenţiu, ca un turist tragic, le vizita cu deamănuntul, în fiecare zi pe alte climate. Pe acalmii înşelătoare sau pe tempeste înăbuşite, le străbătea cu precauţiune, păşind uşor, vâslind cu rame noi, pentru a-şi cârmi printre ele viaţa.

Dar grija mare era ca totul să rămână acolo, în subsoluri, ca nimic să nu evadeze. Febra ar fi vroit s-o împiedice de a trece la termometru; un acces de tuse mai tare putea fi o primejdie vădită oricui. Mai ales să nu i se urce în gâtlej gustul acela de sânge: un firicel sau un coagul mic, pe care să trebuiască să-l înapoieze penibil la surse, sau să-l păstreze chinuitor în valvula silnică a gurei, sau, mai teribil încă, să-l strecoare în batista fină de olandă, cumplit de albă, cu o coroană brodată în colţ. Acel firicel, acel coagul puteau aduce după ele marea surpare, năruirea apelor şi rostogolirea rocelor de sânge, primejdie ce se aţinea gata şi pe care Maxenţiu o purta eroic în el.

Doctorii! Ce ştiau! Ce puteau! La început nu vroise să întrebe pe nici

unul, apoi mersese la ei ca un client oarecare necunoscut şi i se spusese cu indiferenţă adevărul. Acum consulta profesorii mari, ce-i respectau dorinţa de discreţie, îi spuneau adevărul cu precauţiuni, îi dau sfaturile cu menajamente; nu-l puteau nici vindeca, nici sili. Îl menţineau în minciuna lui către alţii, la care ţinea aşa de mult. Nimic nu-l putea hotărî să accepte sanatoriul, însemna pentru el a-şi pune eticheta infamiei. Îi era o ruşine nespusă să se încorporeze mizeriei, să o accepte făţiş. Ştia că Ada îl cumpărase pentru prestigiul social pe care-l avea, mult-puţin, şi nu vrea să abdice de la el. Nu vrea să fie un obiect de milă, un declasat, o medalie demonetizată.

Cât era el de ocupat în dimineaţa aceea când Ada îl deranja? De cum fu gata, totuşi, trecu în biroul mare, unde i se părea totdeauna cam frig, oricare ar fi fost temperatura. Pendula — un mapamond nobil ţinut de o statuă înaripată de bronz — ocupa mijlocul bibliotecei ce cuprindea aproape tot peretele. Se apropia unsprezece şi el începea să simtă acum apropierea unei mici crize. Toate semnalele erau date: fiorii cunoscuţi porniseră din mâini, din picioare, din coaste spre piept şi acum Maxenţiu aştepta să vadă pe unde vor apuca, cum se vor strecura, ce vor dărâma în drum. Îşi făcea calculul pentru a da fiorilor o direcţie cât mai blajină, şi, iacă, Ada trebuia din minut în minut să vie!... O ura!... Ce vrea vrăjitoarea aceea, al cărei filtru amoros îi grăbise ruina sănătăţii şi al cărei filtru amoros nu-i mai putea da nici o înviorare?!... Vrăjitoarea pe care îi era urât să o vadă alături şi lângă care era silit să trăiască mereu, fără nici o scăpare! Din pricina ei devenise un rob, ce nu putea fugi să se ascundă acolo, în acele sanatorii, pe ale cărora nume magice doctorii i le plimbau pe dinainte ca pe nişte lanterne fabuloase! El era bărbatul prinţesei Ada şi nu putea lipsi de la postul lui! Era o firmă pe care femeia o cumpărase scump şi nu-şi putea mărturisi falimentul! La gândurile acestea, un fior nou i se strecură din ceafă în sus, un fior ce se târa acum ca o reptilă spre munţii focoşi ai creierului şi îl înturna de la baza bazinului sacru al plămânului. Era tocmai pe cale să obţie acea imobilitate perfectă, capabilă să stăvilească junghiul, când Ada intră zgomotos, urmată de Lică, pentru a face propunerea plănuită. Maxenţiu cumpărase de la desfacerea grajdului Simonian cei mai buni cai. Le trebuia un *maître-dresseur,* un fel de *chambellan d'écuries.* Ada îl aducea. La vederea lor, Maxenţiu simţi o durere ascuţită prin occipital, pe când o greutate îl apăsa pe splină; o greutate mobilă, care un minut se aşeza mai bine şi îi lăsa respiraţia liberă, şi alt minut împiedica aerul să treacă prin sifoanele parcă îngustate ale pieptului, încât respiraţia nu-şi putea ridica supapele. Aşadar, femeia alergase încălzită prin tot oraşul şi-şi găsise în uliţă amantul ales tot de pe uliţi! Văzându-i înaintând spre el, i se turbură sângele. N-o iubea pe Ada; nu era gelos! Era, pesemne, urma acelei mişcări atavice de indignare masculină în astfel de împrejurări; era apoi mânia de a se fi turburat şi grija de a-şi opri turburarea.

Lăţi pe dinţii rari buzele violete, şi ochii cu pete galbene îi închise ca să se apere de vederea lor supărătoare... Mizerabila! De ce nu-l păstrase ascuns ca să nu-l vadă, ca să se poată face că nu ştie!... Poate că vrea înadins să-l omoare şi să rămână cu celălalt, de aceea da lovituri de teatru!... Intra aşa, deodată, la el cu ţângăul, ca să provoace vreo catastrofă!

Ada, în taior clasic ca un costum de călărie, de n-ar fi lipsit culoţii şi jupa n-ar fi fost scurtă până la genunchi, cu gambele subţiri încălţate cu cei mai fini ciorapi, prin care părul se vedea ca şi pe piciorul gol, cu un feutru

alb pe părul negru, tuns scurt, băieţeşte, cu ceafa rasă şi cercei lungi de perle, ce jucau suspect pe gulerul bărbătesc de pichet alb, înainta cu un pas agil, ce suna distinct cum sună castanietele, pe parchet, un pas sigur, ce exaspera pe Maxenţiu, ale cărui tălpi în pantofi albi fără tocuri — pantofi de sport — păreau tălpile unor patine ce se înfundau şi lunecau totodată pe nisipul fierbinte şi mobil al covorului.

Zvelt, în spatele Adei, şi aşa de aproape că umărul lui atingea ceafa ei vânătă de tunsoare, Lică surâdea, cu pliscul deschis, gata de fluierat.

Văzându-i aşa de aproape, Maxenţiu avu un imbold să ridice mâna şi să lovească obrazul arămiu al femeiei, obrazul proaspăt al haimanalei.

Rezemă atunci pe lemnul rece, lucios, al biroului, o palmă fierbinte, care parcă se lipea. Lică se uita mereu la Maxenţiu cu ochi strânşi, cel stâng mai mult. Nu-l sfida, dar îşi reamintea scena întâlnirii pe bulevard. Lui Maxenţiu i se păru că Lică gândeşte: "Iată-mă! Eu sunt locţiitorul, amantul şi vin să mă aşez confortabil în culcuşul tău de cadavru viu, căruia îi vom face în curând un sicriu."

"Cine e nemernicul ăsta şi ce voiţi aci?" spuse în minte, cu glas violent, Adei.

— Ce doreşti, Ada? articulă cât mai moale ca să nu se zdruncine.

Ada făcu scurt prezintarea.

— Îmi pare bine, domnule! zise Maxenţiu cu precauţiune, întinzându-i o mână transparentă.

"E dus pe copcă! gândea sumar Lică.

Ada băgă de seamă ce rău arăta bărbatu-su.

"Ce Dumnezeu are?" se întrebă. Dar n-avea timp de pierdut. Profită chiar de acea indispoziţie şi spuse dintr-o dată tot ce avea de spus, cu glasul ei strident, în fraze scurte şi repezi, ce se prindeau una într-alta ca inele de oţel şi făceau un lanţ ce gâtuia pe Maxenţiu.

Minciunile, nepregătite dinainte şi pe care nu se sfia să le improvizeze în faţa lui Lică, se succedau precise. Lică le prindea din treacăt cu îndemânare pentru a fi puse la punct şi admira ca un cunoscător talentul cuconiţei.

— Lina, care ştia că avem nevoie pentru grajdurile noi de o persoană de încredre, ne-a recomandat pe domnul Petrescu. Domnul Petrescu e mare cunoscător de cai şi fost ofiţer de cavalerie... Domnul Petrescu consimte să ia direcţia, dar îşi rezervă alegerea orelor de antrenament... De altfel, deocamdată, e vorba numai de, instalat şi de organizat... Lina a fost foarte drăguţă că n-a uitat, înainte de a pleca la Paris... şi domnul Petrescu a fost foarte amabil că n-a uitat nici el... De altfel, pe domnul Petrescu nu-l cunoaştem acum întâia oară... Ţi-aduci aminte?... În ce priveşte caii, n-are nevoie de nici o recomandaţie!

Aşadar, neruşinata pomenea de acel incident; Maxenţiu se simţi cuprins de furie. Vestigiu al demnităţii, dar mai ales ofensă dureroasă adusă slăbiciunii lui fizice. Cum braţul liber şi-l simţea greu, îl crezu puternic. Ar fi vrut să ridice cu el un obiect masiv şi să-l arunce în cei doi. Întinse braţul şi lovi capacul călimării imense, ce ţăcăni. Ruşinat de stângăcia gestului, pipăi cu o mână tremurătoare de orb biroul, şi se rezemă şi cu palma aceasta. Cealaltă, pe care o ţinuse până atunci prea apăsată, îi furnica. Avea astfel o atitudine ce-i păru lui Lică foarte distinsă.

Ada vorbea încă!... Ce mai vrea?... Maxenţiu nu mai auzea şi ar fi trebuit să audă. O pânză subţire ca de păianjen i se aşezase pe urechi şi ar fi vrut s-o ridice de acolo delicat, ca pe o portieră diafană. Prin ţesutul ei

transparent sunetele se difuzase şi rar câte un cuvânt se prindea în mreaja auzului. Trebuia să-şi strângă vinele subt frunte, să le întindă apoi... vinele sinilii, ce stau acolo la suprafaţă, vizibile, aşa de rău apărate de epidermă. Nu răspunse nimic. Păru tăcerea afirmativă a unui personagiu sobru şi corect, extrem de corect în pijamaua de duvetină *marron,* încheiată sus peste cămaşa de mătase, cu gâtul înfăşurat artistic în fularul de mătase alb, cu încălţămintea şi pantalonii de tenis — o jumătate de toaletă elegantă de dimineaţă. Peste umărul Adei, Lică îl privea cu un fel de respect. Acea stimă a bărbaţilor pentru omul pe care-l vor înşela. Ciudată simţire masculină, care face ca la un anume moment necazul lor în loc să cadă pe soţ, pe rival, pe tiran, loveşte femeia ce riscă şi se expune pentru ei. Fie că Ada băgă de seamă unda de furie a lui Maxenţiu, fie că simţi laşitatea celuilalt, fie că-şi văzu numai de meşteşugul ei femeiesc, avu o bruscă întoarcere:

— De altfel, domnul Petrescu nu va face nimic fără să te consulte, zise.

Maxenţiu se înclină. Audienţa era terminată. Cu mişcarea lui obicinuită, Lică se întoarse pe călcâie pentru a ieşi înapoia Adei. Deşi întrevederea fusese scurtă, era bucuros că s-a sfârşit. Negreşit, şi Ada şi el erau hotărâţi ca raporturile cu prinţul să fie cât mai rare. Pe Maxenţiu însă îl amăgise cuvintele Adei: "Te va consulta!". Maxenţiu avea şi el singura dorinţă să nu mai aibă în faţa ochilor pe acel ţângău sprinten, sănătos, şi era trudit acum de ideea că va avea mereu de-a face cu el. Un nou canon se isca în biata lui viaţă. Dar nu avu timp să-şi mestece amărăciunea. Răul lui acum nu mai era acolo unde-l putea urmări şi păzi. Tot trupul îi era amorţit: o anestezie anume pe care o cunoştea, de altfel. Numai fruntea îl durea ca o bubă. Ştia ce urmează: durerea cea mare, cea ca junghiul unui furuncul copt, subt coastă, în stânga, la bazinul vieţii, care pentru el nu era inima, ci plămânul. Prin plămâni omul era sau nu era fericit... Şi doctorul ce spunea: "Nimic nou! Avem acelaşi suflu cavernos sus în stânga şi opacitate la vârf. Precauţiuni mari!... Aer... Sobrietate... supraalimentaţie şi... Leysins... Leysins!"

Atâta spunea doctorul despre chinul lui cel mare. Maxenţiu se propti şi mai tare în mâini. Picioarele păreau a patina pe nisipul lunecos al covorului şi biblioteca, în faţa lui, era un orizont nestabil. Ameţea. Se lăsă uşor într-un fotoliu. Nu se mai gândea nici la Ada, nici la Lică. Aştepta să vadă dacă prinţul Maxenţiu va mai fi a doua zi în viaţă... Prinţul Maxenţiu, pe care Maxenţiu ofticosul îl iubea mult... Maxenţiu bolnavul, singura fiinţă pe care-o iubea prinţul!

...De va mai trăi, sau de-l va îneca un val mare, ce-i va umple pieptul, gâtul, gura şi-l va sufoca, pe când pete ruşinoase vor necinsti covorul scump, parchetul strălucit, ori pantofii imaculaţi şi pantalonul ca un crin...

...De ce oare subordonase Ada, brusc, pe noul ei favorit soţului uricios?! Văzuse un minut ridicându-se răzbunătorul înapoia snobului bolnav şi corect. Ada nu era fricoasă, totuşi stafia proiectată de fiinţa lui Maxenţiu era aşa de urâtă că se putuse speria. Nu! Ada lucrase simplu, după temperamentul ei. După ce obţinuse toate avantagiile pentru Lică, înfruntând pe Maxenţiu, vroise să corecteze acel afront, nu pentru el, ci pentru propria ei îngâmfare. Ca nu cumva tânărul aspirant să uite că e servul ei şi să ia un prea mare avânt. Vrea să-l predomine aşa cum vrea să predomine tot, să-l aibă ca unealtă mlădioasă, să poată la nevoie speria pe Lică cu prinţul, cum sfida pe Maxenţiu cu cellalt. Avea nevoie de bărbaţi, dar nu putea suferi stăpânirea lor. Se vedea stând la mijloc pe scândura

unei "bascule", la capetele căreia se ridicau şi se lăsau cei doi după voia ei. Se mai gândea şi la leafa ce trebuia fixată lui Lică. Nu o vrea prea mare ca să nu scandalizeze pe Maxenţiu, ca să nu dea prea mare independenţă lui Lică, şi pentru că făinăreasa era avară. Se mai gândea la caii ce vor costa foarte scump, la premiile pe care le va câştiga grajdul ei, la cursele pe care le va alerga ea singură; aşa că mergea foarte încet de-a lungul *hall*-ului alături de Lică, fără să-i vorbească. Ada nu era defel lirică. Gândurile ei practice erau totuşi, în felul lor, gânduri amoroase pentru Lică.

În dreptul scării se opriră:

— Nu pot primi postul! spuse Lică scurt, cu piciorul pus pe întâia treaptă.

Îi sărută mâna grăbit şi cu pasul lui sprinten coborî scara în fugă.

Ce însemna refuzul lui? Ada se roşi de mânie şi de părere de rău. Abia prins, mierloiul scăpa. De ce?

În adevăr, de ce? Simţise Lică că e vorba de robie, ceea ce nu putea suferi? Avusese cumva vreun scrupul? Nu! Băgase de seamă că nu e vorba de un chilipir fără osteneală, aşa cum dorea el? Sau poate mediul acela nou, înainte de a-l cuceri, îl speria?

Acolo, în faţa omului galben, femeia negricioasă nu-l mai aprinsese cu ochii ei ca deunăzi şi toată parada aceea de vorbe late: organizare, grajduri... Îl plictisea. Îi plăceau lucrurile de-a gata. Nu calculase nimic, dar avusese intuiţia unor piedici. Cum însă era bine făcut pentru slujba vieţii şi avea mişcările spontane bine adaptate, gestul lui îl slujise. Ada nu era femeia să se lase bătută. Văzuse că trebuiesc slăbite frânele cu Lică. Astfel chilipirul dorit i se pregătea Trubadurului. Deocamdată Lică fugise numai pentru că era capricios şi pentru că-i era grabă să se vadă în aer liber. Nu-i plăceau încă palatele. Ce avea să mai fie, avea să se vadă. Ajuns pe trotuar şuieră lung, înviorat. Se uită în sus unde era albastru, în jos unde se aplecă să ridice o crizantemă pierdută de cineva. Îşi aminti cu plăcere de norocul ce dase peste el, ca şi cum n-ar fi stricat totul cu refuzul lui. Cu sfârleze mici potrivi firele lâncede ale crizantemei şi porni să povestească Siei aventura şi să-i dea floarea. "Biata fată!" îşi zicea în gând, ca şi cum i-ar fi făcut vreun neajuns, de care vrea s-o consoleze. "Biata fată!", şi, înfundându-şi pe ochi feutrul, dezmierdă cu umărul vestonul unei cuconiţe nostime, care aderă!

VI

Mini nu uitase comisionul pe care Lina i-l dase pentru amica Nory în ce privea pe micii sugari. Ba chiar ideea acelui comision o urmărea şi vroia să-l îndeplinească. Ceea ce mai ales vroia era să întrebe pe Nory ce crede despre Rimi şi despre casa lor cea nouă; despre viaţa şi nepoata lor cea nouă.

Să-i vorbească şi despre simptomele de bolnav închipuit, pe care le atribuia doctorului Rim. N-ar fi putut spune de ce boala asta imaginară părea primejdioasă pentru menajul Rimilor mai mult decât o boală efectivă şi nici n-ar fi putut spune de ce nepoata cea nouă i se părea atâta de nesuferită. Nu purta deocamdată Rimilor un interes prea viu. Erau numai impresii. Un fel de sonerie de alarmă auzită într-un pericol ce nu te ameninţă direct, dar îţi crează datorii către ceilalţi sinistraţi. Nu putea face dovada temerii, dar nici nu putea sta nepăsătoare. N-o mira graţiile pe care

le făcea Rim infirmierei — năravuri vechi, năravurile cele noi, adică armonia conjugală, erau desigur satisfăcătoare... Totuşi... Ar fi vrut să vadă pe Nory şi, subt pretextul comisionului Linei, să-i dea alt comision: acela de a preveni pe Lina... Despre ce?... Nu avea nici o idee precisă. Presimţire?... Ridicol argument! Cine se conduce după presimţiri, deşi sunt semnale superioare? Nu era rolul ei să se amestece în treburile casnice ale Rimilor pentru a le turbura liniştea, care pentru moment era o realitate precisă. Totuşi Mini nu se putea astâmpăra. Fu bine servită de împrejurări. La coafor, într-o dimineaţă, auzi un glas strident care o striga: pentru a curma zgomotul acelei voci, Mini se grăbi într-acolo. Prin oglinzi, Nory, ce-şi potrivea tunsoarea, o zărise. O boxă de coafor era un loc puţin potrivit pentru confidenţe. Totuşi, printre exclamările de bună revedere ale lui Nory, îi strecură că Lina Rim vrea să o vadă cât mai curând. Găsise formula. În loc de a spune ea însăşi lui Nory mesagiul Linei, o trimitea la faţa locului. Nu însă fără oarecare informaţii şi întrebări tendenţioase.

— Ai văzut cum s-a îngrăşat doctorul Rim de când e bolnav?... Ai văzut casa lor cea nouă?... şi pe nepoata care zic că e fata lui Lică?...

Nory râse cu o gură până la urechi. Îi intrară pe nas şi gât fire de păr, se înecă, strănută şi porni ocări asupra nemţişorului ce se ocupa de frezura ei băieţească.

— Văzut!... Ţi se pare curios ca mierloiul să fi făcut aşa văcuţă!... Văzut!... Bună casă! Proastă nepoată!... Şi Rimii noştri în luna de miere! Acum e timpul lor! Adam şi Eva în rai!... Nepoata e mărul şi Lică şarpele!

Râse iar, apoi, fără tranziţie, întrebă pe Mini ce auzise vorbindu-se la Rimi despre festivalul muzical pregătit de Elena Drăgănescu. Cum Mini nu ştia nimic despre asta, Nory se enervă.

— Mă duc! Mă duc la ei cât de curând! Mult o să se mai dea în laţ domnul doctor cu boala lui? Cu boala asta se poate ţine omul în sus! O mai poartă şi alţii pe picioare!

Mini nu înţelegea bine ce vrea să spună Nory. Ce măr?... Ce şarpe?... Ce paradis? Prezintarea biblică a lucrurilor o încurca mai tare. Totuşi obţinea rezultatul dorit. Pusese pe Nory în mişcare.

— Chiar mâine mă duc la Lina şi domnul doctor are să cânte Bach, vrea nu vrea. Amorul nu ologeşte. Îi rămâne destul timp ca să joace tontoroiul, după cum cântă hoţomanul de Lică năstăşica lui de fată!

Aşadar, asta era ceea ce vrea Nory să spună.

...Pentru ca să poată sta cu Mini de vorbă, Nory bruscă pe nemţişor, care, cunoscând clientela, nu se grăbi măcar cu o foarfecă. Nici nu era nevoie de grabă. Mini intrase ea însăşi subt îngrijirile domnişoarei Lia, manichiuristă îndemânatică, ce-i vorbea cu competenţă de legea chiriilor, pe când mâinile îi zburau în jurul degetelor ca porumbeii pe o floare. Nory şi Mini plecară amândouă la magazinul Stuart. Amica Nory povesti perfecţionările aduse de Elena salonului de muzică. Îşi aduse aminte de pianul din *hall*-ul casei de la Prundeni, pe vremuri. Elena, ca un fiu primnăscut, răscumpărase moşia vândută de tatăl ei. Moşia era subt gubernia mătuşei Gramatula, ce fusese pentru Elena a doua mamă. Rămăsese pentru agricultură cât permisese exproprierea, şi pe restul proprietăţii, achiziţionat de ţărani, se ridicase un colan de fabrici clădite cu banii lui Drăgănescu. Fireşte, el era acţionarul principal şi directorul general, aşa că se putea socoti stăpân pe întregul domeniu. Realizase un centru de prosperitate şi îşi asigurase o situaţie politică. El însă era om de treabă ce

asculta de dânsa şi recunoştea că e al doilea în rang fără să se supere. Avea calităţi şi caracter.

În fundul magazinului de muzică, patronul însuşi lua cu mare atenţie ultimele instrucţii ale lui Nory din partea doamnei Drăgănescu-Hallipa.

Elena era o clientă deosebită şi casa Stuart avea un compt curent la Banca Drăgănescu. Serviciile aduse erau felurite: comandă de note sau tratative cu artiştii; furnituri de instrumente sau vreun acordor vienez special. Doamna Drăgănescu-Hallipa nu punea semnătura ei pe invitaţiile amabile ce le făcea artiştilor de profesie decât după ce totul fusese convenit în amănunt prin agenţia Stuart; dacă diva X ştia dinainte ce bucată va cânta şi la ce parte a programului se va retrage, primirea ce i se făcea nu avea nici o greşală; de era informată că va fi reţinută la o gustare, toaleta cu care se prezintă era corectă. Producţiile, aparent aşa de spontane, erau riguros organizate, de aceea chiar reuşeau aşa de bine şi decurgeau aşa de agreabil, în casa Hallipa.

Magazinul de muzică, umbros şi răcoros acolo, în fund, subt scara ce urca la etaj, era aglomerat şi zgomotos spre intrare şi la ghişeuri. În toamna aceea opera ţinea recordul cererilor, aşa cum altădată simfonicele.

— Nu s-a văzut în Bucureşti concert ca al Elenei, zise Nory. Tu spui, Mini, că Rim nu e bolnav şi că se face! Perfect! Olog nu l-am fi putut aduce, dar mofturi cu Elena nu se trec. Avem nevoie de el. Elena era chiar îngrijorată că nu vine răspunsul Linei. Vrea să trimită pe moaca cea mică...

— Pe cine?

— Pe Mika-Le!... Cine vrei să fie moaca mică?

— Să trimită Elena... pe... Mika-Le?

— Da' de unde vii? Nu ştii că Elena a pripăşit de astă-vară la ea pe soră-sa?

În adevăr, Mini venea de departe. Ştia că între Elena şi soră-sa era o vrajbă mare. Că surorile nu se puteau suferi de când Mika-Le stricase logodna Elenei cu Maxenţiu.

— Dar... de ce a luat-o la ea? întrebă Mini stângaci.

Ar fi pus o întrebare mai bine formulată şi ar fi arătat o mirare încă mai mare dacă un trombon, o pianolă şi un gramofon nu s-ar fi produs deodată din trei puncte ale magazinului. Nory îşi astupă urechile şi începu a ţipa în neştire:

— Ştii că Mika-Le trăia cu unul! Tipul s-a însurat şi ea a vrut să-l omoare. Purta un briceag în poşetă, dar nu l-a ucis. În schimb, a chelălăit, a făcut scandal... Atelierul lui Greg era teatrul... Greg, cum ştii, avea slăbiciune pentru mumia mică şi tolera tot în speranţă că va lua succesiunea actoraşului, care nu i se părea umilitoare. Bărbaţii n-au ambiţie! *Aber ich auch,* cum zicea von M.... Ce, nu ştii?...

Şi Nory se rătăci în anecdota generalului von M., *Aber ich auch!...*

— Sublim, *ma chère!...* Socoteala bărbaţilor care închid ochii; a celorlalţi cari ciup de pe unde găsesc! Cine a vorbit de demnitatea bărbaţilor? Calomnie!... Cine i-a ponegrit? Care demnitate? Drăguţii de ei! Ce s-ar face fără de greşelile femeilor? Ar rămâne păcăliţi... Şi nici ifos n-ar mai avea: "Dă, Doamne, să greşească, ca să am ce ierta!". Generoşi ca bunul Dumnezeu.

Mini, pe care mania feministă a lui Nory o plictisea, căută să o întoarcă la subiectul ce o interesa:

— Aşadar, crezi, Nory că doctorul Rim va cânta? Ar fi o ocazie bună ca să se scuture de dureri închipuite şi să mai schimbe mediul.

— De cântat cântă! Îţi spui eu! Cât despre mediu, vezi-ţi de treabă, draga mea! Lasă oamenii să trăiască! *Aber ich auch!* Casă au! Bine se simt!... Cât a trebuit să sufere Lina până să-şi afle liniştea şi nepoata!... Şi Rim?... cum s-ar fi putut procopsi mai bine ca aşa? Doar nu era să-l giugiulim tu şi eu!... Ţi-am spus de mult că lui Rim îi trebuie o fată. Linei, pesemne, tot asta îi trebuia!... Le-a picat din cer. Cu ea la mijloc se înţeleg de minune... Bată-l norocul pe Lică cu fata lui!... De unde o fi luat-o? N-a găsit-o să-i semene, dar a găsit-o lată şi proastă cum se cuvenea pentru aşa ispravă.

— Cum?... Nu e fata lui Lică?

Mini era aiurită. Nory râse:

— O fi! N-o fi! Totuna e! Lică e băiat destul de vrednic ca să fi făcut una, cât şi s-o fi găsit gata pe piaţă... Dacă Lina noastră zice că e a lui, a lui e! O ştii pe Lina... cu familia, are slăbiciune!

Zgomotul instrumentelor tăcuse şi acum era stânjenită de ţimbalele răsunătoare ale vocii lui Nory. Prezenţa lui Mika-Le la Elena rămăsese încă neexplicată, când Nory exclamă:

— Uite-i!

La uşa magazinului se opri o trăsură de casă. Statura masivă a lui Drăgănescu masca o doamnă mică şi slabă, cu rochie de culoare închisă.

— S-o vezi cu rochiile Elenei! râse Nory. Le scurtează jumătate şi tot îi bat gleznele. Mai bine decât cu genunchii goi ca înainte!...

În adevăr, era chiar Mika-Le, în formă de soră-secretară cu aere *pose* şi cu o mapă mare pe genunchi.

Nory porni spre ei.

Despărţindu-se de dânsa, Mini se întrebă un moment asupra acelei schimbări, apoi îşi întoarse iar gândul la Rimi. Nory decisese că Rim va fi sănătos şi va cânta. Aşadar, intuiţia ei despre o boală imaginară devenea un fapt... Dar primejdia? Cele ce se vedeau nu păreau chiar primejdioase, şi Nory formulase bine situaţia. Totuşi impresia subzista. În jurul acelui pericol închipuit, Mini se simţea chiar devenind activă, ceea ce era o abatere de la firea ei. Până atunci, Mini se mulţumise cu un maximum de armonii personale, şi acum iat-o chemată să dea tribut cine ştie căror treburi, pentru cine ştie ce socoteli! Deoarece nu se putea sustrage comandei, vrea s-o execute cât mai curând. Concertul din Bach o va ajuta... La ce lucru? Mini era un agent secret al unei uneltiri pe care n-o cunoştea. Singură cu gândul ei, coti pe strada Doamnei. Nory avea dreptate când spunea că Drăgănescu sta tupilat şi mulţumit în umbra nevestei lui. Pe când însă tovărăşia lor prospera, *soţul* scădea mereu şi scădea din propria lui voinţă. Elena nu avea prilej să se acuze că nu-şi iubeşte bărbatul, nici să-şi impună datoria de a-l iubi, deoarece Drăgănescu se da singur la o parte. Prestigiul lui social creştea mereu, dar în intimitate rămânea timid şi îşi ascundea sentimentul sub forma unui devotament tăcut. Sfiiciunea lui devenise o pudoare în care se complăcea. Se mulţumea să iubească pe Elena ca pe o divinitate inviolabilă şi contrariul l-ar fi stânjenit. Cum Elena nu ducea nici o lipsă din acea rezervă, traiul lor era firesc şi satisfăcut. Acestea erau resorturile vieţii intime, altfel ca aspecte.

Drăgănescu se prezenta ca un domn serios, corect, ce nu vorbea nici prea mult, nici prea puţin, ce nu făcea gesturi, sobru, plin de bun-simţ şi destul de inteligent, dar cu scrupulul lăudabil că nu e destul. Preşedinte în numeroase consilii de administraţie, director al unei bănci solide, politicienii îl căutau. Renunţase la un scaun de deputat în favoarea unui protejat al

guvernului şi dobândise, astfel, recunoştinţa şefului de partid, care, la prima ocazie, îi oferise loc în Cameră. În ultimul timp, la fiecare criză de cabinet, numele lui era pronunţat pentru remaniere, ceea ce făcea pe nemulţumiţi să se împace, dar candidatura lui, care nu era un zvon tendenţios, îl făcea ministeriabil în chip serios. În politică, de altfel, ca şi în afaceri, îşi consulta nevasta, ce se interesa activ de tot ce-l privea. Avea, astfel, impresia că e iubit. În orice caz, realizau formula bună a unei asociaţii cinstite. Unirea lor decurgea aşa cum fusese contractată, fără abateri de la punctul ei iniţial. Prin uz, negreşit că Drăgănescu ar fi putut lua ceva precădere şi Elena ar fi putut pierde din prestigiu. El însă pornise de la început cu ideea că nu e iubit, ci numai acceptat; Elena se măritase cu abdicarea amorului după o primă logodnă nefericită. Cu un altul, care după mariaj ar fi căutat să-şi afirme privilegiile, Elena ar fi ajuns, desigur, la o dramă a nepotrivirii. Drăgănescu însă ar fi fost nenorocit dacă cineva l-ar fi împins la revendicări; de acea trăiau în armonie. Era în amândoi un instinct ce menţinea distanţele. Ei totuşi se socoteau fericiţi. Renunţarea lui Drăgănescu nu era însoţită de nici o gelozie: ştia că nimeni nu are ceea ce-i aparţine, ştia că ceea ce nu e al lui nu e al nimănui. Stare de lucruri limpede, fără nici unul din acele accidente ce aduc răscoală în sentimente şi le amestecă, urcă la cap pe cele de la inimă, coboară la inimă pe cele din minte şi dezlănţuie peste tot simţurile turburate. Elena, obişnuită de foarte tânără să ţie loc de gazdă în casa părintească, îşi alcătuise lesne relaţiile mondene. Snobismul ei o făcea să aleagă ce era mai bun şi primea pe toţi cu aceeaşi rezervă firească. Cum nu aveau pentru ea decât singura calitate de oaspeţi, îi supunea unui regim egal şi predomina fără nici o sforţare. Drăgănescu, prin căsătorie, făcuse un salt social. Ştia că lumea în care intrase era mai presus de educaţia şi de neamul lui, dar avea conştiinţa că-i este egal prin muncă şi cinste. Ţinuta lui era modestă, dar fără umilinţă, cordială, deşi fără supleţe; îşi păstra prestigiul şi Elena i-l susţinea; formau astfel o pereche unită şi constituiau o forţă socială. De altfel, la recepţiile ei nu se vorbea nici politică, nici afaceri. Era salonul-tip, unde fiecare căuta să aducă sub forma cea mai distinsă ultimul reportaj. O emulaţie de limbaj şi idei, în conformitate cu calitatea superioară a mobilierului şi cu ţinuta perfectă a gazdelor. Pasiunea nu era admisă decât asupra unui singur subiect: muzica. Predilecţia de elevă silitoare, pe care Elena o avusese pentru sonate, se transformase într-un snobism artistic — snobism care, concentrat asupra unui astfel de obiect, devenise repede profesie de credinţă. Nory nu exagera vorbind de confortul sălii de muzică: un Bechestein *demi-queue,* un Bosendorfer *grande-queue* glorificau pianul, în afară de un Erard mic, bijuterie oferită de Drăgănescu Elenei, ce se afla în salonaşul ei intim. O vioară de valoare, violoncelul de fabricaţie superioară, harpă, flaute şi alte instrumente complimentare asigurau ansamblurile. Fireşte, executanţii veneau, de obicei, cu instrumentele şi partiţiile lor, dar la nevoie nu se putea invoca nici o lipsă. Biblioteca muzicală era orânduită şi ea pe compozitori şi instrumente şi era completă de la clasici la moderni. Cele mai îngrijite preocupări erau acordate acusticei şi sala de muzică îşi avea arhitecţii ei asidui ca şi executanţii.

Încercările de muzică de cameră reuşise aşa de bine încât Elena fusese împinsă către manifestări mai mari şi decisese două concerte anuale. Joile muzicale urmau regulat, mai intime. Elena ţinea adesea, ea singură, acompaniamentul la pian, dar niciodată atunci când putea fi înlocuită mai bine. Acest bun-simţ îi crease o mică reputaţie de virtuoză. De obicei, o

vedetă muzicală se producea în fiecare joi, dând relief programului. Şedinţa fixă, de o oră şi jumătate, era dedicată muzicii ca liturghia bisericii: nici o şoaptă, nici o întrerupere. După program urma o destindere. Elena, protocolară şi rigidă de felul ei, ştia însă să se facă primitoare. Nu-şi consuma nici spiritul, nici graţiile, dar obliga pe musafiri să fie spirituali şi graţiosi. Aceiaşi oameni nu mai erau aiurea deopotrivă de plăcuţi, în cadrul acela simţeau nevoia să-şi cânte cea mai bună partitură, nu numai muzicală, ci şi omenească. Ca şi sextetele, conversaţiile mergeau în tactul şi tonul cerut. Elena avea negreşit mult merit pentru aceste armonizări, dar pe drumul lui adevărat e lesne ca omul să meargă bine şi Elena avea norocul de a trăi după înclinările ei.

VII

Prinţul Maxenţiu făcuse o congestie pulmonară, dar nu din răceală; era o izbucnire mai violentă a boalei lui cronice. Doctorul Raut chemat, cunoscând însă consemnul de mister, vorbise Adei de o congestie accidentală, şi ea acceptase versiunea, deşi nu se mai îndoia acum asupra adevărului. Maxenţiu ar fi vroit să nu mai fie mister, să strige Adei ca o sfidare:

— Sunt ofticos!

Vroia să distrugă acum pactul de disimulare, să zacă, în sfârşit, în voie. Dura însă mai departe minciuna, minciuna a toţi trei; dar acum îi era cel puţin îngăduit să zacă în voie. Patul îl trăgea la o lene mare, plăcută. Era o binefacere nouă, care atâta timp îi fusese refuzată. Niciodată nu cunoscuse îndestul de bine odihna patului. De s-ar fi putut repauza mai mult în copilărie, nu s-ar fi înfundat acum, acolo, în somierele moi, aşa de des. Mama lui nu băga niciodată de seamă când era mai palid sau uşor prins de răceală, ca să-l odihnească. Îl scula pentru joc, pentru gimnastică, pentru plimbare, aşa cum îl scula acum Ada pentru a figura alături de ea pretutindeni. Cruzimea femeilor îl urmărea.

Cum şi-ar fi închipuit mama lui că nu e sănătos, ea, care era aşa de voinică, cu trupul ei voluptos, cu acel sân celebru. Sânul, mai mult decât talentul şi decât vocea subţiratecă, o făcuse stea de *variété.* Antreprenorii o plăteau scump. Zadarnic defilau pe scenă câte trei, şase sau douăsprezece femei aproape goale. Când apărea Zaza, cu rochia ei perlată, aproape decentă ca o rochie de bal, dar decoltată jos, lăsând sânii afară, publicul avea un singur ochi concentrat acolo, ochiul lacom al ruşinii, şi nimeni nu ştia cupletul cântat, nici nu băga de seamă că Zaza nu e frumoasă şi că are piciorul chiar urât. Sânului îi datora Zaza în subsolul Alcazarului porecla de prinţesă şi pasiunea durabilă a bătrânului prinţ, pasiune ce sfârşise aproape legitim, cu pactul paternităţii şi al unui testament. Testamentul urmărit de moştenitorii frustraţi prin procese nesfârşite, în timpul cărora mama lui Maxenţiu îndatorase tot ce avea ca să câştige printr-o sentinţă târzie.

Nu! Mama lui nu-i îngăduise odihnă, deşi el fusese un copil pornit spre jocuri paşnice. Îl purtase din vreme cu ea la curse, la teatru, la supeuri, în voiajuri, pretutindeni unde o ducea situaţia ei semioficială de metresă. E drept că deprinsese astfel acea ţinută mondenă, e drept că dobândise oarecare educaţie de la guvernanta engleză, o puritană care, probabil, credea că, devotându-se copilului curtezanei, face operă de răscumpărare. Dar de ce nu-l lăsa liniştit cu un album de poze, cu câinii, cu jocurile de fise

colorate, lângă bătrâna Miss, şi-l târa după ea fără milă, din dragoste, din obicei — copil, adolescent, mereu? Poate că trebuia ţinut prezent ca un argument sub ochii prinţului bătrân, apoi ca o dovadă sub cei ai moştenitorilor, iar pentru străini era, desigur, ceva mai de seamă de purtat cu sine decât un câine de rasă, ceva mai excitant ca o damă de companie. Totuşi pe mama lui o iubise mult. Dar ea, ca şi Ada, îl avusese numai drept măsură bancară. Jucaseră amândouă, pe capul lui palid, o avere. Femeile nu-l iubeau, dar nu-l lăsau să doarmă. Frumoasei Zaza i-ar fi fost ruşine de un copil bolnăvicios. Ea lua debilitatea lui drept distincţiune.

Bătrânul prinţ, cunoscut pentru robusteţa lui, murise de un atac de paralizie. Ea, Zaza, murise glorios de un cancer superb, dezvoltat în larg pe sânul odinioară celebru, acum voluminos. Pe aceste îngrăşăminte ciupercile maligne crescuse prospere. Zaza nu mai trăise după ce mamelele cu răsad rău fusese extirpate. Nu mai putuse trăi tocmai pentru că nu vroise la timp să le sacrifice. Ori pe ce loc îşi aşază omul cultul, e respectabil să moară apărându-l. Sânul pentru Zaza era o patrie. O patrie cu care te alinţi şi pe care îşi fac cuib ciupercile rele! Dar tăindu-le, mori deodată cu ele.

Respectuos, recules, Maxenţiu văzuse trecând într-un lighean sângerat acele simboluri şi rămăsese orfan. Probabil că Maxenţiu făcuse pe picioare multe pleurite infantile până când ajunsese la congestia de acum. De aceea simţea atâta fericire să zacă. Îi era numai grijă ca acel confort să nu înceteze cumva; îi părea suspectă atâta odihnă. De câte ori înainte, chinuit de indispoziţie şi trebuind să stea mult în picioare sau să umble, nu simţise nevoia unei scufundări într-un neant şi nu zisese: "Aş vrea să dorm", aşa cum zici: "Aş vrea să mor!". Acum, avea acea amorţire şi se temea ca somnul să nu fie moartea dar totuşi era fericit să doarmă. N-avusese temperaturi prea mari, nici crize acute, doar o stare morbidă ce făcea pe doctor şi pe Ada să se uite unul la altul cu grijă. Congestia se desfăşura normal şi fără riscul unui deznodământ rău, dar, orişicând, plămânul putea lua iniţiativa uneia din acele hemoptizii aşa de obsedante altădată pentru Maxenţiu. De aceea, fără declarări formale, adevărul se punea din ce în ce mai desluşit asupra bolii. Ada şi doctorul nu mai simulau unul către altul; cel mult, Ada dorea ca boala lui Maxenţiu să nu devie publică, dar acolo, în casă, o denunţa. Apartamentul fusese transformat, trei camere în şir, fără perdele, cu geamuri mobile, permanent deschise, cu mobilier puţin şi lăcuit, cu prea mult porţelan, la fel cu sălile de sanatoriu; înlocuise draperiile obscure, fotoliurile moi, adăpostul înapoia căruia mai înainte se ascundea prinţul Maxenţiu, când isprăvea corvezile mondene.

Când Maxenţiu ieşise din toropeala primelor zile de boală, găsise şi primise situaţia asta nouă. Aer şi lumină în loc de umbră şi taină, şi în locul toaletei lui minuţioase, acum neisprăvitele experimente medicale. Totul era exteriorizat; totul era oferit indiscreţiei analizelor şi razelor. Înainte trăia un mister trist cu un tovarăş scump — cu el; acum doctorul, infirmiera, servitorii, Ada, toţi erau dovezi ale mizeriei mărturisite. Nici el nu mai avea nici o întoarcere spre interior. Nimic acum din misterele subtile, din tragediile subterane nu-l mai interesa. Cu toată atenţia, cu toţi ochii îşi examina ligheanul, batista, şi sta în patul maculat cu un fel de voluptate a nesimţirii. După atâta constrângere era o orgie de tuse, de expectorări, de toate mizeriile concrete ale boalei. Îşi descărca cu bucurie ticăloşia, şi trupul lui, acum material nesecat de coptură, de murdărie, îi era drag aşa; îi părea că-l simte viu tocmai pentru că era, astfel, rodnic. Aşa cum îşi periclita altădată viaţa prin efortul de a nu tuşi, aşa acum se complăcea în

tuse până la înec, nu se ajuta cu nimic, i se părea că face bine să zdruncine bieţii muşchi, să tragă din bietele fibre, să-şi zdrobească plămânii putrezi ca să ducă la maximum acea convulsie. Credea că va curăţa astfel locul unde stau zgârieturile şi sputele, dar avea nădejdea că tusea va reîncepe pentru ca prin dovada ei să i se manifeste iarăşi o viaţă, care, în pauze, părea că-l lasă vid, prea uscat, burete iescos, oase sunând a gol. Îi trebuia suc.

Doctorul era nevoit să intervină cu severitate, Ada cu bruscheţe, pentru a-l opri de a-şi agrava şi provoca cu încăpăţânare tusea, pe care vrea să şi-o tuşească, cum zicea, "până la sfârşit"... Şi toate lucrurile exterioare îl preocupau: săpunul, chiuveta, sticlele cu doctorii, lingurile în pahare repective, kefirul pe care-l bea din ceas în ceas, gălbenuşurile pe care le înghiţea lacom, pătându-şi cămaşa fiindcă mâna îi tremura. Ceea ce-i plăcea mult era năduşeala. Ascundea momentul transpiraţiei înadins ca să rămână în izul ei; numai când începea tremurul cerea speriat să fie primenit, dar nu lăsa să-i ia cămaşa de tot. O mai ţinea pe pat aşa udă, probabil aberaţii ale febrilitaţii, deoarece şi gargara, limonada le ţinea în gură mult, ceea ce-i umfla obrajii şi-l făcea hidos; le ţinea acolo mult "până se încălzesc", zicea, şi uneori cobora fără voie din pat, aşa, în cămaşă, aproape gol, oribil, uitându-se în oglindă, plăcându-i vedenia trupului nemernic. Îşi iubea mizeria, aşa cum alţii îşi iubesc viţiul, cu voluptate şi cu ruşine.

Epoca de criză trecuse. Urma convalescenţa foarte lungă şi serioasă din cauza accidentelor mereu posibile. Maxenţiu nu mai avea acum micile voluptăţi vulgare ale boalei şi căuta alte distracţii, tot exterioare. Părăsise de tot călătoriile în interior. În acel interior nu mai erau peisagiile turmentate de altădată cărora, în nesiguranţă, să le cerceteze parcursul tragic. Boala se statornicise în forma ei clasică şi harta plămânilor fotografiată sta precisă subt ochii lui Maxenţiu, resemnat. Căuta acum ocupaţii mărunte şi răutăcioase, îngrijirile infirmierei îl plictiseau fiindcă subliniau prezenţa ftiziei. Era arţăgos cu ea ca şi cum ar fi şicanat, astfel, boala aceea odioasă. Totuşi îi primea îngrijirile cu aviditate. În timpul bolii, Ada venea foarte des în camera lui. Conferenţia cu doctorul şi supraveghea totul. O apucase teama ca nu cumva prinţul să moară, ceea ce nu socotea oportun. De aceea, nu se opusese cu nimic revoluţiei pe care boala o făcuse în casă.

La început, lui Maxenţiu îi era frică să nu moară pentru a nu face bucuria Adei, dar pe urmă înţelesese că ea nu-i dorea moartea şi-i părea rău că nu i-a făcut farsa sinistră. Fireşte că nu-i da morţii înţelesul adevărat; nu credea nici un moment în chip sincer că el, Maxenţiu, ar putea muri. Nu era conştient de gravitate. Era un ofticos, dar un ofticos destinat să trăiască, cu ruşinea lui, interminabil!

Şicanând personalul cu răutăţi despre lucruri concrete, înrăirea lui morală avea de obiect numai pe Ada. Îi imputa acum ostentaţia mizeriei lui fizice, aşa cum altădată îi reproşa taina nevoită a aceleiaşi mizerii. Toată preocuparea lui era s-o plictisească şi, de-a lungul zilelor lungi, gândul se ostenea cu planuri de persecuţie. Găsise două sisteme pe care le specula: boala lui şi pe Lică, ce-i revenise în minte cu dorinţe de revanşă. Răutăţile erau picături ce-i puneau sângele în mişcare, ce-i umpleau cavernele seci. Ca şi copiii răi, lovea pe ascuns, cu teama de a fi lovit. Cum Ada îşi rărise acum vizitele, trimitea să o cheme, spunând că se simte rău. Alerga alarmată spre marea lui mulţumire că a putut să o sperie şi, de la uşă, îi punea vreo întrebare despre cai şi grajduri — vreo întrebare ce se

răsfrângea asupra lui Lică. Plictiseala sau încurcătura femeii erau pentru el o desfătare. Le pândea, se bucura de încurcătură, inventa dificultăţi; emitea pretenţii, cuteza ameninţări deghizate, înainta în strategia lui, perfid şi fricos totodată, şi visul lui era să poată într-o zi pune Adei o astfel de întrebare încât s-o turbure cumplit, s-o... omoare! Căuta febril care ar putea fi acea întrebare, apoi se temea: ea odată moartă, ce devenea el? Şi tot porţelanul din jur, sanatoriul acela improvizat îl emoţionau ca şi cum ar fi trebuit să le părăsească pentru un scop crud şi măreţ. Profita de faptul că Ada, luată prin surprindere, nu-l înfruntase de la început. Nu-l înfruntase din precauţiune pentru sănătatea lui de care avea interes şi, mai ales, pentru că nu era încă cu Lică într-un acord destul de clar. De aceea ea, deşi ar fi putut dejuca aşa de lesne manoperele copilăreşti ale lui Maxenţiu, nu lua o atitudine precisă. Pe Trubadur şi-l regăsise şi primise postul de şambelan al grajdurilor princiare, dar era nesigur, cu toane, nu era complicele cu care să faci front inamicului comun. Capricios şi instabil, vrea şi nu vrea, părea că-şi ia rolul în serios, apoi deodată vorbea iar de plecare. În amor aveau aceleaşi raporturi. Un fel de tachinărie ambiţioasă. Trecerea lui Lică de la un mediu la altul se făcea cu oarecare zbateri. Cu toată favoarea făţişă a prinţesei, i se mai părea că e prins într-un laţ şi independenţa femeiei îl plictisea. Era deprins cu prietene mai servile. Dacă Ada ar fi fost prea departe prin fire de acele femei, nici nu s-ar fi apropiat de dânsa. N-avea aspiraţii rafinate; văzuse însă bine că ţigăncuşa era de înţeles. Între dânsa şi celelalte amante nu era o deosebire de castă, ci numai de clasă. De la înălţimea *dog-cart*-ului cu toate safirele de pe degete, cu tot luxul, o recunoscuse ca fiind "d-a lui". Până la urmă şi el era băiat de perceptor şi avea rude bune. Pe Lică îl stânjeneau la Ada numai lucrurile concrete ce făceau diferenţa de mediu: casa, trăsurile, rochiile elegante, deşi cam ştia ce acopăr. Ada pricepea obstacolele şi le-ar fi înlăturat dintr-o dată, de nu s-ar fi complicat cu capriciile de bolnav ale lui Maxenţiu. Duelându-se acum cu Lică, şi Maxenţiu amestecându-se, Ada trebuia să facă diplomaţie pentru ca ordinele prinţului să nu irite la grajduri pe domnul maestru de călărie. Toată intriga asta plăcea, de altfel, Adei. Odată ce lucrurile nu se desfăşurase cu repeziciune şi simplicitate, şiretlicurile o distrau. Fantoşa prinţului n-avea nici o putere efectivă, dar putea muri, şi dincolo, cel viu era mereu reticent şi dubios. Ceea ce însă convenea minunat Adei era că putea să mintă în voie. Toate întrebările lui Maxenţiu cereau şi dobândeau minciuni. El ştia, dar îi plăcea că e silită să-l mintă, că se teme şi că se fereşte. Era o victorie asupra atâtor înfruntări din trecut, şi era singura lui ocupaţie. În timpul acesta se apropiau ultimele curse de toamnă şi Ada voia să-şi lanseze caii. Să facă cel puţin un început în aşteptarea loviturilor mai mari, pregătite abia pentru primăvara viitoare. Era destul de neliniştită în privinţa asta, din pricina lui Lică. Avea şi ambiţia şi nevoia să-l prezinte bine în public.

Lică simţea şi el unele accese noi de ambiţie, urmate de nepăsarea lui obicinuită. "Ei ş-apoi!... Să iasă ce o ieşi!..." şi fluiera a ducă, punându-şi mâinile în buzunare, tocmai când Ada era mai în fierbere.

Dacă Lică, la grajduri, nu era de mare folos, nici nu era de prisos. Caii erau, e drept, de mâna întâia, achiziţionaţi cu jocheii lor cu tot, dar Lică avea calitatea de a fi simpatic personalului. Nu venise cu nici o pretenţie, din contra, se interesa cu o sinceră şi naivă curiozitate de la neamţ, jocheul-şef, ca de la cineva mai competent; în schimb, când pusese mâna pe cai, o pusese bine şi neamţul văzuse că domnişorul cunoaşte afacerea, aşa încât se înţelegeau împreună şi tot aşa şi cu cei mai mici.

Lică era destul de aproape de ei ca să le ştie vorbi în plac:

— Dă-o dracului de treabă! zicea când ceva nu mergea. Dar vedea defectul; avea pentru cai "ochiul". Hotărât să "n-o ia în serios", nu se surmena şi nici nu înteţea pe alţii cu lucrul; dar prinţesa se ţinea după el, ceea ce silea pe toată lumea — afară de dânsul — să muncească.

Neamţul, cu nume de englez, fireşte, mister Whip, nu putea suferi pe Ada, fiindcă ţipa când vorbea. Aşa că Lică slujea de amortisment între ei, ţinând făţiş partea jocheului, fiindcă de femeie era mai sigur şi o putea împăca. Mister Whip era uimit de curajul lui Lică de a contrazice pe patroană fără să provoace ţipete. În schimb, când veneau ordine de la Maxenţiu, Lică se trăgea la o parte, ca unul care se spală pe mâini. Mister Whip atunci, ca revanşă, îi lua apărarea. Aşa cum era situaţia, Lică se simţea mulţumit să trăiască între cai şi grăjdari; se gândea, negreşit, la Ada, cu oarecare nerăbdare, dar dovedea că a început să fie şi răbdător. În aşteptare făcuse unele demersuri pentru un raglan cald în rate la croitorul lui mister Whip, deci un raglan cu croială englezească...

... Maxenţiu părăsise patul, circula prin cele trei camere, deocamdată, dezorientat de noutatea însănătoşirii. Cu apucăturile ei brusce, Ada decisese că era timpul să se considere restabilit. Recunoscând un tratament conjugal îndelung practicat, Maxenţiu uitase că e un mare inchizitor şi se supusese. Ada nu admitea ca cursele de toamnă să aibă loc fără ca prinţul să o însoţească. Lică pe pistă şi Maxenţiu în tribună: asta îi era deocamdată socoteala. Intrase într-o dimineaţă la vizita doctorului, cu zgomotul acela de uşi trântite care răscolea mânia lui Maxenţiu şi spusese profesorului Raut, cu nesinchiseala ei, că, stând mereu în casă, are să slăbească prea mult. Va avea mină rea la curse când toţi ochii vor fi pe el. Trebuia, deci, să se deprindă cu aerul. Doctorul elaborase atunci un mare program.

Se întâmplase între timp o schimbare ce permitea o astfel de politică. Între Ada şi Lică Trubadurul exista acum o complicitate efectivă. Era decisă, deci, să apară cu Maxenţiu în public, în cei mai armonioşi termeni conjugali, mai "prinţesă Maxenţiu" ca oricând, mai ales în ziua aceea de paradă sportivă, când va oferi publicului prezenţa nouă a lui Lică, pe care societatea trebuia să-l înghită lin. Prinţul vedea bine atitudinea ei, dar nu-i era la înde-mână să reacţioneze. Contactul cu aerul, cu lumea, îl zăpăceau ca vaporul pe un pasager novice. Nu ştia deloc de se simte rău sau bine; nu ştia dacă trupul lui rezistă sau riscă ceva din regimul acela nou. Astfel că Ada îşi reluase repede supremaţia şi profita de ea în tot felul. Cu prima ocazie intrase la el dimineaţa, cu zgomot, ţinând în mâini registrele albastre ale intendenţei casei, care erau pentru Maxenţiu chinuitoare ca nişte lipitori şi îi spusese fără nici un scrupul:

— S-a cheltuit enorm cu boala! Ar fi bine să fii mai sănătos!

Urare, desigur, plăcută, dar ameninţare pozitivă. Cum! În loc să se teamă ca mai deunăzi — credea el — să se teamă că prinţul Maxenţiu o va lăsa, va divorţa într-un proces de scandal ce-i va lua titlul şi o va acoperi de ruşine; în loc să se teamă mereu că Maxenţiu bolnav ar putea muri — tragedie negreşit grozavă! — în loc de asta avea îndrăzneala să-i spună că pe dânsul, pe bărbatul ei, nobil şi bolnav, îl va lipsi de îngrijirile cuvenite! Un Maxenţiu părăsit... fără bani...! Mizerabila! Îl teroriza perspectiva tristă că în viitor — un viitor pe care-l purta prezent în el — i s-ar putea lua patul, doctoriile, mirosul acetic al camerelor aseptizate şi tot ce s-ar mai fi cerut

pentru ca scumpul bolnav Maxenţiu, ce simţea că va mai zace, să fie iar vindecat, vindecat mereu... mereu! Smuls de la năravurile boalei, de la tovărăşia fiolelor şi chiuvetelor, Maxenţiu se vedea acum fără ocupaţii, zadarnic, pustiu. Iar la moral, epopeea aceea de persecuţii mărunte, gândurile perfide şi ucigaşe, existenţa aceea savuroasă, de om rău, de tiran, măreţia crudă a bietului creier, se risipise la întâia poruncă a femeiei, ca baloanele de săpun pe care câte o jumătate de oră le făcea la spălat.

... Raglanul englezesc hotărâse noua stare de lucruri. Croitorul, pe garanţia lui Whip, liberase haina pe un simplu acompt şi Lică o înnoise în prima zi mai zbârlită. Îi şedea şnapanului foarte bine şi primise complimente de la tot personalul inferior, la care răspunsese făcând cu ochiul şi căutându-se de formă în buzunare cu un gest de bune intenţii.

Pe când fuma o ţigară de foi oferită de saftea de mister Whip, deşi strict interzisă în incinta grajdurilor, se trezise, pe la spate, cu Ada, prin surprindere. De la poarta mare, Ada văzuse un străin "bine" şi, cum avea obsesii de proprietară de cai, se temuse de vreo vizită clandestină, de vreun spion de curse. Se apropiase nesimţită şi gata pe scandal. Abia ajunsă în spatele lui, recunoscuse că e Lică al domniei-sale, în contravenţie de fumat, dar foarte nostim. I se învârtise în trup un fel de violenţă, pe care nu o mai simţise în ultimul timp. Impresiile contradictorii combinate îi dau o stare mânioasă de un anume fel. Când Lică, surprins, se întoarse, aruncase fumul de havană în ochii foarte aprinşi ai doamnei prinţese. Prins în delict de către stăpână, se iritase, gata pe arţag. Ada propusese scurt o inspecţie la grajduri şi pornise cu Lică, urmată la distanţă respectuoasă şi prudentă de mister Whip, ce credea că de rândul ăsta n-are să-i meargă bine nici lui Lică.

Ada se uita pieziş la tânărul domn ce fuma comod havana cu riscul să dea foc la câteva milioane instalaţie şi înnoia haine de modă înainte de a-şi fi îndeplinit datoriile amoroase. Cu aroganţa ei cea mai de soi dete cu un deget jos ţigara ţinută de Lică încă slab în colţul gurii. Se făcu că nu aude vorba pe care Lică o mestecase pe buze fără înconjur. O vorbă pe şleau, pe care Ada o auzise bine şi şi-o prelingea pe buzele ei roşii. Şi unul şi altul s-ar fi pălmuit bucuros.

"Ce canalie!" gândi Ada ca un compliment.

Mereu i se părea că e un tip străin şi nostim, din cauza raglanului, şi mereu îl regăsea cu acelaşi necaz: huzureşte şi n-a "plătit".

În grajd luă caii la rând. Whip sta deoparte. La fiecare boxă Ada se oprea hotărâtă să găsească un cusur, orişicare, chiar împotriva evidenţei, numai ca să facă celuilalt în necaz. Cu coada biciuştei, păstrată încă în mână — venise în *dog-cart* — lovea o crupă sau o coamă, adresându-se lui Lică cu mojicie. Whip, băgând de seamă că inspecţia nu-l privea, se eclipsă, plin de presimţiri rele. Cu tot raglanul neplătit, Lică simţea că furia i se urcă; accese pe care uşuraticul Trubadur le avea uneori. Pricinile căutate de Ada erau tot mai absurde, mai provocatoare. Lică se conţinea abia, furios şi decis: "O las să isprăvească şi ies pe uşă fără să mă uit la ea, şi pentru totdeauna".

Un fel de bucurie îi venea la gândul libertăţii de altădată, regăsită. Era ultimul cal. Strălucea! Acel pe care trebuia să-l alerge chiar Lică în cursă de stăpân. Ada avu un râs ascuţit, isteric:

— Ăsta e cal de regiment, nu de curse...

Nu isprăvi cuvântul şi ţipă cu toată gura. Printr-o mişcare brutală,

neprecugetată, Lică o plesnise peste mâini cu cravaşa. Dunga albă lăsată de curea se desena pe braţul înroşit.

"Tot era să plec aşa şi aşa!" se gândi Lică sumar. Dar de ce tăcea muierea?

Muşcându-şi buzele înroşite, Ada de usturime abia îşi ţinea lacrimile. Dunga loviturii, acum învineţită, bobotea, şi mâna avea un tremur tetanic.

— Ceva... să nu mai usture... zise Ada cu un gemet, cu gemetul unui câine biciuit.

Lică îşi aminti de mica farmacie instalată în odăiţa de lângă grajd, care slujea de cancelarie. Cu dinţii de sus înfipţi în buza de jos nu-i spuse nimic, nici n-ar fi ştiut ce să spună, şi o apucă tocmai de braţul dureros, ca să o ducă acolo. Ada deschise gura să ţipe iar, dar nu ţipă. Impingând uşa cu piciorul, Lică intră în odăiţa de cancelarie, trăgând pe Ada după el. Aruncă raglanul pe un scaun şi se uită nepriceput la dulapul cu borcănaşe şi sticluţe. Ada se apropie şi-i arătă un borcan cu vaselină. Stângaci, Lică înfipse degetele în unsoare şi le plimbă pe braţul păros şi bobotit. Femeia sta pasivă... apoi deodată îl muşcă pe gură...

... Lică, cu mâinile subţiri şi tari o apucă până ce braţele slabe şi falangele îi pârâiră pe oase... Muşca, lupoaica!... Apoi simţi muchea mesei de lemn că-i taie şalele... o împinse de perete... Ada auzi hârşâitul bluzei de zidul văros, şi tencuiala, glodind-o, intra prin haine şi carne cu fiecare bobiţă de grunz...

"Ţigancă"... gândi Lică... "Ţigancă", mestecă iar în gura care apucă arţăgos ca a unui câine tânăr... "pe scânduri... ţigancă!"

Apoi se gândi că uşa grajdului a rămas deschisă... grija ca să nu scape cumva un cal îi reveni limpede. De ezitări, de toane, de furie, de amor, Trubadurul se descărcase...

— Nu e aici nici o oglindă! şuieră melodic, ca un şarpe dresat, Ada.

În odăiţă era o masă şi un scaun de lemn, dulapul, o etajeră cu registre şi hăţuri în cui. Sumar! Lucruri concrete ce nu puteau stânjeni pe Lică!

Whip rămăsese afară, la o distanţă nici mare, nici mică de grajduri, ca un strateg — şi grav, gândea că trebuie să se petreacă acolo lucruri rele!

Ceea ce era discutabil.

VIII

Ada nu mai avea deci nevoie de ocoluri pentru a întâlni pe Lică, aşa cum se petrecuse la început, când îl găsise şi-l rătăcise din nou în mijlocul oraşului. Strada i-l redase definitiv. Lucruri la care nu se gândea din punctul de vedere al destinului, încă mai puţin din cel poetic, şi nici nu i se părea ciudat să se lege cu un om întâlnit pe uliţă, cum nici lui Lică nu i se părea nici ciudată, nici romantică aventura lui de pieton cu boierii de *dog-cart.* Unul ca şi altul când se gândeau la acel moment predestinat erau numai mulţumiţi şi preocupaţi de consecinţele lui practice. Ada nu mai avea deci nevoie ca deunăzi de frumoasa doamnă Elena Drăgănescu-Hallipa pentru a descoperi pe Lică, dar avea încă mare nevoie de ea pentru a-i da altă situaţie decât aceea de haimana, cum îl chema Maxenţiu, cu un ultim act de autoritate. Cercetând pe Lică, Ada aflase cu bucurie că era unchiul înfumuratei doamne Hallipa-Drăgănescu. Comunicase noutatea lui Maxenţiu, ce opinase că fiecare familie are haimanaua ei. Dacă Lică ar fi avut însă raporturi de familie cu Drăgăneştii, lucrul s-ar fi schimbat. Ada

ştia că în curând lumea va vorbi de ea şi de stahlmaistrul ei. Mai ştia că o prinţesă autentică ar fi putut să-şi permită şoferul sau jocheul, dar că ei, care era prinţesă numai prin alianţă şi încă de mâna stângă, nu i s-ar fi trecut cu vederea. Abia strecurată în societatea înaltă, ar fi fost pusă la index. Avea deci două păreri precise: ţinea la opinia publică, pentru că era ambiţioasă, dar, când era vorba să-şi facă gustul, n-avea habar ce vor zice oamenii. Soluţia era clară: să silească lumea să accepte pe Lică. O mai bună recomandaţie ca înrudirea cu doamna Drăgănescu-Hallipa nici nu se putea. Dar cum să o proclame? Pe Elena n-o frecventa, aproape nici nu se recunoşteau, deşi camarade de şcoală. Lică, la primul cuvânt spus în privinţa asta, refuzase net, luându-şi cu gestul lui obicinuit pălăria, gata să plece.

— Eu pe-acolo nu calc! zisese cu încăpăţânare.

Ar fi trebuit ca numele lui Lică şi al Drăgăneştilor să fie alăturate fără ştirea şi fără voia lor. Pentru asta era destul ca Ada să pătrundă la recepţiile Elenei. Pe Maxenţiu însă, înrăit cum era, nu se putea bizui şi nici nu era lesne ca tocmai Maxenţiu să reia raporturile cu Elena, fără vreo împrejurare. Ada nu găsea încă mijlocul, dar căuta stăruitor şi, în aşteptare, făcea o propagandă activă pentru concertul Elenei. Pe oricine-l întâlnea, îl întâmpina cu vestea audiţiei din Bach:

— Eu nu ies nicăieri în iarna asta, spunea; am pe bărbatul meu bolnav, dar ce minunată iniţiativă! Ideea de a lărgi corul e admirabilă. Sunt partizana fanatică a lui Bach!

Şi Ada, cu ajutorul primului dicţionar muzical, vorbea cu competenţă despre Bach. Nici chiar Elena nu lucra mai mult la răspândirea evenimentului artistic ca prinţesa Ada. Dacă doamna Elena Drăgănescu ar fi ştiut de acea reclamă gratuită, care risca să-i complice lista invitaţiilor, s-ar fi nemulţumit. Prin concursul inopinat al Adei, concertul ei devenea un fel de mare premieră de la care ar fi fost ruşine să lipseşti. Ada spera, nu fără dreptate, că acest panegiric va ajunge la urechile Elenei, ce va fi probabil mirată, dar şi măgulită. Totuşi de-acolo până la o invitaţie mai era încă drum. Dacă nimic nou nu survenea în apropierea concertului, ce trebuia să aibă loc la finele lui noiembrie, Ada era decisă să caute pe Nory Baldovin şi să-i ceară categoric obţinerea unei invitaţii. Se bizuia pe surprinderea produsă de o aşa cerere pentru care refuzul să fie greu.

Ca scuză avea pe Bach. Pasiunea ei pentru Bach îi îngăduia procedări absurde. Ada nu avea nici o urmă de fire de artist şi nici informaţii suficiente asupra acestui fel de temperament, dar ştia că arta are legi aparte şi că în numele ei se comit multe lucruri pe de lăturea uzului comun. Sub pretextul că nu poate ieşi din casă din cauza boalei lui Maxenţiu, prinţesa Ada primea acum mult. Luase din acea boală prilej bun pentru a-şi organiza recepţiile, până atunci cam şovăielnice. Pe motivul sănătăţii, vizitarea casei Maxenţiu devenea o datorie, şi biletele de scuză, cam numeroase înainte, erau din ce în ce mai rare. Tot din cauza bolii, recepţiile erau simple, mai adesea prânzuri în număr redus, dar la care Ada reuşea să strecoare cât mai mult lux, fără să se bage de seamă, dar în aşa fel ca oaspeţii să-i simtă mulţumirea. Subiectul principal al conversaţiei era, fireşte, prinţul şi sănătatea lui delicată. Subiect asupra căruia Ada era aşa de abundentă, că trecea drept foarte devotată. Unii din musafiri pătrundeau până la Maxenţiu, care nu lua parte, dimpotrivă, se ascundea, oamenii fiindu-i acum urâţi. Cu prilejul vizitării apartamentului sanitar al lui Maxenţiu, se vizita tot palatul minunat orânduit. Se producea acea

cordialitate pe care o stabileşte averea. Chiar cei mai rezervaţi până atunci faţă de Ada emiteau acum proiecte mari, pentru timpul când prinţul va fi însănătoşit.

Printre multe alte se vorbea des şi de concertul din muzică de Bach. Unii din musafiri erau chiar din cercul Elenei, alţii aflau abia atunci, dar pe toţi, profani sau diletanţi, îi impresiona solemnitatea acelui nume de muzicant, izolat astfel în gloria lui printr-o ceremonie pioasă. Titlul de audiţie exclusivă din muzică de Bach avea efect asupra tuturor. Astfel stau lucrurile când Ada citi în ziarele, pe care le parcurgea regulat ca un politician, c-a sosit în ţară Victor Marcian. Fu o revelaţie.

Îşi găsise calea şi omul. Marcian era văr bun cu Maxenţiu. Era fiul unei surori a frumoasei Zaza, soră venită ca guvernantă într-un pension şi măritată regulat cu un onest funcţionar. Marcian, deşi artist, era foarte ordonat în sentimentele lui familiale. Devotamentul lui pentru tatăl său era legendar. Chiar pe mătuşica Zaza o tratase ca pe o rudă respectabilă. Copilărise cu Maxenţiu, căruia îi trimetea regulat cărţi poştale ilustrate de pe parcursul lui de voiajor glorios. Nimic, deci, mai probabil ca vizita lui Marcian. Era destul să fie informat că prinţul e la Bucureşti şi încă bolnav.

În adevăr, într-o zi, pe la patru — oră burgheză — Marcian veni cu o birjă oarecare la casa de marmoră. Ordinile erau precise: domnul Marcian să fie primit oricând. Spre norocul ei, Ada era acasă. În interior nu prea era elegantă şi Marcian o găsi cu o rochiţă de casă foarte simplă. Era un bun debut, deoarece verişorul celebru avea idei şi apucături modeste, pe care gloria nu i le schimbase.

Boala lui Maxenţiu pusese de la început conversaţia pe un ton familiar. Ada nu ascunsese lui Marcian grija ce-i da prinţul. Ştia să fie cordială; era, de altfel, uimită sincer do renumele vărului şi, mai ales, avea nevoie de el. Bunul-simţ îi dicta să nu fie nici cochetă, nici linguşitoare, artistul având spaimă de amândouă procedeele. Îi arătă şi lui, fără pretenţii, din treacăt, casa, cu aerul de a cere o apreciere şi, ca din întâmplare, îi mai arătă într-o casetă şi cărţile lui poştale, colectate cu grijă şi prevedere. Marcian se simţi mulţumit de mariajul vărului Maxenţiu. Apei Ada conduse prinţului oaspele, ca pe o surpriză de preţ.

Maxenţiu avea multă afecţiune pentru Marcian. Fu bucuros că-l revede. Rămaşi singuri, muzicantul făcu însă elogiul Adei. Atunci prinţul nu mai cuteză să-şi arate doleanţele casnice.

De-acolo înainte totul decurse bine. Marcian îşi avea tacâmul pus, întrucât, între mesele la birt şi dineurile mondene, îi convenea să se poată repauza cu bucătărie de familie. Maxenţiu lua parte numai ca spectator. Mesele lui speciale, din trei în trei ore, permiteau serviciul separat şi izolarea. Deşi cam nepăsătoare cu microbii, Ada avea totuşi oarecari temeri şi se ferea. Maxenţiu însă era stânjenit mult de el singur. Fără a fi chemată pe nume, boala lui era ştiută de toţi oaspeţii.

Unul din cei mai zeloşi propagatori era acum însuşi doctorul Raut. Nu i se putea reproşa că nu ţinuse secretul la timp. Acum credea că e vremea să-şi publice succesele în boala aceea tăinuită, să-şi prepare drum spre un sanatoriu propriu, ceea ce era visul lui. Unui astfel de luptător contra tuberculozei şi cu un exemplu aşa de patent pentru reclamă ca Maxenţiu, nu i se puteau refuza fondurile. Vedea în închipuire clădirea albă într-un parc vast de brazi. Deocamdată, palatul Razu îi părea a avea minunate calităţi de sanatoriu, începând de la marmora albă a exteriorului. Credea că ar fi fost păcat să rămână un imobil particular. Fără iluzii asupra vindecării

prinţului, iluziile lui prevedeau vreun testament sau vreo donaţie. Într-o meserie de realităţi, era utopist şi nici nu avea destulă informaţie: nu cunoştea pe Lică Trubadurul.

Din reclama asta Maxenţiu nu ştia nimic, dar o simţea sub forma unei separaţii tot mai mari între el şi lume. Îi era tot mai ruşine de trupul lui slăbănog şi de respiraţia lui primejdioasă. Simţirea asta îi stânjenea toate apucăturile. Tăcerea lui penibilă, lipsa de cordialitate erau puse pe seama bolii şi scuzate. Era mulţumit când se putea sustrage de lume, ceea ce nu-i era posibil decât cu voia Adei. Izolat de toţi, aveau totuşi o mare ocupaţie: revolta împotriva Adei, care refuza să-l trimită la Leysins, care, deci, îl asasina. Avea acum o cauză sacră, nu de răutăţi, nici de ură, şi în pustiul din el şi din jurul lui îşi dezvolta în voie indignarea. În loc de cuvinte ingenioase, care să omoare pe Ada, acuma, de sus, de la înălţimea unei revendicări uriaşe, de pe munţii piscoşi care adăposteau Leysins, Maxenţiu privea cu durere şi revoltă procese felurite, toate variantele morţii lui proprii, pricinuită de femeia avară, adulteră şi criminală. Prin mintea lui, abandonată vedeniilor, treceau suferinţele, solemne ca şi ritul îngropăciunii lui, orânduită de el singur. Era o durere nobilă, o revoltă măreaţă, care, deodată obosită, se umilea din nou. Maxenţiu, cu o gură scâlciată de plâns, aşa cum sta urât, netrebnic, acolo pe o margine de canapea, scobora mereu mai mult în mizerie. Scobora aşa de mult în umilinţă până la gândul de a întâlni pe Lică şi a-l face aliatul plecării lui la Leysins. Pe Lică, nu pe Marcian. De vărul lui se jena: cu Lică nu mai avea acum nici o ruşine.

Prin ocaziile frecvente de a se vedea, prin obligaţiile pe care Marcian le contractase astfel către ea, Ada parvenise cu răbdare şi cu diplomaţie să atragă atenţia muzicantului asupra concertului din Bach. Nici un agent electoral nu ar fi putut face mai bine elogiul candidatului decât făcea Ada pe al Elenei. Scopul urmărit o silea să lase deoparte orice invidie. Era o impresurare abilă, o adevărată operă de sugestie. Marcian aflase, astfel, că Elena Hallipa-Drăgănescu era o mare admiratoare a lui, dar nu era dintre femeile care caută să acapareze un artist. Aflase că acolo era singura casă din Bucureşti care merită să fie frecventată de un muzicant de talia lui. Între Ada şi Elena, deşi erau camarade de şcoală, situaţia fusese un moment delicată prin faptul că existase un proiect de logodnă cu Maxenţiu. Dar ce însemna asta? Destinul oamenilor nu se statorniceşte totdeauna dintr-o dată, şi cea mai bună probă erau cele două perechi aşa de bine potrivite acum. Prin astfel de mărturisiri, Marcian era convins că există raporturi cordiale între cele două familii şi întrevedea putinţa de a lua el însuşi contact cu acel adăpost de seamă al muzicii. Marcian era deci sufleteşte pregătit. Cu toate că Ada aşezase admirabil pionii jocului ei, rămânea de dat o lovitură anevoioasă şi decisivă. În ziua când Marcian va consimţi formal, cum avea Ada să-l introducă în casa Drăgăneştilor şi pe ea deodată cu el? Era încă nesigură.

Prinţesa lucra astfel harnic pentru Lică Trubadurul, care avea capricii din ce în ce mai rare şi era mulţumit de amorul ţigăncuşei, deşi era un amor cu obstacole. Recepţiile, prezenţa lui Marcian, nevoia de a menaja pe Maxenţiu, tot planul de campanie dus de Ada aducea incomodităţi noului amor. Era o iubire mereu pe apucate, pe furiş, o iubire de lachei prin colţuri, care Adei îi era plăcută, dar şi displăcută şi o îndruma spre dorinţa unei libertăţi mai prielnice. Uneori, în vreun acces de pasiune pentru Lică, gândea despre prinţ: "De ce Dumnezeu n-a murit mai bine!" dar se întorcea repede la socoteli mai cuminţi. Îl ştia încă necesar; avea nevoie de el viu şi,

de ar fi fost posibil, chiar şi sănătos. Maxenţiu avea însă mereu un aer sinistru, care uneori o impresiona. Câteodată lupta dintre ei devenea mai acută. În toamna aceea doctorul socotise de datoria lui să insiste mai mult asupra plecării la Leysins. Când Raut vorbise prinţesei, nu-i răspunsese. Aşa că Maxenţiu avea ideea fixă a plecării şi Ada rezista în tăcere. Într-o zi, la dejun, când prinţul îşi exprimase dorinţa mai direct şi tăcerea ei fusese deci mai îndărătnică, Maxenţiu pierduse răbdarea şi pusese chestiunea formal. Ada lăsase şervetul şi ieşise din sala de mâncare. Maxenţiu, furios, avusese un acces de tuse urmat de sufocări. Ce vroia nemernica? De ce-l ţinea lângă ea? Nu prefera să fie liberă? Ce însemna rezistenţa ei? Poate că nu vrea să audă vorbind de o localitate ponosită. Îi era ruşine că el e nevoit să meargă la Leysins! Se temea de comentariul lumii! Cum şi lui îi era ruşine de acea localitate, detesta pe Ada pentru aceleaşi simţăminte. Ştia doar acuma bine că era tuberculos. Vroia să aibă încă aerul că nu ştie şi, pentru că nimic nu-i era mai dureros şi ofensator decât cunoaşterea mizeriei lui, o ura pentru prefăcătoria ei. Pierduse tot: avantajele disimulării, mângâierile zăcerii, n-avea nici cel puţin bucuria de a vorbi cuiva de suferinţa lui. Vrea să se vindece. De fapt, Ada era avară. Nu vrea cheltuieli noi şi, nai ales, nu vrea să rămână singură în situaţia vulgară a unei femei oarecari cu un amant neînsemnat. Nu se gândea intenţionat să-i facă rău sau să-l lipsească de îngrijiri, dar nu înţelegea necesitatea absolută a plecării. Îşi dădea ei singure argumente potrivite cu interesul ei: Pe drum singur!... Între străini?... Când acasă avea la îndemână tot confortul!...

Maxenţiu însă, care se credea asasinat cu premeditare, trecuse acum la lupta făţişă. Nu mai avea prudenţă, nici stăpânire de sine. Pusese chestiunea din nou cu violenţă; rostise injurii pentru Lică, amestecându-l în chip periculos discuţiei. Ada, înrăită de acuzaţii desluşite, refuzase hotărât, aşa cum Maxenţiu nu credea că va avea curajul. Îşi închisese deci singur drumul. Acum, când îi era interzis, Leysins îi părea tot mai mult singura lui salvare. Nu mai era locul necesar dar ponosit, ci un paradis pierdut. Era însă neputincios.

Ada, orfană şi majoră, se măritase cu avere proprie şi, din delicateţă, Maxenţiu nu ceruse act dotal. Fără delicateţă, Ada deschisese la început credit larg prinţului, ştiind că l-a luat ca să-l plătească. Averea o administra însă ea, cu străşnicie. Atât timp cât fusese trecut la rubrica luxului necesar, totul mersese bine, dar la primul conflict Maxenţiu se vedea constrâns. Cunoscu acum noi tragedii: avu gânduri de furt, proiecte absurde de a-şi procura bani. Un Maxenţiu imaginar, escroc şi tâlhar, se zbătu cu cel nevolnic şi cinstit. Sfârşi prin a demasca doctorului Raut mizeriile lui de soţ-consorte. Doctorul, prudent, socoti că, deoarece bolnavul nu poate pleca, cel mai bun lucru e să dureze cât mai mult pe loc. Cercă deci să-l convingă că Leysins se putea amâna fără riscuri. Căută să temporizeze. Îşi aplică tratamentul mai intensiv, transformă încă mai mult apartamentul în laborator. Adesea, scoborând scara de marmoră, făcea planuri de amenajare a întregului palat, se lăsa târât spre anticipări. Nu i se părea exclus ca frumoasa casă Razu să devie cu adevărat un sanatoriu, şi dimensiunile mici ale grădinii îl supărau. Maxenţiu, în acea temniţă, trăia vegetativ şi monoton, pe când în minte, pe rând, erou şi criminal, acuzator şi vinovat, se zbuciuma fără spor.

Lică, plictisit de odăiţa lui proastă şi prea depărtată, şi nemaigăzduind pe la prieteni din prudenţă, dormea foarte adesea în camera lui mister Whip, ce i se părea culmea confortului. Palatul de marmoră cu omul

cadaveric îi era urât, îi amintea capelele funerare cu criptă, văzute în unele duminici din trecut, când se plimba în Bellu pe vremea liliacului, pe atunci când duduia Mari locuia prin partea locului. Ada, în schimb, cunoştea bine camera, adesea complezentă fără ştirea lui, a lui mister Whip. Uitase de vreo două ori acolo batiste fine şi, cum era foarte ordonată, le ceruse lui Lică, care n-avea habar. În schimb, mister Whip găsise acel corp delict, ce-l făcuse să creadă că totul e cu putinţă de la o femeie nesuferită, care ţipă. Socotea însă că nu e de demnitatea unui jocheu-şef să se amestece în astfel de bănuieli supărătoare.

Pentru Victor Marţian menajul lui Maxenţiu era foarte satisfăcător, îşi freca cu mulţumire mâinile bine îngrijite şi frumoase, zicându-şi că bietul Maxenţiu avusese bună prevedere cu acea căsătorie. Femeia se arăta simpatică şi plină de bun-simţ şi sănătatea lui avea nevoie de bani. Cât despre ideea concertului Bach, cu încetul se strecurase şi se aşezase la loc bun în mintea lui Marcian.

— Frumos!... Minunat!... Lucru rar să vezi la noi în ţară o astfel de iniţiativă.

Marcian trăia în aerul de sus al fumului de tămâie şi, în atmosfera ideală a muzicii, cunoştea din oameni ceea ce venea până la dânsul, ceea ce îi aduceau din ei. Lui, pentru arta lui minunată, îi aduceau numai ceea ce — mult, puţin — aveau mai bun. Acţiunea mizeriei trezea ecourile muzicale ale traiului. Crea ce ştia din realităţile mai josnice omeneşti forma pentru el ceva separat, ca două straturi distincte despărţite de atmosfera de filtrare a muzicii. Bine îndrumat de Ada, Marcian se întreba de nu era de datoria lui să-şi manifeste aprobarea pentru concertul Bacii, poate chiar să-şi ofere concursul efectiv. Timid însă, nu vedea modalitatea. Bine pregătit pentru a servi scopurile Adei, nu lipsea decât ocazia. Aprobarea lui rămânea încă tacită. Vorbea puţin, în genere, şi pălăvrăgeala neobosită a Adei ajuta mult cordialitatea dejunurilor de familie. Foarte deşteaptă, cu oarecare instrucţie, Ada, care nu cunoştea meditarca şi reculegerea, conversa permanent. Conversa banal, fără pretenţii, aşa că nu era obositoare. Puteai răspunde sumar sau puteai să nu-i răspunzi. Era ca un ziar cotidian din cele bune pentru lector: fără opinii şi fără stil, dar informat şi lesne de parcurs. Într-una din zile, pe când Ada, bine informată de la Fedor, povestea în ce stadiu se găseau pregătirile, Marcian se exprimă în termeni atât de călduroşi, că prinţesa, care nu lăsa să-i scape momentul, îl rugă pe loc să-i dea voie să comunice doamnei Hailipa vestea glorioasă că maestrul va asista, dacă nu chiar va participa la audiţie. Astfel provocat, Marcian îngăimă că era pentru el o mare bucurie să cinstească un festival Bach, dar că... Ada nu-i permisese să se rătăcească în dificultăţi şi reticenţe. Îi mulţumise cu entuziasm pentru ea, pentru amica ei Elena, pentru muzică. Din partea lui Bach chiar! Expansivitate care intimidase pe Marcian, dar îl implicase fără de scăpare.

Odată obţinut ca Marcian să cânte la faimoasa audiţie, Ada, înarmată cu un aşa de preţios *passe-partout,* trebuia, orice s-ar fi întâmplat şi prin orice mijloace, să pătrundă deodată cu Marcian la Hallipii-Drăgăneşti. În tot acel timp, tocmai fiindcă lucra aşa de mult la amorul ei pentru Lică şi la cariera lui socială, era nevoită să-l neglijeze, evitând întâlnirile riscante, mai ales că raporturile cu Maxenţiu erau tot încordate. Pe Trubadur Ada nu-l putea pune la curent cu politica pe care o ducea, fiindcă ştia că nu vrea să audă cu nici un chip de Drăgăneşti şi ar fi fost în stare să strice tot. Lică nu avea intenţii, nici prevederi şi era nedumerit de răceala ei. Gesturile de

fugă nu le mai avea acum decât din obicei, nu din convingere. Trecuse pragul despărţitor al celor două medii sociale şi prinsese gust să rămână dincoace, unde îi condusese destinul lui de parvenitism, de care destin începea să aibă conştiinţă. Pentru norocul lui, nu putuse trata pe Ada altfel decât trata pe mahalagioaicele lui; felul ăsta avea pentru ea savoare, un gust uşor de usturoi, ce-i plăcea făinăresei. El se purta cu ea aşa pentru că avea firea prea formată ca să şi-o schimbe şi pentru că temperamentul lui îl slujea bine acum ca şi totdeauna: nu fusese niciodată refuzat de femei pentru a avea îndoieli. Acum însă ţinea la "postul" lui de lângă Ada, nu numai pentru că era o drăcoaică oacheşă, ci pentru toate acele profiluri de situaţie şi confort cc-l prindeau treptat în mreaja lor, îl converteau de la haiducie, îl ispiteau cu o aventură mult mai valoroasă ca cele din trecut. Fluierând, dar fluierând acum cu o nuanţă schimbată, rămânea tot uşuratec şi indiferent, mai avea capricii şi salturi de cal nărăvaş, dar se dase la coardă. De aceea sta uneori în drumul Adei dinadins şi se întreba ce înseamnă răceala ei. Băgase de seamă că numai în public era aşa ţanţoşă şi-l liniştea atitudinea ei atunci când se întâlneau singuri. Era tot aprinsă şi tot decisă să ducă planurile la căpătâi bun. Lică se gândea că trebuie să fie vreo chichiţă, dar nu se obosea în cercetări. Bine construit pentru plutire, se lăsa purtat de apă, în firul ei. Lăsa să lupte pentru el cine trebuia şi cariera lui se făcea fără osteneală.

Ca să se distreze, Lică făcea vizite croitorului lui Whip. Se încurcase acum cu două rânduri de haine: "Neplătite n-o să rămână ele!" îşi zicea cu o înjurătură. Ocupaţia asta era foarte bine inspirată. Lucra pentru scopurile prinţesei Ada. Îşi lucra viitoarea siluetă socială, care siluetă, de cea mai mare importanţă pentru o carieră de acest fel, nu se putea obţine decât din frecventarea familiară a unui croitor bun. Lică sta adesea la cafea şi ţigară ca un musafir, în atelierul domnului Paul, pe pragul dintre calitatea de client şi cea de prieten. Lipsa lui de grandomanie îl slujea bine. Asista în mod familiar la confecţia acelor "cap de opere"; lua parte în intimitate la acele elegante; văzute astfel în stare de geneză, hainele de lux îi păreau accesibile, nu-l mai speriau. Băieţi buni şi simpli în cămaşă de zefir, domnul Paul însuşi în vestă, confecţionau acel *chic* aşa de impunător. Astfel privit din atelier, prin uşa de comunicare, însuşi snobul nesuferit Trubadurului, care trebuia să poarte acel veston perfect, înceta de a pare arogant cum era pe pistă, la curse, sau pe scara de marmoră a palatului Maxenţiu.

Po-acolo, prin dos, Lică intrase la început cu mister Whip. Domnul Paul lucra croitorie cu două intrări separate, pentru două feluri de clienţi: jocheul cu punga groasă şi *sportsman*-ul care îi făcea reclamă. Acelaşi preţ era şoptit stăpânului, ca o graţie, şi jocheului ca o concesie amicală. Mai îmbrăca cu preţuri mai mari pe oricine putea plăti bine firma, dar marea diplomaţie a domnului Paul era că ştia să refuze. "Nu pot nici cu 10.000. Am clientela mea!" Victimele refuzului erau selectate uneori după aspect şi alteori după toanele domnului Paul şi ale premierului iniţiat. Printr-o întâmplare, premierul era tecucean. Duioasă concetăţenie cu Lică. Cunoştea pe Braim croitorul, cafeneaua Jigal şi grădina publică. Uneori Lică îşi scotea vestonul şi încerca vreunul abia terminat, croit după ultima modă. Băiat bine făcut, îi sta bine, deşi îl schimba mult. Deprins cu aspectul lui sprinten, desenul nou al trupului i se părea curios acolo, în oglinzile mobile. Ca şi Ada deunăzi, admira acolo pe domnul acela grav, care din profil îi părea străin şi îşi recunoştea cu plăcere, din faţă, capul cu mica freză pe frunte. Făcea astfel repetiţii folositoare, dar nu cuteza încă să-şi înlocuiască

vestonul secret ce-i făcea crupă, cu buzunarele puse sus ca să-şi afunde în ele mâinile fără lucru. Se lăsase însă ispitit să comande un rând de călărie şi unul de oraş, tot sportiv, la fel cu al lui mister Whip, cu diferenţa că jocheul era urât ca o maimuţă şi Lică era băiat nostim. Nu grăbea lucrul, ceea ce era explicabil, dar făcea vizite dese şi se deprinsese cu magazinul de lux. Atunci când, mai târziu, avea să intre prin uşa principală în laboratoriul eleganţelor domnului Paul, atitudinea lui familiară avea să pară celorlalţi clienţi distinsă şi băieţii aveau să fie recunoscători unuia care, cu toate că a ajuns aşa de bine, a rămas tot drăguţ cu ei.

Pentru ziua curselor Lică inaugurase costumul de călărie. Domnul Paul, informat de Whip asupra stării de lucruri, făcea mereu credit. Inaugurarea avusese succes. Whip câştigase o cursă importantă, şi în alergare proprie Lică sosise al doilea. Mai pariase cu câştig pe un cal necotat, după recomandaţia lui Whip, şi încasase bani frumuşei, apoi, ceea ce nu era de lepădat, fusese remarcat de publicul feminin. Surprinsese vreo câteva cuconiţe care cercetau pe Ada despre ei. Ada, dintr-un dublu interes, nu-l recomandase nimănui. Nu vroia să-l împartă cu altele şi nici nu se mai mulţumea pentru el cu situaţia actuală. Odată ce Lică putea fi unchiul oficial al doamnei Hallipa, la ce să se mai bârfească că prinţesa Ada trăieşte cu un dresor. În ziua curselor era rece şi vânt, Lică, totuşi, ingrat cu raglanul, îşi arătase până la sfârşit hainele noi, care aveau factura perfectă a lui Paul, în plus acel ceva mai lălâu, cu care Trubadurul, prin felul de a purta, corecta răceala englezească a croielii. Tocmai fiindcă era rece şi vânt, prinţul Maxenţiu cu *demi-palton* şi *cache-nez* de lână era foarte indispus. Ada, în aşteptarea rezultatului, era aşa de nervoasă, încât succesul îi calmase numai grija, dar nu-i dase toată plăcerea aşteptată. Aşa că perechea Maxenţiu, deşi triumfătoare, primise fără destul entuziasm felicitările. Pentru Ada, scopul de a lansa acolo pe Lică fiind părăsit, acel succes nu mai avea rolul de căpetenie. Maxenţiu, felicitat mult şi asupra bunei lui înfăţişări — era îmbuibat de arsenic — se enervase; aşadar, era tratat în public ca un bolnav care merită complimente când arată mai bine! Acei imbecili dau astfel argument nou Adei pentru avariţia ei! Tot necazui lui, fireşte, cădea pe Ada.

Ce nevoie de cai de curse!... Ca să aibă *maître d'écuries?...* Ca să-şi scoată la lumină haimanaua?... Risipă de bani din vanitate şi desfrâu, pe când el era nevoit să înghită praf şi vânt şi să asculte cum se miră lumea că nu e încă mort.

Din atâtea pricini menajul nu era bine dispus. Ada nu putuse face lui Lică elogii publice, nici particulare. Cam descumpănit, Lică vârâse pumnii adânc în buzunarele stilizate, cu gândul la toanele femeii şi la contul lui Paul. Cum ziua curselor, cu tot succesul, nu fusese reuşită în ce privea amorul, în loc de chef cu mister Whip şi în lipsă de altă petrecere cu Ada, pe care o va fi sperat, Lică hotărâse să se ducă la Sia, amintindu-şi brusc de ea după o uitare cam lungă.

Dincolo, Ada, care îşi închipuise şi ea altfel urmările acelei zile, era arţăgoasă. Din întâmplare nu aveau pe nimeni în seara aceea la masă. Marcian se scuzase, ceea ce făcea pe Ada să se gândească la cine ştie ce plecare bruscă a artistului cu vreun angajament neprevăzut, tocmai acum când îi era aşa de necesar. Starea asta de spirit nourată adusese o furtună. Abia ajunşi acasă, cu pălăria încă pe cap, Maxenţiu reîncepuse atacul împotriva haimanalei şi pentru Leysins. N-avea pulsul momentului. Ada, care ştia să-şi lucreze afacerile cu atâta răbdare, avea însă şi mânii repezi. Dete lui

Maxenţiu replica pe un ton ridicat şi curmă brusc discuţia cu una din acele hotărâri imediate:

— Ca să se isprăvească, zise, domnul Petrescu va fi concediat. De mult insista să plece. Nu-i convine postul, e prea mic. Vrea să lucreze pe seama lui ca profesor de echitaţie... Şi leafa pe care o avea domnul Petrescu desigur că îţi va fi de ajuns ca să pleci unde vrei şi când vrei.

În timpul din urmă Maxenţiu trecea cu boala lui printr-o fază de stagnare pe care o putea confunda cu binele. Artificiile medicale îi dădeau o potolire. În faţa acelor declaraţii neaşteptate şi obraznice fu atâta de surprins, încât îşi uită egoismul salutar şi se simţi gata să se repeadă, gata însă să cadă. Se lipi de perete, proptindu-se pe picioare anevoie. Simţea în piept un gol mare ca o bolboacă deschisă în el. Fu numai un moment, îşi reveni, se miră de a se simţi teafăr ca de un rău nou şi neliniştitor.

Ada trântise uşa şi ieşise. Aşadar, duşmanul asupra căruia îşi exercita persecuţia, subiectul revoltei lui, obiectul ocupaţiei lui dispărea. Haimanaua n-avea nevoie de slujba prinţului Maxenţiu, nu era destul de înaltă pentru domnia-sa. Nu el, Maxenţiu, era cel care, demn, indignat, îl gonise, ci domnişorul întorcea spatele când îi plăcea!... Lăsa caii, periclita totul, îşi bătea joc!

Un interes subit pentru serviciile lui Lică cuprinsese pe Maxenţiu. Se credea ofensat direct de această demitere, se credea păgubit. Era păgubit numai de acele răutăţi ce-l ţineau încordat, cu care îmbuiba necazul şi părăsirea lui. Pe cine să mai spioneze? De ce să se mai plângă?... Şi ce folos, avea acum?... Dar ce putea însemna acea comedie? Se săturase femeia şi-l zvârlea?... Era să-i aducă acum pe altul! Să aibă alte încercări, alte turburări! Se deprinsese cu starea de lucruri. Sau poate căutau să scape complet de sub supravegherea lui?... Poate că femeia, ca şi banii ei, vor merge tot acolo, dar fără de controlul lui, răpindu-i voluptatea şi alimentul curiozităţii. Vroiau să-l prade şi să-l lase pustiu între chiuvete şi fiole!... Şi obrăznicia mitocancei! Îi oferise leafa grăjdarului... Cei cinci mii de lei nemeritaţi, neaşteptaţi pentru acea haimana de uliţă, lui, prinţului Maxenţiu, pentru sănătatea lui scumpă, pentru plămânii lui preţioşi!... Profesor de echitaţie?... Suna bine, şi elevii, desigur, şi-i va procura servindu-se de numele şi de prestigiul lui Maxenţiu, iar banii pentru Leysins, banii cei mulţi, dacă elevii nu plătesc bine, vor merge la profesorul de echitaţie.

Văzuse hainele noi ale haimanalei. Se învârtise doar ca o sfârlează sub ochii lui şi ai lumii, în talie, zvelt şi sănătos... Se învârtise fără ruşine pe dinaintea ochilor lui galbeni şi nu mai părea un vagabond... Maxenţiu băgase de seamă că avea aerul unui domn, aproape a unui om de lume! Canalia!... Să plece după ce se înţolise... şi pe el să-l omoare... Chiar adinioarea era să moară!... Ada nu-l mai reţinea. Îl gonise chiar: să plece când şi unde vrea! Nu-i mai trebuia alături de ea o fantoşă. Nici de asta măcar nu mai era bun!... Nu mai era bun de nimic.

Maxenţiu învins, fără apărare, ar fi vrut o protecţie, fuste de femeie lângă care să se adăpostească. Nu se gândi la mama lui, la frumoasa Zaza, cu sânii ca două globuri. O iubise prea mult, dar o cunoscuse prea bine ca s-o deranjeze fie chiar în amintire. Se gândi la Elena, acea logodnică severă care-l alesese şi-l respinsese. I se păru că alături de ea ar fi fost apărat, sănătos, fericit. Se scuză că n-a ştiut să-şi cultive norocul. Îşi închipui că viaţa de acum a frumoasei doamne Hallipa-Drăgănescu ar fi fost a lui: casa măreaţă de pe bulevardul Catargiu, averea trainică, reputaţia acelei familii,

totul al lui!... El ar fi prezidat concertele din Bach, deoarece lui altădată fata modestă a moşierului Hallipa îi cânta la pian în serile de toamnă. Astfel întoarse, gândurile prinţului slujeau de minune planurile Adei, planurile care, prin concertul Bach, trebuiau să asigure viitorul lui Lică...

... Cu vârful ghetelor roşii, voite mai strâmte totuşi decât cerea moda — lui Lică îl plăcuse totdeauna gheata strânsă pe picior — Lică împrăştia în drum spre casa Rimilor mormane de foi uscate; unele cântau ca o ghitară când le zdrobea, altele putrede ca un covor de Smirna şi toate vopsite la fel cu rochiile femeilor, care nu mai vroiau să poarte decât culori de aur textil, proaspăt ori vechi, şi culori de rugină.

IX

Când doamna Vera, de după *brise-bise,* pândise câteva zile în şir la toate orele şi mereu zadarnic venirea lui Lică, trecuse prin numeroase faze ale curiozităţii şi decepţiei. "N-a venit azi!... Nici azi n-a venit!... Ce-o fi având de nu vine?... Lipseşte, pesemne'... Să ştii că s-au certat!... Se vede că l-a luat dracu!..."

Cam acestea erau etapele nerăbdării pe care le petrecuse doamna Vera. Băgând însă de seamă că *brise-bise*-le*,* tot săltându-le, făcuseră dungi, le potrivise cu grijă la loc, şi se retrăsese în mijlocul odăiei la masa de nuc, unde făcea pasienţe. În interesul cucoanei Vera, Lică ocupa un loc însemnat. Era viaţa privită din observatorul fix al unei camere bine scuturate, fără de oaspeţi, fără de întâmplări, şi cu lumina primită pe o singură fereastră. Doamna Vera, în urma unui atac, trăgea un picior şi nu ieşea niciodată din casă.

"Fata ceea, infirmeriţa de la doctor, ieşise şi ea mereu la poartă, dar degeaba. Parcă un bărbat ca el avea să-şi bată capul mult cu una ca ea!... Se cunoştea de atunci! Îl îndopa ea cu bunătăţi în pachete!..."

Dar cucoana Vera văzuse cum o dată aruncase porţia pe maidan, îi trebuia lui cadouri de la ea!... Nu găsea oriunde!... Era drept că de la Dănuleţ din Piaţa Mare până la moşica Mari, de la căpitanul de intendenţă cu nevasta uşurică, până la casa de marmoră a făinarului Razu, Lică nu ducea lipsă de aprovizionare.

Sia văzuse ultima oară pe Lică în ziua când venise să-i povestească întâlnirea lui cu domnul gălbejit, care conducea un *dog-cart,* înhămat cu un murg straşnic şi, alături de demnul galben, şedea o cuconiţă oacheşă ce-l mâncase cu ochii ei aprinşi. Sia ascultase întâmplarea cu un fel de pică pentru cunoştinţe şi aventuri aşa de însemnate şi care păreau a ispiti aşa de mult pe Lică. Aşteptase însă cu nerăbdare vizita următoare ca să afle ce-a mai fost. Zilele treceau şi Lică nu mai venea. Pe măsură ce întârzia, Siei îi creştea paraponul asupra acelor străini, ca şi cum numai ei puteau pricinui lipsa lui Lică. Se pregătea să-l primească cu bosumflări şi cu răutăţi despre acei "boieri mari". Chiar pe ploaie Sia, de altfel impermeabilă, ieşise din nou în poartă până târziu. Îşi zisese cu părere de rău: "Uite că nu vine!" apoi cu vulgaritate: "Să-l aştepte cine l-a mai aşteptat". Dar tot ea îl mai aşteptase, şi tot zadarnic. Conchisese la fel cu doamna Vera: "Să-l ia dracu!" Nu se gândea la lipsa lui cu vreo altă îngrijorare. Nu-i atribuia alte motive. Credea că numai o aventură l-a putut reţine: se întreba care şi de ce lipseşte mai mult ca altă dată. Necazul ei venea din dragoste pentru Lică şi se exprima

prin înrăire şi prin mojicie. Lina era prima ei victimă. Sia, care era cu Lina de obicei îndărătnică, acum făcea dinadins tot ce putea ca s-o supere. Lina avea un suflet miezos şi puhav ca pâinea moale, dar avea şi micile ei manii inofensive: un ghem de lână pe care nu-l suferea să i-l deşire nimeni; cabinetul medical ce sticlea şi unde nu vrea să se amestece nimeni; o boccea unde aduna resturi şi era bănuitoare când îi lipsea un şiret sau o panglică şi, mai ales, şifonierul unde nu umbla decât ea.

Sia umbla acum vraişte prin camera de consultaţie, răvăşise bocceaua, şi de aci porniseră mari conflicte cu Lina. Nu se purta mai bine însă nici cu doctorul Rim; uşi trântite, nici o vorbă de omenie, nici o îngrijire preţioasei sănătăţi, de când lipsa lui Lică îi da toane.

Doctorul Rim, suferitor, cânta înainte, pe diferite tonuri acel: *Oyra!* care dezlănţuise ironia amicei Nory. Melodia îşi avea indexul ei pe buzele uscate şi ilustre ale lui Rim, era o cheie instrumentală, un diapazon al stărilor lui sufleteşti. În ce priveşte originile acelui *Oyra!* în obsesia doctorului Rim, ele erau mai depărtate. Pe timpuri, Rim obişnuia să facă muzică de cameră o dată pe săptămână la familia Schmidt. Era un quartet valoros, unde domnul Schmidt, farmacist, ţinea contrabasul, profesorul Rim vioara sau flautul, domnul Tuchte de la Kunstverein din Viena — acum patronul unei lăptării model — profesa violoncelul, şi doamna Schmidt pianul. Adunare virtuoasă şi virtuoză! Colţ de lume tihnit şi nebănuit în zgomotul oraşului.

Într-una din acele zile blânde, în pauza danturilor de Brahms, doamna Schmidt, ca glumă, pusese o placă la gramofonul nou al tânărului Schmidt, o haimana de licean, francofil aprig, şi care proclama că neamţul Schmidt e pur alsacian. Placa era vestitul *Oyra!,* melodie purtată prin toată Europa de turneul revistei *Tour du Monde. Oyra!* nu era numai o canţonetă care a prins, era însuşi afişul muzical al acelei reviste, afiş ce-şi înfigea persuasiunea în mintea spectatorului, pe calea auzului. Canţoneta conţinea toate duhurile rele care circulau printre cei cinci sute de figuranţi; conţinea atmosfera încărcată de pudră, fard şi parfum, de decolteuri, de poleială, de lac nou, de pijamale închise, de fuste învoalate, de maiouri lipite, de dans şi contorsiune. *Oyra!* era un fel de sugestie de la scenă la sală. Deştepta în spectator multiple senzaţii care zăceau în el latent. Orchestra făcea să tresalte tot *jazz*-ul pe care-l poartă oamenii în muşchii şalelor şi, astfel, melodia le da, complezent, înapoi ceea ce anume împrumutase de la ei.

La auzul lui *Oyra!* quartetul Schmidt fusese cuprins de o veselie frenetică. Singură, imună, doamna Schmidt privea cu indulgenţă cum aceşti oameni serioşi erau deodată cam "şui", cum ar fi zis Lina în moldoveneasca ei singuratică. Acces trecător, de altfel, cum bine credea doamna Schmidt. Şi iată că, după atâta timp, când quartetul Schmidt era de mult dizolvat, *Oyra!* reapărea pentru a consemna starea lirică a doctorului Rim, care, desigur, şi uitase când şi cum căpătase în el acel ritm dezordonat.

Oyra! Oyra!. Aşa primise într-o zi Rim pe Nory, plin de bună dispoziţie. Şi acum încă fredona *Oyra!.* Fire delicată, Rim îşi da seama de motivele filiale care enervau pe Sia şi căuta cu discreţie şi răbdare s-o împace. Dar răbdarea lui ca şi lipsa lui Lică, ca şi ursuzlucul fetei erau cam de mult. Cum Sia lipsea acum des de la postul ei, Rim se văzuse nevoit să renunţe la bucuriile convalescenţei, să se ţie singur pe picioare şi să se gândească cu înduioşare la cursul lui de anatomie, făcând în secretul cugetării aprecieri asupra "fecioarelor înăsprite" şi cerând cu ifos şi enervare bunei Lina, "linişte", pentru a putea relua studiul vioarei, probabil în raport cu concertul Elenei Drăgănescu. Linişte nu prea era, deoarece Lina, cu toată bunătatea

ei, nu putea îndura obrăzniciile Siei. Într-o zi, scoasă probabil din fire, dase fetei o palmă. Scandalul totuşi nu ajunsese până la Rim, fie că nu auzise, fie că nu vrea să facă dreptate între femei, fie că voia să lase pedepsită puţin pe fecioara învrăjbită.

Sia suportase palma mai bine decât era de aşteptat. Nu raportase, nu protestase, dar nici nu se corectase. Împinsese cutezanţa până la şifonierul sacru. Acolo, Lina, în afară de rufe şi bani, ţinea o casetă din trusoul ei de fată, încuiată şi interzisă ca şi camera nevestelor din *Barbe-Bleue.* Într-o zi, Lina, întoarsă din oraş pe neaşteptate, găsise pe Sia la şifonier cu caseta în mâini, neviolată încă. Lina nu se asfixiase complet, dar trebuise ca însuşi doctorul Rim, cuprins de panica unei văduvii neaşteptate, să ajute babei s-o aducă în fire.

Sia dispăruse şi se întorsese abia seara, târziu, pe furiş iar. Când a doua zi Lina cercase să zbiere la ea, nu avusese putere şi nici nu vrea să moară pentru o "strigoaică", cum îi zicea acum. Îi spusese numai să plece din casa ei, uitând chiar pe Lică. Intervenise însă Rim ca pacificator, cu demne cuvinte de milă pentru fata orfană, "părăsită de un tată vagabond şi de o mamă necunoscută". Argumente care făcuse Linei impresie. Cum Sia, faţă de riscul de a fi izgonită, părea mai cuminţită, o linişte cuprinsese casa ispăşitoare a Rimilor, când, într-o zi — ar fi fost poate imprudent să i se zică bună — Trubadurul Lică reapăru, schimbat, ca un om întors dintr-o lungă călătorie. Nici doamna Vera, ce-şi luase cu totul nădejdea, nu-l văzuse sosind şi nici Sia, care tot mai pândea din când în când strada. Era, e drept, ora cam întârziată; după terminarea curselor, Lică nu putuse rezista ispitei de a-şi arăta hainele noi, de a vorbi sub nasul profesorului de mister Whip, de Bell I şi Bell II, câştigătorii zilei, şi de noile lui funcţiuni, ce-i păreau deopotrivă cu orice onoruri universitare. Lică sunase deci de-a dreptul din faţă şi îi deschisese cu ceva întârziere chiar Sia.

— Ei aş! zisese în primul moment de surprindere.

— Sunt acasă? întrebase Lică indispus de primirea necioplită.

— Cine... acasă?... Da, sunt!

— Cu atât mai bine! răspusese Lică uluind-o şi mai mult.

El, de fapt, venise ca totdeauna să pălăvrească cu Sia, dar dorea să fie văzut şi de boierii Rim; Sia însă, cu mutra ei ursuză şi cu vorba ei mojică, de care se dezvăţase, îi stricase cheful şi-l jignise în ceva proaspăt lustruit şi subţiat din persoana şi manierele lui. Intră deci la Rimi primit de Lina cu ovaţii ca fiul risipitor. "Biata Lina!" gândi Lică condescendent. Rim fu vădit impresionat de hainele domnului Paul şi de termenii tehnici ai curselor. Trata pe Lică ca pe un musafir de elită. Lică, cu gestul rotund şi fraza şlefuită, fără să-şi dea seama, imita pe cei de-acolo din tribune, îşi repeta rolul verbal, aşa cum îşi repeta "ţinuta" în atelierul lui Paul. Buimăcită, Sia rămăsese într-un colţ. Ghicea că Lică e acum un tată pe care l-a pierdut şi mâhnirea străbătea crupul ei masiv ca un fel de crampă. Nu intervenea cu nici un cuvânt ca să curme aiurările lui Lică. Zăpăcită, nu putea nici să audă bine, necum să înţeleagă acea limbă nouă şi acele grozăvii pe care le povestea. De prin toate locurile pe unde, fără alegere, o purtase Lică, prinţii şi poveştile de cai îi păreau "murdării". Lina, încântată, îşi supsese parcă guşa şi comandase fetei să aducă bomboane şi apă. Nebăgată în seamă nici chiar de dobitocul de moş, Sia adusese tava. Bomboanele nu avea să le uite, nici să le ierte niciodată nici unuia. Sta acum ca o stâncă care se străduie să cadă ucigător peste alţii şi, în truda ei, se sfărâmă. Abia spre nouă, ca unul care ştie la ce oră se prânzeşte în lumea bună, Lică plecă,

lăsând o impresie excelentă soţilor Rim, care schimbaseră între ei priviri şi cuvinte aprobative. Lina nu mai putea acum fi ruşinată de vărul ei deaproape şi Rim ar fi dorit să ştie adresa croitorului şi gândea că revenirea lui Lică însemna şi revenirea bunei dispoziţii a Siei. Menajul Rim condusese pe Lică până la uşă, pe când Sia rămăsese încă pe loc înmărmurită. Apoi se urnise brusc şi, izbind cu coatele pe cei doi, ajunsese pe Lică la poartă.

— Ai fi putut să-ţi mai schimbi apucăturile, stând cu oamenii ăştia distinşi, unde am avut grija să te aşez! îi spusese Lică cu vocea rece şi modestă a unei mustrări cuviincioase.

Sia deschisese la el ochii prostiţi.

Ce, era nebun? Erau 19 ani de când îl auzea vorbind şi acum nu-l mai recunoştea. În zidirea ei compactă, clătinarea ideilor puţine, înfipte adânc, făcea să se cearnă un moloz ce-i zăpăcea orice înţelegere. Ieşise după el pentru ca, în sfârşit, să-l vadă, căci acolo în birou nu-l văzuse, să-l audă, căci nu-l auzise, şi să-i vorbească, cum aveau ei deprinderea să vorbească. Vrea să-i facă mutre şi el s-o izbească, şi pe urmă iar, învoiţi, să i se plângă, să-i spună cum a fost bătută de cucoana Lina, pe când el, musiu Lică, se plimba cu prinţii. Să-şi răsufle tot necazul cu drepturile câştigate şi să-l anunţe că ea acolo nu mai stă, sperând că Lică acum nu mai are nevoie de leafa ei şi dorind iar viaţa de altădată. Şi Lică o trimitea să înveţe purtare de la Rim şi Lina... şi cum?... vorbindu-i ca la teatru! Sia, când se întâmpla să cadă, se scula de jos anevoie, când şedea pe o parte, greu se întorcea pe cealaltă. Nu găsise nici un răspuns. Lică pusese mâinile în buzunar, le scosese cu grabă şi dusese un deget la pălărie...

Pleca!...

Sia se trezi alergând pe trotuar după el şi spunându-i — nici ea nu ştia cum îi veneau cuvintele aşa de la locul lor:

— Nu mai ştii de fie-ta. Mă laşi ăstora... Te-ai dat cu prinţesele!... Să ştii că am să mă iubesc cu moşul!...

Ca să n-o plesnească în stradă, într-o zi de *derby,* Lică, cu o stăpânire admirabilă, şuierase între dinţi: "Moaşă-ta!" deşi modica Mari nu avea nici o vină.

Totul lucra pentru idealul lui Rim! Doctorul Rim era pe cale să-şi ajungă idealul!

Sia înţelesese bine adevărul; adevărul, adică pe Ada, cum şi tot ce o lovea pe ea în măruntaiele iubirii pentru tată-său. De aceea chiar spusese cuvinte de ruptoare. Căci era ruptoare între Lică şi fata lui, până atunci aşa de legaţi în felul lor. Lică nu avusese talente paterne şi nici nu auzise cumva vocea sângelui. O luase copilăreşte într-un moment de necaz şi o păstrase aşa cum ştiuse el, pentru că lucrul se arătase a nu fi prea greu şi pentru că era băiat bun şi nepăsător. De câte ori nu plecase şi altă dată, lăsând-o speriată şi ursuză. Drumul lui însă atunci se întorcea mereu pe acelaşi circuit. Acum apucase înainte pe un câmp de alergare cu obstacole, cu şanţuri, cu garduri duble, cu handicap şi potou de sosire. Poate că hainele domnului Paul îi travestise firea ca şi înfăţişarea.

Sia se întorsese în casă, după plecarea lui, cu gândul să-şi păstreze, de nevoie cel puţin, locul la Rimi. Nu ştia încă ce va face. Sta tupilată în ea însăşi. Buna Lina o credea însă pocăită şi, cum Lică fusese sever, se simţi dispusă spre indulgenţă. Avea înduioşări: Biata fată! Crescută prin străini! Lică făcuse tot ce putuse, dar el avea acum alte obligaţii... Noroc că Rim era de zahăr, şi Sia se putea fără grijă ocroti la ei!... Cine ştie cum vine

timpul! Poate găseşte s-o mărite, şi Rim consimte să-i dea acolo o mică zestre.

Seara, în birou, pe când Rim tălmăcea încet deoparte cine ştie ce vorbe cu fata, Lina făcea astfel de visuri, blânde ca lâna de pe ghem.

Rim studia acum regulat vioara şi părea din nou satisfăcut de preludiile interioare. Reîncepuse facultatea şi survenise vizita foarte interesantă a gemenilor Hallipa, întorşi de curând din Germania, cu diplome curioase chiar pentru doctorul Rim, admirator al şcoalelor de-acolo.

Băieţii, plecaţi din clasa VII-a, fiindcă nu puteau scoate liceul la căpătâi, aveau, după cinci ani numai, diplome de farmacişti, în care se vorbea şi de bacteriologie. Ei se chemau de-a binelea doctori şi bacterologi. O foarte variată repartizare pe specialităţi şi o organizare foarte diversă a studiilor cuprindea, probabil, astfel de diplome. Liberate foarte cinstit, erau anevoie de echivalat în ţară şi erau speculate de ei necinstit.

— Trebuie să fi spălat scândurile la vreun laborator! spunea Nory necruţătoare despre cei doi tâmpiţi.

Gemenii Hallipa, fără să fie deloc tâmpiţi, consecvent însă cu naşterea lor în dublu exemplar, trebuiau să se mulţumească cu jumătate din orice fel de valoare. Se completau însă de minune într-un singur individ, care nu era deloc banal. Scunzi de tot, slăbănogi, cu urechi largi, transparente, cu frunţi înguste şi ochi mici, şireţi, erau urâţi, dar aşa de îndatoritori şi vorbăreţi, că erai nevoit să-i primeşti de buni. Abia sosiţi, întreprinseseră împotriva lui Doru Hallipa, tatăl lor, un proces mare pentru deturnare de avere, proces în care aveau o atitudine solidară, aşa de repulsivă, că erau infam cotaţi la Palatul de Justiţie, unde totuşi exista deprinderea de a privi infamia. Îşi urmăreau procesul şi în viaţa particulară printr-o propagandă activă de calomnii; împânzeau cu doleanţele lor pe toţi cunoscuţii şi rudele. La auzul calomniei lor, Nory sărise, gata să-i bată, şi Mini se recuzase indignată. Acum devenise asidui în casa Rim şi prosternându-se în faţa profesorului şi linguşind pe buna Lina, către care calomniile se schimbau în lamentări de victime. Cum păreau aşa de îndatoritori şi cum nu se atingeau de Lenora, Lina zicea de ei: "Bieţii băieţi" şi îi poftea la masă.

Rim era acum din nou maleabil şi bine dispus, şi traiul familial iarăşi plăcut. Linei îi venise ideea că poate unul din cei doi gemeni ar putea lua în căsătorie pe Sia. Doctorul — mai ştii? — îi luase poate dinadins sub protecţia lui. Totul părea a merge bine. Buna Lina se înşela, în orice caz, asupra unui punct; zicea: "Unul din băieţii ăştia" — însă ei erau inseparabili în orice fel. În adevăr, nu erau numai gemeni, erau chiar — caz mai rar — doi prunci aderenţi, astfel conformaţi, că separarea lor fusese lesne de operat. Păstrase însă o comunitate de funcţionare morală şi chiar fizică. De-o asemănare perfectă, pronunţau cuvinte laolaltă, aveau gesturi simultane şi idei similare. Uimitori atunci când erau la un loc, de-i întâlneai separat, gândurile şi reacţiile lor erau comune, chiar fără înţelegere. Sau te găseai în faţa unei duble eprubete, în care circula acelaşi lichid toxic, sau ţineai unul din cei doi poli ai unuia aceluiaşi fir. Nory spunea că degeaba ocărăşte pe câte unul, unde îl vede, simte că jumătatea i-a scăpat, şi lui Mini i se părea, când unul îi sta în faţă, că celălalt o pândeşte dinapoi. Îi era frică de ei. Pe lângă Rim se pripăşiseră temeinic. Părea că doctorului îi lipsise înainte de ei elementul plăcut al linguşirii. Băieţi de încredere, care ghiceau lesne şi erau discreţi. Aveau o curioasă inteligenţă: mediocră şi perseverentă, obtuză şi sfredelitoare. Rim făcuse demersuri şi obţinuse ca cei doi să funcţioneze ca laboranţi provizorii pe lângă cursul lui, până la crearea unui laborator

analitic. Cu toate că nu era vorba tocmai de treburile din diplome, gemenii se încumetau să iasă din încurcătură, iar Rim credea că la facultate, ca şi la el acasă, doi ucenici de felul acela îi puteau fi de folos.

Ei se mulţumeau deocamdată, drept laborator, cu o odaie din subsolul facultăţii, de unde intendentul fusese deplasat. Viermuşi subterani, se simţeau bine la întuneric. De altfel, aveau comunicaţie liberă cu sălile suverane unde trona Rim. Acest "liber parcurs" le dobândise curând influenţă printre studenţi, care făceau apel la ei pentru cereri de favoruri la profesor. Refuzau ostentativ orice intervenţie, dar serveau lăturalnic pe cine le convenea.

Buna Lina ceruse un mic concediu de la spital şi dimineaţa îşi îngăduia bucuriile gospodăriei. Baba îmbătrânea şi se impunea o revizie. Luase în primire casa, din pod până în pivniţă. Crezuse ocazia bună pentru a forma pe Sia. De nevoie, fata deocamdată se supuse, muncind însă cât mai puţin şi mai prost, aşa că Lina pierduse nădejdea să scoată ceva din ea. După-amiezile, fosta infirmieră sta tot în birou, unde acum era poreclită secretară. E drept că deschidea cu scrupuluozitate corespondenţa, din nărav rău şi din speranţa de a găsi ceva de la Lică. Rim părea mereu radios şi tainic şi fredona mereu pe alt ton: *Oyra!.* Ieşise din faza auto-intoxicaţiei şi a nostalgiei sentimentale şi apucase calea îndatoririlor. Sia, plictisită de "cocoana Lina", haină pe Lică trădătorul, fără nuanţe în firea ei primitivă, neglijând tranziţia, tocmai se arătase accesibilă. Rim, mai rafinat, savura aceste promisiuni, totuşi nu până la măsura unor întârzieri exagerate. Nu mai era acum sclavul fericit sau chinuit; era stăpânul unei situaţii. Avea totuşi cu sine încă unele probleme de rezolvat: nu-şi închipuia care va fi procedarea. Cum nu era vorba de elanuri irezistibile, cerceta metoda. Vulcanic în imaginaţie — credea el — avea un temperament precaut şi împodmolit. Faptele cereau mai mult o pregătire matematică decât se puteau bizui pe o desfăşurare neprevăzută. Rim nu găsise încă formula. Dar, stăruitor se gândea la ea, şi cu o rafinată răbdare. Într-una din seri, o discuţie mai poetică ca de obicei îl făcuse să caute în bibliotecă un tom al lui *Don Juan,* pe care-l cumpărase pentru preţioase ilustraţii vechi. De data asta însă făcea apel la text şi, cu ochelarii frumos aşezaţi, pe când "doamnele" — cum zicea — lucrau în ordinea familială a biroului, Rim cu un surâs protector, rugând pe Sia să dea trei lumini, parcursese pe *Don Juan* fără să fi găsit însă informaţia dorită. Îşi zicea că lucrarea nu e îndeajuns de bine dezvoltată şi cam lipsită de precizi-unile cuvenite. Avea negreşit şi impresia că circumstanţele — oarecât — diferă; că Don Juan, care totuşi era "prototipul'' şi deci şi patronul lui, ar fi avut o personalitate întrucâtva deosebită. Cu papuci şi pijama de flanelă scoţiană maron, doctorul Rim repusese cu grijă textul la locul lui, nedumerit şi conchizând foarte judicios că în cadrele vieţii de acum impulsiile se văd împiedecate de curenţi contrarii şi mişcările inimii sunt oprite de obstacole mărunte. Dimpotrivă, socotea că breviarul lui Don Juan îşi desfăşura faptele în decorul, chiar pentru acel timp, unor posibilităţi numai imaginare şi al unor obstacole închipuite! Se cerea deci plan, metodă şi chibzuinţă proprie. În aceeaşi inspirată seară, Rim luase vioara şi, neschimbând tema, cântase *Don Juan*-ul lui Mozart. Cum de mult nu se auzea decât severul Bach, doamnele fusese plăcut surprinse şi desfătate de neaşteptata melodie ce se răsfira din degetele crenelate ale profesorului Rim. Circula un fluid — greoi, dar circula; se făcuse aproape douăsprezece — adevărată orgie pentru casa Rim. Sia căsca indecent şi Lina nu se mai putea urni din fotoliu.

— Ai băgat de seamă, Lina, pasajul în sol, zise Rim, făcând pe buna Lina părtaşă emoţiilor artistice.

Îi venise o idee! "Tot eu singur", îşi zicea cu ingratitudine însă, deoarece, indirect, tonul lui *Don Juan* îl îndrumase spre sugestia muzicei şi ideea tot pe calea aceea o găsise. Nu era deloc o idee melodică, dar era o idee practică: aceea de a renunţa la orice metodă; de a intra direct în materie la prima ocazie potrivită. Ideea lui găsise o încurajare imediată. La ieşirea din birou, Sia, care bloca uşa, nu se ferise pentru a face loc lui Rim. Fusese o ciocnire. Un surâs satisfăcut pe buzele uscate însoţise pe Rim la culcare.

Avea iluzia şi remuşcarea că a fost brutal, ceea ce se transforma în: "a fi brută", deci un element invincibil al naturii victorioase. În noaptea aceea doctorul Rim veghease târziu. Ca un hoţ, pe vârful şosetelor de lână — din cauza gutei — se dusese din nou în birou şi scosese dintr-un sertar un preţios şi autentic exemplar de Cordova, cu gravuri prohibite chiar sub regenţă. Doctorul Rim, muzicant şi colecţionar, era răsplătit de pasiunea lui pentru artă.

O aventură amoroasă, urmată de încercare de sinucidere, dusese pe Mika-Le într-un spital. Acolo descoperise că infirmiera Sia era vara ei bună şi profitase de împrejurare. Ursuza de Sia se arătase bucuroasă de verişoara linguşitoare care vorbea de "frumosul nenea Lică"! Sia rugase pe Lică să ajute pe nepoata nevoiaşă, şi Lică, din cine ştie ce toane bune, intervenise la doctoriţa Lina, biroul lui obişnuit de binefacere.

— Spune soră-si s-o ajute! decisese Lică, apucat de interes pentru nepoata vagaboandă şi prinzând ocazia să facă un "pont" nepoatei celei înfumurate.

La porunca lui Lică, buna Lina se pusese în mişcare, nu fără năduf, ştiind că Elena în chestie de familie are idei hotărâte, mai ales că lucrul era aşa de delicat între Elena şi Mika-Le. Nu îndrăznise, de altfel, să ceară nimic; expusese numai Elenei care era situaţia gângăniei mici.

Elena primise ştirea cu gravitate, ca o castelană medievală, care are puteri judiciare şi executive asupra feudalităţii familiale în lipsă de şef bărbătesc. Ceruse Linei să-i dea timp de gândit, mulţumindu-i pentru un demers pe care-l credea salutar pentru onoarea Hallipilor. Bine aşezată în scaunul stăpânirii, Elena privea acum lucrurile altfel ca atunci când refuzase net intervenirea bărbatului ei în favoarea aceleiaşi Mika-Le. Nu vroise să primească atunci aproape de ea acel element rău. Acum însă nimic nu-l mai putea atinge dictatura; sta numai să cumpănească argumentele. Era vorba de salvarea unei rude apropiate. Nici un element sentimental nu intra în judecata ei.

Elena telefonase deci Linei Rim că a decis să ia pe Mika-Le la ea, în condiţii însă pe care numai ea le va decide. Mika-Le trebuia prevenită că va fi pusă subt o tutelă severă. Despre Lică, buna Lina, pentru atâtea motive, nu pomenise. Mika-Le, care nu avea de ales, primise orice condiţii. Pentru moment nimic n-o interesa decât bunăstare materială. Temperată în sentimente amoroase de gustul încă recent al otrăvii, cunoscuse câteva zile de mizerie aşa de mare că nu râvnea decât să mănânce şi să doarmă fără grijă.

Adusă de însăşi buna Lina, care avea specialitatea corvezilor, sosirea fetei nu făcuse nici o senzaţie. Elena sunase şi servitoarea condusese pe Mika-Le într-o cameră dinainte hotărâtă. Cameră modestă şi comodă

totodată, aşa cum cerea rangul hărăzit fetei de binefăcătoare. Elena rămăsese de vorbă cu Lina despre proiectele ei muzicale, despre sănătatea doctorului şi grijile de proprietari ale Rimilor. Nimeni nu ştia să vorbească lucruri serioase cu mai mult interes ca Elena.

Mika-Le, în primul moment, neştiind ce să facă, rămăsese în cameră. Era tocmai ceea ce trebuia şi acel prim moment era hotărâtor. Scoborâse când fusese chemată, adică după plecarea Linei.

— Am să-ţi zic Norica, de la numele dumitale de botez, Lenora. Mika-Le sună cam ridicol şi pare o poreclă neserioasă. Toată lumea, deci, aci te va chema Norica. Doresc ca odată cu numele să-ţi schimbi şi felul de purtare.

Mika-Le primise botezul Elenei fără obiecţie.

— Cum trebuie să munceşti, ai să fii secretara noastră pentru anumite lucrări. Orele am să ţi le spun mâine. Vei avea o mică leafă ca bani de buzunar. Pentru tot restul, fireşte, n-ai de purtat nici o grijă. Vei lucra în biroul de jos al bărbatului meu, la o masă deosebită de ceilalţi secretari. Aci vii numai când eşti chemată.

Era limpede şi suprima stânjenirea instalării. Mika-Le ascultă instrucţiile cu atenţie. Perspectiva lefei şi a bunului trai îi părea o pomană, şi pomenile îi plăceau.

Se gândi la muncă — era leneşă — dar nu putea fi cine ştie ce greutate.

Cu toate că n-o văzuse de atâta timp, Elena abia înainte de a o concedia examina scrutător pe domnişoara Norica.

Ieşită de curând din spital, Mika-Le era cam jigărită, purta un breton lăsat jos pe ochii galbeni, vestiţi pentru enigma lor suspectă. Acum ochii Noricăi, cam blegi, nu exprimau decât o mare atenţie către comenzile scurte ale Elenei. Vâlvoiul părului arăbesc era strâns la spate cu două ace, lăsat probabil să crească din desperare, domolit astfel în vederea confruntării cu sora ei. Clipi puţin sub privirea riguroasă. La un gest al Elenei spre frunte — gest vag, de altfel — îşi dete părul puţin la o parte de pe ochi.

— Când doreşti ceva, ceri să mă vezi! spuse Elena ca încheiere.

De copilă Mika-Le urâse pe Elena pentru că era mândră şi frumoasă şi acum simţea o aplecare să o admire pentru că era frumoasă şi mândră. Fiind strunită, Norica uita perversităţile lui Mika-Le. Deocamdată, nevindecată bine de usturimile amorului şi ale "apei tari". Mika-Le nu era vătămătoare şi tot deocamdată sora ei era invulnerabilă.

Mika-Le alături de sora ei apărea cam degenerată, cu cap mare pe umerii pătraţi şi unui corp mic, dar nemodelat. Lipsită de relief se pierdea în umbră. Stângace în maniere şi rustică la croială, decorul de lux o punea în inferioritate.

Prezentarea ei stânjenise puţin pe Elena! *"Ma demi-soeur,* spunea când era nevoie. Mai adesea o trecea subt tăcere, ca pe o prezenţă neînsemnată.

Participarea sau lipsa ei de la plimbări şi recepţii era orânduită la fel cu tot restul şi nu da loc la tulburări.

Cu o memorie matematică, Elena îşi amintea de ea la intervale proporţionate. Trimitea să întrebe dacă domnişoara Norica vrea să iasă cu guvernanta şi copilul, sau trimitea să o anunţe pe domnişoara Norica că trebuie să iasă. O prevenea de ora când avea să însoţească, pentru comisioane, pe Elena însăşi sau pe Drăgănescu, sau îi indica rochia cu care avea să ia parte la vreo reuniune de mai mică importanţă.

La recepţii, Mika-Le sta cu un suflet de copil sărac admis între boieri şi

cu aspect de mică parvenită în rochia de mătase.

Nu se putea corecta de apucături naive şi plebeiene. Avea un gest al ei cu care îşi punea mâna peste gură.

Când Elena spusese lui Drăgănescu că Mika-Le va fi oaspetele lor, se roşise încă mai mult peste faţa lui cam congestionată de blond sanguin. Îşi amintise că altădată cutezase el să facă propunerea asta, şi chiar se supărase că a fost refuzat. Supunerea lui făcuse progrese şi îşi simţea acum greşeala de atunci. Iată dar că Elena singură iertase pe Mika-Le, când crezuse ea de cuviinţă. Nu era căderea lui ci a ei, ea fusese cea ofensată. Elena, aşa de mândră, îşi cunoştea datoria către bărbatul ei şi către fostul logodnic vinovat. Elena era infailibilă, şi el, Drăgănescu, ruşinat acum de mişcarea de gelozie ce-şi permisese atunci.

Cum era un om de treabă, primea anevoie dovezile răului. Ca o fată pipernicită şi sfiicioasă cum părea Mika-Le să fi comis faptele ce se spuneau despre ea, era lucru ce se înregistra cu regret şi nu putea convinge deplin buna lui credinţă. O primise milostiv şi se pregătea s-o ocrotească. O credea dezmoştenită: ochii ei miraţi, părul arăbesc, păpuşa de lemn a trupului nu puteau încape în gustul lui onest. Îi făcea plăcere că Elena e frumoasă prin diferenţă şi era mândru că e soţul surorii celei regale. Către Mika-Le se simţea superior, nu-l paraliza admiraţia şi era totuşi o soră, o parcelă care nu-l înmărmurea din marmura superbă a acelei soţii. Simţindu-se în largul lui către Mika-Le, i se părea poate că nu e strâmtorat nici cu Elena.

Fu cel dintâi care îi spuse Norica, şi se deprinse să o vadă în birou, de unde Mika-Le nu lipsea de teamă să nu vie vreo listă de furnizori sau de invitaţi trimisă de Elena. De altfel, aşa cum bine îşi închipuise, nu era prea mult de muncă. Adăpostul şi hrana odată asigurate, poate că avea răgazuri acum pentru alte măiestrii, dar nu era prilej. Secretarii nu erau "esteţi" şi cumnatul nu da "ecou"' decât la numele Elenei. Totuşi domnişoara Norica se acomodase. În afară de Adolf, ea niciodată nu lucrase erotica decât în vedere de beneficii. Se putea deci lipsi de ea. Nu i se ura încă, şi în ce privea beneficiile, metoda îi era indiferentă. Peste confortul programului, era rost de mici avantagii suplimentare, cultivând pasiunea conjugală a lui Drăgănescu. O cultiva! Nu o costa nimic. N-avea nici scrupule, nici ambiţii de prisos. Drăgănescu putea comenta toate faptele mari ale Elenei; putea descrie un *diner* la care Norica nu asistase şi unde Elena strălucise între oameni de înalt merit; putea arăta temeri pentru succesul planurilor ei muzicale şi admiraţia pentru reuşita lor, putea chiar risca o timidă dezaprobare pentru severitatea cu care era crescut băieţelul. Mika-Le era un ecou fidel. Faţă de ea putea emite păreri şi da ordine, pe care să le revoace, când veneau sentinţele Elenei, deoarece Mika-Le nu reacţiona faţă de acele contradicţii. Drăgănescu, care în lume avea o ţinută neschimbată, cordială, corectă în permanenta lui redingotă cu rozeta de ofiţer al coroanei, putea faţă de cumnata Norica arăta fără grijă omul fără redingotă.

Olimpica Elena cunoştea şi ea unele emoţiuni. I le da singura ei pasiune: muzica. Pentru tot ce privea audiţiile avea ezitări, timidităţi, temeri, griji, nerăbdări, toată gama. Chiar după ce totul era pus pe rost, nu lipseau necazurile: dacă virtuozul X, în trecere prin Bucureşti, va accepta să cânte la ea, înainte de concertul lui public; dacă muzica lui St. Saens va fi executată mai bine ca la Ateneu; dacă partiţia procurată din Debussy era chiar cea executată în sala Erard; dacă flautistul care trebuia să înlocuiască pe Rim, bolnav, va putea fi pus la punct. Rim, chiar pe un instrument de

rangul al doilea, era un element important.

Pentru marele concert Bach, grijile Elenei erau încă mai mari. Avea nevoie de Rim, şi Rim făcea pe bolnavul. După un autograf al Elenei, domnişoara Norica trăsese la maşină câteva anteproiecte de program, din care se trimesese unul lui Rim, ca argument convingător. Lina telefonase că Rim vrea, că Rim e foarte drăguţ, că speră, dar că încă nu poate ieşi din casă. La Elena se făcea totuşi un început de repetiţii, incomplete, laborioase, în liniştea sălii de muzică. Doctorul Rim era aşa de bun cunoscător, aşa de familiarizat cu partiţiile, încât întârzierea lui era un rău mai mic decât refuzul lui. Bach cerea o solemnitate pe care Rim o poseda. Prezenţa doctorului părea Elenei din ce în ce mai necesară. Excelent tehnician, poate fără prea multă expresie, era întotdeauna la înălţimea unei bune execuţii. Apoi, trebuia cineva care să dea tonul, să facă atmosferă pentru "stilul Bach", să nu lase să se piardă nici un moment ritmul acela, asprimea meticuloasă, dar şi seninătatea olimpică a geniului muzical bachist. Aşadar, Rim va veni. Nu se va periclita din cauza lui un concert încă depărtat, e drept, dar pentru care se luase atâtea osteneli de pe acum.

Tot aşa de bun violonist, Rim era şi organist rutinat; urma să se arate capricios şi nesuferit, dar va fi lăsat să vie chiar şi mai târziu, când totul va începe a se înfiripa. În schimb, după concertul Bach, Elena îl va înlocui cu discreţie pentru dârzenia lui nepoliticoasă. Ea însăşi de o corectitudine minuţioasă, nu admitea ca Rim să se alinte în bunul lui plac.

Elena, care nu putea suferi abaterile de la un program serios de lucru, se văzuse nevoită să trimită după un timp pe Nory să vadă ce este cu doctorul Rim, ce lipsea de la convocări. Era mirată de inexactitatea doctorului, pe care-l socotea totuşi om serios. Nu avea altă informaţie decât un telefon mai demult al Linei, anunţând că Rim studiază pe Bach. Nory zdruncinase şi ea întâi de câteva ori telefonul pentru a se informa şi primise, la toate orele, numai răspunsul ursuz al domnişoarei de companie, că domnul doctor lipseşte şi doamna doctoriţă lipseşte. Bănuise că Sia din ursuzluc minte şi se hotărâse să pice într-o zi la ora dejunului. Sosirea el făcuse efect. De multă surprindere, probabil, nimeni nu-şi manifesta bucuria. Lui Nory i se păru că Lina e grozav de vânătă la faţă, poate fiindcă n-o văzuse de mult. Rim sta ţeapăn, şi cei doi gemeni, prezenţi, când o văzuseră, făcuseră laolaltă o singură grimasă. Nory observă că Sia se uită saşiu. Înainte aproape de a da bună ziua, întrebă:

— Dar ce a păţit dumneaei la ochi?

Rim puse ochii lui miopi şi admirativi asupra ochilor mici şi cafenii ai fetei, care, în adevăr, momentan avea privirea niţel încrucişată, din sforţarea de a se ascunde şi preface în faţa musafirei nedorite. Rim, fireşte, constată că ochii erau frumoşi şi Nory invidioasă. Baba aduse un tacâm şi Nory se aşezase între Rim şi Lina.

La masă erau perişoare cu smântână. Lina şi baba păstrau în *menu*-ul lor mâncări tradiţionale.

"De ce se încrucişează azi fata asta?" se întreba Nory, care totdeauna se lega de câte un amănunt. În sforţarea de a-şi repune acum privirea la loc, ochii Siei se mişcau, în adevăr, tot pieziş.

Nory îşi descărcă sufletul de la început de comisionul Elenei:

— Ce e cu ilustrul profesor de a dezertat?

— O! nimic! Foarte ocupat!

Şi gemenii în cor:

— Foarte ocupat!

— Trebuia să spui de la început că eşti ocupat! tăie Nory după obiceiul ei. Toată lumea e ocupată, dar îşi cunoaşte şi timpul liber. N-a fost înţeles că vii când pofteşti, ci când trebuie. Crezi dumneata că muzica de Bach se face după capricii?

Rim surâse fin, deşi cam acid.

— Domnişoara Nory uită că şi noi avem ceva idee de muzica iui Bach!... Să mă scuzi, te rog, către doamna Elena. Voi veni joi exact... sper, şi Rim se uită spre domnişoara Sia.

Apoi jubilând fără motiv aparent, surâse ironic către Nory, pentru a sfârşi printr-un mic râs între fălci, adresat gemenilor, care, cu o jumătate de surâs de fiecare, completau unul singur de complicitate prudentă.

— Foarte ocupat! ziseră din nou, pe când Rim tamburina pe faţa de masă: *Oyra! Oyra!*

— Mi se pare că de când cânţi *Oyra!* te-ai stricat cu Bach! declară Nory. Dar de ce nu sunteţi acasă la nici o oră? V-am chemat de o sută de ori la telefon degeaba!

Rim ridică sprâncenele cu mirare şi Lina deschise gura să spună ceva, dar cum Sia se încruntă, doctorul Rim se uită fulgerător la Lina care tăcu. Văzând pe Nory enervată, Lina o mai reţinu s-o îmbuneze. Bunei Lina îi plăcea nespus de mult pacea şi concordia. Nory îşi răsuflă indignarea:

— De ce nu dai pe uşă afară pe fata asta acum când s-a făcut Rim sănătos? N-am să mai viu pe la tine dacă îmi iese mereu ursuza asta înainte.

— Sssst! îi făcu Lina semn şi o duse la ea în odaie.

Acolo scoase din şifonier caseta misterioasă şi-i arătă conţinutul: cărţi poştale cu *Vergissemeinnicht* de la Rim, o şuviţă de păr legată cu o panglică într-o ramă de carton, de unde fotografia fusese scoasă. Era bucla lui Lică ştrengarul, care de-atunci crescuse la loc. Îi arătă la urmă o hârtie galbenă cu ştampile. Actul de naştere ai unui "prunc de sex feminin din mamă: Domnişoara Elena Gugiu şi tată necunoscut". Cum Nory se uită la ea tâmpită:

— Asta e fata mea şi a lui Lică!...

Şi îi explică cum Lică ţinuse fata pe la gazde şi şcoli şi acum i-o adusese, plocon, aşa mare cum se vedea.

Vorbea de Sia ca de cineva în afară de interesul ei. Se bucura însă că Rim a consimţit s-o primească şi că Lică e aşa de mulţumit. Recomandă lui Nory secretul:

— Nimeni nu ştie, nici nu bănuieşte, şi mai ales Rim!

XI

În biroul de pe dependinţele casei unde Drăgănescu primea oamenii lui de afaceri, Mika-Le se ocupa de corespondenţa destul de numeroasă a invitaţiilor, mulţumirilor, scuzelor, felicitărilor etc....

Admiraţia ei pentru Elena dura mai departe. Elena binefăcătoarea găsise în Mika-Le o umilă slujitoare. Luxul, mândria, succesul, toate atributele acelea de "damă mare" ale Elenei uimeau pe domnişoara Norica, care, necutezând să-şi exprime laudele în faţa sorei ei, împreuna mâini extatice către Drăgănescu, profitând, fireşte, cât mai mult de buna dispoziţie a cumnatului, măgulit în idolatria lui neclintită. Elena, conform programului fixat, nu-şi amintea prezenţa fetei decât atunci când avea să-i

dea vreun ordin personal, când avea să-i facă un dar sau când vreo împrejurare nouă cerea să ia vreo decizie de protocol cu privire la ea. La repetiţiile audiţiei Mika-Le nu asista, dar concertul avea ecouri mari în birou şi Mika-Le cădea în extaz când se vorbea de muzică, cu atât mai transportată cu cât nu înţelegea nimic. Tot ce ieşea din putinţele ei o prosterna în admiraţie. Drăgănescu era şi el în nesiguranţa dacă trebuie sau nu să fie prezent la repetiţii. Elena nu-i precizase nimic în privinţa asta şi asista uneori de teamă ca nu cumva contrariul să fie o greşală, dar, odată acolo, era chinuit de ideea că poate n-ar fi trebuit să vie. Se prezenta cu simplicitatea cu care se adapta oricărei situaţii; nu încerca să se amestece cu oameni şi lucruri ce nu i se potriveau, dar li se alătura fără stângacie. Toată stângăcia lui era sufletească. Pe când sta acolo cordial şi discret, era turburat de grija de a nu fi displăcut Elenei, prea atenţionată către el pentru a-l lăsa să ghicească dacă a nemulţumit-o. Elena îl primea cu o mişcare din cap de bună-venire şi Drăgănescu se aşeza deoparte, ca o gazdă care vrea să lase oaspeţilor libertate deplină, pe când cu mare greutate i se potoleau palpitaţiile precipitate. Averea, cinstea, mulţumirea îi dau o încredere exterioară; un suflet debil se strivea mereu de pereţii trupului robust. Când intra, la fiecare dată, avea acelaşi gol în piept, totuşi n-ar fi întrebat pe Elena despre un lucru pe care ea îl credea desigur de la sine înţeles, într-un fel sau altul. Elena, în adevăr, nu avea nici o obiecţie şi prezenţa lui ca şi absenţa îi păreau fireşti. Domnişoara Norica pândea pe coridoare, lipită de pereţi ca un mic ţânţar negru, cu aerul de a nu vrea să fie văzută, dar cu nădejdea că va fi; sperând zadarnic că Drăgănescu o va invita să intre. Într-o zi totuşi când lăsase din mâinile lui nervoase şi nesigure uşa puţin întredeschisă, Elena intervenise încă pe când era în prag, mărindu-i palpitaţia cu vocea ei neaşteptată:

— Eşti bun! Spune Noricăi să intre să ia ceaiul cu noi.

Drăgănescu făcuse semn fetei, ce se strecurase în spatele lui, ascunzându-se stupid şi dispărând îndată după o canapea, pe când Elena, cu o uşoară încruntare de sprâncene, aşteptă pentru a redeveni olimpică să se termine cu intrarea ridicolă a acelei mici imbecile, incapabilă să se deprindă cu manierele de lume. În ziua aceea Drăgănescu simţise mai puternice acele lovituri în piept, cu o amorţeală în braţe şi o îngreunare a respiraţiei, pe care se silea să o potolească, cu buze strânse, din cauza muzicii pe care i se părea că ar putea-o turbura cu răsuflarea lui agitată. Elena fusese vădit nemulţumită de prezenţa sorei ei şi credea, desigur, că el a adus-o acolo pe mica nesocotită. De atunci înainte fu conştient de emoţia lui, ceea ce nu putea decât contribui să o întreţină şi să o mărească. Acum nu numai la repetiţii, ci în orice fel, prezenţa Elenei îi da bătăi de inimă în chip absolut, dar printr-un resort logic şi succesiv de zguduiri nervoase. Îşi zicea glumeţ că e amorezat de Elena, idee ce-l mulţumea naiv, idee de altfel închisă ermetic în gânduri timide, ca şi corpul strâns cu nasturii stricţi ai redingotei. Tocmai în ziua aceea, după ce muzica se terminase şi când ceaiul era pe sfârşite, Nory intră ca un vârtej. Era singura căreia îi era permis să calce protocolul şi care aducea o notă de înviorare in atmosfera cam rece a casei. Pentru Nory chiar şi Elena se dezgheţa.

— S-a făcut! declară din prag, gata să dea drumul unei veşti de ordin intim.

Râse apoi cu hohot de greşeala pe care n-o făcuse, revoluţionă biscuiţii, căutând pe cei care-i plăceau, vroi ceai, apoi nu mai vroi... apoi vroi iar... şi cum domnişoara Norica se grăbea s-o servească, Nory se uită

lung la ea, comandă un ceai tare, apoi făcu în spatele fetei o strâmbătură, aşa ca s-o vadă Elena, dar neobservată de ceilalţi.

Elena râse indulgentă. Tachina pe Nory, pentru antipatia ei fără graţiere faţă de lăcustă.

Cum Nory nu avea motive proaspete şi cum cele vechi erau epuizate, declară că nu poate suferi pe Mika-Le îmbrăcată cu rochiile Elenei, ce stau pe ea ca pe o mătură şi că e furioasă că i-a furat numele.

— Auzi! "Norica"! Avea destul de bun nume înainte, şi nu avea nume destul de bun ca să ia pe al meu!

Nory pornea aprecieri fără cruţare, chiar când Mika-Le era pe-aproape. Fata nu auzea ce nu trebuia să audă şi surâdea îndatoritor la Nory, a cărei antipatie o simţea, antipatie ce era însă singurul vestigiu din toată faima ei de altădată.

Cum executanţii tocmai se retrăgeau, Nory, ocupată cu ceaiul cu gura plină de un *éclair,* le făcu gesturi de adio, opri însă pe Mini cu semne desperate.

— Tu rămâi! zise.

Gând fură singure ele trei:

— Acum să povestesc ce am păţit cu tâmpiţii...

— Nory a întâlnit deunăzi pe fraţii mei, explică Elena. Eu nu i-am văzut încă şi nici nu vreau. E lucru trist când ţii aşa de mult la familie să fii astfel lovit de pretutindeni de ai tăi... Băieţii au spus lui Nory că vor să vie să mă vadă şi eu i-am dat comisionul delicat să-i facă să renunţe la ideea asta. Să vedem ce a făcut cu ambasada ei.

Elena rezuma, astfel, atenuând-o, acea tragedie de familie, pe care o suporta cu demnitate. Familia, care fusese idolul ei, i se sfărâmase în jur. Catastrofa nu atingea figura ei corneliană, dar suferea totuşi sub stoicism. Nory fabrica tacticos un *sandwich* cu *anchois,* întinse apoi tava lui Mika-Le, căreia Elena îi făcu un semn de concediere.

— Să vezi!... Să vedeţi!... M-am dus drept la Facultatea de medicină după cei doi neghiobi... frumos prin partea locului... Ce casă!... Ce grădină!... Tenis... Acolo să avem noi dispensarul!...

— De ce nu la Cotroceni, Nory! o tachină Mini.

— Băieţii erau singuri cu spiţereala lor. Ţara lui Papuc! Auzi! preparatori pe lângă cursul de anatomie!... M-au primit cu ovaţiuni. "A! O! A! Ce onoare! Ce plăcere!" Amândoi deodată, fireşte. Numai ei ştiu care e Dorin şi care Codin!... Tot colectiv le-am vorbit şi eu! Avusesem treabă la secretariat şi am intrat să-i văd: "A! O!" într-un ison... Mi-au înlesnit singuri comisionul... Nu doar că mi-era greu! "Ce face Elena?" m-au întrebat într-un glas. "Elena face numai bine şi chiar am din partea ei un răspuns să vă aduc. Se bucură că doriţi s-o vedeţi; dar cum e supărată cu tatăl vostru şi cum voi sunteţi măgari cu tatăl vostru, nu vă poate primi. S-ar face părtaşă la mişelia voastră. Regretă şi vă doreşte multă minte." "... A!... O!" mi-au rânjit amândoi, ca să nu aibă aerul că vor să mă muşte... Am adus-o bine?

— Cum să nu fie bine! râse Elena.

— Să mai vedeţi: mai e ceva! "Domnişoara Sia nu e aici... I-ar fi făcut plăcere să vă vadă", mi-au spus din senin. "Păcat mare!... Da' de ce să fie aici?!" zic eu... Ce aflu?... Că neruşinatul de Rim a corcolit-o şi pe aia pe-acolo. "Mătură, am zis... parol c-am zis! Ori fierbe oalele la vrăjitorie?" Fierbea, zău, vă spun, măruntaie de om în nişte castroane, şi în alte drăcii de sticle adunau zeamă de oase de mort. Supa lui Belzebuth pentru prânzul lui Rim... "Da!" mi-au zâmbit sluţii la un loc. "Da! ne dă concurs la

preparaţii. Nu e azi la post, pentru că a chemat-o tatăl dumneaei şi domnul profesor a permis." "Aşadar, nu e profesorul Rim tatăl domnişoarei Sia?" le torn eu, aşa de gust. "O!... A!... O!..."

— Nory! Nory! o mustră Elena.

— "Profesorul e protectorul dumisale şi al nostru", mi-au răspuns cu ifos. "Să vă trăiască, şi să-i trăiţi!" "... Tanti Lina e bolnavă în pat! N-o vizitaţi?" au spus, abia la urmă, croncănit... Lina e bolnavă, fetelor! Ca să se aşeze ea în pat, trebuie să fie pe moarte. Să mergem s-o vedem. Biata femeie, singură, cu conspiratorii! O fi otrăvit-o Rim cu duloaica şi cu gemenii.

— Poate că e mâhnită de ce vede prin casă! spuse serioasă Elena.

— Nu, nu cred eu să se sinchisească de sughiţurile sentimentale ale lui Rim, şi, de mâhnire, Lina noastră nu se bolnăveşte. Mini, tu eşti întâia căreia i-a mirosit pe-acolo a şofran. Meriţi să ştii şi tu secretul. Vezi să nu cazi jos!... Te ştiu sensibilă şi delicată... Află, Mini, că buna noastră Lina... e o fecioară despletită!

Şi Nory râse în cascade.

— Nu holba aşa ochii că mă intimidezi! Da!... Lina şi cu Lică, îţi spui pe departe, să nu fii *choquée,* au făcut pe Sia!... Se zici? Frumoasă treabă!... Dar ce putea ieşi din aşa pereche!...

Nory râse iar zgomotos.

— De altfel, Lică are scuza că avea pe atunci vreo 19 ani şi era de vreo cinci în clasa patra de gimnaziu... Iar Lina noastră era studentină... Halal, Lică... Halal, Lina!...

Dacă Mini căscase cu adevărat ochii, apoi gura i se încleştase. Vroia totuşi să scoată exclamări, dar nu treceau prin gâtlej.

— Da' nu ne dai afară. Elena?... Ce-o să zică soră-mea, Dia! Iar viu ca o haimana după 9 la masă... Aide, Mini, că te dezmeticeşti tu pe drum... Nostimă afacere... să te tăvăleşti!... Când să găsească Rim o fecioară! Ha! ha! ha!...

— Ştie? articulă Mini, regăsind, pe stradă abia, un fir de glas.

— Cine?

— Rim... ştie?

— Fugi de-acolo! Nu ştie... adică, aşa cred... Ce, n-a avut altă grijă Lina, decât să-i spuie?... Prost de n-a ghicit!... Atâta slăbiciune a Linei pentru Lică!... şi nepoata!... Sărea în ochi!... Adică sar în ochi după ce ştii!... De ce ar fi ghicit Rim ce nu ne-a dat la nimeni în cap?... Mare şmecher Rim!... şi dobitocii ăştia de gemeni! Nu se mai mişcă Rim fără de ei!... Nu m-aş mira să facă o dată una bună. Unul din ei zicea că a făcut o descoperire... "Nu! i-am spus, nu!... Singur nu descoperi nimic. În loc, faceţi parale." Au râs şi ei.

Dar Mini era nervoasă, nu avea poftă nici nimic.

— Cum? Crezi că... Rim ar fi putut ghici? De ce glumeşti, Nory, cu lucruri care nu sunt de glumă? Tu singură ai fost acolo deunăzi...

— Că-mi venea să-i plesnesc pe toţi! şi Norv se înfurie brusc la amintirea acelui dejun.

— Vezi... Ai fi putut atunci, şi chiar mai demult, să împiedici...

— Eu! Asta e bună! Mă scoţi acum pe mine vinovată că Rim sufere pe fată. Ce să fi făcut eu? Ştii cât era de mulţumită Lina ceea...

— O sufere!... O prea sufere!... Lina, de teama unei primejdii, nu vedea pe cealaltă... Dar tu puteai...

— Iar eu!... Am aflat abia în urmă, mă înţelegi? Nici Elena nu ştia. Biata

Lina, când e vorba de Lică, a rămas cam caraghioasă... Nu zic, Doamne fereşte, altceva... Doamne fereşte şi fereşte, Doamne!... Dar e cam caraghioasă!

— Da, Lina se bucură că Rim a primit pe Sia şi ascunde de el secretul, şi tocmai asta încurcă tot... Puteai insinua tu, dacă la Rimi ai fi avut mai multă grijă şi indignare, numai prin atitudine ai fi putut schimba unele lucruri... Tu te ţii de glume!

— Mai încet acum cu vinovăţia mea! Dacă crezi că mutra mea i-ar fi împiedicat!... Şi pe urmă eu nu ştiu să mă indignez în tăcere. Eu ştiu numai să torn vorbele reci sau fierte. Mi se părea aşa de amuzant Rimul cu "fecioara" lui! Şi Nory, un moment serioasă, râse iar. "Fecioara" încoace, "fecioara" încolo!... "Fecioara din Orleans", îi spuneam eu... Când povesteam vreo anecdotă mai uşoară, Rimul meu îmi făcea cu ochiul semn spre duloaică; şi mă învita la *aparté:* "Urechi de fecioară!" zicea. "Adică, pardon! mă ofensam eu de formă. La urechi de fecioară, vorbe de fecioară. *Ost Kif Kif!..."* Sau când infirmiera se obrăznicea cu Lina şi eu eram de faţă: "Fecioară tare!" zicea doctorul pătruns... Chiar că tare! Când te loveai de ea parcă era un bolovan. O distracţie, zău, cu ei!...

Nory deveni, deodată, serioasă:

— Lua-l-ar dracu cu fecioara lui... Nu-mi dau seama dacă ştie ori nu ştie!... Dar de ce dai tu, Mini, lucrului ăsta atâta importanţă?... Nu e tot acolo! Ce e, dacă ştie?!

Mini se revoltă.

— E mult! Zici că nici Linei nu-i vine a crede că e fata ei, dar fiindcă ştie nu are încotro şi îşi face datoria! Ideea, nu sentimentul îi dictează purtarea. Crima lui Rim...

— Ei, şi tu cu crimele!

— Crima lui Rim începe mai ales de-acolo de unde cunoaşte adevărul. De unde a început şi pentru noi revolta, începe pentru el morala. Dacă Rim ştia şi era onest, şi-ar fi putut schimba atitudinea. Ar fi renunţat la schimonoselile lui din ideea că e fata nevestei. Gândul că e un fel de tată l-ar fi dezgustat de el sau de ea...

— Numai să nu-l excite tocmai ideea asta.

— Atunci e un Rim monstru...

— O mostră tot e el!... şi un maimuţoi! O gorilă care fredonează *Oyra!...* Fatalitate, dragă! Să pice cu pacostea tocmai pe dolofancă... Uite, vezi!... Dacă aş fi vrut să-l iubesc eu!...

Râzând, Nory se despărţi de Mini. Rămasă singură, nu mai fu atât de veselă. I se cam înnoura. Bătea dinspre casa Rim — vedea şi ea — vânt rău. "Îşi face Mini spaimă!" se gândea, dar nu era liniştită. Făcu socoteala: "Miercuri nu pot... nici joi... abia vineri mă duc să văd pe Lina şi ce tontoroi se mai joacă pe acolo!"'.

Mini, acum când aflase ce aflase, se deprindea cu ideea aşa cum te desprinzi cu orice. Nu-şi zicea triumfător că teama ei a fost justificată, deoarece avea încă aceeaşi frică. O altă frică... de altceva, în jurul aceloraşi lucruri. Impresia ei era inexplicabilă şi nerezolvată.

Buna Lina căzuse pe scara beciului şi avea o luxaţie la piciorul stâng.

— Am căzut cu stângul, glumea cu gura ei lată, crispată de durere.

Era singură în fundul patului, când venise Elena Drăgănescu s-o vadă. Declarase că ar fi mulţumită de puţină odihnă de n-ar fi junghiurile. Altfel, zicea că e bine îngrijită. Venea zilnic secundul de la Filantropia, simpaticul

Romulus. Venea şi maseuza tot de-acolo. Apoi baba cu leacurile ei, de care buna Lina se slujea fără scrupule... Mai era şi fata aceea... şi Rim zicea că nu e nimic grav. Parcă ce putea fi o luxaţie!

Tocmai în ziua aceea baba era iar cu toane, de aceea Elena o găsise singură. De un timp baba era de nesuferit. Vrea chiar să plece, şi până la urmă mai bine să se lipsească de ea decât să o vadă aşa ursuză. Chiar din pricina ei şi căzuse; ca să o lase în pace coborâse singură după vin... Dacă Elena ştia vreo femeie bună, să i-o trimită.

Elena, fireşte, se puse la dispoziţia Linei. Credea că face foarte bine să ia femeie nouă în serviciu, dar era de părere să păstreze şi pe babă într-un colţ ca pe cineva de încredere.

Lina repetase că baba s-a făcut nesuferită. Îi abătuse, aşa fără nici un Dumnezeu, şi nu putea deloc trăi cu Sia... ba se burzulise şi la Rim. Nu mai mergea!... Dacă ar fi fost vorba numai de ea, du-te-vino!

Elena fusese de părere că Sia ar fi trebuit să fie mai conciliantă; cât despre doctor, era un om prea serios ca să se supere pe unele libertăţi luate de o servitoare aşa de veche. Baba nu trebuia să plece.

Fata aceea — explicase Lina ca s-o scuze — e şi ea, de câteva zile, răcită. Aşa mare cum se vede, e totuşi lingavă. Tot ea trebuie să-i facă ceaiuri, deoarece baba refuză... din gelozie, pesemne...

I se părea că i s-a luat din drepturi de când a venit... Rim, după atâta concediu, e nevoit să lipsească mult de acasă. Are comisii, cursuri şi cercetează nişte lucrări, pare-se interesante, ale băieţilor Hallipa.

Elena nu se oprise deloc asupra meritelor fraţilor ei, nici nu vorbise Linei de ceea ce aflase de la Nory că se petrece pe la facultate.

După o vizită destul de lungă, plecase promiţând o aprovizionare de Bordeaux. La ieşire, pentru a deschide vorba babei, întrebase la întâmplare dacă doctorul s-a întors.

— Întors... Devreme, ca în toate zilele... da' în vârful picioarelor ca să nu intre la duduca... să-şi facă numai plăcu' dumnealui.

Elena se simţise stânjenită, totuşi adăugase că dacă baba iubea pe duduia, trebuia să iubească şi pe cei din jurul dumneaei.

— Iacătă... că... nu-i aşa! răcnise bătrâna ţigancă, ridicând mâinile în sus.

Sia, în adevăr, se aşezase în pat ca să nu fie nevoită să îngrijească pe Lina. Cât despre afacerile sentimentale ale lui Rim, ele nu erau în acel moment chiar pe placul lui, cum zicea baba. Rim cunoştea o fază nouă de necazuri şi nedumeriri. Docilitatea domnişoarei Sia se transformase iar brusc în toane rele. O enigmă erau "fecioarele"! De poezie nici nu fusese vorba, ceea ce oricât dezamăgise pe Rim, de metode, nici o nevoie, aşa că aproape se descumpănise el. "Dumneata să fii sănătos!" spuse Sia când vroise... să o pună pe cale.

Apucase, de altfel, calea răzbunării pe care o promisese lui Lică: "Am să mă iubesc cu moşul", când un bileţel al Trubadurului perturbase acest program frumos şi, de bine, de rău, destul de înaintat.

Trubadurul, care se instalase la el acasă, poftea pe Sia să vie să-l vadă. E drept că un post-scriptum îi spunea să-l aştepte să vină el s-o ia. Sia înţelesese că Lică acum se aşezase, că se lăsase de prinţi şi de prinţese şi că o lua cu el.

Îl aştepta; îşi făcuse chiar într-ascuns bagajul, mărit cu ceea ce adunase de la Lina. Nu o luase Lică altădată tot aşa, pe furiş, de la

directoare?... I se părea că a ajuns culmea norocului. Sta închisă în odaie, dospindu-şi mulţumirea. Din greoaie ce era, devenise acum inertă în aşteptare. Cum se vor fi făcut visele în mintea ei strâmtă, dar era sigur că, de pe când Lică o târa de mână pe uliţi, trebuie să fi avut visul ăsta. Tocmelile necurate cu Rim, ca şi cum n-ar fi fost!... Parcă ştia Lică!... Gândurile ei se îngustau mai tare în jurul acelei veşti. Aşteptând pe Lică, devenise mai grosolană, ţipa la babă, se răstea la Lina şi cu Rim nu vorbea. Era felul ei de a se dezbăra de tot şi de toţi. Rim trecea prin acel purgatoriu şi se consola, foiletând în birou pe Dante, ediţie florentină rară. "Fecioară ciudată!" îşi zicea. Cum nu cunoştea existenţa scrisorii lui Lică, nu bănuia ce primejdie îl ameninţă. Dacă ar fi citit-o, ar fi explicat Siei că el o invită pentru o simplă vizită, ca să se facă admirat în noua lui prosperitate de Trubadur întreţinut de doamne nobile. Rim era, la nevoie, maliţios. Lică avea, de fapt, un mic apartament compus dintr-o cameră, o baie şi un vestibul într-o casă nouă de raport pe bulevardul Pake. Mobilierul era nou şi modern şi putea acum învârti în oglinzi proprii şi într-adevăr bune vestoanele domnului Paul. O tăbliţă de bronz anunţa cu litere discrete lecţiile de echitaţie ale domnului L. Petrescu. Acele lecţii nu erau chiar numai o etichetă de formă pe uşa unei camere de *rendez-vous.* Lică avea doi-trei elevi recrutaţi la curse printre tinerii ce se pregăteau pentru viaţa elegantă, studiind puţină carte, dar ocupându-se de sporturi. Lică, de altfel, nu-şi părăsise nici leafa, nici ocupaţiile la grajdurile Maxenţiu. Fusese numai o formulă găsită de Ada.

După ce, într-un moment de entuziasm, Lică trimisese Siei bileţelul, se răzgândise. Odată fata adusă acolo, va vroi să mai vie.. O va opri, dar uneori avea încăpăţânări şi nu se ştia ce farsă îi putea face. Lică, de un timp, era preocupat în privinţa Siei. Nu pentru devenirile ei, pe care credea că le-a rezolvit, instalând-o la Rimi, ci pentru rolul ei în viaţa lui nouă. Problemele traiului civilizat începeau să turbure pe Trubadur.

Într-o zi Ada îl zărise pe stradă de vorbă cu Sia. El lăsase pe fată în drum, furioasă, fireşte. Abia după câteva zile Ada îi spusese:

— Vorbeai deunăzi cu o femeie urâtă şi de rând.

Atât!... Ce va fi crezut Ada despre Sia? Nu părea geloasă, dar îl dispreţuia.

O femeie urâtă şi de rând!... Şi dacă l-ar mai fi întâlnit a doua sau a treia oară ce şi-ar fi putut închipui?!... Să-i spună că e o rudă!... Poate că nu admite rude... Să-i spună adevărul?... Mai nepotrivit.

În oglinda domnului Paul, Lică avea un ochi excelent ca să vadă defectul unei haine. Domnul Paul îi spunea încântat:

— De n-aţi fi profesor, aţi fi un minunat premier!

Lică intra, în urmă, prin uşa din faţă în atelier şi făcându-i încă complimente familiare. Domnul Paul, care avea tupeu, îi zicea acum: "aţi" şi "domnule profesor".

Lică urca parcursul parvenitismului, şi pe acest parcurs simţea că nu e de bun-gust, că nu se ajustează bine să aibă o fată ca Sia.

Totuşi mai făcuse o încercare în favoarea ei. Într-o zi întrebase cam din senin pe prinţesă ce-ar zice dacă aceea cu care l-a întâlnit o dată ar fi fata lui. Ada răspunsese râzând nepăsătoare:

— Era o fată... săraca! Şi după o pauză: Nu vorbi prostii!

Acel "săraca" nimicise pe Sia... Aşdar, nu era cu putinţă să aibă o fată ca ea, era o "prostie". O prostie din cele care nu plăceau prinţesei. Fusese supremul gest de paternitate al lui Lică. Tot trecutul, chiar pe moşica Mari, îl

lichida acum fără ezitare; de aceea Sia nu mai primise nici o veste. Lică, după scrisoarea lui de chemare, avea de gând să se ducă el singur o dată, pe-acolo dar amâna din zi în zi.

Norocul surâdea din nou profesorului Rim.

XII

Elena Drăgănescu rămase deprimată de atmosfera tristă în care găsise pe Lina Rim şi uitase să-i spună evenimentul recent al vizitei prinţesei Maxenţiu. Plecase totuşi de acasă cu ideea de a-i povesti acel incident neaşteptat. Vlădici, colportorul monden, fusese acel care la una din repetiţii sosise cu mesagiul senzaţional. Conform datinelor casei, aşteptase ca repetiţia să fie terminată, ceea ce era o virtute, când purta în portofoliu un astfel de curier diplomatic. Vlădici avea răbdare tocmai pentru că afecta în tot ţinuta unui diplomat.

Era chiar cariera căreia i se destina, dar până la 35 de ani nu putuse încă fi nici ataşat de legaţie, din cauza ortografiei franceze ce-i rămânea ostilă, lucru pe care-l explica prin persecuţii politice. Scrisoarea Adei către Elena, al căreia purtător era, avea stil clar şi concis şi ortografie bună.

"Chère Madame, je n'ai pas pu refuser de prendre sur moi ce message. Notre cousin Victor Marcian, son nova n'a pas besoin d'autre présentation, enthousiasmé de votre culte pour Bach et de l'audition projetée, se metrait volontiers à votre disposition pour honorer ce grand maître. J'ai cru qu-il était de mon devoir de vous transmettre son offre.

J'y étais d'ailleurs encouragée par les sentiments d'admiration que mon mari vous porte de longue date, aînsi que par notre bonne camaraderie.

Ada Razu, princesse Maxenţiu"

Nici un cuvânt de prisos. Un cerc închis din care nu puteai scăpa. Toată obrăznicia prinţesei Maxenţiu, pentru a vorbi făţiş de raporturile Elenei cu Maxenţiu, şi tot şiretlicul Adei Razu pentru a invoca camaraderia de pension. În plus, norocul să aibă un *atout* ca Marcian. Cine ar fi putut refuza pe Marcian? Elena avea un caracter perfect echilibrat: totuşi, cu scrisoarea în mână, se uitase ca cineva orbit de-un fulger spre Vlădici, surâzător şi mândru.

— Prinţesa Maxenţiu a binevoit să-mi comunice în două cuvinte conţinutul scrisorii, altfel mi-ar fi fost penibil să aduc un mesagiu necontrolat.

— Prinţesa Maxenţiu şi-a ales foarte bine ambasadorul şi... ambasada... e foarte... foarte... Era o excepţie ca Elena să nu găsească cuvântul:... e o ambasadă foarte strălucită... Şi cum ceilalţi stau deoparte: Vă anunţ un eveniment mare pentru audiţia noastră. Victor Marcian va lua parte!

Fusese o mică revoluţie în grupul muzicanţilor. Toţi venise împrejurul Elenei şi a lui Vlădici:

— Marcian?... Când?... Cum?... Ia parte activă?... Asistă?... Cântă?... Vioară?... Pian?... Poate conduce?...

Entuziasmul şi grija erau la culme. Liniştea în care decurgeau repetiţiile era cu totul turburată.

— Nu ştiu mai mult decât atât; doreşte să ia parte şi, negreşit, va lua,

aşa fel cum va vroi. Asta o să ne aducă mari avantaje, dar şi mari schimbări.

Abia atunci Elena, pe care numele lui Marcian o hipnotizase, văzu că-i rămân de rezolvat chestii destul de grele: Ce era de făcut cu prinţul şi prinţesa Maxenţiu? În primul moment, socotise problema anevoioasă. Ada însă îi uşurase situaţia. Era cu neputinţă să nu-i răspundă şi era cu neputinţă să n-o invite, când graţie ei dobândise pe Marcian pentru concert. Consultase ca de obicei pe Drăgănescu şi bărbatul ei aprobase cu atât mai mult zel, cu cât avea ocazie să repare unele rezerve pe care le arătase cândva asupra lui Maxenţiu. Elena, cu o etichetă cordială, adresase Adei mulţumirile lui Bach pentru participarea maestrului Marcian şi invitase pe camarada ei, împreună cu prinţul Maxenţiu, la joile muzicale. Era un bilet de intrare care încă nu purta viza, dar care depăşea speranţele Adei. Pe de altă parte, printr-o cartă oficioasă, doamna şi domnul Drăgănescu făceau un demers graţios pe lângă maestrul Marcian, în numele lui Bach, cerându-i prezenţa şi concursul. Astfel amorul-propriu al lui Marcian, care făcuse primul pas, era satisfăcut. Fapt era că Maxenţiu, negreşit inofensiv, reintra în viaţa Elenei şi cu el odată făinăreasa, care n-ar fi putut în nici un alt fel viola rezerva frumoasei Elene. Toate aceste resorturi erau puse în mişcare pentru Trubadurul Lică la care nimeni, afară de Ada, nu se gândea şi care nu se gândea deloc la concertul din Bach.

Ada, fireşte, profitase fără întârziere şi depusese deocamdată cărţi de vizită la casa Drăgănescu, ce-i fusese întoarse în termen.

Victor Marcian, deşi deprins să intre orişiunde cu prerogativele lui, era stânjenit de felul cum decursese lucrurile şi consultase pe Ada asupra primului demers pe care trebuia să-l facă.

Practică, Ada propusese să dea chiar atunci *un coup de téléphone* Elenei, cu aerul acela de intimitate pe care-l lua către doamna Hallipa, faţă de Marcian. Odată chemată Elena la telefon, trecuse receptorul lui Marcian, nevoit să-şi decline prezenţa şi să întrebe când era binevenit.

Emoţionată, Elena nu băgase de seamă emoţia lui Marcian şi, cu glas puţin alterat, îi spusese că era dorit în orice joie cu nerăbdare.

Modestia doamnei Drăgănescu, a cărei reputaţie de mândrie îl speria, încântase pe Marcian. Se putea deci devota lui Bach, fără neplăceri.

Prima vizită, pentru care şi Elena şi Marcian aveau temeri, se petrecuse foarte bine. Preocupată de muzică şi măgulită în pasiunea ei, Elena nu pusese nici o rezervă în primirea făcută artistului. Mândria şi răceala ei abdicase. Ca şi la telefon, fusese simplă şi emoţionată.

Găsindu-se în atmosferă prielnică şi obişnuită, Marcian luase şi el atitudinea lui obişnuită: predominase. Raporturile se desenaseră limpede şi plăcut de la început. Cu ceilalţi participanţi ai concertului, Marcian se arătase cordial ca om, iar, în ce priveşte muzica, cu acea autoritate pe care o lua fără voie, profesional. În grupul ce înconjura pe Elena, snobii îl primiseră cu solicitudine, muzicanţii cu respect şi toţi cu disciplina care emana de la Elena.

Deşi impresionată de prezenţa lui Marcian, Elena păstrase felul ei metodic de procedare şi începuse revizuirea chiar de la programul concertului. Cu patru-cinci linii de creion şi câteva însemnări pe margine, Marcian adusese programului modificările necesare. Se simţea la îndemână şi proceda liber. Cu aceeaşi libertate îşi determinase locul de dirijor. Dar cum muzica de cameră nu comportă dirijare propriu-zisă, Marcian îşi rezervase vioara, orga sau chiar pianul, după partiţii, aşa cum mai bine

putea îndruma ansamblul. După un astfel de criteriu nu puteau exista vexaţii şi audiţii cu un relief enorm.

Acolo unde pianul ar fi trebuit să fie făcut de ea, Elena îşi substituise pe Franco, care, după un semn imperios al stăpânei, nu mai încercase luptă de galanterie. Intimidată de Marcian, Elena renunţă la o participare muzicală efectivă. Franco, deşi diletant, avea studii solide şi talent recunoscut.

Profesorul Rim fusese înlocuit în lipsă printr-un solo de vioară, şi la orgă, într-un recital, de însuşi Marcian.

Elena îşi făcuse socoteala că va avea poate o mică dificultate de aplanat cu Rim, dar o tranşase fără şovăire în defavoarea doctorului, care, după ce se lăsase atât de mult rugat, lipsea mereu. La nevoie îl va sacrifica complet. Prezenţa lui nu mai era o necesitate.

În afară de imperativul muzical, Marcian era un oaspe afabil şi plin de bună dispoziţie. Elena n-avea pe nimeni, în relaţiile ei, cu care să simtă o aşa de simplă legătură de la egal la egal. În salonaşul unde se lua ceaiul, maestrul îşi găsise un loc favorit pe canapeluţă lângă micul Erard şi se familiarizase lesne. În ce privea muzica, la prima repetiţie aprobase tot pentru ca la a doua să schimbe tot. Elena îl ajuta, lua adesea înaintea dorinţelor lui şi, cum recunoscuse că totul trebuie reînceput, decisese animarea concertului. Deşi data era fixată numai în principiu, orice modificare cerea demersuri numeroase, resimţite de la agenţia Stuart până la secretara Norica ce bombănea pe noul-venit. Fără voie, Marcian revoluţionase tot mecanismul.

Drăgănescu, convocat de Elena anume, nu lipsise de la prima vizită a maestrului. Ca de obicei, venise cam spre sfârşit. Cei doi timizi, ce se temeau reciproc de momentul întâlnirii, se simţiseră de îndată plini de simpatie şi înţelegere. În afară de transfigurarea pe care arta o da chiar exteriorului, erau între Marcian şi Drăgănescu multe puncte de asemănare: originea salubră şi obscură, firea paşnică şi sfioasă, gusturile simple şi oneste. Chiar la fizic aveau aceeaşi croială. Pe Marcian însă îl prelucrase muzica, adăugându-i ceva mai rafinat în înfăţişare şi în caracterul categoric, imperativ, ce lipsea voinţii sobre a lui Drăgănescu. Pe un acelaşi model prim existau, astfel, şi contraste mari între ei.

Răbdătoare, prinţesa Ada abia după un număr de şedinţe şi după ce Elena se crezuse obligată să reamintească de două ori lui Marcian despre vara lui, însoţise o dată, singură, pe artist, scuzând pe Maxenţiu bolnav. Se prezentase ca o cunoştinţă veche, discretă şi emisese fără pretenţie unele idei cuminţi în legătură cu audiţia. De-acolo înainte putea veni oricând credea de folos. Despre Lică, fireşte, nici un cuvânt. Din acele raporturi situaţia lui se aşeza de la sine.

XIII

Repetiţiile urmau harnic şi spornic, Rim însuşi venea acum regulat. La început, prezenţa iui Marcian i se păruse neplăcută. Probabil că se socotise până atunci factor principal şi era contrariat de intervenirea unui superior. Totuşi Marcian era un şef de care nu te puteai atinge şi, cum Rim respecta pe cei de care nu se putea atinge, nu stărui în gelozia lui.

Marcian, care aflase de la Elena cine era Rim şi ce aderenţe personale şi muzicale avea cu audiţia, se arătase foarte prevenitor.

Într-una din joi, repetiţia fusese mai deosebită prin câţiva asistenţi

suplimentari: prinţul şi prinţesa Maxenţiu însoţiseră pe Marcian. De mai multe ori Elena, ca recunoştinţă pentru cei cărora le datora pe maestru, insistase ca Maxenţiu să ia parte. Ghicea că e nevoie de stăruinţă pentru a-i decide la acea vizită.

Maxenţiu era acum o biată făptură străvezie, un steag palid cu blazon, ce se clătina la orice suflu.

Marele eveniment, pentru care se pregătea de atâta timp, cu atâta spaimă, se petrecuse: hemoptizia. Se petrecuse într-o dimineaţă, cu simplicitate şi fără nici un simptom precursor. Era singur cu feciorul. Simţise valul abia când era ajuns în gură. Făcuse un semn spre apartamentul Adei şi se aplecase în cuvetă. Alb ca pânza, privise fără oroare sângele. Se culcase încet pe pat, nemişcat. Când Ada intrase, îl găsise cu o batistă pe gură. Ridicase un deget subţire şi-i arătase ligheanul. Nu mai ura pe nimeni, nu se mai iubea pe sine. Totul era acum încetinit, palid, fără sânge. Avusese apoi mici aiureli de care doctorul spunea "că nu e nimic" şi că provin din anemie. Se credea un înger şi vorbea numai de zbor. Îşi revenea îndată şi sta mut, neclătinat, cu faţa în sus. În faţa sângelui, Ada se încruntase. Nu mai era de glumă cu bietul om. Bruscă în decizii, ca de obicei, propuse doctorului plecarea imediată a prinţului la Leysins. Dar bolnavul cerea acum îngăduire. Nu avea curajul să se depărteze de patul pe care se afla întins, diafan, înaripat, cu somnul lin, cu o mare uşurare în braţe, în picioare, cu un vid în tot pieptul, ce-i lăsa o respiraţie uşoară.

Doctorul, sora, toţi erau acolo în apropiere şi Ada da uşile de perete de zece ori pe zi, vorbindu-i mereu de Leysins, ceea ce îi făcea plăcere, deşi nu vrea încă să plece.

Se simţea bine între cele două apărări: cea de aici şi cea din sanatoriul acum îngăduit, între două legănări, fiindcă totul i se legăna acuma dinainte, între odihna de-acasă şi minunea de-acolo, de departe. Nu se putea totuşi decide. Ideea distanţei îl speria; ideea mişcării îl speria. Erau mai tari ca ideea vindecării. Doctorul zadarnic îi spunea că hemoptizia e un accident prevăzut, care nu cere imobilitate permanentă. Maxenţiu continua să se creadă un înger plutitor pe norul imaculat al patului. Unele viziuni îi rămă-sese în memorie ca realităţi; avea acum un surâs misterios, ce-l separa de ceilalţi, se arăta însă generos cu neînţelegerea lor. După un timp, Ada, sfătuită de doctor, forţase pe Maxenţiu să se îmbrace, să umble, să fie iar un om, nu un înger. Nu cutezase să-l expedieze încă cu sila la Leysins, amintindu-şi cu multă scârbă, dar şi cu multă milă, de ligheanul cu sânge. Rugase pe Marcian să intervină. Marcian nu vorbise niciodată limpede cu doctorul lui de boală, nici chiar în faza când Maxenţiu făcea cu ostentaţie pe ofticosul.

Se jucaseră de copii împreună, erau rude de aproape, şi lui Marcian îi tremura ceva în pieptul sănătos, pentru sărmanul băiat. În afecţiunea lui era şi egoism. Nu se temea de ceva consanguin, dar îşi zicea: dacă, din doi, ar fi fost el bolnavul! Totuşi, împreună cu Ada, preaslăvise confortul şi poziţia frumoasă de la Leysins unde — zicea el — concertase cândva. Maxenţiu, blând, umil, îi privea pe amândoi cu implorare şi răspundea:

— Am să merg şi eu la primăvară.

Nu vrea să plece. Se deprinsese acum din nou să fie om cu haine negre, nu un înger alb de flanelă. Îi plăcea din nou, ca un fel de sport, să stea în sus, să umble. Se bucura de mişcările lui uşoare, de acel vid căscat sub plastronul cămăşii, care îi ventila aşa de bine răsuflarea.

La invitările lui Marcian de a merge ia repetiţii, nu obiectase nimic, nici

nu acceptase.

Îi era teamă să nemulţumească pe Elena sau pe Ada. Se simţea acum conciliant cu acele duşmane... femeile!... Surâdea serafic. O slăbiciune fără apărare îl dezarma total. Nici urmă de răutate sau de pasiune. Pe atunci, un cheag roşu mocnea în el răul care acum se rupsese. Văzuse în sângele propriu, din lighean, şi mici coagule negricioase. Era stricăciunea ce se eliminase pentru binele lui, credea. Şovăirea în privinţa vizitei luase sfârşit în ziua când Ada socotise că e timpul ca Maxenţiu să se prezinte la Drăgăneşti. Prelungise termenul pentru ca prinţul să prindă ceva faţă. Avea ambiţia de a nu duce Elenei o umbră, dar ar fi trebuit să aştepte prea mult. Nu era vinovată că e ofticos, era mai mult victimă. Căută să-şi speculeze în minte avantagiile stării de lucruri. Un astfel de bărbat era o scuză, pleda în favoarea legăturii ei cu Lică, mai ales acum când Lică nu mai avea nici o inferioritate. În ce privea familia, Elena, fără de voia şi ştirea ei, răspundea pentru unchiul Lică faţă de cele câteva sute de persoane care o admirau şi stimau. Dacă Ada se ferise a pronunţa numele lui faţă de Elena, apoi în afară de casa Drăgănescu nu pierdea prilejul de a proclama rudenia:

— Unchiul doamnei Hallipa mi-a spus! .. .

Şi fiecare întreba cine e acel unchi. Lică nu mai avea nici o inferioritate de situaţie de când era profesor. Bătrânul Vardali, aristocrat autentic şi fost ministru, un moşulică, de altfel, ce se ţinea după femei şi era galvanizat de ochii brunei Ada, spusese prinţesei:

— Dar e un tânăr *charmant* şi *tout à fait du monde,* domnul Petresco.

— Fără îndoială! răspunse arogant Ada.

În fond era încântată de brevetul dat lui Lică de Vardali.

— Scumpă doamnă, eu l-am apreciat totdeauna. Nu mă împăcăm cu ocupaţia lui, deşi armele şi caii au fost totdeauna profesii nobile.

— Domnul Petrescu a fost căpitan de cavalerie! Ada îl înainta în fiecare lună.

— *Cela explique tout! Cela explique tout!* declarase căzătura, prelingân-du-şi buzele muiate pe braţul Adei.

În camera mereu mai confortabilă a lui Lică, întâlnirile urmau liniştite. După voluptatea furioasă şi pe apucate, fusese voluptatea scabroasă a camerei discrete şi sigure, apoi senzualitatea lacomă şi lâncedă, şi acum intrase în faza obiceiului tiranic.

Era încă "marele amor", pe înţelesul lor. Lică avea ore fixe când primea elevii. Tot restul timpului era liber şi fără griji, grajdurile erau în sezon mort, şi Trubadurul îşi plimba hainele frumoase când Ada îl lăsa liber. Se ferea însă de cartierele de altădată şi de legăturile vechi ca şi de aventuri noi. Lică nu fusese niciodată cheltuitor de sine, numai risipitor. Se risipeşte prisosul şi se cheltuieşte fondul. Acum prisosul trecuse la capitalul plasat într-o afacere solidă şi activă. În ce priveşte pe Sia, nici nu-şi putea închipui cum avusese gândul s-o aducă la el. Se temea acum ca nu cumva nebuna de fată să-i afle adresa şi să-i cadă plocon într-o zi. Ar fi dat-o de-a dura pe scară, dar prefera să nu fie nevoie. Sia îi cunoştea şi indulgenţa şi cravaşa. De s-ar fi agăţat de el, ar fi trebuit s-o bruscheze, şi nu vroia. Să-i scrie îi era lene. Slova îi era încă nesuferită şi suspectă. Nu-i plăceau documentele. Se bizuia pe împrejurări. Lică avea mare încredere în regia norocului. Prevenise însă pe gazdă, dându-i semnalmentul Siei şi ordin să n-o primească. Cât despre împrejurări, doctorul Rim lucra pentru a cruţa pe Lică de neplăceri. Lucra astfel încât niciodată Sia nu avea să mai revadă pe tatăl fără de care nu concepea viaţa.

În ziua repetiţiei, la care trebuia să ia parte şi Maxenţiu, Ada şi Marcian crezuseră că e bine ca ei trei să meargă mai devreme. Puteau astfel conversa înainte de sosirea muzicanţilor. În realitate se gândise la intrarea penibilă a prinţului într-un public străin proa numeros.

Elena îi primise cordial. Nu arătase nimic din uimirea ei pentru schimbarea nenorocitului Maxenţiu. În afară de impresia pe care i-o făcuse decrepitudinea, prezenţa lui nu-i pricinuise nici o emoţie. Ieşise cu totul din ciclul de existenţă care cuprindea pe Maxenţiu; intrase în ciclul muzicei de Bach. Maxenţiu, dimpotrivă, fusese de îndată năpădit într-o formă poetică de trecut. Episodul fostei logodne proiectat prin transparenţa lui actuală şi purificat de elemente ostile se confunda cu dulceaţa ce se desprindea din vecinătatea Elenei. Casa frumoasă, luxul domol, ordinea odihnitoare şi profilul neted al Elenei — toate i se păreau destinate lui. Era un rai regăsit. Cum nu mai avea emoţii fizice — odată cu hemoptizia îşi pierduse ultimul vestigiu de umanitate — se simţea acum un amant mistic. Cu ascultare socotea chiar şi boala lui binevenită pentru acest rol. I se părea că nu se poate ca Elena să nu aibă şi ea pentru dânsul un astfel de sentiment ideal, fără nici un regret pentru trecut. Elenei îi era milă, mila oamenilor sănătoşi şi fericiţi. Nu era poate aceeaşi milă austeră pe care ar fi avut-o cu o lună înainte, tot aşa cum nu mai avea nici aceeaşi noţiune de viaţă şi bucurie. O noţiune acum mai puţin aspră, mai fragedă. Ada, cu autoritatea ei, curmase visul lui Maxenţiu, plecând înainte de începutul execuţiei. Îi era teamă ca o vizită prelungită să nu aducă vreo criză tocmai acolo. Maxenţiu presupusese că Ada e geloasă. Nu protestase, se supusese cu un surâs enigmatic. Se simţea legănat între datorie şi plăcere. Se încărca cu remuşcări ce-i îngăduiau să se complacă în ceea ce chema "zbuciumul Adei" şi totodată se delecta din simpatia lui pentru Elena. Crea probleme în afară de realitate şi le trăia cu ascultare.

De Mika-Le nu-şi amintise. Era de pe vremea când prinţul Maxenţiu, lipsit de muşchi, mai avea încă nervi ce vibrau uneori pervers. Acum Maxenţiu era diafan şi avea eclipse de memorie.

Tocmai în ziua aceea, la sfârşitul repetiţiei, în umbra jachetei lui Drăgănescu, Mika-Le se strecurase într-un colţ.

Se ascundea mai mult însă ca altă dată de frica Elenei, fiindcă îşi schimbase pieptănătura. Se tunsese iar, dar printr-o greşală a coaforului stuful cârlionţilor fusese masacrat. Mika-Le ceruse singură, e drept, *à la gargonne,* fără să-şi dea seama că-i rămâne un; fel de puf creţ, negru pe un cap băieţesc, ca după tifos. Lipsa acelei umbre pe frunte lua ochilor galbeni orice lumină. Stau mari, goi, căscaţi spre Elena pentru a-i putea vedea impresia în caz de primejdie. Totuşi intrase pentru că vrea cu orice preţ să vadă pe Marcian, de care îi vorbise Drăgănescu cu admiraţie. Marcian, ce se dusese spre bibliotecă să caute o partitură, dase peste acea arătare ascunsă acolo de o ruşine necunoscută. Mika-Le, surprinsă, pusese mâna peste gură cu gestul ei prostesc. Mirarea lui Marcian fu aşa de mare că Elena, care probabil îl urmase cu privirea, descoperise pe vinovată. Deşi se uitase la Mika-Le încordat şi cu expresia feţei înăsprită, Elena nu băgase de seamă schimbarea de coafură. Marcian ridicase capul întrebător cu un surâs. Apariţia îi păruse nespus de comică. Spre a preveni aprecierile, Elena venise spre el şi făcuse cu grabă prezentările — în absenţă, de altfel — Mika-Le fiind nimicită, ca şi dispărută, după mobila elegantă de *acajou* a bibliotecei.

— Un fel de soră a mea! zisese absurd.

Surâsul lui Marcian devenise un râs, bun, sincer, exploziv:

— "Un fel"?!

— *Ma demi-soeur,* corectase Elena, râzând şi ea. Apoi păruse că aşteaptă.

Marcian băgase de seamă că-i cere opinia critică. Avea în fire o francheţă ce ar fi fost brutală de n-ar fi corectat-o voioşia. De altfel, Marcian nu credea că familia "angajează": vedea lumea în exemplare şi în simfonii, dar nu conglomerate.

— Antimuzicală, zisese, transpunându-şi cu fineţă aprecierea în domeniul armoniei.

— Cu totul! confirmase Elena, referindu-se la inepţia gângăniei pentru orice fel de melodie sau instrument, dar cu o satisfacţie inexplicabilă pentru sentinţa lui Marcian.

Apoi o roşeaţă subită îi invadase faţa şi gâtul de obicei mate: din jena că Mika-Le era dezarmonică în cadrul pus acolo sub ochii lui Marcian? sau din satisfacţia inconştientă că el o găsise nearmonioasă?... Era întâia oară, de mult timp, că atentatul de-odinioară al lui Mika-Le la fericirea Elenei revenea sub altă formă în sensibilitatea ei.

Marcian băgase numai de seamă că rumeneala prindea foarte bine pe Elena. O privea cu surâsul din ce în ce mai plăcut. Se depărtase de bibliotecă neglijând cu totul pe Mika-Le, el vorbind de partitură, din buze numai, ea ascultându-l distrat, dar amândoi simţind o neobişnuită mulţumire. Abia peste câteva zile, Elena povestise lui Drăgănescu impresia lui Marcian despre Mika-Le şi cum nu era cu putinţă ca fata ceea să fie la locul ei.

— O s-o trecem dincolo, la biurouri! zisese Drăgănescu, luând iniţiativa exilării domnişoarei Norica.

Elena nu obiectase. Biurourile celelalte, din Dealul Spirei, erau o instalaţie mare a Centralei de spirtoase, unde locuiau surorile lui Drăgănescu. Mika-Le primise decizia de strămutare cu supunere. Îşi făcuse totuşi o socoteală că pierde astfel unele distracţii şi cadouri. Nu mai iubise pe Elena, dar nici nu o urâse. Exilul era plin de confort. Erau şi acolo trăsuri şi automobile şi era mai multă libertate. Virtutea începuse a o cam plictisi şi întrevedea putinţa de a-şi revedea actoraşul, pe care se simţea dispusă să-l ierte. La cea din urmă masă de seară, Mika-Le fusese singură cu Drăgănescu. Feciorul venise să anunţe că doamna nu prânzeşte. Era o zi de repetiţie. Domnul Drăgănescu, neliniştit de ideea că Elena nu se simte bine sau că prânzul a fost servit prea grăbit, pusese întrebări servitorului.

— Doamna e bine şi nu a rămas în salonaş decât domnul Marcian, explicase feciorul.

Mika-Le dusese mâna la gură dintr-un rău obicei, apoi crezuse de cuviinţă să-şi exprime bunele sentimente:

— Ce păcat că doamna Elena lipseşte!

Adesea chema pe sora ei "doamna Elena", aşa cum o numeau secretarii.

— Dumneata nu te amesteca! îi zisese răstit Drăgănescu, aşa de moderat totdeauna.

Cumnata Norica tăcuse, luând aerul inert de păpuşă oblă.

Plin de instinct ca un dog, Drăgănescu nu îngăduise solicitudinea maliţioasă a fetei. Pentru lipsa Elenei nu avea nici o obiecţie. Foarte adesea se întâmpla să decidă că ea va mânca singură, înainte sau pe urmă, pentru un scop sau altul. Alteori îi indica lui că are a dejuna din vreme pentru cine

ştie ce interes. Acele dispoziţii îl mulţumeau ca nişte dezmierdări. Dovedeau atenţia vigilentă a Elenei pentru interesele lor, ceea ce era echivalent cu sentimentele lor. Absenţa ei din seara aceea era, desigur, tot atât de justificată. Îl mâhnise puţin numai fiindcă era neprevăzută şi nu-i cunoştea cauza. Despărţiţi mai tot timpul prin programul lor de viaţă, îi plăcea cu deosebire ora meselor în serile fără oaspeţi, singur cu Elena şi Norica, cum şi dejunurile intime cu Elena, guvernanta şi copilul. Se simţea atunci posesorul femeiei şi al băieţelului.

Lipsa Elenei din seara aceea venea din împrejurarea că Marcian, rămas cel din urmă, uitase ceasul discutând muzică. Elena, de când cunoscuse pe Marcian, renunţase cu totul la pian. Era un sacrificiu care arăta progresul gustului ei muzical, nu se mai mulţumea acum cu acea executare mediocră. În schimb, Marcian stăruise pe lângă ea să studieze acompaniamentul, care, zicea el, e o artă aparte, şi pentru care o asigura că are destulă pregătire tehnică şi aptitudini.

Într-o joi, când muzicanţii, reţinuţi de un concert în oraş, întârziau, cum în aşteptare stau singuri şi cam fără subiect de vorbă, ceea ce da loc la pauze şi suspensiuni — muzicale, de altfel — Marcian, cu una din acele mişcări spontane pe care le avea uneori, se repezise la vraful de note şi, deschizând pianina, aşezase zorit pe Elena, apoi alergase în *hall* după faimoasa lui vioară, de care era nedespărţit, şi o silise să-l acompanieze. Pentru a o recompensa, îi acordase la urmă *Papillon,* acea jucărie minunată din Grieg, asupra căreia se exercită şi virtuozii şi diletanţii, şi pentru care Elena avea predilecţie. Sub mâinile lui Marcian, melodia dispărea, se reconstituia însuşi zborul fin de aripi; erau fluturi de vară fără trup, numai cu azur pe fibre de mătasă; apoi se dizolvau şi plutea numai ideea abstractă. O minune, în adevăr! Marcian dase apoi Elenei mai serios de lucru. Se arăta un profesor răbdător, dar şi autoritar, cum era totdeauna când era vorba de muzică. Astfel readusese pe Elena în cadrele active ale muzicii, dar la un loc unde nu putea fi jignită de nici o imperfecţie. Un mic incident însemnase una din acele şedinţe. Cum Elena la un St.Saens buclucaş nu prindea deloc o pauză — cam grea, ce e drept — o pauză de semiton pentru a intra deodată cu acordul, Marcian, accentuând ritmul cu arcuşul, o lovise peste umăr din greşală.

Elena, palidă, crezuse că a făcut acolo la pian o greşală care merită enervarea, şi Marcian se socotise — deşi nevinovat — cel mai mare bădăran. Scurt moment dramatic, soluţionat de gestul lui Marcian de a săruta acolo, pe clape, mâinele Elenei, cerând graţiere.

În seara aceea Marcian uitase ceasul şi Elena nu i-l adusese aminte. Ar fi servit un aperitiv, dar se temea să nu-l facă atent asupra întârzierii indiscrete. L-ar fi oprit la prânz, dar un rest de snobism o îndemna încă faţă de el la aparatul fastuos al dineurilor de gală. Spre zece, tot distrat, tot inocent, dar flămând, plecase. Abia la şedinţa următoare se scuzase şi făcuse haz de incurabila distracţie artistică, cerând să i se spună ceasul sau să i se dea de mâncare la o viitoare ocazie.

Primul zvon public anunţase concertul din Bach pentru noiembrie. Amânat pentru decembrie, intervenirea lui Marcian trimisese data mai departe. Lăsând să treacă epoca neserioasă a sărbătorilor, rămăsese pentru ianuarie. Un adevărat eveniment de plin sezon. Acum se discuta din prudenţă chiar ziua în comitet intim, dar nu se preciza. Trebuia respectată cifra neprevăzutului. Neprevăzutul se arătă grăbit să intervină. Muri subit ţaţa Gramatula, acea mătuşă, soră mai mare a lui Doru Hallipa, tatăl Elenei,

care fusese pentru Elena un fel de mamă adoptivă.

Moartea ţaţei Gramatula nu era un incident de ordin secundar. Poate că în alte familii, fie din lipsă de mijloace, fie din antipatie pentru tristeţi suplimentare, ar fi fost trecută cu vederea; aci însă în casa Drăgănescu, doliul îşi desfăşura toată pompa. Gramatula lăsase, de altfel, un testament, important chiar pentru o avere ca a Drăgăneştilor. Instituise pe Elena unica moştenitoare şi executoare a unor dispoziţiuni cu privire la uvrieri.

Era firesc ca festivalul să fie amânat din nou şi nu numai pentru timpul strict al demersurilor, dar pentru un doliu protocolar. Din pricina concertului, Elena reduse protocolul la minimum. Totuşi trei luni de doliu strict, deci trei luni de amânare. Audiţia era astfel azvârlită în primăvară.

Elena fusese sincer îndurerată de moartea Gramatulei. Plecase de îndată la Prundeni cu bărbatul ei şi cu Mika-Le, de care avea nevoie pentru secretariatul doliului. În schimb, Mika-Le căpătase o întreagă zestre de pe urma acelei mătuşi, care totuşi, în viaţă, nu putuse suferi pe fata din flori. Faţă de acea pricopseală, domnişoara Norica, cu sufletul ei de mică cerşetoare, îşi amânase fără termen ura împotriva Elenei.

Locuinţa Gramatulei nu era la conacul frumos din Prundeni, unde copilărise Elena, ci era aşezată între coşuri de fabrici, în miez de uzine. Cu sânge grecesc curat, mătuşa iubea mai mult negoţul decât pământul, şi zgomotul o încânta. Trebuiseră câteva săptămâni pentru ca totul să fie terminat acolo la ţară. Monumentul binefăcătoarei se ridicase repede, solid şi simplu. Moştenirea, care creştea cu mult averea personală a Elenei şi îi mărea independenţa materială, o mulţumea mult mai mult acum decât ar fi mulţumit-o altădată. Până deunăzi era absorbită cu totul în comunitate. Rece, metodic, lucra numai pentru binele general al familiei. I se dezvoltase acum în urmă un sentiment de personalitate. O stare mai mult sufletească, probabil, deoarece averea lui Drăgănescu era cu totul la dispoziţia ei. Pe acea avere n-o confunda însă cu moştenirea de acum, căreia, fără să ştie de ce, îi făcea loc aparte.

Pe când Mika-Le scria nenumărate adrese îndoliate şi convocări de advocaţi, Elena găsea timp să trimită pe elegantele ei cărţi de corespondenţă un cuvânt de amintire tuturor interpreţilor, începând, fireşte, cu Marcian, care, prin câteva telegrame călduroase, se arătase tot atât de bun amic, cât de mare artist. Elena rămăsese în ultimul timp cam singură acolo, deoarece expediase pe Mika-Le, iar bărbatul ei, cerut de afaceri, lipsea des la Bucureşti.

Într-unul din acele drumuri, Drăgănescu, la întoarcere, scoborâse din automobil pe Marcian ca pe o surpriză de preţ.

Artistul, cam dezorientat de această răpire, nu putea totuşi refuza invitarea stăruitoare a lui Drăgănescu, care gândea că Elenei trebuie să-i lipsească mult cercul ei muzical şi, în dorinţa de a-i face plăcere, găsise curajul acelei iniţiative. Elena, e drept, nu se aşteptase defel la vizita lui, aşa încât fusese un prim moment de şovăire, urmat de mulţumire reciprocă.

Curiozitatea lui Marcian fusese curând deşteptată de atâtea lucruri noi. Elena ar fi voit să împiedice şuieratul sirenelor şi vâjâitul maşinelor, dar Marcian găsea în ele nu numai amuzamentul unui copil mare pentru o mare jucărie, dar şi anume armonii noi, foarte interesante pentru urechea lui de compozitor.

Nu simfonia motorului, speculată îndestul de muzica modernă, ci unele elemente de sonorităţi, unele combinaţii de sunete, unele ecouri şi

rezonanţe ce-l pasionau în chip particular.
Trecând în revizie întreaga instalaţie pentru a o arăta oaspeţilor, ziua aceea fusese o adevărată luare în posesie pentru Elena. Ţaţa Gramatula, bătrâna fecioară bărbătească, îşi aducea astfel contribuţia concertului din Bach. Vizita lui Marcian, tot prin îngrijirea simpatică a lui Drăgănescu, se reînnoise de două-trei ori.
La Bucureşti, joile fusese reluate pentru primire de condoleanţe întâi, apoi pentru reunirea muzicanţilor risipiţi. La început, fără absolut nici un fel de muzică.
Curând însă instrumentele mute păruseră Elenei triste şi ea cea dintâi deschisese o pagină de acompaniament într-un ceas când era singură cu Marcian. De atunci, înapoia storurilor dese şi uşilor ermetice, în umbra îndoliată care făcea apartamentul mai tainic, se auzeau sunete de orgă sau plângeri de arcuş discrete, reculese.
Acele ecouri surprinseseră plăcut pe Drăgănescu, care nu vroia monotonie şi mâhnire în jurul Elenei şi ar fi dorit bucuros ca şi negrul mat al hainelor ei să fie suprimat, dacă eticheta ar fi îngăduit-o. Marcian era mereu preocupat de sonorităţile auzite la Prundeni. Făcea Elenei lungi dizertări asupra misterelor armonice. Era obsedat de un ritm nou. Scria adesea pe margine de caiete muzicale micile semne cabalistice ale unei "bucolice". Firul melodic agrest trebuia să răzbată prin ţesutul complex al unor multiple filoane de ansamblu, după altă concepţie însă, ca cea reconstitutivă a lui Strauss. O evocare măestrită. Căuta să arate Elenei care e elementul sentimental şi care cel mecanic în acelaşi sunet, apoi care sunt sunetele pur materiale şi care cele emotive ale aceluiaşi acord. Le denunţa succesiunea sau le disocia prezenţa simultană. Exemplificând din Strauss şi din propriile lui compoziţii, semnala diferenţa între muzica reconstitutivă şi cea evocativă, ce-l preocupa. Elena asculta fără să înţeleagă tot, dar cu o atenţie ce-i stimula verva şi cercetarea. Îi mai arăta apoi gradaţiile infinite cuprinse de o singură notă muzicală, cum şi ecourile desprinse din ea şi valorificarea lor pentru sunetele următoare. Surprinderea ei pentru acele minuni îl încânta. Era o şcoală muzicală cu totul diferită de lecţiile banale de pian luate de Elena prin pensioane. Era şi o recompensă de un gen nou a pasiunei ei pentru muzică. Prezenţa lui Nory şi Mini era acolo asemeni corului antic, simpatică şi necesară.
Ada şi Maxenţiu se arătau şi ei foarte mâhniţi cu prilejul doliului. Se socoteau ca un fel de rude, e drept că în numele unor argumente foarte delicate: ex-logodna lui Maxenţiu şi veria lui Marcian. Rezulta însă o nuanţă foarte cuviincioasă de raporturi. Elena primise chiar o misiune de caritate, pe care o împlinea cu zel în amintirea Gramatulei, căreia, de altfel, nu-i lipsea nici grâul fiert de pe moşie, nici azima morilor, nici un fel de datini. După rugămintea Adei, Elena îşi luase asupră-şi să decidă pe Maxenţiu pentru plecarea la Leysins. Prinţul însă refuza cu îndărătnicie blândă.
Marcian era şi el mişcat de starea lui Maxenţiu care se stingea pe fiecare zi. Elena şi Marcian inventaseră pentru acel scop existenţa unei prietene, ce s-ar fi aflat la Leysins şi trimitea de-acolo referinţe încântătoare, începând de la călătoria lesnicioasă, la orice alte detalii de peisaj şi tratament. Povestea era alimentată cu date precise luate de Ada la sanatoriul din localitate, aşa încât numai învelişul era romantic.
Povestea fictivă era acum o bună camaradă a Elenei şi a lui Marcian, care combinau împreună ultimele ei noutăţi în forme cât mai poetice, deoarece Maxenţiu era mereu în faza lui serafică. Ada susţinea complotul

din toate puterile, speriată de scăderea prinţului şi nemaiavând nevoie de prezenţa lui acum, când Elena şi Marcian erau o platformă solidă de onorabilitate. Marcian urma să creadă pe Ada o femeie foarte de treabă. N-o putea vedea decât parţial şi aşa cum voise ea să i se înfăţişeze. Partea vulgară şi viţioasă a firii ei scăpa de sub observaţia lui naivă şi optimistă.

Elena nu ştia nici ea nimic pozitiv rău de Ada, dar în şcoală, ca şi în societate, o socotise până atunci ca fiind de altă speţă cu ea. Acum se simţea dispusă spre concesii. O găsea, de altfel, foarte corectă în ţinută şi foarte sinceră în solicitudinea ei pentru Maxenţiu.

La propaganda de plecare Maxenţiu opusese la început Elenei o tăcere misterioasă sau replicase misterios că se simte foarte bine. Avea convingerea suavă că Elena numai din interes sentimental dorea plecarea lui, credinţă pe care o purta ca pe un talisman în sensibilitatea lui maladivă şi care-l întărea în decizia de a rămâne aproape de ea. În afară de teama hemoptiziei, teamă acum resemnată, nu-şi da seama de starea lui. Febra la ore fixe era acum înlocuită cu un fel de morfinizare a organismului, care la termometru corespundea cu două-trei linii permanente de temperatură. Sfârşi însă prin a se convinge că "ea" cu dinadinsul vrea ca "el" să plece. Decise eroic că o va asculta, dar trebuia prudenţă pentru a nu pune în evidenţă sentimentele şi pentru a evita comentariile. De aceea, prinţul lua un aer din ce în ce mai secret şi mai exaltat. După multe ezitări şi calcule, într-una din zile, luptând cu scrupule şi obstacole imaginare, Maxenţiu combinase timpul şi spaţiul şi găsise momentul de a fi singur cu Elena. Elena, ce nu-şi da seama de acel calcul, se bucurase că Maxenţiu are să-i spună ceva, probabil tocmai în chestia Leysins. Aşa de aproape însă de fantoma ce se apleca spre ea şi de pe buzele căreia ieşea o răsuflare slabă şi deasă, Elena simţise că ameţeşte. Marcian, atent, se săltase spre dânsa, oprit însă cu un mic semn de Elena. În aiurarea lui, Maxenţiu interpretase emoţia Elenei favorabil, iar intervenţia lui Marcian drept indiscreţie. Spusese Elenei grăbit şi confidenţial că a decis să plece, ca pe o replică la dorinţa ei secretă şi, subt un pretext stângaci, se sculase de lângă dânsa ca să n-o compromită. Faţă de rezultatul bun, Elena, prin aprobare, se făcuse complice cu dulcele secret şi cu drama imaginară a prinţului.

Maxenţiu plecase apoi pe loc, luând arbitrar pe Ada nedumerită şi refuzând întrebările lui Marcian. Era turburat de o închipuită mare scenă, agitat de tot felul de simţiri exaltate şi diafane totuşi şi mereu misterios. În felul acesta poetic se decisese plecarea, aşa de vulgar disputată cândva, a lui Maxenţiu. Fusese însoţit până la frontieră de Ada, care convinsese pe Lică să facă un turneu în Ardeal subt cuvânt că la Timişoara vor găsi cai frumoşi ungureşti; mai departe, Maxenţiu era însoţit de doctorandul ce-l îngrijise şi acasă, cu misiune de a-l instala. Un bolnav fragil, un client întârziat, acel blond livid ce pornea la Leysins, de unde, fireşte, amica fictivă a Elenei plecase de curând vindecată. Sperau oare cei ce-l trimeteau în vindecarea lui? Sau un egoism inconştient îi îndruma să înlăture din decorul lor acea efigie melancolică, care, fără nici o rezonanţă acum către înconjur, se putea mai lesne dizolva în izolare? Moartea fiind operaţie repugnantă, era salutar gestul lor de a transporta pe condamnat într-un azil anume pregătit.

Elena comentase cu Marcian ciudăţenia procedărilor lui Maxenţiu. Marcian surâsese indulgent şi semnificativ, şi Elena înţelesese abia atunci aluzia absurdă a bietului exilat. Incidentul lăsase în urma lui un parfum frumos de amor şi de spaimă. Îl respirau reculeşi. Aşa cum parfumul florilor

acumulate proaspăt pe un mormânt străin face pe cei sensibili să se simtă cu o plăcere dureroasă încă mai vii.

XIV

Pe măsură ce repetiţiile se înmulţeau şi răspunderea se desemna, Marcian devenea mai autocrat, şi executanţii mai subjugaţi. Se întâmpla acum ca observaţii destul de severe să pornească de la maestru către unul sau altul. Mai nervos, cu cât era mai interesat de buna reuşită, Marcian trecea peste convenţiile mondene, aşa cum ar fi făcut-o pentru un concert public. Elena îl susţinea tacit. În marele public participarea lui Marcian făcuse impresie, propagată pe două căi: agenţia Stuart şi colportajul de salon, Invitaţiile, foarte căutate şi înainte, acum îşi urcau valoarea vertiginos. Se emisese chiar ideea să se facă invitaţii plătite cu beneficiul destinat unor societăţi de binefacere, şi propunerile abundau. Versiunea asta nemulţumise pe Elena, care ar fi curmat-o, dar nu ştia dacă Marcian nu era cumva partizanul, dacă nu chiar promotorul ei. Cu multă precauţiune îşi manifestase dorinţa ca audiţia să rămână o recepţie particulară.

Marcian se arătase cam susceptibil şi se apărase ca un culpabil de o vină, pe care în realitate n-o avea. Se isca între ei un mic *malentendu* aşa cum se întâmpla în faza dintâi a celor mai bune raporturi. Plutea o melancolie, deşi nimic nu se schimbase. Cum şi Elena şi Marcian se simţeau vinovaţi, deşi fără de vină, era un prilej pentru o abordare deplină, care nu întârziase. Totul fusese curând luminat şi proiectul absurd era acum subiect de glumă. Tocmai putinţa asta de limpezime era una din calităţile cele mai simpatice ale muzicantului. Prin lipsa de "funduri suprapuse" ai fi zis că nu e artist, aşa cum prin firea dubioasă permanent şi chiar sieşi, Greg, pictorul, era şi artist şi clerical. În schimb, Elena era tot mai iritată împotriva doctorului Rim. Lipsea mereu, şi Marcian, foarte nemulţumit, nu protesta din politeţă. Franco suplinea pe Rim cum putea, dar atrăsese atenţia Elenei că era tot timpul ca titularul să fie prezent. Elena, prea ocupată, nu se putea duce la Rim şi prefera chiar să nu meargă pentru a nu mâhni pe Lina, dând doctorului lecţia meritată.

Decisese să trimită un ultimatum, dar amâna din grijă pentru Lina. Comisionul căzu asupra lui Mini, care tocmai avea intenţia să se ducă pe acolo. De altfel, mesajul Elenei avea forma unei scrisori categorice, pe al cărei conţinut Mini nu era obligată să-l cunoască.

Rim lipsea de la repetiţii ocupat cu chestii grave. Avea şi el drama lui. Mâhniri şi bucurii succesive îl opriseră de la muzică. Alte vibraţiuni puneau în mişcare pe domnul profesor. Atunci când Sia crezuse că e chemată de Lică, în aşteptarea ei nerăbdătoare, se arătase tirană şi maltratase pe Rim cu vorbe necugetate şi cu atitudini dispreţuitoare. Rim înălţase psalmi de pătimire. În dreapta lui cuminţie socotea pe Sia drept oaie rătăcită. Avea însă lungi socotinţe cu sine despre ce era de făcut. Aflase despre scrisoarea trimisă de Lică fetei. Era, oare, bine să încerce un demers pe lângă acel tată aşa de scump pentru a-l readuce sau trebuia să caute a slăbi dragostea filială a Siei, acum, mai ales, când el îi oferea o altă dragoste, ce putea înlocui cu atât avantaj pe cealaltă? În pantomime interioare, fără de oglinzi inoportune şi cu o gustoasă cercetare de sine, Rim se desfăta la ideea bucuriilor pe care le putea da Siei.

Scoborând astfel în subteranele conştiinţei, găsise gândul mântuitor de

a se sluji de minciună. Cu mâini lungi, întinse ca o suplică spre Sia, Rim îi povestise că a întâlnit pe Lică, ce l-a însărcinat să-i spună că nu o mai poate chema la dânsul nici chiar pentru o vizită din "anumite pricini". Lică l-a împuternicit pe el, Rim, să aibă grijă de odorul de care-l despărţeau acum "unele împrejurări".

Rim predica astfel fetei într-un stil care nu era deloc cel al lui Lică, riscând minciuni foarte bine înrudite însă cu adevărul. Sia nu ştia să facă distincţii. Aşteptase pe Lică şi nu venise. De la nădejde trecuse, brusc, la parapon. Nu se îndoise de cele spuse de Rim. Înţelesese bine două lucruri: că Lică avea acum alte socoteli şi că pe ea o lăsa moşului. Mâhnirea şi necazul cotrobăiau prin sufletul ei opac. O mare iluzie se sfărâma în blocul acela. Ura acum deopotrivă şi pe Lică şi pe Rim. Ura pe toată lumea. Drept exprimare acelor simţiri fruste, la discursul călduros al lui Rim, îi răspunsese numai:

— Marş!

Rim se retrăsese cu demnitate şi cu speranţă. Avea un surâs enigmatic de maliţie şi indulgenţă. Sia, cam îngrijată că a ocărit pe cel de care avea nevoie, nu avusese totuşi nici un cuvânt de revenire. "Fecioară tare!" suspinase Rim, dar cu încredere în viitor. Se simţea înţelept ca un Solomon-rege, pe care l-ar fi sfidat o sclavă favorită. Chiar făptura lui şi-o simţea cu înfăţişarea solemnă şi biblică şi, retrăgându-se prudent după apostrofa Siei, paşii lui îi păreau a suna august pe mozaicul coridorului ca pe lespezi de porfiră. Rim era un luxurios al închipuirii. Palma fecioarei pe obrazul lui slab ar fi luat apucături de voluptate brutală. Rimul cu dinţii galbeni, lungi şi rari, miop şi prognatic, era numai o mască pusă în glumă "scumpului eu" al lui Rim "frumosului". Domnişoara Sia nu se putea să nu-l vadă până la urmă aşa cum el se închipuia. "Fecioară capricioasă!" se biciuia Rim cu delectare. Minciuna lui îl mulţumea însă aşa de mult, atât era de convins că Sia se va întoarce spre el, încât îşi amintise de repetiţiile audiţiei Bach cu oarecare remuşcare.

Mini se pregătea să-şi îndeplinească dubla ei misiune: aceea de a da Linei alarma pe care nu i-o dau ceilalţi şi de a duce lui Rim scrisoarea Elenei cu privire la concert. La dezordinea de idei pe care i-o pricinuise marele secret de familie: Lică-tată, Lina-mamă, Sia, fiica lor, se adăoga ceea ce Mini numea incestul lui Rim. Predomina însă spaima ei nelămurită.

Circumstanţa că Rim şi Sia nu cunoscusetă secretul Linei îi părea în adevăr atenuantă. Ce va fi însă atunci când vor afla, afară numai dacă Lina, mereu sclavă, nu va avea gestul biblic de a-şi conduce fata în cortul patriarhului! Altfel, jocul celor doi era primejdios! Mini îşi zicea că poate vede ea lucrurile prea tragic şi totodată se simţea zorită spre sfârşitul tragediei. Era neastâmpărul furtunii pe care o simţi că vine, care te apasă şi pe care ai vrea s-o vezi trecută, fie chiar cu ravagiile ei.

Pe drum spre Rimi, Mini se bucură că are pretextul scrisorii şi totodată luase decizia că nu va vorbi nimic imprudent. Cel mult va lua atitudinea pe care o sfătuia lui Nory, atitudinea care pune întrebări, deschide paranteze, naşte indicii şi dă bănuieli. Se bizuia pe cuvintele ce vor cădea fără voie. Avea dorinţa de a fi Linei de ajutor, dar cu speranţa că o vor ajuta împrejurările. La început concursul de împrejurări păru a fi puţin amabil şi gata să o întoarcă de la uşă. La soneria ei timidă întâi, apoi întărită, nu răspundea nimeni. Stărui prin partea bucătăriei, dar şi acolo era pustiu. Pe la ferestre nu se ivea nici un cap. Lipseau, oare, toţi, la trei abia după dejun? Ideea de a pleca fără să-i vadă păru deodată a-i conveni. Va lăsa scrisoarea

în cutia de poştă. Demersul ei i se părea acum suficient. Îşi mări în minte dimensiunile bunelor ei intenţiuni neîndeplinite. Vestitul *shampooing* al lui Pilat îi liberă conştiinţa. Se spălă deci pe mâini de toate misiunile. Totuşi, tocmai pentru că era decisă să plece, mai întârzie un minut. Era în curte, în dreptul culoarului odăilor din fund, legat cu sala mică a bucătăriei... Parcă desluşea pe cineva prin perdele. Storurile, trase pe inele, lăsau între ele spaţii mici. I se păru că e baba, dar care, în loc să vie spre ea, se îndrepta spre odăi... Poate vroia să-i deschidă prin faţă! Vru să pornească şi ea într-acolo, dar umbra mişca acum din nou înapoi... Tot pe la bucătărie venea!... Nu se arăta însă nimeni şi aceeaşi umbră se agita neorânduit, când oprită pe loc, când pitulată, când lunecând repede. Cine ştie ce luptă a babei cu vreun şoricel sau păianjen. În orice caz, nu părea a se ocupa de ea. Mini avea acolo, în plină zi, o ciudată impresie de mister: jocul acela de umbre era încă mai bizar în plină lumină.

Prin storuri, umbra se vedea acum nemişcată. Mini se duse şi sună iar, din faţă, apoi imediat trecu şi bătu la uşa din dos. Erau ultimele demersuri făcute în pripă, înainte de plecare. În sfârşit, umbra mişcă spre uşa de serviciu. Tot baba fusese; Mini o zări desluşit prin ultimul geam.

O altă umbră însă se strecura repede pe coridor spre interiorul casei. Acum apăreau toţi deodată! Se auzi din faţă şi glasul bunei Lina, dar silueta proiectată pe umbra perdelelor, după plecarea babei, nu fusese a ei.

Buna Lina rezemată într-un baston se căina din prag. O durea mereu piciorul şi aţipise puţin... Dar necazul cela de babă, ce păzea!

Baba ieşise şi ea în uşa din dos cu un cap holbat. Bine zicea Lina că nu mai era în firea ei. Lina pofti pe Mini în odaia de culcare. Când intrară în vestibul ieşi din biroul lui însuşi doctorul Rim. Aşadar, toată lumea era acasă!

— Am o scrisoare pentru dumneata! îi spuse Mini scurt.

Acea afacere i-l făcea nesuferit. Avea unele scrupule. Fie că Rim nu era consanguinul Siei, erau însă în judecata lui Mini unele căi, grozav de intime, pe care soţul şi fiica Linei se întâlneau în vinovăţia lor. O dezgustase.

Desigur era destul de deprinsă cu astfel de cazuri din zvonul public: X e amantul cumnatei, Y trăieşte cu fata nevestei etc. Fapte diverse destul de frecvente şi banalizate de scepticismul public. Când eşti însă confruntat cu ele îţi fac altă impresie şi scepticismul public nu împiedică ca X, Y, Z, să trăiască într-o tragedie.

Rimii, ce e drept, nu erau din aluat tragic. Pe buna Lina o puteai lesne închipui tolerantă, Sia cea rudimentară nu-ţi dezvolta indignări, iar Rim îţi da nemulţumire mai mult prin persoana lui. Animal de o speţă intermediară între genul feroce şi cel domestic, având dinţii unora şi esofagul celorlalte dobitoace, fără un instinct pronunţat al viţiului, fără curaj în imoralitate, dar repulsiv şi răutăcios.

Totuşi doctorul Rim nu cunoştea secretul Linei. Nory asigurase pe Mini de acest lucru... Doctorul Rim nu ştia, deci continua... Şi dacă ar fi ştiut? Lui Mini îi era mereu frică, o frică, lucidă ca şi misterul umbrelor chinezeşti la lumina zilei.

Buna Lina povesti lui Mini de la capăt păţania ei cu piciorul. Confuză în vorbă, ca de obicei, amesteca durerile fizice cu necazurile celelalte, toate răzbătute de plângeri împotriva babei care se ramolise de tot. Trebuise ca ea, din somn, să audă soneria înainte ca baba să se urnească. Mini lăsa să-i scape ocazia asta bună de a face oarecari insinuări.

Apoi Lina amestecă darea de seamă a unor depuneri de familie, la care

luase parte şi gemenii Hallipa, cu alte doleanţe. Acest amalgam era chiar starea de spirit a bunei Lina, care primea toate lucrurile fără a le coordona şi povestea laolaltă proiectele ei materne de a mărita pe Sia cu unul din gemeni, cu mizeriile îndurate de la obraznica ceea de fată, pe care Rim o încuraja. Deşi foarte suferitoare, se vedea că Lina era obosită de necazuri. Mini o privea cum suflă greu şi îşi zicea că toată viaţa va sufla aşa din ce în ce mai greu... şi atât! Renunţarea Linei o cuprindea şi pe ea; faptul că Lina o să moară într-o zi de astmă n-o speria. Mai teamă i-ar fi fost acum să vorbească.

— Nebuna asta de fată stă bufnoasă fiindcă Lică nu se poate ţine de ea! Îi e destul de bine aici... Rim o menajează chiar peste măsură... Dar dumneaei îi tună şi toţi suntem întorşi pe dos... Abia s-a aşezat şi Lică... Acum e profesor şi prieten bun cu familia prinţului Maxenţiu.

Lina avea astfel de expresii fericite şi un fel de a înfăţişa totul care curma orice comentariu. Mini se simţea dezarmată. Orice intervenţie apărea de prisos. Se interesă de profesoratul lui Lică. Nu şi-l putea închipui... Dar Lina declară că Lică era tot băiat bun şi drăguţ ca înainte, cu toată situaţia lui aşa de frumoasă... Cam ridicolă buna Lină, în adevăr!... Aşadar, Lică se schimbase fără să se schimbe. Era acelaşi care fluiera de mult pe lângă garduri, care deunăzi fluiera pe Sia subt fereastra Rimilor, care fluiera uşor pe buze în atelierul domnului Paul şi între dinţi în urechea prinţesei Ada. Cât despre pasiunea fetei greoaie pentru tatăl sprinţar, ea era o stare de fapt fără comentariu. Cu ideea lui Lică profesor, Mini nu părea a se identifica; nu mai puse însă nici o întrebare. Îi era deodată foarte lene şi uitase aproape preocupările cu care venise. Tocmai atunci baba, fără ca să i se fi auzit paşii în meşii de postav, vârî capul prin uşă şi răguşită şopti:

— Să pofteşti din faţă că a venit intendentul.

Mini fu de părere ca Lina să cheme pe intendent, ca să nu se mai ostenească, dar Lina se şi sculase. Baba rămăsese după uşă. I se vedea laba zbârcită şi neagră a mâinii şi vârful broboadei. Ai fi zis că stă acolo gata să lovească pe Lina cu ceva în cap... Cu ce s-o lovească?... În ce fel era Lina vinovată faţă de babă?... Impresii! sau unele idei neînchegate bine, leneşe încă, dinapoia gândului. Acum papucii babei se auzeau târâş pe coridor. Plecase... Ba nu!... Iar se întorsese. Mini, ridicând ochii, o văzu grebănată şi uitându-se la ea lung. Ce vrea?... Ştia că a văzut-o adineaurea prin geamuri şi vroia s-o ucidă pentru că dovedise crimele din casa lor blestemată...

Baba înfăţişa acum tot basmul rău întrevăzut de Mini. Stând în mijlocul odăii, baba se uita mereu ţintă la ea. Apoi se apropie de masă şi luă călimara, pe care o duse Linei în vestibul. Atât!... O aduse însă la loc şi se opri în faţa scaunului lui Mini, uitându-se acum la ea de-aproape. Nu spunea nimica, aştepta!... Mini se trezi că-i spune ea, din senin, babei:

— Dumneata ai slujit pe cucoana Lina şi acum îngrijeşti şi de domnişoara Sia, *fata dumneaei.*

Nu se gândise cu răutate la astfel de cuvinte. Le pronunţase maşinal... pentru că baba aştepta acolo în faţa ei, fără rost... sau pentru că venise pregătită să vorbească şi nu cutezase să spună Linei nimic... sau pentru ca să afle dacă baba ştie... sau numai răspunsese întrebării mute pe care i-o făcea baba!

Baba întâi rămăsese tâmpă. Apoi îşi plesnise tare palma aspră peste obrazul zbârcit şi ieşise în brânci ca o turbată, mică, cocoşată; cu un petic

de şal zdrenţuit, cu rochia târâş, alerga pe coridor. Mini se sculase şi din uşă se uita după ea. Părea că patinează: un picior luneca mult înainte şi cellalt sărea după el. Ca o vrăjitoare pe o mătură sau o mumie pe un schi şchiop.

Aşadar, baba nu ştia! Rămăsese turlacă! Dar baba ştia altceva... şi cele două lucruri la un loc o făcuse să fie apucată de rele. Ce va face acum baba?... Va amuţi din spaimă... sau va vorbi?... Socoteli mintale repezi deoarece Lina se întorcea.

— Te-am făcut să aştepţi! se scuză, picând pe un fotoliu, apoi se sculă iar să închidă uşa, mereu robotnică.

Mini se uită după ea cu ochi pe care îi simţea cum sclipesc vii de forme, culori şi lumini, ca un buchet de artificii. Apoi tot de iute privirea i se stinse. Auzi pe Lina cum îi spune:

— Acolo pe coridor e odaia fetei ceea!

"Da! gândi Mini. Tocmai unde pândise baba." Placid, Mini reconstituia faptele.

— Pe babă o ai de mult... de la Tecuci?

— Nu!... Mai dincoace!... Dar tot mi-e destul!

— Are să intereseze pe Nory noutatea că domnul Lică dă lecţii, zise Mini la întâmplare.

— Lecţii de echitaţie. Ştii! El e de la cavalerie! completă Lina îngâmfat şi iar se sculă şi se duse alături în cabinetul medical, de unde aduse o fotografie a lui Lică în uniformă de cavalerie. Dacă o vedea fata ceea, mi-o lua!

Lina o credea pe Mini la curent cu aventura ei sau nu? Îi vorbea ca unei iniţiate, sau cum?

— Ştii, Lina, că am adus doctorului o scrisoare de la Elena, îl roagă să vie la repetiţii sau să o anunţe într-un fel. Acum când are pe Marcian va fi un concert strălucit.

— Rim are de gând să se ducă acum regulat.

Lina părea oarecum geloasă de precăderea muzicală a lui Marcian şi ofensată că Rim era controlat.

Peste puţin Mini se sculă să plece. În poartă îşi zise: "E o prostie să vrei să faci oamenilor bine!" Apoi: "Am nemerit oare un flagrant-delict?... Mai bine că n-am spus nimic Linei şi m-a slujit împrejurarea!" Se gândea că acum baba o va înlocui şi Lina va fi informată. "N-am să viu mult timp pe la Lina."

... Trecu apoi la alte gânduri ale ei, ca şi cum interesul pentru acele fapte i se topise şi teama i se irosise.

XV

Pe când la Drăgăneşti dura repaosul, melodios, toate furiile dezlănţuite bântuiau casa Rim. Baba, care nu murise sub spaima blestemului căzut acolo, spusese Linei ceea ce ştia şi aşa cum ştia ea să spună. Întâia grijă a Linei fusese: ce-o să zică Lică, ce-i încredinţase fata? Abia pe urmă se văicărise asupra faptei: cum dusese păcatul pe Rim?

Indignarea nu-şi făcea loc decât anevoie, din lipsa de gelozie şi dragoste, din firea ei pasivă şi din acea vină a ei iniţială, păcatul de tinereţe, de care se împiedicase toată viaţa, păcat speculat de Rim, dar mai ales întreţinut de ea singură. Nici ea nu era basma curată!... Ea doar adusese în casă pe fata lui Lică!... În felul ăsta buna Lina sosea dezarmată

la locul delictului.

Dar ce era acum de făcut? Căci ceea ce i se părea desluşit era că trebuie făcut ceva... Cum să trimită fata de acolo fără ştirea lui Lică?... Cum să spună lui Rim să se astâmpere?

Ici-colo o apucau şi toiuri de indignare! Ce neobrăzare pe nemernica de Sia! Ce neruşinare pe păcătosul de Rim! În casa lor!... O fată ocrotită de ei!... a lui Lică!... Căci era bine înţeles că nici Rim, nici Sia nu ştiau despre maternitatea ei.

Puţina ei dragoste pentru Sia şi purtarea de totdeauna a fetei cu ea făceau ca reacţiile materne să-i lipsească conflictului. Drama era astfel mult simplificată, dar totuşi exista. Lina avea o noţiune precisă a greşelilor fiecăruia separat; amestecate însă la un loc o încurcau. Dacă Lică ar fi venit acum să-i spună că Sia e o străină ar fi răsuflat, desigur, uşurată, dar nu i s-ar fi schimbat prea mult supărarea.

Prima ei fază, deci, după descoperire fusese de toropeală. O îndelungă oboseală o copleşi. Mai apoi abia o apucase un fel de necaz cicălitor către cei care stricau toată treaba şi-i dau urât de lucru. Când e aşa de greu până să te vezi liniştit!... Ce le trebuia lor acum un astfel de zdruncin!... Şi baba aceea nesuferită cu pânda ei!... Se amesteca în treburile stăpânilor!... Acum pândea, desigur, iarăşi să vadă ce are să se petreacă!... Aştepta cine ştie ce!... Parcă Lina ştia singură ce are să facă! Fibrele ce simt şi dor, Lina nu le avea, iar cu mizeriile omeneşti era deprinsă, apoi era o fire grămădită ce se înăbuşea: de aceea imboldul dintâi al mâniei care spulberă nu-l avusese.

Înăbuşindu-se, scotea însă aburi. Întâi turtită de cele ce aflase, acum începuse din ce în ce a pufni şi a căuta pricină tuturor, chiar şi lui Rim. Atitudinea ei păruse celor doi suspectă. Profesorul se uita cu ochii lui de chinez la Sia, care căta pe subt pleoape. Era ceva!... Dar ce?... Nu ştiau! De aceea nu cutezau să ia atitudine, aşa că — lucru neobişnuit — pufnelile Linei se treceau şi se întreceau în voie. Lina îşi răsufla însă necazul fără explicaţii; iar în gândurile ei trudite se socotea mereu ce ar fi fost oare bine să facă! N-avea încredere — şi pe bună dreptate — în energia ei. Furtuna, care face vârtej pe locul necurat, nu se dezlănţuise, aşa că răul mocnea pe loc. Nory, chemată pentru a fi consultată şi pusă încă de la poartă în curent de babă, intrase cu: "Să-ţi trăiască'" şi rămăsese la: "Dă-o afară!'' Refuzase însă să se amestece: "Eu cu mojica aia nu vorbesc!"

Aşa că buna Lina urmase a-şi rumega înainte gândurile necăjite, pe când ceilalţi doi se enervau în nesiguranţă. Nu se mai auzea vioara doctorului şi distracţiile de orice fel erau suspendate. Voia bună fiind singura ei graţie, Lina căpătase o mutră încă mai uricioasă: pământie, cu ochii tumefiaţi fără de plâns, îmbătrânită. Era circulaţia rea a sângelui, autointoxicarea!

Odată ce apucase să vorbească răstit, părea că aşa-i fusese vorba de când lumea; arţagul era hrana pătimirii ei. N-o părăsea însă grija că trebuie să facă ceva! Se chibzuise să cheme într-o zi fata şi să-i spună marele secret al naşterii ei. Atunci va pleca ea singură de-acolo, ceea ce Lina prefera din cauza lui Lică. Îi era însă silă de convorbire: "Te pomeneşti că plânge, măgăriţa!" La ideea asta Lina ezita. Îşi amintea din nou traiul îngeresc de deunăzi, fără a-i cerceta pricinile: "Dacă se astâmpăra, măgăriţa, ce bine era! Au pe dracu în ele! Să nu lase lumea în pace!'' Lina arunca toată vina pe Sia. Se gândea la măritişul fetei cu unul din gemeni, deşi proiectul era numai în închipuirea ei. "O mai vrea acum să o ia? Bine

credeam eu s-o mărit mai iute." În acelaşi timp, un fel de indulgenţă de fată greşită, care a trecut pe acolo, se unea cu ciuda ei conjugală şi amândouă se încurcau iarăşi de noţiunea maternităţii. Atunci buna Lina nu mai ştia ce vrea: "Numai să nu plângă!" îşi zicea la urmă cu o silă mare pentru lacrimi.

Ar fi vrut mereu ca Rim să nu afle secretul: Pentru ea, ce se temea de păcatul pe care-l purta în spinare, şi pentru el, păcătosul, ca să nu-i vină greu. Credea că în felul ăsta totul s-ar putea încă îndrepta. Nenorocita Lina trebuia să-şi dea ei singure toate argumentele conciliante pe care de obicei le aduc alţii. Cu baba nu vorbea. Baba intrase după cuptor şi acolo făcea în cenuşă tot felul de vrăjitorii pentru blestemul cel mare, dar nu era cuptorul cu hrubă, de aceea, pesemne, nu prindea vraja. De cum vedea pe Lina, ridica mâinile în sus într-un gest de iad şi pieire. Părea că stă acolo pe jăratec, sfârâindu-şi pielea neagră pentru că fusese martoră la pierzare.

Baba avea tot tragicul care lipsea bunei Lina, ajunsă, în schimb, de o cicăleală nesuferită şi gata să obosească prudenţa celor doi şi să provoace vreo scenă din care să iasă ea vinovată sau să iasă cel mult o victimă înecată de-a binelea în mocirlă. Lina, simţind că Rim e gata s-o provoace, se decisese şi chemase fata. Ca să fie vorbă scurtă scosese caseta preţioasă:

— Uite ce vreai să furi! îi zisese cu bruscheţă. Poftim citeşte!

Sia se repezise şi învârtea în mâini cele câteva fotografii ale lui Lică, a căror vedere îi răscolea mânia şi dragostea.

— Citeşte!... Tu eşti ceea de acolo!

Aruncându-şi ochii pe act: "Din tată necunoscut!" Sia avusese un ţipăt:

— Nu e Lică tatăl meu?!

Acest efect, care nu era cel aşteptat, nu fusese pe placul Linei.

— Cine vrei să fie tată-tu? Lică e!... E vorba de mamă-ta... Eu sunt, neruşinato... eu!... Eu care te ţiu, te ocrotesc şi vreau să te mărit!

Cuvinte grele, cu un înţeles lămurit şi care puteau face pe Sia să intre subt pământ.

— Să-ţi fie de bine! Da' asta e poveste veche! zisese grosolana fată.

Lina înţelesese atunci că Lică i-a vorbit Siei de ea batjocoritor şi se ofensase de moarte. Nu-şi mai alesese cuvintele, pierduse orice cumpătare şi grămădise ocările şi pumnii.

Baba, pe coridor, se aşezase pe vine cu mâinile peste urechi, aşteptând să se facă pământul praf, iar Rim, prevenit de întrevedere, lipit cu urechea de uşa biroului, nu putuse rămâne neutru.

Intrase în plin pugilat şi, luând partea celei slabe şi fără apărare, scosese pe Sia din mâinile materne.

— Treci în camera dumitale! zisese fetei cu glasul unei blânde autorităţi. Am de vorbit cu dumneaei!

Urmase o scenă care ar fi trebuit să fie culminantă şi care nu fusese decât o încâlcire de cuvinte haine, un schimb de injurii mult timp mestecate şi acum scuipate în obraz. Rim se arătase superior prin calm şi batjocoră. Lina, cu faţa umflată ca de brâncă, zvâcnea anevoie vorbele îmbâcsite între fălcile contractate. Văzând că pierde teren, Lina dase lovitura cea mare, pe care e drept că nici Rim n-o aştepta.

Era baricada de după care el îşi apărase o viaţă întreagă demnitatea şi avantajele. O răsturna acum nebuna de femeie cu o singură vorbă.

Cu o explozie de plâns sau de tuse Lina spusese:

— Măgăriţa asta e fata mea! şi aşteptase ca din cumpăna greşelilor reciproce să iasă izbăvire. Să fie iertare şi uitare şi totul să se isprăvească la

primărie şi la biserică cu o nuntă la care ei să fie naşi.

Rim, astfel atacat, şovăise, apoi, luându-şi cel mai măreţ ifos, zisese sacadat, deci sarcastic:

— Dumneata, madam, ai crezut că trăieşti cu proştii! apoi ieşise.

Nu era decât o atitudine de circumstanţă. De fapt, Rim nu ştiuse. Închipuise poate, în râs, o romanţă de juneţă a Linei cu Lică, iar dacă cumva se întrebase vreodată a cui e Sia, nici un moment nu-i venise în minte că Lina ar fi putut avea curajul să o aducă în casă...

Lui Rim îi trebuia numai o fecioară binevoitoare şi nu ar fi ales-o dinadins să-i fie fată vitregă. Acum chiar, când ştia, căuta să uite nota asta caracteristică. Nu putea schimba împrejurările ce-i procuraseră ocazia fericită şi, ca un om cu spirit larg, ştiinţific primea împrejurarea aşa cum venise.

Cât despre Sia, nu simţea nici o legătură de "cucoana", şi în bărbatul unei mame, pe care n-o identifica bine, nu vedea decât pe "moşu" ca unealtă de beneficii şi de răzbunări.

Flirtul, din care se prelinge elixirul incestuos, tonicul pentru organisme degenerate, nu avea aci mare rol şi nici iadul cu blestemele lui. Profesorul Rim flirtase la domiciliu, glumă îngroşată din imaginaţia lui libertină şi din bădărănia Siei. Glumă agravată nu de rafinării şi complicaţii psihologice, ci de împrejurări.

Lina rămăsese însă buimăcită şi cu ideea că Rim şi Sia... ştiuseră: aşadar, marele secret nu exista. Era un lucru pe care nu şi-l închipuise niciodată, care zăpăcea tot trecutul şi făcea în ea întuneric beznă.

Deocamdată, totuşi, nimic nu se schimba. Ştiau toţi şi totul urma înainte. Baba aştepta mereu sfârşitul pământului şi Lina aştepta ca Rim să hotărască ceva. Să ia o măsură, orişicare. Poate se vor despărţi!... Din pricina ei... sau a lui... sau a vorbelor... sau poate că totul se va îndrepta încă... Lina credea deci totul amânat; în aşteptare se învenina tot mai tare.

Rim, socotind totul lichidat, sta mai mult pe la facultate, plictisit că bunul mers al lucrurilor a fost turburat şi plin de o prudenţă înţeleaptă. După două... cinci... opt zile... în care fiecare ieşea, intra, mânca separat, cu demersuri ascunse, Lina apucase pe Sia în sufragerie şi, lovind cu pumnul în masă, îi poruncise să plece. Fata dase din umeri şi spusese că nu pleacă decât atunci când o va lua de acolo Lică, ce-o adusese. Lina, înfuriată, răcnise răguşit, dar cu puteri nebănuite: Are s-o azvârle în drum! Ameninţat în interese, Rim apăruse în uşă, cerând linişte şi declarând că el porunceşte în casă. Alte zile neschimbate urmase.

Lina acum îşi redusese lupta la un obiect unic: să plece Sia! Era gândul ce-i venise încă de la început ca cel mai firesc. Atitudinea însă de sfinx a lui Rim şi nesimţirea Siei erau obstacole neprevăzute. În mintea Linei rămânea înfiptă ideea plecării. Cauzele se ştergeau aproape, era acum o ambiţie şi un scop în sine. Lina era supărată şi pe Nory că n-a vrut să se amestece; credea, poate, că prin intermediar lucrurile s-ar fi aranjat mai bine, de aceea nu mai consulta pe nimeni şi, când întâlnea prietenele, se arăta cu ele uricioasă, ceea ce le depărta.

În fiecare zi Lina credea că Rim va zice sau va face ceva şi în fiecare seară sta prostită de impasibilitatea lui. Sfârşi prin a crede că Rim nu a înţeles destul de bine... Ce n-a înţeles n-ar fi putut spune. Dar numai aşa se putea explica. Că n-a înţeles secretul naşterii Siei!... deşi spus desluşit... Că poate n-a înţeles că Lina ştie ce e între el şi fată!... Că, în sfârşit, e ceva neînţeles!...

Îi mai venea ideea că Rim a fost ofensat, ca soţ, de mărturisire şi că o făcea pe ea responsabilă de tot. Idei ale slăbiciunii care o dau înapoi şi care, confuze, absurde, i se învârteau în capul năuc.

Cu un fel de teamă, dispusă la scuză, cum şi la iertare, confundând cele două vinovăţii, a ei şi a lor, şi atenuându-le una din alta, se decisese să vorbească din nou lui Rim, calm de rândul ăsta şi serios. Rim, probabil înfruntat de violenţa ei, nu se înjosea la nici o procedare. Rim aştepta ca ea să vorbească rezonabil, pentru a face apoi cele rezonabile... şi Lina, reculeasă, pătrunsă, plină de conştiinţa faptelor, de răspunderea lor şi de grija consecinţelor, se dusese în biroul lui Rim, care n-o aştepta deloc. Doctorul se ridicase de pe scaunul lui văzând-o, surprins, nemulţumit, cu aerul unui om turburat în ocupaţii grave, şi, solemn, cu ochii pe *buvard,* aşteptase mut. În prevederile Linei probabil, intrase ca Rim să-i pună vreo întrebare. Cum n-o întreba nimic, ceva se întorsese în ea pe dos, de la început, dar stăruise în aceeaşi cuminţie.

— Am venit să vorbim!...

Tăcere din partea lui Rim.

— Să vorbim în chestia asta cu fata... acum când ştim cu toţii... toate cum sunt...

Ochii lui Rim coborau tot mai jos, dar limba era înţelenită.

— Dumneata să iei hotărârea... şi să-i spui să plece. O să-i dăm de veste lui tată-su...

O mică sugrumare a Linei.

— O să-i dăm şi de cheltuială... O s-o primească la şcoala de mică chirurgie unde am vorbit. ..

Un gest din mână, nervos, al lui Rim şi atât!... Lina, care sfârşise, reîncepu:

— Noi suntem oameni maturi şi tihniţi... care ţinem la reputaţia noastră...

O strâmbătură sau un surâs pe faţa aplecată a doctorului... O strâmbătură, probabil... şi iar tăcere... Tăcere acum la amândoi.

Lina începuse a da înapoi în bunele ei nădejdi. Aşteptase vorbe bune sau rele şi acum se întreba ce însemna tăcerea? Însemna rău sau bine?... Sau poate Rim nu cuteza... sau poate nu credea de cuviinţă să răspundă.

— Dumneata ce zici?

Aceeaşi tăcere.

Lina, rămasă de la început lipită de uşă, acum da mereu înapoi în sufletul necăjit.

— Ce zici?... Atunci a rămas aşa... Aşa... să plece fata.

— Nu!

— Cum... nu?... Adică nu-i zici dumneata?... Să-i spui tot eu din partea dumitale?...

La ocazii mari Lina spunea lui Rim "dumneata". Acum însă "dumneata" se aglomera.

I se păru că pe desenul înclinat al feţei lui Rim era un surâs... Negreşit, părere!

— Aşa atunci!... zise descumpănită, cu ideile împinse încoace şi încolo, stângace de trupul ei inutil, acolo lângă uşă.

— Nu!... Nu va pleca! silabisi Rim desluşit.

Ridicase puţin capul şi Lina văzu bine surâsul... Un surâs proiectat dinăuntru în afară, din dispreţul lui de ea şi dinafară înăuntru, din maliţia planurilor lui, din triumful calculat în sine şi cu sine, din nepăsare de altceva

şi altcineva decât gustul lui... O umbră de surâsuri. Deşi Lina auzise vorbele lui clare şi bine conturate, nu o izbi înţelesul lor provocator, o izbi surâsul... Îşi bătea joc de ea... râdea... Şi el ca şi Lică!...

Fu operaţia inversă a tuturor intenţiilor cu care venise: gravitate, pocăinţă, indulgenţă, precauţie, bunătate, laşitate, toate se întorceau pe dos.

În demersul ei era, pesemne, cuprins şi ceea ce avea să se petreacă între ei. Lucruri serioase şi triste: mustrări, iertare, împăcare... poate chiar şi înduioşare, acum că Lică o umilise şi era pierdut. Cine ştie dacă nu şi vreun gest de tandreţe târzie, stângace, neînvăţată, de tandreţe ridicolă.

Lina se întorcea deci de foarte departe la tăcerea, la refuzul, la surâsul lui Rim. Vinovăţia ei se şterse şi se înfipse în ea vinovăţia lui, fără gelozie, fără durere, dar îmboldită de batjocoră şi de necuviinţă. Îi urî acum deopotrivă pe amândoi, fără vorbe, fără să mai desprindă fălcile înţepenite, cu ochi stupizi fixaţi pe Rim, cu muşchii învrăjbiţi, cu respiraţia făcută cheag, cu limba groasă ca de venin. Nu i se făcu rău, după cum nici babei nu-i venise damblaua, dar cu trupul mai ghebos încă, cu faţa zbârcită de necaz parcă era chiar baba de urâtă. Rim, demn, cu ochii ascunşi în lături, cu surâsul acela hidos acum tras înapoi, trecu mut pe lângă ea, ieşi şi o lăsă acolo caraghioasă.

Abia după ce auzi zgomotul uşei mari din faţă, Lina se urni din loc, trecu şi ea prin uşi rămase toate deschise până în vestibul; Rim plecase!... Era adevărat că plecase!... La treburi, la plimbare... plecase!

Buna Lina, printr-o grozavă surpare de valori, deveni rea. Răutatea celor buni, proaspătă, neobosită, nesocotită, mereu susceptibilă, mereu agresivă. Ca cineva închis într-o casă necunoscută, încercând pe la uşi şi ferestre bănuitor, cu ochi de asasin, pândind de după colţuri gata să lovească, cu mişcări zăpăcite, necumpătate, dibuind în întuneric şi duşmănie — aşa era răutatea Linei.

Baba, acum pitic, domolită, cu ochii în broboadă, stând pe ladă, nu mai zicea că pleacă, nu mai zicea nimic. Aştepta cu frica cuiva care a azvârlit cu gaz şi vede că a luat foc. Rim aştepta şi el. Ieşea de zece ori pe zi şi se întorcea repede, aşa fel ca să nu fie şi să fie mereu acasă. Deprins cu iobăgia nesfârşită a Linei nu se aşteptase să ia lucrurile în felul ăsta. Se temea acum de ea. Lina nu se descleşta, nu vorbea, nu răspundea, învrăjbită, cu mutra cuiva care vrea să dea o lovitură urâtă.

Lică, fără presimţiri, îşi terminase plimbarea în Ardeal cu prinţesa Ada, iar cucoana Vera, dimineaţa, când deschidea geamul admira casa din faţă:

— Halal casă!... Asta casă!... O dată casă!

În adevăr, cu arhitectura ei pompoasă, vopsită proaspăt, cu ipsosurile intacte, la colţ de două strade, cu porţile de fier poleite din belşug, greoaie ca un mausoleu de lux, casa iadului aştepta, liniştită, în margine de trotuar, un fulger ce nu-i cădea asupra.

— Oameni cu stare! Oameni de treabă! spunea cucoana Vera pentru a se consola că Sia şi Lică nu-i mai procurau distracţia de după-amiază.

XVI

La Elena Drăgănescu, într-o zi de moină prin februarie, Nory intră cu aerul că e purtătoare de mari noutăţi. Elena arăta tocmai lui Mini cărţi

poştale cu vederi poetice trimise de Maxenţiu. Prinţul luase deprinderea regulată a acelui "memento" şi colecţia cu cer albastru şi munţi albi creştea mereu. Nici Marcian nu era uitat de vărul generos, al cărui suflet se purifica tot mai mult şi care, îngăduitor cu micile slăbiciuni omeneşti, trecea peste unele susceptibilităţi, de altfel imaginare. Salutul scris al lui Maxenţiu avea cam ciudăţenia lui dinainte de plecare. Ecouri masonice parcă ale unor stări sufleteşti misterioase. Nory declară că nu înţelege nimic dintr-o frază alăturată unui *chalet* ascuns în brazi: "De la un cer la altul! Respectul meu n-are margini! Amiciţia mă reînvie! Plutesc! Vă puteţi bucura!"

Era, ce e drept, un stil cam confuz. Altele erau şi mai alegorice şi mai obscure.

Drăgănescu, căruia amabilul bolnav îi inspira o nespusă milă, neputând înţelege, lua de tălmaci pe Marcian, care citea proza aiurită a verişorului cu un profil grav şi cu celălalt maliţios. Pasiunea bietului Maxenţiu pentru Elena îi procura ocazia unei permanente şi inofensive tachinării. Interpreta frazele obscure şi se prefăcea a fi un amic, desigur mai recent, dar foarte gelos pe acele privilegii. Ameninţa cu plecarea şi cerea dreptul de a scrie. Deşi cordial şi glumeţ, subiectul tachinării lor era nou şi gingaş, de aceea rămâneau adesea şovăitori şi gânditori în comentariul lor. Atunci, de comun acord şi cu o reculegere sinceră, plângeau pe bietul condamnat. Buletinele pe care le primea Ada de la sanatoriu erau tot mai pesimiste: "Facem ce se poate! Sperăm într-o prelungire!... Starea înaintată!... Nimic exclus!..."

Un consiliu de familie reunise pe cei trei care se ocupau de prinţ: Ada, Elena, Marcian, spre a delibera dacă nu cumva era potrivit să fie adus înapoi. Totul pleda însă contra: riscul unui nou voiaj, impresia pe care i-ar fi făcut-o întoarcerea simptomatică şi exaltarea tot mai mare a prinţului pentru localitate şi vindecare. Sentimentele lui pentru Elena nu aveau nevoie de imboldul prezenţei. Existenţa efectivă a lui şi a Elenei era un obstacol pentru avânturile lui imateriale, înlăturate acum de distanţă. De aceea cuvintele lui exaltate nu exprimau dorinţa unei revederi imediate.

"Mă simt un om nou, un copil! Sunt beat de aer curat, voi fi în curând sănătos şi fericit!"

Sau:

"Zbor! Sunt o pasăre! Sunt lângă Dumneavoastră, dar am răbdare. Totul e luminos..."

Altă dată scria:

"Doctorii sunt tirani, m-au oprit de la concursul de schi şi de la raidul aerian. Eu, totuşi, am lunecat până la picioarele concertului Bach."

Marcian, aducând această cartă, o prosternase întâi la pantofii de satin ai Elenei, căreia negrul mat al doliului îi făcea faţa mai albă încă.

Bietul Maxenţiu! Poetic şi inconştient de starea lui! Surâsul lor glumeţ devenise o umbră blândă în care învăluiau pe sărmanul absent. Maxenţiu îi ţinea, astfel, permanent, într-o stare de emoţie şi de înfiorare în jurul iubirii şi a morţii.

Ce ar fi câştigat aducându-l? O agonie tristă pentru toţi. Prinţul nu mai trăia decât din artificiul medical, din graţia climatului generos şi din noua substanţă a misticismului de care era cuprins, în adevăr, lui Maxenţiu i se părea acum că în el se purifică greşelile Adei şi sacrificiul din trecut al Elenei. Era altarul unor sărbători iluzorii. Nemaiputându-se agăţa de viaţă cu nimic din trupul lui, îşi întorcea desăvârşit preocuparea de la acel trup, îl desfiinţa ca să-l păstreze încă. În schimb, sufletul îi întindea frânghii diafane, cu care să dureze viaţa dincolo de energiile materiei. Pentru a înşela

boala şi moartea, Maxenţiu inventase izbăvirea şi reuşea să mai trăiască timpul necesar ca misticismul să se consume şi el.

Veştile cu care venise Nory erau cu mult mai brutale. Elena, de la uşă, îi impusese tăcere cu degetul pe buze. De alături, din sala de muzică, se auzea un murmur de pian. Marcian lucra la noua sa compoziţie concepută la Prundeni. Decorul casei Drăgănescu îi ajuta bine munca. Nory, umblând în vârful pantofilor, se aşeză între ele două şi şopoti. Venea de la Rimi după ce, de trei ori în şir, nu găsise acasă pe nimeni. O dată se plimbase prin toată casa. Vraişte! Cine ştie în ce crâşmă era baba, Lina poate la clienţi, doctorul la dracu în praznic, şi Sia...

Azi, în sfârşit, găsise pe Lina complet singură: revizuia rufăria.

— Ei: S-a făcut! Am dat-o în uliţă! Mi-a furat o mulţime de lurruri! Îi spusese de la uşă cu giasul bine dres şi cu satisfacţie.

Nu, zău că Lina era nesăbuită! Când prea bleagă, când prea rea. Lui Mini aprecierea lui Nory, care era de obicei aşa de tăioasă când era vorba de Sia, îi păru curioasă.

— Bine, dar e firesc ca Lina să fie supărată.

— Nu e supărată. Îţi spun eu că e rea!

Buna Lina era acuma rea! Numai Nory putea inventa aşa ceva.

— Cum o să fie bună în aşa împrejurări? susţinu Elena.

— E rea peste cât are dreptul să fie! E nesuferită! Dacă n-ar fi vorba de neprocopsitul de Rim şi matahala de fată a lui Lică, i-ar face simpatici, atâta e de rea! Dar ăştia doi sunt prea deocheaţi! se încăpăţână Nory.

Mini nu-şi putea închipui pe Lina cu semnele unei astfel de răutăţi.

— Spune mai bine ce e cu ei! se enervă Elena.

— Mă rog! Scurt de spus! A păcălit-o că o cheamă Lică, i-a pus bagajul în trăsură şi a expediat-o. "Du-o, băiete, de unde a venit!" aşa vorbeşte Lina noastră. N-am avut de plasat nici sfaturi, nici consolaţii. Nu mai are nimeni nevoie. Ei! Vă place cât e de rea? Bine a făcut ce-a făcut!... Dar să spună cu atâta nesimţire: "Să se ducă de unde a venit!..." Cam uită cucoana Lina de unde a venit!... Şi cu mine, doctoriţa noastră s-a arătat foarte rece. Parcă am eu vreo vină!... Cât despre voi, nici n-a întrebat măcar!

Nory ar fi vrut, probabil, oarecare zbucium şi i se luase acest spectacol. Lina nu respectase uzanţele dramatice. Ar fi vrut amica Nory să ofere serviciile ei de consolatoare şi găsise toată lumea consolată. Era decepţionată. Deşi răutatea Linei era opera celorlalţi, Nory nu concepea *victima* decât înfrântă. Atitudinile celui care are dreptate sunt totdeauna anevoioase şi uneori chiar antipatice. Chiar pe Mini acea simplă expulzare ca la mahala, cu bocceaua peste gard, o decepţiona. Stratagema de vodevil nu era conformă cu spaimele ei tragice.

Lucrurile se petrecuse întocmai cum povestise Nory. Într-o zi, pe când Rim era la curs, Lina adusese o birjă, care să ia pe Sia ca din partea lui Lică. Aflase întâi unde e cuibarul nou al Trubadurului. O jumătate de ceas Sia nu vroise să mişte. Nici Lina nu mişcase din cabinetul ei. Baba spusese de vreo trei ori fetei că birja pleacă şi pe urmă o lăsase în pace. În sfârşit, Sia se urnise.

De cum o văzuse ieşită în trotuar, baba pusese lanţul pe poartă şi-i aruncase pachetul peste grilaj. Sia nu făcuse scandal. Fie şi cu astfel de mijloace, primea să se ducă la Lică.

Rim la întoarcere nu întrebase nimic şi Lina nu-i spusese nimic.

... Sia cunoscuse nu ruşinea de a fi aruncată în stradă cu o boccea, cunoscuse calvarul unei vizite la locuinţa lui Lică.

— Domnul şi doamna prinţesă, spusese un fel de picolo cu fes, sunt în străinătate.

Sia crezuse că-i vorbeşte de altcineva şi se dusese printr-un fund de curte la o bucătărie. Acolo aflase în forme mai puţin solemne ce era cu profesorul de echitaţie.

— Dumneata eşti, se vede, vreuna pe care a înşelat-o?... Oi fi grea?...

Sia era aşa de informă! Ea, care venise să-şi proclame drepturile filiale, nu suflase o vorbă.

— Nu!... Eu sunt croitoreasă! zisese, fiindu-i pentru întâia oară ruşine.

— Ei, atunci vino peste o săptămână!

Zăpăcită de acea vizită, nu-i venise în minte să se întoarcă la Rimi cu acelaşi procedeu de vodevil cu care fusese gonită. Demoralizată, uluită, pornise pe singurul drum cunoscut, la facultate. Rim nu era acolo, dar găsise pe gemenii, ginerii Linei.

Printre creieri de morţi, pregătiţi pentru analize, printre fiole şi castroane sinistre, fusese un conciliabul de sabat. Cei doi, vârâţi cu botul unul în altul, se consultau, trecându-şi gândurile ascunse, ca prestidigitatorii cărţile.

Spre seară, încuind cu grijă laboratoriul vrăjitoriilor, cu pardesiul pe umeri, prin sălile pustii, fraţii Hallipa condusese pe Sia la aceeaşi trăsură. Cu coşul ridicat, birja îi dusese pe toţi trei la locuinţa gemenilor din strada Minervei.

... Rimii durau amândoi înainte, cu baba la mijloc, acelaşi război surd şi mut... Lina nu ştia ce a devenit Sia, nici ce a aflat Rim de ea şi ce gânduri are. Aşa cum deunăzi aşteptase să fie între ei acuzări şi iertare, aşa acum aştepta ca Rim să-i spună că nu mai au ce căuta la un loc şi ea să-i răspundă că crede la fel. Era nerăbdătoare să vie momentul când va putea pronunţa cuvântul "divorţ", la care nu s-ar fi gândit niciodată. Vrea să desfacă căsnicia de omul care surâsese în batjocură. Nu-l iubise, nici nu era geloasă, dar acum îl ura. Ideea că Rim ştiuse secretul, care pe ea o chinuise toată viaţa, i-l făcea odios. Ani întregi se ferise de el ca o vinovată şi îi suferise despotismul numai ca să ascundă vina. Şi el ştia! Ştia atunci când îşi bătea joc de Lică! Ştia când se împăcase cu Lică şi se legase de Sia! Ştia pe vremea când trăiau amândoi în certuri, ca atunci când trăise în mulţumire! Gândul ăsta învrăjbea pe Lina, gând greşit, dar statornic.

Rim nu ştiuse propriu-zis şi nu-şi hrănise aventura din ideea asta. Nici acum acea maternitate nu conta în cumpăna sentimentelor lui. Pentru Lina însă secretul lui Lică fusese cimentul unirii cu Rim. Acum puteau să se despartă, n-aveau ce mai căuta la un ioc.

Se preocupa de casă, care era a amândoura şi care se cuvenea să fie numai a ei.

Să-i azvârle cele 200.000 pe care-i pusese la cumpărare şi să se ducă unde vrea.

Ea alergase, ea se trudise, ea plătise şi plătea mereu. Acum Lina trecea orele libere în demersuri pe la advocaţi pentru a vedea ce era de făcut în privinţa casei. Avea să fie proces. Să fie! Îl va purta toată viaţa pentru ca să rămână ea stăpână. Ar fi dorit ca Rim să provoace ceartă şi să plece de pe acuma. Dar Rim tăcea nepătruns.

Baba adusese veşti noi. Trecuse într-o zi din întâmplare pe Minervei şi

văzuse sus, la o fereastră, un obraz cunoscut. Femeia se trăsese repede de la geam şi lăsase perdeaua, dar putea jura că era Sia.

Rim se ducea, venea, ca de obicei, la ore aproape neschimbate. Gemenii veneau încă mai des ca de-obicei. Erau între ei trei conciliabule nesfârşite în biroul lui Rim, de unde nu răzbeau afară şoaptele suspecte.

Lina inspectase strada Minervei şi recunoscuse o casă mare, frumoasă, cu etaj, care fusese proprietatea lui Doru Hallipa. Casa intactă prezenta o particularitate: pe lărgimea unui singur geam, o felie din casă fusese separată printr-un grilaj nou de lemn, care astfel izola o cameră de antresol, una de etaj şi o mansardă, cu o bucată de curte de vreo zece metri lungime şi patru lăţime. Cum în partea aceea care avea zidul orb, o uşă fusese deschisă primitiv cu trei trepte pentru a da intrare.

În dreptul străzii mărginea grilajul de fier al proprietăţii, care însă pe porţiunea aceea fusese şi el căptuşit cu tăblii de lemn. Chiar dacă treceai indiferent, erai izbit de aspectul ciudat al locuinţei.

Lina îşi amintise de procesele neisprăvite ale gemenilor, în care fusese vorba şi de o revendicare de imobil. Îi auzise lăudându-se că sunt şi ei proprietari. Prin ce ciudăţenie a tranzacţiilor se făcuse o astfel de adjudecare?

A doua zi Lina trimisese pe babă să bată la uşa biuroului, spunând că cucoana pofteşte pe domnişori să rămână la dejun.

După ce se consultase asupra invitării suspecte, gemenii cu Rim apăruseră în sufragerie cu aere piezişe. La desert Lina îi întrebase dacă s-au instalat în strada Minervei şi cum şi-au aranjat casa. Surprinşi, cu toată îndemânarea lor, se încurcase în explicaţii.

Acum, Lina, de la vizitele medicale, se întorcea cu înconjur pe strada Minervei şi vedea mereu incinta ermetică şi pustie, cu transperantele lăsate în jos la cele trei ochiuri suprapuse ale geamului parcă unic. Într-o zi oprise şi se coborâse încercând să intre. Închis şi nici o sonerie! Un căţel mic şi rău se năpustise. I se păruse că mişcase sus o perdea. După ceva aşteptare trebuise să plece. Ce căuta acolo? Gonise pe Sia. Nu o preocupa dacă Rim o vede sau nu! Vroia însă ca Rim să plece din casă şi căuta pricini. Era o idee a ei îndărătnică.

Într-o zi de audiţie se dusese devreme de tot la Elena şi-i vorbise despre citadela din strada Minervei. Elena crezuse că exagerează şi-i spusese vorbe împăciuitoare, care nu aveau nici un ecou. Poate că Lina aştepta vreo intervenire a Elenei pe lângă fraţii ei, dar pentru nimeni şi nimic în lume Elena n-ar fi consimţit să aibă de-a face cu gemenii. Totuşi ceea ce aflase de la Lina făcea pe Elena curioasă din cauza casei, pe care o locuise în copilărie. Ce putea fi acea despărţire bizară?

Trecând prin apropiere, Elena cotise, într-o zi, automobilul. În poarta caselor părinteşti sta o femeie. O chemase şi îi spusese numele chiriaşului — un inginer. Acolo, în cucurigul acela stau doi tineri stricaţi, care trăiau amândoi cu o fată pe care o ţineau închisă.

Nory întâmpinase vestea cu explozii de haz! Iacă! S-a măritat aşa cum dorea Lina!... Dar cu amândoi, fireşte!... Ce idee pe Lina să-i despartă!

— Poate că nu era adevărat şi o ţineau acolo de hatârul lui Rim! credea Elena.

— Aşa e!... Bine zici! Şi mai şi!... Trei, nu doi!...

Mini socotea şi ea la fel cu Elena că Sia era adăpostită de gemeni pentru Rim. Să-i mai spună versiunea cu trei crai sau nu? Cum era mai bine! Casa Rim devenise urâtă prietenelor. Întâmplările de acolo aruncau

umbră şi asupra victimei... Şti cine era victimă?... Cine era călău?...

XVII

La Elena repetiţiile, mereu mai active, ocupau şi preocupau pe toţi. Se apropia acum data definitivă a concertului. Mijea a primăvară. Maxenţiu trimitea mereu cuvinte tainice şi înflorite, şi doctorii buletine pesimiste. Vindecarea era exclusă, fireşte, şi prelungirea chiar devenea problematică. Accidentele funeste erau destul de previzibile. Caşexia generalizată precipita deznodământul. Deşi starea fizică a bolnavului era aparent blajină şi cea morală excelentă, familia trebuia să se aştepte la orice.

Printre unduirile muzicii de Bach tristeţea se strecura. Elena era în timpul din urmă cam nervoasă, probabil din cauza concertului apropiat; o surmenare sau numai o stare de excitare din grija şi plăcerea audiţiei faimoase.

În chiar ziua când Drăgănescu, ce întâlnise pe Ada, adusese ultimele veşti rele de la Leysins, Elena se simţise rău.

Luau gustarea după repetiţie în cerc intim, când feciorul, lăsând brusc jos o tavă, avusese numai timpul să se repeadă spre stăpână pe care o văzuse pălind şi o susţinuse până la canapea, unde Elena avusese o scurtă sincopă. Revenindu-şi surâsese lui Drăgănescu care, speriat, îi ţinea mâna şi întinsese mâna liberă lui Marcian, foarte alarmat, sub aparenţe calme:

— M-am prostit de tot, declarase Elena.

Nu vroise însă să consulte un doctor. Drăgănescu, din iniţiativă proprie, cercetase un ilustru practician.

— Cauzele! Fără cauze şi fără pacientă nu pot opina nimic.

— Presupune, doctore, că pacienta însăşi nu ştie cauzele!... Ce sfaturi ai putea da?

Doctorul clătinase din cap şi prescrisese linişte şi mulţumire, ceea ce nu lipsea Elenei.

Drăgănescu, în îngrijorarea lui, se gândea că poate boala lui Maxenţiu o impresiona. Considera posibilitatea asta fără nici un resentiment, dimpotrivă, ca pe o nouă manifestare a virtuţilor sufleteşti ale Elenei.

Cu aceste mici devieri, concertul îşi urma drumul spre realizare.

Rim lua parte şi el cu mare regularitate la repetiţii. În situaţia anormală din menajul lui, Rim se conducea normal. Probabil numai fericirea îl făcuse inexact. Negreşit, duelul dus cu Lina şi transferarea sentimentelor în strada Minervei îi turburau programul fericirii oarecât.

În schimb, programul Linei era acum mereu acelaşi. Casa să fie a ei şi Rim să plece unde ştie! Între ei nici un schimb nou de vorbe. Aceeaşi mocnire a răului.

Într-o după-amiază, când gemenii ieşeau de la Rim, Lina, cu trăsura gata la poartă, îi oprise cerând un op medical pe care ştia bine că-l au.

— Merg cu vai pe acasă, să mi-l daţi!

Cei doi primiseră. Înţelegerea lor piezişă nici nu se simţise. Citadela lor era bine organizată şi prevedea surprinderile. Coborâseră împreună şi intraseră în camera de jos, care era un fel de brăcuială de fiole, de cărţi, eprubete: biroul! Lina obţinuse volumul cerut.

În restul casei nu se simţea nimic.

— Să văd şi eu cucurigu! vostru! zisese Lina şi urcase la odaia gemenă de culcare, orânduită curat.

Nici acolo vreo urmă! O uşă de lemn alb comanda scăricica de la mansardă.

— Acolo avem pod! ziseseră gemenii laolaltă.

Lina nu ceru să vadă podul, dar avea să aibă curând veşti de el şi chiar prea multe.

Într-o zi, Rim, schimbat la faţă şi cu mâini care tremurau nervos, spusese Linei că Sia e grav bolnavă şi are nevoie de îngrijirea ei.

— Eu, nu!... Să vadă de ea cine vrea! spusese întunecat Lina.

A doua zi, Rim, care nu avea încotro, revenise cu cererea lui. Pentru a putea convinge pe Lina mărise confidenţa. Era vorba de ceva delicat şi primejdios. Fata trebuia dusă la spital şi operată. Avea nevoie de un *mamoş* şi de o *mamă!*

Lina îşi ghemuise muşchii feţei şi refuzase.

— La mine la spital, nu!... S-o ducă amantul unde o şti.

— Ştii... băieţi tineri! opinase Rim smerit, şi la plural, despre coi doi gemeni, gazdele Siei.

Ştia că Lina cunoştea acum ascunzătoarea.

— Tineri... bătrâni... îi priveşte.

— Dar n-o s-o lăsăm să moară! milogise Rim a treia zi, tot zadarnic.

— Nu mi se cade mie! răspunse Lina mai violent, cu ochii umectaţi de acea sforţare, dacă nu de lacrămi.

— Dar nu e ce crezi!... Nimic care să te ofenseze! declarase Rim cu elan.

Totuşi, nici acele asigurări, nici venirea în toi de noapte a gemenilor spăimântaţi nu o putuse întoarce de la formula ei de refuz bine împuternicită:

— Nu mi se cade mie!

Aşa înţelegea ea lucrul ca mamă şi ca medic, şi de prisos ar fi înţeles cineva contrariul.

Gemenii şi Rim, alarmaţi de starea rea a nenorocitei de Sia, trebuiau să lase deoparte prudenţa şi apelase acum care încotro. Rim, care în adevăr nu se socotea vinovat, întrebase pe Sia asupra cazului supărător, cu atâta reproş cât se poate face la 40° temperatură.

— Să mă slăbeşti! răspunsese grosolan.

Apoi tot ea ameninţase:

— Să nu cumva să-ţi vie în gând să spui lui Lică... Să nu afle Lică. M-auzi?!... Să nu cumva!

Totuşi, gemenii, care nu ştiau ce să mai facă, telefonaseră lui Lică, care nu se arătase, dar care de la distanţă soluţionase chestia spitalului.

Rim, renunţând la discreţie, solicitase şi el pe profesorul G., care, ca o datorie colegială, primise să opereze. Operaţia tardivă, deşi artistică, nu putuse salva situaţia desperată. Gemenii telefonau Linei mersul boalei, dar ea nu se clintea.

— Al cui o fi fost! se întrebase faţă de babă, ce-şi făcuse cruce.

— S-o îngroape, maică, cine a omorât-o! fusese oraţiunea anticipată a babei.

Sia, după ce băuse zadarnic unele ceaiuri, se dusese din capul ei la o moaşă ordinară, pe care nu voise până la urmă să o denunţe. Abia după ce infecţia se declarase prin febră mare şi pete suspecte, aflaseră gemenii. Atunci începuse dansul demersurilor aşa de sinistre prin refuzul Linei, prin misterul triplu, multiplu, al situaţiei ei şi prin pericol.

Rim aflase de concurenţa neloială şi fructuoasă odată cu febra de 40°.

Grija, indignarea, mila, prudenţa se precumpăneau. Refuzul Linei îl aruncase pe primul plan, silindu-l la demersuri penibile pentru demnitatea lui abia ocrotită de paravanul gemenilor, de care era silit să se folosească. Sia suferea dureri cumplite fără să se îmblânzeaseă, cu dinţii strânşi şi vorbe urâte, gata de scrâşnit. Se uita câinos la gemeni, la Rim şi chiar la biata duduia Mari. Moşica Mari nu era autoarea avortului funest şi servea de familie. O uşă deschisă o făcea să tresară şi printre gemete căta într-acolo cu o privire sălbăticită de dureri şi de spaimă.

"Vreau sau nu vreau să vie Lică?" căci asta era ideea ei fixă.

Moşica Mari, cu vocea ei de rândunică, pomenise tuturor de Lică şi chiar Siei.

— Cum să nu fie anunţat? Cum să nu vie?

Ceilalţi se uitau unul la altul, iar Sia scuturase capul cu furie:

— Nu! Nu!

Nu-l vroia. Spaima ei era deci să nu vie.

Probabil însă că teama şi împotrivirea ei vor fi conţinut şi speranţa de a-l vedea totuşi.

Lică avea ştiri la telefon. Nu era chemat şi nici nu dorea să vie. Sta deoparte din prudenţă şi din supărare. Nemernica aceea avusese purtări proaste, dar cel puţin să nu afle prinţesa. Ada, e drept, nu ştia nimic şi Lică nu se gândea la vreo catastrofă. De câteva zile nu i se mai comunicase nimic şi credea chiar că lucrurile s-au ameliorat. Erau tocmai zilele culminante, când cei implicaţi nu mai ştiau încotro să apuce. Sia interzicea mereu ca Lică să fie chemat cu tot atâta desperare cu cât îl dorea.

Profesorul G., faţă de cazul grav, nu operase decât cu consimţământul lui Rim. Era o încercare, dacă nu chiar un experiment. Sia dură încă prin minune trei zile după operaţie. Era aşa de robustă! Profesorul era mişcat de cazul ei nenorocit şi chinuitor, şi-i era milă de acea fiinţă brută în ghearele de brută ale naturii. Se interesase de circumstanţe. O fată din serviciul lor, nenorocită, nu se ştia de cine, fiindcă nu vrea să spună, explicau gemenii cu frică şi cutezanţă.

E drept că Sia nu scotea un cuvânt despre nimic şi nimeni. Moşica Mari, singurul element sentimental acolo, vorbise profesorului G. despre Lică. Aşadar, există un tată! Poate, totuşi, dorea să-l vadă. Cu blândeţe şi autoritate chirurgul îi pusese chiar el întrebarea. Lumina de suferinţă şi refuz din ochii muribundei îl impresionase.

— Nu! Nu!

— Vedeţi! Nu vrea deloc! sughiţase moşica Mari, pe când Sia cu mâini tumefiate ghemuia cearceafurile.

Cum la Drăgăneşti în ultima săptămână nu se mai aflase nimic despre Sia, se credea şi acolo că merge mai bine, mai ales că Rim venea regulat, deşi cu un cap mai bizar ca de obicei.

Repetiţia generală trebuia să fie luni, şi joi 16 aprilie marele concert. Pentru repetiţie Elena invitase un număr de intimi pentru a avea impresia publicului, iar distanţa între repetiţie şi concert o voise Marcian ca o experienţă rafinată.

Cu tot spaţiul şi cu toată ordinea, casa Drăgănescu suferea o mare perturbare. Telefonul nu înceta, nici furnizorii feluriţi. Marcian da Elenei un mare ajutor moral, ba se amestecase chiar şi la amenajarea sălii de muzică, căreia îi hotărâse un dispozitiv bazat pe acustică, pe care nici Elena, nici servanţii ei obişnuiţi nu l-ar fi putut orândui. O mai ajuta şi prin aceea că o înturna arbitrar de la ocupaţii şi de la preocupare. Lua vioara şi o silea să se

aşeze la pian.

— Şi aşa şi almintrelea tot o să fim gata! glumea. Ne pregătim de trei luni pentru trei ceasuri, care au să treacă aşa de iute!

În acea filozofie era mult regret. În aceeaşi ordine de gânduri, Elena făcea proiecte de audiţii viitoare pentru a nu rupe firul. Marcian simţea cu drag intenţia simpatică a planurilor; ceea ce nu cunoştea era felul de a fi al Elenei de mai înainte, calmul ei pe atunci inalterabil şi aspru către oameni şi lucruri, acum turburat.

Timpul era minunat de frumos. Un aprilie precoce şi strălucit.

— Ne face concurenţă! se plângea Marcian. Jumătate din efectul muzical e furat de simfonia primăverii. Cu toată dorinţa de a fi atent a publicului, o parte din fiecare auditor va scăpa din sugestia muzicii, care va fugi de sub stăpânirea arcuşurilor noastre, chemat afară de arcuşurile aerului fin. Şi tot aşa va fi şi cu fiecare executant. Aş vrea pentru joi o ploaie bună.

Duminica, în ajunul generalei, fusese cu deosebire de obositoare. Marcian voise să desfacă iar din nituri fiecare bucată muzicală pentru a controla calitatea şi defectul amănuntului. Apoi se trecuse de două ori ansamblul.

Marcian descoperea abia acum greşeli şi, cu acel imperativ al lui, azvârlise nemilos acuzările în dreapta şi în stânga. Elena, crezându-l foarte necăjit, era încremenită. Se însenină abia când îl văzu strângând mâini în dreapta şi în stânga. Îl întrebă aproape cu gingăşie: Ce crede?... Ce-a fost?...

Mergea admirabil! Observaţiile erau de la "bine" înainte spre perfecţie. Încântată, ar fi vroit să-i spună cuvinte de recunoştinţă, dar îi apăreau banale, nepotrivite. Primise şi trebuia parcă să dea mai mult decât atât. Din acele cuvinte începute şi întrerupte şi din acea simţire, Elena sta acum atârnată, cu buze întredeschise, cu mâini nedumerite.

Marcian, cu o gravitate care contrasta cu voioşia lui obişnuită, aplecase capul spre vioara pe care o ţinea încă în mâini. Ca şi cum s-ar fi ridicat anevoie dintr-o îngenunchere, Elena căuta să reintre în normal.

— Şi coralul de care îmi spuneai!... Cum o să fie?... Fără repetiţii? întrebă.

Marcian regăsi un surâs vesel, aproape şiret.

— Da!... Îl vei auzi mâine, la generală.

Într-una din şedinţele lor de acompaniament şi conversaţie, Elena îşi amintise de un recital minunat din Bach auzit pe timpuri la Varşovia. Fireşte că Marcian cunoştea bucata. Elenei i se păruse că erau instrumente minunate şi noi. Marcian o asigura că erau numai voci, cu sau fără orgă, care dau acea impresie.

Într-o seară, la el acasă, Marcian socotise durata exactă a concertului Bach. Se întrebase de era destul de lung pentru importanţa de care era înconjurat. Fusese decis ca intrarea peste oră în sala de muzică să fie exclusă, ca la concertele publice; ca lumea să circule numai în pauze în restul apartamentului, şi bufetul somptuos, aşezat în sala mare de biliard, care era şi seră de iarnă, să fie deschis numai la sfârşit.

Faţă de astfel de măsuri, programul trebuia să fie foarte plin şi Marcian calculase în vid. Îi venise în minte coralul şi îndată gândul însufleţit de a face o surpriză plăcută Elenei. Cum n-ar fi putut totuşi să nu-i spună defel, intercalase coralul, dar fără lămuriri şi nici Elena nu i le ceruse.

Recrutase el singur vocile şi le pregătise în afara repetiţiilor, dându-şi

astfel un supliment de osteneală pe când oferte felurite de angajamente în străinătate aşteptau cam de mult buna plăcere a maestrului.

Vocile nu le alesese dintre vedetele de operă, ci din corişti de muzică religioasă; voci juste şi maleabile, pe care să le mânuiască ca pe taste, care să fie sclavele artei lui de animator şi cu care să obţină perfecţia. Coralul era un omagiu direct adresat Elenei şi cântat parcă de el singur pentru ea.

Anunţând Elenei coralul pentru a doua zi, Marcian se simţi mulţumit şi sorbi cu plăcere dintr-un pahar cu Bordeaux. Elena nu-l chestionase nici acum. Ea singură întreţinea astfel secretul plăcut şi îşi pregătea impresiile.

Se auzi telefonul lângă care Nory veghease pentru ca muzica să nu fie turburată. Nory luă receptorul şi făcu Elenei un semn de alarmă. Apoi ţipă cu vocea ei ascuţită:

— Altă zi nu găsea!

Marcian înţelese că era vorba de ceva important. Iar vreun obstacol! Nory explica Elenei că Lina anunţa moartea Siei şi înmormântarea pentru miercuri.

Erau lucruri destul de supărătoare. Pentru cine cunoştea tragicomedia, cu sfârşit aşa de tragic, moartea Siei avea unele elemente de emoţie. Evenimentul mai era şi neprevăzut deoarece credeau că boala s-a sfârşit cu bine. Apoi înmormântarea în ajun de concert era o stângăcie vrednică de Sia.

Elena, turburată de acea veste, pălise cu mâini moi şi reci care tremurau. Cum Drăgănescu tocmai intra, într-un elan neobişnuit şi nemotivat, Elena se repezise spre el cu gest de braţe întinse. Neînţelegând, descumpănit, Drăgănescu îşi închipuise o nenorocire, nu ştiuse care, şi rămăsese cu mâinile în jos, sarbăd, pe când îl săgeta o arsură în piept şi simţea bătăile inimii îndesite, apoi oprite parcă.

Elena, fără contenenţă, neştiind ea singură ce a vrut, se întorsese lângă pian, de care Marcian sta rezemat, urmărind-o din ochi îngrijorat. Marcian era la curent cu aderenţele pe care moartea Siei le avea cu concertul Bach, ştia că ele sunt neoficiale, laterale. Disproporţia dintre cauze şi starea emotivă a Elenei era vădită. Simţise un fel de val cald ce-l năpădise plăcut.

— Bun! zisese, deşi cuvântul nu era de doliu. Bun! Mâine facem generala liniştiţi, marţi avem timp pentru condoleanţe şi miercuri toţi la înmormântare... iar joi, marele concert!

Orânduia astfel totul cu voioşie, soluţionând descumpănirea gazdelor. Vroia, mai ales, să liniştească pe Elena, făcând din concert un bloc de apărare în jurul ei.

— E bine aşa! zisese Elena, regăsindu-şi cumpătul şi cu o supunere de copil.

Rămas în mijlocul odăiei, cu urechi care pocneau, Drăgănescu avea un aer rătăcit, neştiind dacă Elena, în adevăr, îi întinsese lui mâinile şi dacă ar fi trebuit să le ia. Nory se apropie de el şi îi spuse noutatea. Rim plecase neobservat. Probabil cunoştea evenimentul dinainte şi venise numai pentru a face faţă. În ultimul timp reîncepuse a purta enorm de grijă opiniei publice şi demnităţii lui. Nory pleca şi ea pentru a seconda pe Lina acum, când problema Siei era rezolvată, dar cu intenţia de a se mai reîntoarce cu amănunte.

Moşica Mari anunţase din primul moment pe Lică; nu mai avea cine zice nu. Lică venise la spital îndată, acum când Sia nu-l mai putea împiedica şi când el nu mai putea sta la îndoială. Lică fusese plutonier în

cavalerie şi văzuse multe, dar confruntarea cu Sia moartă nu fusese o întrevedere lesnicioasă; cadavrul proaspăt al nenorocitei era "teribil". Venise totuşi la timp. După el nimeni nu mai putuse privi "hoitul", cum ziceau oamenii de serviciu, fumând, ca să-şi pună inima la loc. Profesorul G. propusese o autopsie refuzată de Lică. Se făcuse o injecţie cu formol pentru o problematică conservare. După vizită, Lică, la 11 noaptea, dase Linei un telefon ce-o urnise în sfârşit. Ca şi cum acum abia găsise un debuşeu activităţii sale materne, Lina alerga pentru ceremonie. Prietenele alarmate şi care o năpădeau cu consolări făţişe creau Linei obligaţii, în loc s-o uşureze. Solicitudinea tuturor da importanţă înmormântării şi Lina se străduia nu numai pentru cele strict necesare, ci ca să fie totul "bine". Cum prietenele veneau s-o asiste în acea împrejurare, Lina hotărâse ca Sia să fie transportată la o biserică centrală, unde va fi mai lesne tuturor să vie, fără obligaţia de a merge la cimitir.

Rim şi gemenii dispăruseră din scenă şi, după acel comunicat probabil energic dat Linei, Lică nu mai da nici el semn de viaţă.

Prinţesa Ada aflase că Lică a avut o copilă care a murit. Atât! Aventură de tinereţe.

— Întâmplare tristă! decisese. Nu-şi amintise de întâlnirea cu fata vulgară, nici de vorbele de-atunci ale lui Lică: "Ce-ai zice de-ar fi fata mea?" aşa că nu identifică pe Sia.

Când Ada aflase că Drăgăneştii cu suita vor asista la înmormântare îşi zise că rudenia lui Lică cu Elena se va proclama în mod public. Nesigură de se cuvenea sau nu să ia şi ea parte, decisese în ultimul moment, şi cu avizul lui Marcian, că va merge, şi oferise lui Lică automobilele pentru nevoile doliului şi o jerbă.

Lică primise în tăcere. Poate că Ada va afla acolo adevărul asupra Siei. "Fie!" Se simţea iar rebel şi agresiv cu prinţesa şi vizita lui ultimă la Sia îl întorsese spre trecut într-un fel nou şi neaşteptat. Sia, dispărând, nu-l despărţea de Ada, dar îl emancipa.

XVIII

Sosise ziua repetiţiei generale pusă la cale de atâta timp de doamna Elena Drăgănescu-Hallipa cu pasiune şi metodă. Îndelung pregătită cu zel sistematic, apoi aşteptată cu răbdare şi socotinţă, iar în ultimele zile cu o enervare neprevăzută.

În ajun, Elena simţise o sălbiciune trupească şi sufletească de convalescent şi de la acea slăbiciune trecuse lesne la un somn adânc. Se sculase în dimineaţa "generalei" odihnită de somn liniştit şi rămăsese învăluită de o beatitudine în care orice preciziuni se topeau.

Ideea invitaţilor, a muzicii de după-amiază erau idei blajine şi distrate. Vroi să orânduiască câte ceva, dar ezită, lăsă mai bine să dispună atunci chiar pe loc, de acord cu Marcian. Fie că era lene, fie că neîncredere în sine, simptomele, evident, erau noi.

Dete numai ordinele pentru ultima revizuire a apartamentului şi, în loc de a supraveghea singură operaţia de la înălţime, cum ar fi făcut altădată, îi veni gustul să se plimbe şi comandă automobilul.

Bărbatul ei, care se deşteptase plin de grijă, rămase încântat de dispoziţia în care o vedea. Cu întârziere, Elena sosi la dejun când Drăgănescu începuse a se teme de vreun accident. Apucase drumul

Prundenilor, gata să se ducă până acolo, cu dorinţa subită de a vizita mormântul mătuşei Gramatula, şi renunţase cu regret numai văzând ora înaintată.

Plinul aer şi plimbarea îi schimbaseră încă mai mult direcţia ideilor de la programul zilei, totuşi nu o abătuse de la drumul drept al gândurilor ei mai profunde. Pelerinajul sentimental spre Gramatula nu era străin de concertul Bach. Printr-o filtrare a elementelor care compuneau acel concert, se alesese din ele esenţialul şi o îndrumase într-acolo. Elena nici acum nu era fără busolă, dar acul de direcţie desena un unghi nou. Ceea ce se clarifica din tot rostul concertului era prezenţa lui Marcian deunăzi la Prundeni, pe proprietatea ei personală, în izolarea unui doliu personal; prezenţa lui în intimitatea ei afectivă care era o lume nouă.

După dejun, Elena dormi puţin şi puse un timp mai lung ca de obicei pentru toaleta ei totuşi simplă. Sosirea oaspeţilor se făcu aproape în afară de controlul ei, prin mişcări favorabile, ce-i aşeza prielnic. Printre dânşii Elena sta ca o simplă auditoare. Simţi emoţia viorilor ce se acordau numai ca pregătirea unei desfătări ce se oferă, fără de conştiinţa responsabilităţilor.

Amănuntul material şi ordinea sistematică a lucrurilor îi scăpa cu totul. Prezenţa unor figuri noi de femei şi bărbaţi profilaţi pe estrada joasă înapoia concertanţilor o făcu să plece capul tare în jos, fixând rombul strălucitor al parchetului. Erau cântăreţii coralului, pe care abia azi avea să-l audă întâi: coralul promis şi dăruit de Marcian.

Elena asista la repetiţia generală a concertului Bach ca o elevă silitoare la o distribuţie de premii. Nu-şi dete seama de succesiunea precisă a numerelor din program, nici de atitudinea asistenţilor în pauze. O rumoare de mătase şi delectare o cuprindea în semnificaţia ei satisfăcătoare. Era palpitul uşor al doamnelor repercutat de rochiile de *taffetas şi crêpe de Chine.*

Numai zgomotul aplauzelor, deşi asurzit de morfinizarea ei, ca trecut printr-un frunziş de pădure, îi da o nelinişte care o făcea să-şi ascundă capul parcă în broboade, pentru a-l feri de vuietul uniform, dar iruptiv. Aplauzele îi mai dau impresia asemănătoare cu lama unui val de mare, ce se formează undeva neaşteptat şi se sparge de umerii tăi încovoiaţi sub ameninţarea bucuriei.

În schimb, îndată ce începea execuţia, muzica o liniştea, îi da o certitudine absolută. Era o plutire pe o mare frumoasă, cu porturi unde ateriza fericită.

Sunetele clădeau geometria solidă a unor oraşe albe inundate de o lumină egală, ce se difuza repetat. Prin acele cetăţi minunate trecea radioasă. Portativul era un amfiteatru feeric, pe care se proiecta arhitectura marmoreeană a palatelor.

Pe temelia coardelor notele punctau desenul grădinilor, arpegiile curbau colinele şi din cheia de "sol" căderi de apă trimiteau un şipot fluid sau numai o pânză de răcoare, un păianjen vaporos ca răsfirarea fină a unui *jet d'eau.* Apoi seara cădea în acorduri minore peste cetăţi.

Ritmul cu frază largă sau şoapta minuţioasă a lui Bach nu părăseau nici un moment o idee gravă, o emoţie concentrată, cu desenul tras sigur printre meandrele armonioase. Sunetele scoteau reliefurile unor efigii nobile, şi modulaţiile aveau sugestii virtuoase.

Se înălţau rugăciunile simple ale unor iubiri fără duplicitate, cu ascensiune senină; iubiri înălţate de un suflet victorios, dar fără fast şi

vanitate, trecând peste obstacole învinse de măiestria sufletească.

Şi mereu acea siguranţă care lega cetăţile vizionare ale muzicii una de alta cu un ţărm neîntrerupt şi lin. Aşa asculta azi Elena defilând *Preludiul, Fuga, Concertul, Oratoriul.*

Nu-şi dete seama de momentul când coralul se substiui instrumentelor. Recunoscu bucata auzită cândva la Varşovia ca şi cum în alveola urechilor se păstrase memoria melodioasă şi acum se deştepta: orga era o pedală şi o clapă unică, pe care Marcian netezea unitatea vocilor.

Cum în auditoriu circula un murmur de admiraţie, Elena se uită în jur, mirată că şi ceilalţi se bucură. Ştia că n-a răsturnat nimic din cochiliile în care se acumula melodia numai pentru ea singură.

Marcian în ziua aceea nu părăsea nici un moment pe executanţi, sta cu ei laolaltă. Deşi nepremeditată, procedarea marelui artist crea muzicii o stare de fapt excelentă şi una morală la fel muzicanţilor. Solidaritatea cu animatorul determina o interpretare desăvârşită.

În realitate, Marcian se adăpostise acolo dintr-un sentiment de teamă pricinuit de coralul pe care i se părea acum că-l oferă Elenei ca pe un buchet de flori, rare, e drept, dar cu manşetă de hârtie, la o aniversare de familie. Sentiment de ridicol şi de emoţie destul de caracteristic.

După ce întreg concertul i se strecurase pe dinainte ca un vas fantomă melodios, Elena nu ştiu când şi cum s-a terminat şi au trecut cu toţii în confortul *hall*-ului mare. Văzu ca printr-o oglindă grupuri ce se legau şi se dezlegau plăcut, pe când Marcian şi Drăgănescu făceau onorurile, unul, cele artistice, celălalt, cele de amfitrion. Ea strânse, cu mâini moi, mâini amabile de oameni recunoscători, recunoscătoare ea singură, ca şi cum ar fi fost oaspele fericit şi măgulit al unei sărbători mişcătoare.

Auzi ca de departe pe Marcian spunându-i aproape intimidat că a trecut şi repetiţia. Nu făcu ecou acelui regret. Uită chiar să-i mulţumească de coral, aşa de pătrunsă de bucurie vădită că n-avea nevoie de cuvinte. Ei nu i se părea că repetiţia a trecut. Avea sentimentul unei zile ce a încheiat un timp fericit, după care concertul nu va fi nici el o culme şi un punct "terminus", ci un început — ceva ca ultimă filă din calendarul unui an bun, pe care o rupi pentru a privi ziua dintâi a altuia, de la care aştepţi mai bine încă.

În seara aceea, după ce Marcian încercase să corecteze tăcerile expresive, vorbind cu Drăgănescu, plecase mai devreme ca de obicei, lăsând pe Elena tot aşa de molcomă şi distrată. Îi da impresia contagioasă a unei fiinţe cuprinsă în semisomn de un vis plăcut. Marcian nu se întreba care vis. Ea, neobişnuită cu fenomenele sensibilităţii, le suporta inocent şi, vizibil, fără de controlul conştiinţei de sine. Iar Drăgănescu abia cuteza să creadă că ziua aceea se petrecuse aşa de bine. Numai şaizeci de ore despărţeau de marele concert din Bach.

... Biserica Amzei părea în sărbătoare. Încă de pe la trei lumea începuse a sosi, şi la patru — ora ceremoniei — strada era aglomerată de trăsuri şi automobile. Slujea un arhimandrit. Aducându-şi aminte că aşa se obişnuia la Tecuci pentru fete, Lina angajase muzica militară, sosită din vreme, ce se odihnea acum, înapoia bisericei. După consultări cu Elena şi Nory, care amândouă opinaseră pentru serviciul însoţit de cor, convenise şi cu "Cântarea", ce se alăturase corului permanent al bisericei. Un zel postum descleştat de cuvântul, probabil energic, al lui Lică, urma îndărătnici-ciei. Era poate şi sentimentul compensaţiei după legea de a da cui nu mai

are nici un fel de nevoie. Vecinii umpleau curtea verde. Mortul nefiind din cartier nu se ştia bine de cine e vorba. Unii spuneau că a murit o actriţă de la Operă, alţii un deputat. Circula însă stăruitor şi versiunea că era o fată mare adusă de la spital, zvon răspândit de cei ce din ajun văzuse instalarea catafalcului. Unii adăogau că "era de boală molipsitoare". Sicriul era acoperit. Erau aprinse toate candelabrele şi florile se grămădeau treptat, aduse de doamne elegante în rochii negre. Erau acolo şi mulţi bărbaţi în ţinută corectă de doliu. O zi minunată de aprilie, caldă, poleită. Mulţi rămăsese pe scară sau în amvon şi, păstrând cuviinţa locului, vorbeau discret între ei. Din cauza zilei frumoase, glasul lor şoptit era vesel şi feţele toate luminoase. De altfel, era o ceremonie indiferentă. Mai toţi erau aduşi acolo de consideraţii indirecte. Erau intimii numeroşi ai Drăgăneştilor şi tot concertul Bach în fiinţă, printr-o atenţie exagerată către Elena, înlesnită de timpul frumos. Era o zi când vreai să faci o plimbare, fie şi la o înmormântare. Pe un timp ploios poate că lucrurile s-ar fi petrecut altfel. Erau venite şi multe cliente ale Linei, informate în ultimele zile de pierderea unei rude de-aproape, mai erau colegii de la Filantropia, studenţi prea zeloşi sau numai curioşi ai lui Rim, şi alte legături ale unuia sau altuia din "rolurile" principale. Moşica Mari, cu ceva contingenţe, se aşezase în fund de tot subt balconul corului şi tot acolo fostele colege ale Siei de la şcoala de infirmiere, care aflaseră şi nu lipseau, deşi acum parada neaşteptată le intimida. Aveau pălării de culori vii şi unele chiar cu flori roşii, aşa că se ascundeau înapoia unui rând des de haine negre. Unele din fete recunoşteau câte un "tip":

— Vezi ăla de colo, înalt cu păr negru? E cutare! Se ţine după mine pe stradă!... La stânga, al doilea, unul bine de tot, îl cunosc...

Pictorul Greg, care purta admirabil *sortie-ul* pe umeri, avea succes mare. Lumea acum se îndesa şi se simţea un freamăt uşor de oameni ce stau coastă în coastă. Uneori, freamătul era străbătut de o unduire de parfum violent al zambilelor dintr-o jerbă sau de o revărsare suavă de violete coapte dintr-un mănuchi simplu şi aristocratic.

Rumoarea funebră se simţea şi ea apropiindu-se, dar toată acea vibrare era în surdină. Se auzea acum bine, venind din fund, glasul de tenor modern al diaconului. Se făcu o mişcare de ordonare. Asistenţa se grupă felurit şi cu unele spaţii. Un cerc mai larg spre mijlocul bisericii făcea gol în jurul catafalcului. Lina, în capul unui rând de străini, era cea mai apropiată. Persoanele mai străine se întrebau ce rudă e Lina cu fata aceea, fără a se descurca sau încurcându-se. Din ceilalţi nimeni nu-şi punea întrebare asupra ciudatei etichete de raporturi ce-i reunise acolo. Rim, ţeapăn, cu un plastron de cămaşă prea scrobit, sta lângă tronul episcopal, s-ar fi zis că se reazămă chiar puţin de el, ca un om care nu-şi are destul de bun aplombul pe picioare. Aghiotanţi fideli, cei doi gemeni Hallipa stau dosiţi înapoia lui cu nişte figuri înmărmurite, ca scoborâţi în ultimul moment de pe scaunul electric de execuţie şi neputând crede în graţiere. Se întrebaseră mult dacă trebuie sau nu să asiste şi sfârşiseră ca criminalii prin a veni la locul crimei. Chiar în rândul întâi se afla doamna Eliza Hallipa, a doua nevastă a lui Doru Hallipa, grăsuţă, frumuşică, cu rochie neagră de mătase. Prezenţa ei era explicată prin raporturile amicale pe care şi ea şi Doru le păstrase cu Lina. Vederea ei ar fi înveninat pe gemeni în orice altă zi. Azi însă stau în faţa catafalcului ca în faţa eşafodului. Se mai întrebau, în dubla lor preocupare, dacă ei, în adevăr, au omorât pe Sia şi de vor fi traşi la răspundere.

Rim, ce-i simţea înapoia lui supărători, ştia că nu el a omorât-o şi

gândul acesta îl întuneca ca fiindu-i ofensator. Elena, cu chipul ei grav şi senin, sta lângă Lina. Era acolo şi Mini pe-aproape, pe care o hipnotiza reflexul vioriu al unui vitraliu. Nory, tot neastâmpărată, circula şi aci şi, cum nu putea tăcea, şoptea cu internul Romulus de la Filantropia. Sia zăcuse la Maternitate, dar Romulus ştia amănunte.

Un caz greu şi rar! Altfel profesorul G. n-ar fi dat greş... Conformaţie falsă... o dublă cale vaginală. Un plasament rău, totul complicat cu o infecţie şi tratat târziu. Când o adusese la spital, septicemia era avansată.

— Nu te uiţi ce sicriu! În adevăr, aşa de înalt şi larg că părea scurt aproape, deşi destul de mare şi în lungime. Un sicriu diform.

— Creşte mereu, zise Nory sceptic.

Apoi pufni înăbuşit în mânuşi: "Aşadar, era conformată anume pentru dublu *emploi...* nu pentru trei". Se uită spre Rim... "S-a isprăvit rău!"

Sia nu-i inspira nici o compătimire, fie chiar postumă. Grozav de singură, de altfel, acolo, în acea biserică de gală, ursuza de Sia, şi fără nici o afecţiune aproape de ea. Deşi era în totul decenţă şi reculegere, lipsea tristeţea. Lina avea o figură congestionată de gânduri, ce păreau însă absente de la ceremonie, iar Rim, pe măsură ce serviciul devenea mai lugubru, căpăta o expresie de neplăcere vădită. Se simţea acum nevoie de aer. Vitrajul vioriu al lui Mini se deschise şi pătrunseră dungi de lumină şi dâră de răcoare. Toţi respirară. Pe Mini acum o hipnotiza colţul acela de cer. Prohodul surprinse neplăcut toată asistenţa înturnată de la beatitudinea zilei de primăvară. Isonul pomenirii făcuse pe Rim să tresară; găsea că Sia fusese rău inspirată, procurându-i astfel de sărbătoare. Se strâmbă.

— Fecioară nefericită, suspină către Drăgănescu, ce se ostenea să găsească un cuvânt potrivit de consolare.

Se auzi un mic sughiţ, dar nu de durere. Frumoasa Lenora, mama Elenei, sensibilă ca totdeauna, se enervase. Era venită acolo cu bărbatul ei din a doua căsătorie, doctorul Walter, fără suava ei fată Coca-Aimée. Inseparabili de obicei, se simţeau stânjeniţi de a nu fi în trei şi cam izolaţi. Venise pentru că Lina era tot legată cu verişoara Lenora. Prinţesa Ada, intrând, schimbase reflecţii cu unul şi cu altul despre nenorocire:

— O copilă!

Mirată însă în faţa catafalcului, o crescuse în vârstă puţin:

— Numai 17 ani, zicea.

Ada se oprise chiar în mijlocul bisericei şi avea lângă ea pe Marcian, care se simţea astfel protejat împotriva lui însuşi, de a se arăta acolo fără un motiv destul de plauzibil, deşi concertul Bach era complet. Artiştii rămăsese grupaţi în fund, spre stânga, acolo unde era şi personalul medical inferior. Singură moşica Mari storcea batista pe ascuns. Cum Lina se aplecase să-i spună ceva, în raport cu ceremonia, Elena se strecură încet lângă Drăgănescu, care plecă să facă comisionul. Elena rămase lângă Vlădici, ce se juca tot timpul cu monoclul, drept contenenţă, singurele reuniuni mondene ce-l plictiseau fiind cele funebre.

Cercul din jurul catafalcului se lărgea din ce în ce, pe când aerul se îngreuia cu tot ermetismul cosciugului şi parfumul florilor. Două ochiuri prelungi mai fură deschise dintr-o dată. Invadă un nou curent cristalin şi un susur uşor de păsări. O spirală vânătă de fum şerpui din cădelniţe, se urcă şi dispăru pe fereastră, lăsând o risipă plăcută de mirodenii.

Soarele căzuse probabil mai jos. Mini, care nu mai vedea nici reflexul vioriu, nici făşia mătăsoasă de cer, fu trasă de aurul ce trăgea contururi capricioase pe icoane în zona de umbră a bisericii; contururi care radiau

aşa de preţios, că lumina venită prin ogive, electricitatea candelabrelor, flacăra lumânărilor groase păreau sarbede. Era aici o tiară, dincolo numai o bandeletă, o stea undeva, sau curba armonioasă, ca un fluviu, care împresura o hlamidă de sfânt. La Sia, la tragedia Rimilor, Mini nu se gândea defel. Erau pentru ea lucruri izbăvite.

— Ce frumos e aurul! zise încet lui Nory.

— Ba bine că nu!

Tocmai atunci, curmând isonul popesc, se auzi un zvon nou. Lui Mini îi păru că vine din catapeteasmă, unde licărea cu nobleţe conturul de aur al unor crini.

Cutremurarea uşoară pornea, în adevăr, de la amvonul din fund. Ca şi cum acolo, deasupra corului, se clătinau gonguri de aur şi vestmintele de mătase vechi ale icoanelor foşneau. Corul intona un fragment de oratoriu. Pe scăriţa în spirală unul câte unul bachiştii coralului se adăogase camarazilor. Elena îşi simţi ochii deodată umezi şi îi şterse fără sfială cu batista fină, tivită cu negru. Ar fi voit să se uite spre locul unde văzuse stând pe Marcian, dar nu cuteza să întoarcă capul. Nici nu observase că e lângă Ada Maxenţiu, de lângă care Marcian dispăruse.

Vocile păreau a porni o şoaptă, îndată, stinsă în văzduh, un fel de suspin cules de cer, pe când acelaşi vuiet slab, pornit ca din gonguri de aur, răzbătea cu preludiul lui.

Fraza asta întreruptă şi repetată şi încercarea vocilor de a-şi vorbi durerea lor una alteia trecea fiori prelungi peste trupul acum uniform al asistenţei. Sub acel efluviu, toată lumea se încovoia ca sub o cădelniţă. De vreo trei-patru ori, aripile vocilor împreunate bătură în surdina unui sunet unic, combinat în delicateţea lui istovită din atâtea sunete suprapuse şi acoperite încă de acompaniamentul ca de un zăbranic moale... Apoi porniră încet, de departe, clopote de glas ce se apropiau. Crescură până răsunară peste toată zidirea, făcând să tremure zimţii candelabrelor. Puterea sunetelor era acum uniformă şi cu intensitatea crescendului, mereu umflată, dar părea totuşi a trece printr-un nor ce-i netezea orice stridenţe. Lui Mini i se păru că vede parcă intrând de afară o procesiune numeroasă. Erau privirile acelor din amvon acum înclinaţi spre interiorul bisericii şi care îşi pornise într-acolo sufletele. Cu un vuiet surd, imens, ascensiunea vocilor fu curmată... se auzi o chemare ascuţită ca un tăiş de lamă subţire, un sopran special, un glas fără sex, ca de arhanghel, urcând zigzagul unei slave, ca serpentina luminoasă a unui trăsnet... Apoi se aşeză un ecou permanent, pe care-l slujeau toate vocile scoborâte în *mezzo.*

... Ici-colo o invocare debilă se urca de la tenor sau soprană şi printre toţi începu a trece panglica neîntreruptă a unei melodii ce părea desfăşurată dintr-un ghem fără capăt, ce-şi întorcea volutele de mătase asupra lor înseşi în sute de unduiri. Aşa neîntreruptă, melodia îţi da intermitenţe de puls şi firul ei înnodat ca ochiuri în jurul gâtului îţi făcea o împletitură sufocantă prin care respiraţia se strecura ca un suspin de plâns. Toţi ochii se muiaseră uşor... Armonia uneori se umfla ca de un ferment, creştea cum creşte un aluat, şi alteori se destrăma ca un putregai... Voci îngemănate succesiv, apoi întreite, începură a aclama osanale... Atunci, din gongurile de aur ale acompaniamentului de bas porniră acorduri regulate, egale, care se urmăreau unele pe altele metodic, mereu mai pline, mai sonore... Erau fraze aprigi, care întrebau neantul... Acordurile se înteţeau, goneau unele după altele, cohorte sistematice, dar frământate de însuşi mersul lor succesiv, aproape simultan. Se repetau mereu mai frecvente,

deşi în cadenţă, obsedau, cuprindeau în spaţiul lor auzul ca într-un haos prins între munţi. Dure, inexorabile, durerile împietrite în marmora acordurilor vocale urcau în legiuni grele, pline de jale, pe suişul lor neisprăvit spre Eternitate. Părea că pasul lor nu se va mai isprăvi niciodată acolo sus, în infinit, pasul lor aci, jos, înfipt în camera convulsionată de un acelaşi spasm, în trupul unic al celor ce erau *vii* acolo în biserică...

Corul tăcuse şi ecoul lui venea încă. Nory apăsă mâinile pe urechi ca să şi le desfacă din tremurul rezonanţelor.

— Ieri!... murmură Elena.

— Admirabil! îi răspunse prinţesa Ada.

Elena se uită surprinsă de prezenţa ei, acolo unde ea se simţea aşa de singură, şi de sigură cu gândul ei, de altfel necunoscut Adei. În ajun coralul din Bach emoţionase pe Elena până la intimidare şi aiureală. Corul de azi o purtase spre un fel de bucurie interioară, fără de energii fizice. Din toţi, ea singură îl ascultase ca pe un imn de slavă, nu de jale; ea şi cu Mini, căreia i se păruse că aurul cântă. Ceilalţi se gândeau, pesemne, la Dumnezeu, fiindcă mâini parcă nedezlegate bine încercau semnul crucii cu mănuşi negre sau cenuşii. Moşica Mari se închina cu mătănii şi Lenora făcea crucea plină. Elena avu şi ea un gest al mâinilor din care îşi trăsese mănuşile lungi. Un gest de adorare vagă. Şi ea recunoscuse dumnezeirea armoniei. Aşadar, Marcian se urcase şi el... În unitatea aceea perfectă se recunoştea stăpânirea mâinilor lui de animator... Se urcase acolo, într-un amvon de biserică cu nişte corişti... pentru... pentru ea!... Elena ridică în sus capul pe care iar ar fi vrut să-l întoarcă. Linia precisă a nasului şi bărbiei se desena perfectă. Pictorul Greg observă că în poza aceea e foarte frumoasă, dar, prigonit de melodia sacră, îşi beatifică cugetarea.

Cum nimeni nu se mişca pentru supremul adio, arhimandritul spuse ceva celor mai de-aproape. O ezitare ţintuia slujba pe loc. Se făcu o mică mişcare înainte. Lina, în pripă, se apropie de catafalc, îşi ridică voalul, îl lăsă iar şi se retrase. Rim oscila nehotărât. Trebuia sau nu să se apropie? Sta astfel, bălăbănind capul şi braţele ca o pendulă. Preotul, plictisit de încetineală, îi făcu un gest de invitare. Livid, Rim se apropie şi aplecă de formă capul peste coroane. Printre flori picurau încet stropi greoi, ce se prelingeau din sicriul asudat. Lui Rim acum îi zbârnâiau picioarele ca nişte coarde slabe. Se gândi la gută şi o grimasă mare de nemulţumire îl urâţi încă; părea lecuit de sărutări virginale: "Fecioară nesocotită!" îşi zise cu severitate. În spatele lui, gemenii se adăposteau ca fugăriţi. Muzica le căzuse ca un rechizitoriu. Se întrebau mereu laolaltă în gânduri suspecte: Ei sunt care au ucis-o? şi la orice mişcare a lui Rim se strămutau în umbra lui, complici nedezlipiţi şi spectri ai nenorocirii. Aşa ascunşi, scăpară de ceremonia rămasului bun de la Sia. De altfel, nimeni acum afară de preoţi nu se mai ocupa de salutul de pe urmă. Odată hipnoza muzicii risipită, toţi se strecurau lin spre ieşire. Îşi reluau cu grabă bucuria zilei minunate. Indiferenţi către ceremonie, o uitau repede şi porneau ca o ceată molcomă spre primăvară. Automobilele aşteptau lenoase. Nici un bufnet de motor, nici o claxonare nu turbura liniştea. Afară din biserică asistenţii se opreau în curtea verde în grupuri domoale, care vorbeau de soare, de căldură, de muzică. Ieşind printre cei din urmă, Mini apucă pe Nory de mână:

— Cine e domnul acela... de după stâlp?

Nory, mioapă, strânse ochii înspre acolo:

— E un domn bine! zise. Un străin... şi parcă totuşi l-aş cunoaşte!

— Bine, rău, dar cine să fie?... Poate l-am văzut în vreun film!

— Asta-i acum, au venit şi stelele de cinema la înmormântarea Siei!
— Probabil seamănă cu un artist de filme, altfel n-am de-unde-l şti!
— Ei! De pe stradă, de undeva?... Cap de expresie!... Dar ce expresie? Spune tu că te pricepi mai bine! zise Nory.
— Banditul gentilom! râse încet Mini, înveselită de aerul de-afară.
Domnul cel bine văzut din profil, acolo după stâlp, avea faţa rasă cu efigie mică, dar cu accent în liniile regulate. Ochiul ascuns sub pleoapă, o dungă mică săpată în obraz ca de o voinţă permanentă un colţ de gură amar şi agresiv şi ţinuta perfect nemişcată a unui *gentleman* în haine negre. În urma lui Mini şi Nory, ieşi Rim sinistru, cu suita celor doi gemeni, târându-i ca pe nişte aderenţe maligne, fără nici un schimb de vorbă sau privire. Nu ştia la ce moment se rupsese între ei înţelegerea şi se aşezase duşmănia. Rim se opri lângă coloana de afară a bisericii, nedumerit şi izolat. Atunci gemenii, ca două omizi desprinse, lunecară undeva spre trăsuri, spre salvare. Buna Lina rămăsese înănntru singură cu preoţii şi dricarii. Plângând acum în voie, moşica Mari se apropie de ea, fără să cuteze a-i vorbi. Lina n-o vedea. Cu glas asurzit, dar cârâitor, găsise ceva de cicălit cu personalul serviciului mortuar.
Cosciugul, căruia i se mai pusese o cutie, fu scos, în sfârşit, anevoie. Se auziră clopote, dar numai de două-trei ori şi amorţit. Se auzi o lovitură de ţimbale.
Nory, cotind înapoia bisericei, făcu un semn negativ muzicei militare, ce vroia să intoneze marşul. Elena o aprobă de la distanţă. Fanfară după acel cor! Automobilele începură a se urni în bună ordine, încet, unul după altul, fără zgomot parcă. La dric se lucra anevoie îmbarcarea Siei. Moşica Mari ieşise să plângă lângă carul funebru.
Lina achitase preoţii şi-i lăsase să plece spre trăsuri. Se pregătea să iasă şi ea cea din urmă. Deodată se sperie! Inima i se opri în gât. De după un stâlp îi ieşise cineva în faţă. Se uita cu ochii bolborosiţi, fără să înţeleagă întâi, fără să vadă. Apoi, se făcu vânătă cu gât cu tot, vânătă-neagră, ca şi rochia. Era Lică! În obraz îi şuieră, printre dinţi:
— Căţea! şi ieşi.
Lina îşi şterse cu voalul obrazul, ca şi cum ar fi fost stropită de acel vifor al dispreţului. Faţa crispată i se făcuse acum palidă.
— Aşa! zise. Aşa!...
Era ultima ei bunătate care murea! Când Lina, ajutată temeinic ca şi cum un plumb ar fi fost turnat în ea deodată, fu urcată în cupeu, moşica Mari îi şopti:
— Ţi-e rău?
— Nu! sunt sănătoasă! Am să trăiesc o sută de ani! răspunse apăsat, răguşit, uitându-se urât la ea, fără s-o cunoască, şi lăsând în jos peste faţa urâtă crepul funebru, pe care se chibzuise că se cuvine să-l poarte.
Moşica Mari se dete la o parte. Nu înţelegea. Dar doctorul Rim, care sta acolo fără rost, fără să ştie ce are de făcut, înţelesese. Cuvintele Linei, pe care le credea că-i sunt destinate, picase peste el ca nişte pietre. Unde erau bucuriile de proprietar? Unde liniştea casnică? Unde muzica, gravura şi amorul? Fu scuturat ca de friguri! "Fecioară netrebnică!" îşi zise, pe când un domn îl împingea înăuntrul cupeului. Uşa cutiei negre a trăsurii se închise peste cei doi ocnaşi: Rim şi Lina.
În curtea bisericii, Nory dete un cot puternic lui Mini:
— Uite-l!
Amândouă priviră într-acolo, apoi una la alta şi, fiecare căutând a lăsa

pe cealaltă să se pronunţe, murmurară laolaltă:

— Lică!... Ras!...

— Bravo, Lică! adaogă Nory, revenindu-şi repede din uimire.

Aşadar, domnul de la cinematograf, domnul cu profil interesant, cu rictus în colţul gurii, era Lică! Lică, fără de mustaţă mică, cu desenul gurii liber de umbră, cu gropiţa pe care o dezmierda vârful castaniu al mustăţii schimbată în dungă. Lică, fără bucla pe frunte, tuns scurt; Lică, prelucrat treptat de progres, de frizer, şi de atâta suferinţă cât putea încape în el. În biserică, după stâlp, Lică, deşi niciodată nu-şi aducea aminte, îşi amintise: copilul luat în birjă ca un pachet, doicile la mahala, fata târâtă apoi pretutindeni de mână, legată de traiul lui vagabond... Şi mai pe urmă acea Sie grosolană, care creştea şi-i ofensa gustul de Trubadur mahalagiu şi de plutonier subţire: camarada credincioasă şi arţăgoasă ca un câine-lup... Apoi, ruda proastă care făcea de râs pe profesorul de echitaţie, şi fata aceea asasinată într-o aventură neomenoasă, care refuzase să-l vadă pentru că-l iubea şi-l temea, şi pe care nu vroise s-o mai vadă... Şi moarta aceea, aşa cum o văzuse, cinci minute, el singur cu ea... abia ieşită din chinurile brutale... sluţit şi trist, oribil de trist şi de sluţit... În sfârşit, acum acolo, catafalcul, biserica, corul, laolaltă, pe când în el se petrecea ceva neobişnuit. Un fel de fermentare şi de dizolvare. Toate imaginile — el, Sia, ceilalţi — compuse şi descompuse şi toată simţirea amalgamată, întoarsă la un rudiment aşa cum fusese a Siei pentru el, fără preciziune: tată, fiică, frate, soră, rudă, ce? Totuna! O legătură prin trup, fără trup, indiferent pe ce cale. O legătură prin suflet, fără ca Lică să fi ştiut ce e sufletul. O legătură nedesluşită ce se rupea acum din unele rădăcini, cu o smulsoare care poate că era durere. Ceva care ţinea de el, aşa într-un fel nu prea puternic dar care nu mai putea fi întors, nici să nu fi fost, nici să mai fie," nu putea fi ceva inform, ce se umfla şi se dezagrega în inconştientul lui mohorât, ca Sia în coşciug. Şi pentru prima oară în viaţă" un ceas trecut într-un loc aşa de trist, zgomote triste, un mort trist... el trist! Atâta cât viaţa şi moartea puteau prelucra la fizic şi la moral pe Lică, îl prelucraseră. Ieşise acel "domn bine" ca la cinematograf.

Mini se ostenea să facă lui Nory teoria fizionomiei şi a sistemului de a stabili "tipul" cuiva.

— Pentru a te putea identifica în ultimă cercetare asupra cuiva, îi schimbi aspectul figurii. Îi pui sau îi razi mustaţa. Îi tai sau îi pui barbă de diferite forme, culori şi mărimi. Îi schimbi pieptănătura de la plete la zero! Nu se poate să nu obţii, astfel, posibilitatea de a-l clasa într-una din marile categorii ale "tipului" sau în vreo subdiviziune: asasin, bancher, escroc, scamator, aventurier etc...

Nory, cu obrăznicia ei obişnuită, completă această listă cu unele categorii mai îndrăzneţe şi plastic enunţate.

Băgă de seamă tocmai atunci că familia ei o aşteaptă. Lângă un Lincoln minunat, Elena sta nedecisă vorbind cu Marcian. Făcu un semn de chemare lui Nory, care, desperată, arăta spre al ei, pe care nu-i putea lăsa. De departe, Drăgănescu, ce venise împreună cu nevastă-sa, se uita acum spre ea, aşteptând să vadă cu cine vrea să plece, pentru a şti ce face şi el.

Mika-Le, cu rochie nouă neagră, mergea lângă el pentru a nu rămâne fără loc în trăsuri. Pictorul Greg se apropiase şi vorbea lui Drăgănescu de prinţul Maxenţiu! Un adevărat studiu, în ivoriu, bietul prinţ, înainte de plecare. Amintea o plachetă pe care o văzuse în muzeul din Fribourg: *Tête de martyr sans nona!* De Mika-Le, pictorul nu se ocupa. De altfel, niciodată

nu se ocupase de ea în plin aer, ci numai în penumbra atelierului. Acum se dezinteresase complet, dar era din acei ce-şi târăsc după ei resturile, în felul în care sfinţii răsfoiesc breviarul unor păcate pocăite pentru a nu se înstrăina de prezenţa conştiinţei lor impure.

Drăgănescu nu asculta bine ce-i spunea pictorul, îngrijorat să vadă pe Elena instalată. I se păru că se uită spre el, mări pasul, deşi se simţea în ziua aceea foarte ostenit, călca parcă mai greu şi-l apăsa ceva între umeri.

Elena, care nu ştia cum să organizeze plecarea, se uitase, în adevăr, spre Drăgănescu şi spre însoţitorii lui, apoi văzând pe Mini mai aproape o invitase cu vioiciune să meargă cu ea şi Marcian. Mini se întorsese spre Nory:

— Pe buna Lina o lăsăm singură? zisese.

— Nu-i purta de grijă! Suportă bine... şi numai bună nu?!

— Cine a fost bun şi se schimbă din răutatea oamenilor e tot bun.

— Amin! tăie Nory.

Drama Rimilor se rezumă în cuvintele astea aproape ostile. Mini se grăbi spre Elena, care aştepta perplexă, şi Nory spre sora ei, Dia.

Drăgănescu, văzând totul orânduit, făcu semne cu mâna de concediere, satisfăcut. Îndelete, acum aştepta rândul vreunui alt echipaj al casei.

— Doamna Elena a plecat! zise Mika-Le.

Drăgănescu se uită la ea neştiind ce vrea.

— Mergi cu mine? îi spuse, crezând că e ceea ce o interesează.

Vorbind cu Vardali, prinţesa Ada se oprea la fiecare pas, nu părea deloc grăbită şi întorcea mereu capul înapoi. Pentru întâia oară încurcată, nu ştia de trebuie să se apropie de Lică sau nu. Lică nu se gândise la ea în ziua aceea. Cu muşchii strânşi, cu nervii întinşi, cu mânia abia înfrânată, scoborî scara bisericii cu un pas încordat. Nu comisese acolo nici o greşeală publică de emoţie sau de violenţă, dar nu era dispus la nici o concesie. Trecea pe lângă toţi, fără să vadă parcă pe nimeni şi toţi se uitau lung după domnul acela "bine". Vardali, simţind pe Ada neliniştită, se oferise galant să o servească! — *Si la princesse avait quelque chose à dire au père eprouvé!*

Ada fu recunoscătoare. Numai moşnegii ştiau să mai facă curte aşa de generos.

— Da! Ar fi vrut să ştie dacă cortegiul are cumva nevoie de automobilul ei!

De fapt, Ada vrea să afle dacă Lică se ducea sau nu la cimitir. Lică tocmai îşi punea aceeaşi întrebare, nehotărât. Găsea de prisos şi totuşi parcă ar fi vrut să meargă după Sia. Amintindu-şi acuma de Ada, se gândea ce ar fi preferat ea, deşi era într-o fază de răzvrătire şi emancipare.

Vardali, emisar fin, aduse Adei pe Lică.

— Te duci până acolo? îl întrebă încet şi cam timid. Toată afacerea asta o descumpănise puţin.

— Da! răspunse grav, deşi până în secunda aceea nu ştia sigur că se va duce.

— Iei automobilul cel mic şi pe urmă vii la palat?!

Lică aprobă prin tăcere. Ada făcu cu el câţiva paşi şi-i spuse că-i stă bine ras şi pieptănat aşa! Lică, ce se temuse de vreo gălăgie pe chestia asta, fu mulţumit, dar n-o manifestă.

— Ţi-a trecut eczema aceea? îl întrebă Ada tot cam sfioasă

impresionată de moda nouă a acelei tăceri.

— Da! binevoi Lică, mereu preţios la cuvinte, din cauza învrăjbirii ce avea.

Eczema de care vorbea Ada era o bubuliţă ce apăruse deasupra buzei, tocmai după vizita făcută la spital Siei, moartă. Lică, speriat, întrebase un farmacist, ce-l sfătuise, pentru a se putea trata mai bine, să-şi radă mustaţa. Coaforul conformase şi pieptănătura. De aici noul aspect fizic al lui Lică; combinat cu cel moral, cu acea vrajbă ce-i ţinea loc de suferinţă, apăruse un om nou. Lui Lică i se pregătea însă şi un nume nou şi o soartă nouă.

Vardali culesese din nou pe prinţesa Ada, rămasă singură. Avea o idee destul de urgentă şi de serioasă pentru ca să i-o comunice chiar în acel loc şi împrejurări. Partidul lui — era fruntaş al unei fracţiuni conservatoare flotante cu veleităţi de modernizare şi refacere — partidul lui îl însărcinase cu revizuirea şi completarea cadrelor militante. Căpetenii aveau mai multe decât toţi ceilalţi la un loc şi nici masele nu le-ar fi lipsit mai ales în caz de venire la putere. Glumea. Ceea ce le trebuia era un "leader" al "maselor", ieşit din chiar... lumea nouă... şi în care *generaţia* să se recunoască. Vardali dubla pe *s* şi rostogolea pe *r,* cu cel mai pur accent francez. De mult studia pe domnul *Basile Petresco* şi decisese că era omul de care avea nevoie. Vardali cerea concursul prinţesei pentru a-l converti, cum şi pentru a le da ea însăşi sfaturi politice, de care o credea foarte capabilă. Apreciase totdeauna calităţile ei de inteligenţă şi iniţiativă care... Deocamdată, era vorba şi de o cartelare ce le întărea mult situaţia. El avea mână liberă să propună un candidat pentru un loc vacant la Bihor. Propus nu înseamnă şi ales, dar candidatul avea ocazie superbă să debuteze ca elector şi să se facă util. Vardali avea cea mai mare încredere că a făcut o achiziţie excelentă în domnul Basile Petresco.

Ada asculta atent, fără să-şi arate surprinderea.

— Bihor? Ar merge! zise.

Îşi amintea că Lică cumpărase de la Bihor o pereche de cai!

— Am să propun domnului Petrescu... dar e o fire foarte independentă!

— Perfect! Tocmai ce ne trebuie! afirmă Vardali.

De fapt, le trebuia un candidat cu parale şi fără trecut. De mult pusese ochii pe Lică. Bani avea prinţesa destui, slavă Domnului. Lică, slavă Domnului, nici un trecut!

"Pas de blason sauf l'écusson d'écuries!" surâdea în el maliţios Vardali, aristocrat ireductibil.

Ajunsă la palat, deşi poarta mare era, printr-o neglijenţă, închisă, Ada coborî pe trotuar fără să observe, fără să facă gălăgie. Înainte de a deschide portiţa grilajului luxos, se întoarse spre şofer şi-i spuse preocupată:

— Du-te înapoi după domnul!

După o secundă de ezitare, înţelegând de cine era vorba, obiectă timid că cellalt auto era dus cu domnul.

— Totuşi, du-te! porunci Ada.

Rămase niţel în loc gânditoare. Aspectul nou al lui Lică şi vorbele lui Vardali i se gravaseră în minte. Figura aceea voluntară, gura cu desenul crud îi da o vâlvă nouă de senzualitate şi totodată era prinsă de gravitatea proiectelor politice. Cariera ei amoroasă şi cariera lui publică îşi amestecau preocuparea, dându-i o stare îngrijorată, cu care nu era deprinsă.

"Ar putea ajunge ministru!" gândi şi nu ştia de se bucură sau îi pare

rău. Nu credea că ipoteza era o nebunie, credea pe Lică omul în stare de orice şi se gândea serios la noul plan de luptă deschis. Ambiţiile ei pentru Lică erau acum depăşite.

Acţiunea şi intriga îi plăceau. Se întreba însă dacă Lică va rămâne atunci tot amantul supus de acum. Pe Maxenţiu îl suprima total, era ca şi suprimat, de altfel. Oare Lică o va lua în căsătorie? Ea, prinţesa Ada, îşi punea o astfel de întrebare cu îndoială? Gândurile aspre şi noi ale politicei şi amorului o îmbătrâneau. Uită că are 33 de ani şi Lică 39, deşi tocmai în ziua aceea vârsta era mai bine gravată pe faţa lui accentuată de asprimea expresiei şi lipsită de umbra juvenilă a musteţii.

Ada simţi un fel de desperare anticipată de femeie matură şi voluptuoasă. Urcă pe scara a doua a palatului. Un fecior era acolo pe săli:

— De vine domnul să mă anunţi îndată! zise.

Mai vioi, înţelese repede şi se înclină. Pentru servitori acum Maxenţiu, acolo, departe, era ca şi mort, şi Lică stăpân. Sus, Ada se opri în biroul apartamentului ei. Cu două degete începu să bată un tact pe masa de scris, poate că o măsură din *De profundis.* Observă o boare uşoară de praf şi, cu degetul arătător, pe care purta safirul uriaş, scrise pe praful subţire: Doamna Ada Basile Petrescu, apoi, maşinal, şterse.

Cum o uşă se deschidea în ecoul palatului de marmoră, se duse repede în faţa unei oglinzi să-şi potrivească părul, cu urechea întinsă. Nu putea fi Lică.

Se uita în oglindă atent, fără complezenţă. Abia acum observa că s-a îngrăşat simţitor. Tot femeie slabă la aspect, dar cu braţele mai rotunjite ceva, cu gâtul lung, mai plin, cu osul şoldului acoperit. Ridică sus foile strâmte ale taiorului negru: avea pulpă, numai fluierul gambei era tot aşa de uscat. Carnea aceea trebuia s-o lase acolo sau s-o suprime? Îşi potrivi rochia la loc. Decise să lase carnea unde se aşezase cu rosturile ei. Surâse. Bărbia era mai puţin ascuţită şi pielea întinsă mai puţin neagră.

— Intră!

Un fecior îi întindea pe o tavă o telegramă.

— Bine!... Nu uita îndată ce o veni domnul!...

Era de la sanatoriu. Se sfârşise: nu-l va aduce în ţară, cel puţin deocamdată.

"Aşadar, la Bihor?..." Surâse iar. "Tocmai la Bihor!... Bună noapte în hotelul de la Bihor."

Ca goniţi, gemenii plecaseră pe jos, apucând, fără să-şi vorbească, aceleaşi străzi, mereu mai laterale, mereu schimbate, într-un fel de cursă parcă în care urma să le fie pierdută. Ajunşi pe drumul ăsta întortocheat în faţa feliei bizare de casă ce le era proprietate, se opriră printr-o aceeaşi mişcare, uitându-se în sus spre camera sechestratei, apoi unul la altul.

— Nu mai trebuie femeie! mormăi încet unul sau celălalt, pentru amândoi.

Apoi intrară în cucurigul ciudat al locuinţei să-şi plănuiască mai departe riturile bizare ale îngemănării lor respingătoare.

Lică aşteptase plecarea tuturor pentru a porni şi el după cortegiu, pe care-l zărise curând de la distanţă, înaintând încet pe şosea; era dricul şi trei trăsuri, cea cu preoţii, cupeul Rimilor şi o birjă cu moşica Mari, în care se încărcase vreo patru colege ale Siei. Atât din tot fastul de adinioară.

Pe măsură ce distanţa dintre automobil şi convoi se micşora Lică se

întreba mai stăruitor de-i nevoie să meargă la cimitir şi ajungea la concluzia că nu e necesar. Porunci întâi şoferului să încetinească; astfel spaţiul, pe care treptat îl câştigase, creştea din nou, despărţindu-l de cortegiu.

Ce să fi căutat la cimitir?... Ce fusese de făcut se făcuse!... Cu Sia se isprăvise! Un fel de plumb toipt îi îngreuna încă trupul la gândul Siei... Cu Rimii avea să vadă. Ură şi ameninţare permanentă!... Iar cu Ada!... Şi cu Ada avea de văzut! Nu ştia bine ce! Era o stare a lui agresivă către tot. O stare de spirit bună pentru a porni lupta socială pregătită de Vardali şi de Ada şi de care n-avea habar.

Îşi aminti de Maxenţiu. Ca şi mort! Era o uşurare şi o pierdere. Prezenţa lui Maxenţiu între el şi Ada fusese totdeauna un stimulent. Prinţul îi inspira admiraţie, teamă, milă, invidie, necaz, emulaţie, umilinţă, ambiţie. Odată el dispărut, toate simţurile astea erau păgubite şi ar fi vroit parcă să le ia de aiurea. Prinţul mai fusese pentru el şi un parapet de care îşi rezema lenea şi nepăsarea şi acum trebuia să se proptească singur, să se repeadă cu capul înainte înspre coarnele de taur ale vieţii.

Da! Cu Ada avea de socotit! Locul prinţului mai întâi, şi lui Lică i se părea că şi titlul îi revine deodată cu locul... Apoi slugile obraznice şi disciplinate... Casa aceea cu parchet prea lunecos şi cu scări în care te încurcai... şi patul prinţului! Lică nu credea în microbi! Astfel se isca un zel, un neastâmpăr nou Trubadurului, pe când zdruncinul carului funebru descompunea ultimele agregări ale trupului Siei.

Ce fusese Sia? O energie derivată din Lică şi încremenită acolo, în fata trupeşă, şi care acum revenea la obârşia ei. Un mare amor de sine, derivat de la sine şi imobilizat în pasiunea fetei pentru el, şi care acum era restituit egoismului lui Lică.

— La palat! zise, şi cuvântul nu sună ridicol.

Iar tonul sec, aprig, dete şoferului o mişcare de încovoiere supusă peste volanul maşinii.

După ce depusese în drum pe pictorul Greg, Drăgănescu, ajuns acasă, coborâse anevoie, mereu apăsat de acea durere în stânga, pe care n-o putea nesocoti, deşi n-ar fi vrut să ţină socoteală de ea. Mika-Le coborâse şi ea. Intrară în biroul principal al casei. Elena nu se întorsese. Cu gândul la sănătatea ei acum aşa de debilă, Drăgănescu fu îngrijorat. Se linişti, când feciorul îi spuse că automobilul cu doamna şi cu domnul Marcian a trecut pe dinaintea casei. Drăgănescu era foarte ostenit şi fata ceea, acolo, îl plictisea De ce va fi venit cu el?... Se sperie, avu o izbitură la inimă, simţind ceva pe mâna lui. Era gheruţa lui Mika-Le... Ce vrea? Iar vreo cerere de favoruri sau bani.

— Elena nu s-a întors. Poate că întârzie mai mult... Vream să-ţi spun că aş putea veni din nou să stau aici... dacă crezi şi dumneata... ţi-aş ţine de urât!

Drăgănescu se uită la ea lung. Avea idei moderate, dar decise. Nu crezuse niciodată răul tot ce se spunea de dânsa şi acum îl credea deplin. Scutură mâna de pe care lăbuţa neagră se desprinsese.

— De nu vrei să mergi cu tramvaiul, pleacă îndată cu automobilul, înainte de a fi dus la garaj.

Tonul, era aspru şi nu lăsa nici o îndoială. Fără să aştepte altă invitare, Mika-Le plecă. Feciorul, omul vechi de casă, se apropia cu precauţiune de Drăgănescu:

— O telegramă pentru doamna!

Cu ochii congestionaţi în ziua aceea, Drăgănescu îl fulgeră, apostrofându-l:

— Nu ştii unde trebuie pusă corespondenţa doamnei?

— Din Elveţia! cuteză cellalt.

În adevăr, Maxenţiu îşi declarase la Leysins două domicilii, prin una din acele fantezii exaltate, corectată de menţiunea tristă şi prevăzătoare "În caz de accident". La vreun accident de *bob-sleigh* se va fi gândit sărmanul, sau totuşi ştia că moare?

— A!... Aşa!... se potoli Drăgănescu, dar începură ciocăneli noi sub coastă.

Era acum şi el îndoit. Să-i dea Elenei telegrama tocmai în ajun de concert şi după înmormântare! O luă în mână, o întoarse, o răsuci. Cumpăni sentimentele şi disciplina lor. Vroia să facă ceea ce ar fi fost mai plăcut Elenei. O înapoie nedeschisă.

— Du-o în salonaşul doamnei. De se întoarce cu domnul Marcian are s-o găsească!

În automobil, Elena şedea între Mini şi Marcian, liniştită că plecarea, a cărei grijă o turburase un minut, fusese orânduită. Frumuseţea zilei şi ecourile plutitoare ale muzicii de adineaurea o acopereau cu învelişuri calde, de subt care nu simţea nimic din tristeţea convoiului mortuar.

Moleşită, vorbea puţin şi cu glas tărăgănat despre Maxenţiu, fără ca să lege amintirea lui, venită în memorie pe alte căi, de ceremonia funebră. Vorbea calm de sfârşitul lui apropiat şi de iluzia lui statornică. Vorbele ei erau blajine şi cam misterioase, cum era şi starea sufletească a lui Maxenţiu către dânsa, deşi nu din aceleaşi pricini.

Comentă ultima lui cartă, un peisagiu alb de Alpi, însoţită de cuvintele: "Iată minunea pe care o privesc din camera unde mă odihnesc de câteva zile, din prudenţă. Sărut mâinile frumoase şi darnice."

Buletinul doctorului, sumar şi categoric, de la aceeaşi dată, suna: "Stare extremă. În orice moment poate fi sfârşitul. Avizaţi."

Nu avizase nimeni. Cine ar fi fost destul de stângaci ca să turbure cu demersuri omeneşti vulgare o agonie aşa de senină în drum spre divinitate?

Elena acum tăcea. Mini, pe care vocea de azi a doamnei Drăgănescu o importuna pentru ceva schimbat, alintat parcă, tăcea şi ea cu gândul la vitraliul vioriu şi la ora întârziată. Marcian spunea rar câte un cuvânt:

— Doctorul Rim a fost ieri la repetiţie şi va veni, cred, şi mâine! zise la un moment cu un ton între întrebare şi afirmare.

Nu-i răspunse nimeni.

Automobilul Drăgăneştilor era un Lincoln minunat. Mini simţi voluptatea lunecării uşoare şi consimţi să recunoască unele privilegii ale averii. În dreptul străzii Regale ceru să se coboare. Elena se întoarse spre Marcian, ca şi cum ar fi putut avea ceva de obiectat din faptul că rămâneau singuri, apoi, prin micul telefon a cărui pâlnie nichelată atârna în faţa cristalului *pare-brise,* dete ordin să oprească. Nesimţit, fără ca şoferul să aibă o mişcare, trăsura stopă.

După ce ajută lui Mini să se coboare, reamintindu-i ora fixă a concertului, Marcian rămase puţin lângă scara autoului, apoi urcă din nou. Elena comandă:

— Pe bulevard înainte! şi, toropită, se rezemă cu capul lipitele pichetajul moale al perinilor.

Ţinea ochii închişi pe jumătate. În lunecatul, pe care-l combina într-o

armonie moale cu lenea ei, i se păru o încetinire la ur moment. Întredeschise ochii. Lunecarea era iar regulată. Erau pe Lascăr Catargiu, dar trecuţi de casa Drăgănescu. În dreptul casei probabil şoferul încetinise, apoi, neavând ordin de oprire, reluase pulsul mersului. Elena se uită spre Marcian cu o privire precautǎ. Distrat, nu băgase de seamă. La sfârşitul bulevardului ezitarea maşinii fu ceva mai simţită. Marcian se uită prin geam, apoi la Elena care, iar cu ochii închişi, nu mişca.

Din iniţiativă proprie şoferul coti pe şosea şi reluă mersul ritmic mai neted încă, pentru că era ceva mai accelerat. Impresia de scufundare dată de viteză Elena o simţea cu corpul ei mereu mai părăsit pe perine. Sub acea lâncezime ceva se precipita în ea undeva, într-un adânc.

Marcian sta drept, rigid, cu capul înainte, cu ochii pe vidul distanţei. Elena mişcă puţin picioarele încurcate în pledul lunecat. Marcian se aplecă şi i-l ridică maşinal. Fără să-şi dea seama, mâna îi rămase peste pled pe genunchiul ei. Ochii Elenei luminară calzi la adăpostul pleoapelor.

Lincolnul, lansat, fugea peste şosea ca purtat prin aer, pe drumul fără obstacol, drept, interminabil. În mişcarea uşoară a trăsurii Elena se lăsă strămutată nesimţit spre Marcian. Pe când un spaţiu gol rămânea pe perinile de căprioară, ea era mereu mai alăturată de el. În "capa" de blană subţire, aşternută în automobil ca să o acopere la nevoie, sta acum refugiată într-un fald călduţ, care apăsa umărul lui Marcian, neclintit.

Pe şosea fu vidul unei văi mici, ca o uncia; apoi respiraţia verticală, scurtă, a unei cline. Elena, în voia acelor mişcări, fu acum aplecată peste umărul lui Marcian. Involuntar mâna lui se strânse prin pled, pe ovalul genunchiului, căutând parcă un sprijin. Acum nici vale, nici clină de deal, un patinaj uniform! Cu o clipire nouă de lumină în ochi, Elena îşi apropie încet capul de al tovarăşului ei: gest acum voluntar. Un spaţiu mic, ca şi inexistent, separa obrazul palid al femeiei de profilul rigid al muzicantului. Era senzaţia nesigură a unei atingeri sau certitudinea ei emoţionantă. Marcian crispă cu nervozitate pumnul pe genunchiul docil. La murmurul vag al mersului se amestecă un mic gemet de durere şi consimţire al Elenei. Atunci Marcian, tot nemişcat, dar acum nemişcat printr-o încordare desperată, ca să nu i se strămute cumva povara, simţindu-şi obrazul fibros din efortul de a nu se dezlipi de celălalt, fixă, cu ochi de asasin, umerii lemnoşi ai şoferului.

Pe tot parcursul, omul acela nu clintise... dacă tocmai atunci s-ar fi întors spre dânşii!... Cu privirea înfiptă ca un junghi în spatele de manechin, Marcian căută a-l pironi pe loc, pe când ritmic mâna i se închidea şi deschidea pe dezmierdarea genunchiului viu.

Acum, viteza nu se mai precipita în Elena. Din adâncul ei voinţa urca fermă, sigură de ea însăşi.

În Marcian era un vid, un abis al voinţei, în care se azvârlea cu îmboldirea puterilor toate. A doua zi, recules în noua armonie a vieţii ce i se pregătea, avea să dirijeze ca un stăpânitor concertul din muzică de Bach.
